8

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד

מס' תיק

שם : יעוץ משפטי - מקומות קדושים

מזהה פיזי : **גל - 6 / 21347**

מזהה לוגי : 618 - 74.8/1 מס פריט : 523996

כתובת : 02-113-11-03-10 26/01/2010

מס' תיק מקורי

מחלקה

מדינת ישראל

משרד המשפטים

1/4/ 970

סגור

מקומות קדושים

יעוץ

סגור

תיקים קשורים

1/4/ 970

משרד המשפטים - גליון רשומים

הנדון:

להביא לי ביום 12.11.72 לפגישה
אצל השר.

אושר 31.10.72

ראו המכתבים — 26
6.11.72

13.11.72

טפל ארכיב

27 אצל הגון

משרד המשפטים - גליון רשומים

הנדון:

20) גר דגון | נמס 19 27/4 [illegible]

[illegible]

9.1.63

21) [illegible] | 30 24.3.70 [illegible]

לצד 30

22) י.מ. | אל צנחי [illegible], [illegible] עד 4.4.
(המועד [illegible] [illegible]) [illegible]
[illegible]. לצורך המחשה [illegible]
[illegible]: יש לי השגה [illegible]
[illegible] סטטוס [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ד.ט. 25.3.70

[illegible]
27/3/70

[illegible]

[illegible] | [illegible] 9.8.

[illegible] י.מ. | 29.10.72 [illegible]

25) [illegible] | [illegible]

י.מ.
29.10.72

31.10

משרד המשפטים - גליון רשומים

הנדון:

15) מי ארז — 8/67 19/9/67

19.9.67

16) ליבמן — להחזיר תיק ב' ב-20.9.

89

17) דן רבן 18) תיק — 10/68 20.9.68

שוחחתי טלפונית עם מר [illegible] ... מקוה ... הוא הבטיח ... להשיב ...

20.9

19) ליבמן — להחזיר את תיק ב' ב-27.9.

20.9.68

20.9

4/24

משרד המשפטים — גליון רשומים

הנידון: מקומות קדושים חוף

(10) מאת: משרד החוץ, עוזר היועץ המשפטי. 27.III.50.

(11) מר כהן: נא לראות (10) 29.3.50.

(12) אל: היועץ המשפטי, משרד החוץ. 29.3.50.

(13) מאת: משרד החוץ, עוזר היועץ המשפטי. 5.IV.50.

(14) מר כהן: נא לראות (13) 10.IV.50.

ראיתי.

12/4/50 ר.ק.

4/24

משרד המשפטים — גליון רשומים

הנידון:

(1) תזכיר מאת מר דקר. 13.7.49

הערה: האוריגינל נמסר לידי מר רוזן, משרד החוץ, על ידי מר דקר, ביום 13.7.49. ס.ג.
18.7.49

(2) העתקי מסמכים Firmans 1853

(3) תזכיר מאת מר רוזן 18.7.49

(4) אלמנסטרון החוץ, היועץ המשפטי 19.7.49 (ר' 4א)

(5) [illegible]

(5א) מאת: היועץ המשפטי משרד החוץ 20/7

(6) אל: היועץ המשפטי; משרד החוץ ...

(7) מר דקר

נא לראות: (5א) 25/7 מ.ב.

מר דקר הוזה.
ס.ג.
25.7.49

(8) ארכיב

נא להוציא מהתיק הנ"ל (4א) ולהכין תיק אות בשם של מר דקר במזכירות כנהוג.

סיפס קג.

ס.ג.
25.7.49

(9) The Problem of the Definition of the terms "Holy Places, Religious and Sites".

ירושלים, כ' בתמוז תשל"ב
2.7.72
1/4/870

ד ח ו ף

אל: מר אלי מזרחי, סגן מנהל לשכת ראש הממשלה

1. מכתב נפרד בנוסח הבא צריך להשלח לכל אחד מן הבאים:

His Beatitude
Yegishe Derderian
The Armenian Patriarch of Jerusalem

(הפניה אליו היא - Your Beatitude)

His Excellency
Fr. Erminio Roncari
The Custos of Terra Sancta, Jerusalem

(הפניה אליו - Your Excellency)

His Beatitude
Benedictos,
Greek Orthodox Patriarch of Jerusalem

(הפניה אליו - Your Beatitude)

2. נוסח המכתב:

I hereby acknowledge receipt of your letter of June 23rd, 1972. The competent authorities and the police have been informed as requested. Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Golda Meir
Prime Minister
and Minister of Justice

3. אנא שלח העתקים מן התשובה ל-

1) Minister of Police
2) Attorney General
3) District Commissioner, Jerusalem

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

ד ח ו ף
==========

אל: מר עוזי סיון

מר שמגר מבקש באופן דחוף (תוכל להיעזר גם באלי מזרחי):

1) הפנייה הראשונה של שלושת ראשי העדות לראש הממשלה בענין תיקון גג כנסית הקבר.

2) תשובתו של שר המשפטים יעקב ש. שפירא

3) המכתב השני של שלושת ראשי העדות

4) התשובה לשלושתם שנחתמה ע"י יגאל אלון כמ"מ ראש הממשלה ושר המשפטים.

משה 3.8.72

2616

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to your letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel government ~~expresses its~~ views with approval ~~of~~ the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter, and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the excution of the said repairs so as it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please ~~except~~ acc accept the assurance of my esteem and consideration.

Yaacov S. Shapiro
Minister of Justice

C. B

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiories Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The District Commissioner of Jerusalem

ירושלים, כ' בתמוז תשל"ב
2.7.72
1/4/870

<u>ד ח ו ף</u>

אל: מר אלי מזרחי, סגן מנהל לשכת ראש הממשלה

1. מכתב נפרד בנוסח הבא צריך להשלח לכל אחד מן הבאים:

His Beatitude
Yeghishe Derderian
The Armenian Patriarch of Jerusalem

(Your Beatitude
(הפניה אליו היא –

His Excellency
Fr. Erminio Roncari
The Custos of Terra Sancta, Jerusalem

(Your Excellency
(הפניה אליו –

His Beatitude
Benedictos,
Greek Orthodox Patriarch of Jerusalem

(Your Beatitude
(הפניה אליו –

2. נוסח המכתב:

I hereby acknowledge receipt of your letter of June 23rd, 1972.
The competent authorities and the police have been informed as requested. Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Golda Meir
Prime Minister
and Minister of Justice

3. אנא שלח העתקים מן התשובה ל–

1) Minister of Police
2) Attorney General
3) District Commissioner, Jerusalem

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

Jerusalem June 23rd, 1972.

Her Excellency
The Prime Minister
of the Government of Israel,
Jerusalem.

30. VI. 197

- - - - -

Your Excellency,

With reference to our letter dated March 14th, 1972 and the reply given us on March 27th, 1972 by the Minister of Justice, we have the honour to inform you that on July 10th 1972 we shall begin our works on the north-western part of the roof of the Church of the Holy Sepulchre.

Will you be so kind as to let the competent Authorities and the Police be accordingly informed.

With best wishes.

ARMENIAN PATRIARCHATE JERUSALEM

Benedictos, Greek Orthodox Patriarch Jerusalem	Fr. Erminio Roncari, Custos of Terra Sancta, Jerusalem.	Yegishe Derderian, Armenian Patriarch, Jerusalem.

Copy: Minister of Justice.

District Commissioner of Jerusalem.

[illegible]

Jerusalem June 23rd, 1972.

Her Excellency
The Prime Minister
of the Government of Israel,
Jerusalem.

30. VI. 1972

- - - - -

Your Excellency,

With reference to our letter dated March 14th, 1972 and the reply given us on March 27th, 1972 by the Minister of Justice, we have the honour to inform you that on July 10th 1972 we shall begin our works on the north-western part of the roof of the Church of the Holy Sepulchre.

Will you be so kind as to let the competent Authorities and the Police be accordingly informed.

With best wishes.

Benedictos, Greek Orthodox Patriarch Jerusalem	Fr. Erminio Roncari, Custos of Terra Sancta, Jerusalem.	Yegishe Derderian, Armenian Patriarch, Jerusalem.

Copy: Minister of Justice.
District Commissioner of Jerusalem.

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ג באב תשל"ב
3 באוגוסט 1972

לכבוד
השיח עבד אלמעטי אלעלמי
אל סלחיה 6
<u>י ר ו ש ל י ם</u>

נכבדי,

הנדון: <u>תקונים בגג של כנסיית הקבר הקדוש</u>

ראש הממשלה ושר המשפטים בקשו אותי לאשר קבלת מכתבך מיום כ"ח בתמוז תשל"ב (10.7.72), ולהודיעך כי התקונים של גג כנסיית הקבר הקדוש בוצעו על ידי רשויות השלטון הנוגעות בדבר.

בקשתי לבדוק תלונתך בקשר לעבודות אשר בוצעו לטענתך בתחום הוקף ולמותר להדגיש שנעשה הכל כדי למנוע פגיעה בזכויות חוקיות.

בכבוד רב

מיכאל ביר
ממלא-מקום מזכיר הממשלה

اورشليم – القدس في ٣/ ٨/ ٧٢

فضيلة الشيخ عبد المعطي العلمي المحترم
زاوية الخانقاه ، الصلاحيه رقم – ٦ –
اورشليم – القدس

تحية واحتراما وبعد ،

الموضوع : <u>تصليحات سطح كنيسة القيامة</u>

لقد طلبت مني رئيسة الوزراء ووزيرة العدل تأكيد وصول كتابكم المؤرخ في ١٠/ ٧/ ٧٢ وابلاغكم بأن تصليحات سطح كنيسة القيامة قد نفذت بمعرفة السلطات المختصة .

لقد طلبت اجراء تحقيق في شكواكم بخصوص الاشغال التي تمت ، حسب ادعائكم ، ضمن الاوقاف . ويودي ان اؤكد بأن كل التدابير اللازمة ستتخذ للحيلولة دون المس بالحقوق المشروعة .

وتفضلوا بقبول فائق الاحترام ،

ميخائيل بير

سكرتير الحكومة بالوكالة

בברכה

מאת

ראש העיר

ירושלים

HOLY PLACES

To the Editor of The Jerusalem Post

Sir, — I would like to think that I misunderstood what you reported in your issue of July 18: "Pope seeks 'special status' for J'lem." I fear I did not misunderstand, however. I consider it an insult to the State of Israel if the implication is that the city of Jerusalem needs "a special status with international guarantees" and "appropriate juridical protection" for the Holy Places because Israel is either not giving it, or incapable of giving it. We have seen seven years of excellent protection and legal supervision of the Holy Places.

If his Holiness fears, however, that Israel's neighbours may attack Israel and Jerusalem, and thus try to destroy Holy Places and change the existing fine arrangement, then he should state that plainly and ask the U.N. to urge the neighbouring nations to cease and desist in their attacks against Israel. The release as printed seems to me to imply that Israel's protection of the Holy Palces is, and not may be inadequate. That then would be a very grave and erroneous charge.

THE REV.
Dr. G. DOUGLAS YOUNG
President, American Institute of Holy Land Studies.

Jerusalem, July 19.

Jerusalem Post
July 23, 1974

ט/ 1/אוק

לוין שמואל [illegible]

__תרגום מתוקצת__

לכבוד
כב' ראש הממשלה

המתלונן: שיך עבדול מועטי אל-עלמי
נושא התלונה: פעולות בלתי חוקיות של:

1. קאדי יפו, שיך תופיק מחמד עסלייה
2. תמיכה בו על ידי הקאדים בישראל וע"י ביה"ד השרעי לערעורים המתמהמה להכריע בערעורים ובבקשות שלפניו בקשר לפעולתו של הקאדי מלדון בענינים הקשורים בי מפאת היריבות שבינינו.

__נימוקי הבקשה:__

המתלונן נתמנה כחור שיך של זאוית אל-מ'נקה בתקופת השלטון הירדני. הוא תבע את ההקדשות השייכים לזאויה אך לא ניתנו לו. הוא חזר תבע אותם בשנת 1949 ובגלל זאת גורש מתפקידו. בשנת 1962 נתמנה מחדש, ודרש תיקון הזאויה וקבלת הכנסותיה אך נתקל בעיכובים והשהיות עד מלחמת ששת הימים. לאחר המלחמה פנה המתלונן אל כב' הקאדי ביפו כדי שימנוהו נאמן לזאוית בהתאם לתנאי שטר ההקדש, וביום 26.1.69 נתמנה כאמור. ההקדש התנהל, לפני המינוי, ע"י הממונה על הקדשות ירושלים. ולאחר המינוי ביקשתי ממנהל הוקף דאז, מר חסן מטין מהבוב, למסור את הוקף והכנסותיו, באמצעות הנומריון הישראלים בירושלים. מר מהבוב מינה אחד מבני המשפחה, מר זוהדי מוסטפה אל-עלמי, כדי להגיש תביעה נגד המתלונן בפני ביה"ד השרעי ביפו לביטול המינוי, שנרשמה תחת מספר 149/69.

כאשר נוכח התובע ועורך-דינו מר אחמד אל-מוע'רבי כי הוא עומד להפסיד, קראו לעזרתם את ארגון החבלה פת"ח ששלח התראה אל הקאדי ביפו המאיימת עליו ברצח אם לא יפטר את המתלונן תוך שבוע אחד. כן הוציא הארגון פס"ד מוות נגד המתלונן (ראה מוצג מס' 1 מיום 14.10.69). כן נשלחה התראה דומה לעו"ד אברהם מיכאלי, מרח' בן-יהודה בירושלים המאיימת עליו ברצח אם לא יתפטר ויסתלק ידו מן הענין. התראה זו נמצאת בידי משטרת ירושלים.

ביום 4.1.70 נתן קאדי יפו החלטה המפטרת אותי מהנהלת הוקף. על החלטה זו הגשתי עכעור מס' 2/70. ביום 2.4.70 החליט בה"ד השרעי לערעורים לבטל את פסק הדין ולדחות את התביעה.

הנהלת הוקף הניעה את מוסטפה זוהדי אל-עלמי להגיש עתירה בביה"ד הגבוה לצדק מס' 73/71 אך גם זו נדחתה.

2/.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

המתלונן הגיש תביעה נגד מנהל הוקף דאז, מר חסן טהבוב, בפני ביהמ"ש המחוזי בירושלים בה ביקש ממנו להגיש חשבונות ולמסור לו את נכסי הוקף. מר טהבוב שלח את עוה"ד מוגרבי לביה"ד השרעי ביפו והוציא צו לעיכוב הליכים בתביעה שלי נגד טהבוב.

נוכח השתלשלות זו פנה קאדי יפו למשטרת יפו והתלונן כי איימתי עליו ברצח, בעוד שאיום זה נשלח ע"י ארגון פתח כדי להפילני בפח לאחר שנכשלו במאמציהם לפתרני, וכך ייפטרו ממני.

קבלתי מספר איומים מארגון הפתח בהם מאיימים עלי ברצח אם לא אתפטר ואחדל מלפנות לגורמים הישראליים. הארגון פרסם גם ידיעה על התנקשות בחיי ועל מותי בעתון "אל-צמאע" הירדני, גליון מס' 10307 מיום 28.9.69. ביהמ"ש המחוזי דחה את התביעה.

לאחר מתן פסה"ד ע"י ביה"ד השרעי לערעורים, פניתי לביהמ"ש המחוזי בתביעה שניה להגשת חשבונות. מר טהבוב נדרש ע"י ביהמ"ש להשיב על התביעה אך סירב וביקש לערער על ההחלטה אך בקשתו נדחתה, ואז הוא הביא את הענין בפני ביהמ"ש העליון כבימ"ש לערעורים שדחה את ערעורו, מאחר ומר זוהדי אל-עלמי איננו יריב ואין לו יריבות. ואז פניתי לביה"ד השרעי ביפו וביקשתי היתר ללוות כספים ולהוציא על הוקף עד שיתן הכנסות, אך הוא סרב בטענה כי תיק מס' 73/71 עודנו בפני ביהמ"ש העליון. על החלטתו זו ערערתי בפני ביה"ד השרעי לערעורים שלא החליט בו עד עכשיו למרות שעברו על כך שנתיים ימים. הוא תלוי ועומד מתוך חשש ופחד מארגון פתח.

פניתי עוד פעם לקאדי יפו בבקשת היתר ללוות כספים, וזאת לאחר שדבר מינויי אושר בפס"ד ביהמ"ש העליון (פס"ד כו' כרך א' עמ' 505) אך הוא סרב והתעלם מכך שאני נאמן ההקדש.

ביום 4.2.70 פניתי לשר הדתות והגשתי תלונה נגד הקאדי אך לא קיבלתי תשובה.

מר זוהדי אל-עלמי הגיש תביעה נגד וקף אבו אלופא אל עלמי ודרש להשעותני, והקאדי החליט על כך מבלי לשאול אותי ושלח תזכורת לעכב את המשפטים שהגשתי בשם הוקף. דבר זה בניגוד לסעיף 59 לפרוצדורה האזרחית כי אין להשעות נאמן מתפקידו אלא אם הוכחה מעילתו. הגשתי ערעור על החלטה זו לביה"ד השרעי לערעורים אך לא הכריעה בו עד עכשיו למרות שעברה שנה וחצי על כך.

מר זוהדי אל עלמי הגיש לקאדי יפו עוד בקשה ביום 12.6.72 בה ביקש לתת צו מניעה נגדי שלא להמשיך ולטפל במשפט 232/72. הקאדי נענה לבקשתו שנית ללא שום נימוק. ואילו ביה"ד השרעי משהה בכוונה את החלטתו בנדון. סבורני שבי"ד זה גם קיבל איומים מארגון פת"ח.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כשנוכחתי כי ביה"ד השרעי לערעורים והקאדים הביעו את כוונתם בדבר האופן בו יפסקו בענין, וזאת בתזכיר שנשלח לביהמ"ש העליון מיום 11.5.72, שלחתי התראה נוטריונית לכל אלה שחתמו על התזכיר בה ביקשתי מהם לא לדון בעניני הסולטן צלאח אל-דין אל-איובי מפאת הדעה הקדומה שהביעו בענינים אלה.

אחר כך הגיש חסן מהבוב יחד עם כמה דיירים שנגדם הגשתי תביעות פינוי בגלל אי-תשלום, בקשה בה ביקשו לפטרני ולהפקיד את הוקף בידי הממונה על הוקף בירושלים. הוא ראה במר מהבוב מנהל הוקף בירושלים למרות שבקשתו הוגשה באופן אישי וחרף התנגדותי, ונתן צו, בהעדרי, ביום 28.6.72, בו חוייבתי להימנע מלהמשיך לגבות דמי שכירות ולהפסיק כל ההליכים בקשר לכך.

ביום 18.6.72 בגשתי בקשה לביה"ד השרעי לערעורים וביקשתי להביא בפניו את כל המשפטים הקשורים בי, בגלל האיבה שביני לבין כב'הקאדי, והוא נתבקש טלפונית ע"י המזכירות לשלוח כל המסמכים הקשורים בי אך הוא סרב ללא שום נימוק וכך הוא ביצע את צו ארגון המפח"ח ונתן צו ביום 3.8.72 לפטרני שנית מבלי להראות טעם חוקי לכך ומבלי שצו זה יומצא לי כחוק.

על כן אני מבקש:

לתת צו למנות ועדה משפטית שתחקור בענינים אלה:

א. ביצוע הוראות ארגון הפתח לפי האיומים שנשלחו אליו הוא והקאדים האחרים.
ב. שביה"ד השרעי לערעורים לא יפסוק בערעורים שהוגשו אליו מפאת הדעה הקדומה שהביעו בענין זה.
ג. הנזקים שנגרמו לוקף ולי ע"י ההחלטות שניתנו ע"י הקאדי בזה אחר זה.
ד. התעלמותו מהחלטות ביה"ד השרעי לערעורים וביהמ"ש העליון.
ה. להיזקק לראיות ותיקים משפטיים שיוגשו על ידי.
ו. להעניק לועדה המשפטית סמכויות רחבות להערכת הנזקים שנגרמו ע"י ההחלטות שניתנו ואבדן נכסי הוקף ואי גבייתם.
ז. להחליט החלטה מתאימה כדי למנוע את כב' הקאדי ודומיו מלחזור על פעולות אלה.

בכבוד רב,

(-)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

לכבוד
כב' ראש הממשלה

המתלונן: שיך עבדול מועטי אל-עלמי
נושא התלונה: פעולות בלתי חוקיות של:

1. קאדי יפו, שיך תופיק מחמד עסלייה
2. הסיכה בו על ידי הקאדים בישראל וע"י ביה"ד השרעי לערעורים המסמכמה להכריע בערעורים ובבקשות שלפניו בקשר לפעילתו של הקאדי סלדון בענינים הקשורים בי מפאת היריבות שבינינו.

__נימוקי הבקשה:__

המתלונן נתמנה בתור שיך של זאוית אל-ח'נקה בתקופת השלטון הירדני. הוא תבע את ההקדשות השייכים לזאויה אך לא ניתנו לו. הוא חזר תבע אותם בשנת 1949 ובגלל זאת גורש מתפקידו. בשנת 1962 נתמנה מחדש, ודרש תיקון הזאויה וקבלת הכנסותיה אך נתקל בעיכובים והשהיות עד מלחמת ששת הימים. לאחר המלחמה פנה המתלונן אל כב' הקאדי ביפו כדי שימנוהו נאמן לזאוית בהתאם לתנאי שטר ההקדש, וביום 26.1.69 נתמנה כאמור. ההקדש התנהל, לפני המינוי, ע"י הממונה על הקדשות ירושלים. ולאחר המינוי ביקשתי ממנהל הוקף דאז, מר חסן מטין מהבוב, למסור את הוקף והכנסותיו, באמצעות הנוטריון הישראלים בירושלים. מר מהבוב מינה אחד מבני המשפחה, מר זוהדי מוסטפה אל-עלמי, כדי להגיש תביעה נגד המתלונן בפני ביה"ד השרעי ביפו לביטול המינוי, שנרשמה תחת מספר 149/69.

כאשר נוכח התובע ועורך-דינו מר אחמד אל-מוע'רבי כי הוא עומד להפסיד, קראו לעזרתם את ארגון החבלה פת"ח ששלח התראה אל הקאדי ביפו המאיימת עליו ברצח אם לא יפטר את המתלונן תוך שבוע אחד. כן הוציא הארגון פס"ד מוות נגד המתלונן (ראה מוצג מס' 1 מיום 14.10.69). כן נשלחה התראה דומה לעו"ד אברהם מיכאלי, מרח' בן-יהודה בירושלים המאיימת עליו ברצח אם לא יתפטר וימשוך ידו מן הענין. התראה זו נמצאה בידי משטרת ירושלים.

ביום 4.1.70 נתן קאדי יפו החלטה המפטרת אותי מהנהלת הוקף. על החלטה זו הגשתי ערעור מס' 2/70. ביום 2.4.70 החליט בה"ד השרעי לערעורים לבטל את פסק הדין ולדחות את התביעה.

הנהלת הוקף הניעה את מוסטפה זוהדי אל-עלמי להגיש עתירה בביה"ד הגבוה לצדק מס' 73/71 אך גם זו נדחתה.

2/.

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]
2. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

המתלונן הגיש תביעה נגד מנהל הוקף דאז, מר חסן מהבוב, בפני ביהמ"ש המחוזי בירושלים בה ביקש ממנו להגיש חשבונות ולמסור לו את נכסי הוקף. מר מהבוב שלח את עוה"ד מוגרבי לביה"ד השרעי ביפו והוציא צו לעיכוב הליכים בתביעה שלי נגד מהבוב.

נוכח השתלשלות זו פנה קאדי יפו למשטרת יפו והמלונן כי איימתי עליו ברצח, בעוד שאיום זה נשלח ע"י ארגון פתח כדי להפילני בפח לאחר שנכשלו במאמציהם לפטרני, וכך ייפטרו ממני.

קבלתי מספר איומים מארגון הפתח בהם מאיימים עלי ברצח אם לא אתפטר ואחדל מלפנות לגורמים הישראליים. הארגון פרסם גם ידיעה על התנקשות בחיי ועל מותי בעתון "אל-צבאע" הירדני, בגליון מס' 10307 מיום 28.9.69. ביהמ"ש המחוזי דחה את התביעה.

לאחר מתן פסה"ד ע"י ביה"ד השרעי לערעורים, פניתי לביהמ"ש המחוזי בתביעה שניה להגשת חשבונות. מר מהבוב נדרש ע"י ביהמ"ש להשיב על התביעה אך סירב וביקש לערער על ההחלטה אך בקשתו נדחתה, ואז הוא הביא את הענין בפני ביהמ"ש העליון כבימ"ש לערעורים שדחה את ערעורו, מאחר ומר זוהדי אל-עלמי איננו יריב ואין לו יריבות. ואז פניתי לביה"ד השרעי ביפו וביקשתי היתר ללוות כספים ולהוציא על הוקף עד שיתן הכנסות, אך הוא סרב בטענה כי תיק מס' 73/71 עודנו בפני ביהמ"ש העליון. על החלטתו זו ערערתי בפני ביה"ד השרעי לערעורים שלא החליט בו עד עכשיו למרות שעברו על כך שנתיים ימים. הוא תלוי ועומד מתוך חשש ופחד מארגון פתח.

פניתי עוד פעם לקאדי יפו בבקשת היתר ללוות כספים, וזאת לאחר שדבר מינויי אושר בפס"ד ביהמ"ש העליון (פס"ד כו' כרך א' עמ' 505) אך הוא סרב והתעלם מכך שאני נאמן ההקדש.

ביום 4.2.70 פניתי לשר הדתות והגשתי תלונה נגד הקאדי אך לא קיבלתי תשובה.

מר זוהדי אל-עלמי הגיש תביעה נגד וקף אבו אלופא אל עלמי ודרש להשעותני, והקאדי החליט על כך מבלי לשאול אותי ושלח הזכורת לעכב את המשפטים שהגשתי בשם הוקף. דבר זה בניגוד לסעיף 59 לפרוצדורה האזרחית כי אין להשעות נאמן מתפקידו אלא אם הוכחה מעילתו. הגשתי ערעור על החלטה זו לביה"ד השרעי לערעורים אך לא הכריעה בו עד עכשיו למרות שעברה שנה וחצי על כך.

מר זוהדי אל עלמי הגיש לקאדי יפו עוד בקשה ביום 12.6.72 בה ביקש לתת צו מניעה נגדי שלא להמשיך ולטפל במשפט 232/72. הקאדי נענה לבקשתו מנית ללא שום ניםוק. ואילו ביה"ד השרעי משהה בכוונה את החלטתו בנדון. סבורני שבי"ד זה גם קיבל איומים מארגון פת"ח.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כשנוכחתי כי ביה"ד השרעי לערעורים והקאדים הביעו את כוונתם בדבר האופן בו יפסקו בענין, וזאת בתזכיר שנשלח לביהמ"ש העליון מיום 11.5.72, שלחתי התראה נוטריונית לכל אלה שתמצ...פועל התזכיר בה ביקשתי מהם לא לדון בעניני הסולטן צלאח אל-דין אל-איובי מפאת הדעה הקדומה שהביעו בענינים אלה.

אחר כך הגיש חסן מהבוב יחד עם כמה דיירים שנגדם הגשתי תביעות פינוי בגלל אי-תשלום, בקשה בה ביקשו לפטרני ולהפקיד את הוקף בידי הממונה על הוקף בירושלים. הוא ראה באר מהבוב מנהל הוקף בירושלים למרות שבקשתו הוגשה באופן אישי ומרוף התנגדותי, ונתן צו, בהעדרי, ביום 28.6.72, בו חוייבתי להימנע מלהמשיך לגבות דמי שכירות ולהפסיק כל ההליכים בקשר לכך.

ביום 18.6.72 בגשתי בקשה לביה"ד השרעי לערעורים וביקשתי להביא בפניו את כל המשפטים הקשורים בי, בגלל האיבה שביני לבין כב' הקאדי, והוא נתבקש טלפונית ע"י המזכירות לשלוח כל המסמכים הקשורים בי אך הוא סרב ללא שום נימוק וכך הוא ביצע את צו ארגון המח"ח ונתן צו ביום 3.8.72 לפטרני שנית מבלי להראות טעם חוקי לכך ומבלי שצו זה ימצא לי כחוק.

על כן אני מבקש:

לתת צו למנות ועדה משפטית שתחקור בענינים אלה:

א. ביצוע הוראות ארגון המחח לפי האיומים שנשלחו אליו הוא והקאדים האחרים.

ב. שביה"ד השרעי לערעורים לא יפסוק בערעורים שהוגשו אליו מפאת הדעה הקדומה שהביעו בענין זה.

ג. הנזקים שנגרמו לוקף ולי ע"י ההחלטות שניתנו ע"י הקאדי בזה אחר זה.

ד. התעלמותו מהחלטות ביה"ד השרעי לערעורים וביהמ"ש העליון.

ה. להיזקק לראיות ותיקים משפטיים שיוגשו על ידי.

ו. להעניק לועדה המשפטית סמכויות רחבות להערכת הנזקים שנגרמו ע"י החלטות שניתנו ואבדן נכסי הוקף ואי גבייתם.

ז. להחליט החלטה מתאימה כדי למנוע את כב' הקאדי ודומיו מלחזור על פעולות אלה.

בכבוד רב,

(-)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

a. [illegible]

b. [illegible]

c. [illegible]

d. [illegible]

e. [illegible]

f. [illegible]

[illegible]

תלונה מתוקנת

לכב'
כב' ראש הממשלה

המתלונן: שיך עבדאל מוטי אל-אלמי

נושא התלונה: פעולות בלתי חוקיות של:

1. קאדי יפו, שיך תופיק אחמד עסליה
2. תמיכה כביכול של ידי הקאדים בישראל וע"י ביה"ד השרעי לערעורים
המתמהמה להכריע בערעורים ובבקשות שלפניו בקשר לפסילתו
של הקאדי מלדון בעניינים הנוגעים בי ובענין הירושה שבינינו.

עיקרי הבקשה:

המתלונן נתמנה בתור שיך של זאווית אל-חנקה בתקופת השלטון הירדני.
הוא תבע את ההקדשות השייכות לזאוויה אך לא ניתן לו לשחרר ולגבות אותם
בשנת 1949, ובגלל זאת הודח מתפקידו. בשנת 1962 נתמנה מחדש, [illegible]
~~[illegible]~~ ודרש תיקון הזאוויה וקבלת הנכסים אך נתקל בקשיים
ובשנות של מלחמת ששת הימים. לאחר המלחמה פנה המתלונן אל כב'
הקאדי ביפו כדי שימנה נאמן לזאוויה המתאים לתנאי שטר ההקדש, וכך
26.1.69 נתמנה כאמור. ההקדש התנהל, לפני המינוי, ע"י הממונה על
ההקדשות הראשיים. ולאחר המינוי ביקשתי ממנהל הווקף בת"א, מר חסן פסין
טהבוב, לשמור את הווקף והרכוש, והמשרד הנוטריון הישראלי ביפו. מר טהבוב
מינה אחד מבני המשפחה, מר צוהדי מוסטפה אל-אלמי, כדי להגיש תביעה
נגד המתלונן לפני ביה"ד השרעי לפי תביעת המינוי, שנרשמה תחת מספר 149/69.

כאשר נוכח המושל וראש-בנין מר אחמד אל-גוזרי כי הוא עומד להפסיד קולו לבחירות את ארגון החוליה פתח שלח המכתב של הקאדי ביפו המאיימת עליו ברצח אם לא יפטר את המלון תוך שלוש אמר. [התאבדות]

~~[illegible]~~ כן הוציא הארגון פסק מות נגד המלון (ראה אוגדן מס' 1 מ"מ 24.10.69). כן נשלחה המכתב דומה לעו"ד אברהם מיפו, מחו' בן-חלפה בה המאיימת עליו ברצח אם לא יתפטר וימשוך ידו מן הענין. המכתב ג' נשלח בידי משטרת ירושלים.

ב-ת 30.10.70 נתן קאדי יפו החלטה [illegible] המסבירה את מעגלת הוקף. על החלטה זו הגישו עתירה מס' 30/2. ב-ת 30.4.70 2.4.70 החליט דיוה"ד השרעי לערעורים לבטל את פסק הדין ולהחזיר את העתירה ...

הנהלת הוקף הגישה את מספר ערבי. אל-אלמי להגיש עתירה דיוה"ד הגבוה לצדק מס' 110/70 אך זה לא נתקבל.

המלון הגיש תביעה נגד מנהל הוקף הכללי, מר חסן טהבוב, בפני בית המשפט ... בקש ממנו להגיש תשובתו ולמסור לו את נכסי הוקף. מר טהבוב שלח את העו"ד מאחרי ליוה"ד השרעי ביפו והמציא גם לטיפול הליכים בתביעה של נגד טהבוב.

נוכח ~~[illegible]~~ ההשתלשלות ב' פני קאדי יפו למשטרת יפו והמלון ני [illegible] ~~[illegible]~~ איומים עליו ברצח, בגלל שאיום זה נשלח ע"י ארגון פתח כדי להפיל בפח לאחר שנכשלו במאמציהם לשכנעו, ובכך ... ממנו. קיבלתי מספר איומים מארגון הפתח בהם מאיימים עלי ברצח אם לא אמסור ואמכור שמכתב לעיתונים הישראליים. הארגון הורה גם ידיעה על התנקשות בחיי ואז מלמי, בעיתון "אל-כפאח" הירדני, גליון מס' 10307 מ"מ 28.9.69, ביום המחרת במה על התנקשות.

יוני

לאחר מתן פסק ד' ביהמ"ש העליון לטובתנו, פניתי לביהמ"ש המחוזי בבקשה
שניה להגשת תביעה. מר שהרלי נדרש ע"י ביהמ"ש להשיב על התביעה אך
סרב וביקש לעכב את ההחלטה עד שיקבל נתונים, ועד היום הוא עדיין לא הגיש
לפני ביהמ"ש העליון בקשה [illegible], מאחר ומר צ'והבי אל-עלמי
אינו יכול ואין לו יכולת. ואז פניתי לבית הדין [illegible] ובקשתי היתר
לגבות כספים ולהליכי על היקף [illegible], אך הוא סרב [illegible] כי
תיק מס' 24/87 עודנו בפני ביהמ"ש העליון. על החלטה ז' ערערתי בפני בית
המשפט לערעורים שפסק החלטה כי [illegible] רק [illegible] ימים. הוא
תלוי ועומד [illegible] חשש [illegible] פתוח.
פניתי שוב לקבלני על בקשת היתר לגבות כספים, ושוב לאחר
(פסק כו [illegible])
~~[illegible]~~ שהכיר [illegible] אשר בפסק ביהמ"ש העליון
אך הוא סרב והחלטה [illegible] הקנס.
[illegible] פניתי לשר [illegible] הקבלני [illegible]
ב.ל. 4.2.87
לא קיבלתי תשובה.
מר צ'והבי אל-עלמי הגיש תביעה נגד [illegible] אל-עלמי ודרש
להשלימני, והקבלני [illegible] רק [illegible] לטובת [illegible]
המשפט [illegible] היקף. [illegible] 25 [illegible]
כי אין להשלים [illegible]. [illegible]
החלטה ז' לביהמ"ש [illegible] עד [illegible]
שנה ולא [illegible] רק.
מר צ'והבי אל-עלמי הגיש לקבלני [illegible] בקשה ב.ל. 12.6.87
~~[illegible]~~ [illegible] 232/87.
הקבלני [illegible]
[illegible] החלטה [illegible]

כשנוכחתי כי ביקור השר לבסיסים והקצינים הבכירים את כוונתם בדבר
הויכוח די יפסק בזמן, יצאו ראש המטה שנשאר ובירושלים הבלין מיום 11.5.[illegible],
שלחתי תזכורת ניסיונית את אלה שאחראי על המערכת בה ביקשתי מהם
לא לכין בזמני השולחן בפגישה אל-דין אל-אויבי מפגש הרשה הקודמת
שהביאו בזמנים אלה.

אחר כך הגיש חסן שהביא יחד את כמה דיווחים שנמסרו השבוע מישראל
בנוגע לאזור ירושלים, ביקשה בה דקשולוברגר ולהחזיר את היקף הזמן
המאמנים של היקף ההוא. הוא ראה באר שהביא מהנ׳ את היקף בזמן לגרום שנפגשתי
הישיבה הויכוח אושר והתפקיד המנהלתי, ונתן לו בה אדרי, ביום 28.6.[illegible], כי
חושבתי להימנע מלהמשיך ואלה במי שכבר ולהפסיק את ההליכים קשר להם.

ביום 18.6.[illegible] הגשתי בקשה לביקור השר לבסיסים וביקשתי להדגיש
בפניו את כל המשמעות הקשורות בו, באלו האורח שיוכל להבין כל הקשר,
והוא נתבקש מלפני- ע"י המזכירות לשלוח את המסמכים הקשורים בו אלי הוא
מרכז זמני שם ניתן וכך הוא ביקור אצל צה ארגון המטה ~~[illegible]~~ ונתן בו
ביום 3.8.[illegible] לבסרני שינוי מבלי להשאיר ~~[illegible]~~ את חלקי לכך ומבלי ששב זה
ומצאו לי כהוגן.

על כן אני מבקש:

למנות צוות לבדוק ולהציע משפטית שתתקבל התביעה אלה:

ג. ביטול הגדלת ארגון המטה לפי האיומים שנקבעו אלו ולא הקצינים באחריות.
ב. שביקור השר לבסיסים לא יפסק לבסיסים שהגישו איום מפגש הרשה
הקודמת שהביאו בזמן זה.
ד. הנזקים שנגרמו להיקף ולפי ע"י ההחלטה שניתנה הקצינים בזה אחר זה.
ג. התעלמות מהחלטת ביקור השר לבסיסים ובירושלים הבלין.

ה. להיזקק לעדויות רופאים משפטיים ~~של~~ שיוגשו על ידי.

ו. להזמין לוועדה רופאים משפטיים מכל החבלה להערכת הנזקים שנגרמו ע״י החוקרים שעינו וגרמו נזקי הגוף של עצירים.

ז. להחליט החלטה מתאימה כדי למנוע את כל הנוגעים בדבר מלחזור על פעולות אלה.

בכבוד רב

ירושלים, כ"ה בחשון תשל"ג
5 בנובמבר 1972

אל: מזכיר הממשלה

הנדון: סקר בטיחות על המקומות הקדושים
ליד חומות הר הבית

השר בקשני לאשר קבלת מכתבך מיום 23.10.72.
בנדון.

בימים הקרובים אזמין את אדריכל שיבנברגר לשר.

בברכה,

י.ב.
יהודית בגון
מנהלת לשכת השר

ירושלים, כ"ח בחשון תשל"ב
5 בנובמבר 1972

1/4/870

אל: מזכיר הממשלה

הנדון: סקר בטיחות על המקומות הקדושים
ליד חומות הר הבית

השר בקשני לאשר קבלת מכתבך מיום 23.10.72.
בנדון.

בימים הקרובים אזמין את אדריכל שיבנברגר לשר.

ב ב ר כ ה,

י.ב.
יהודית בגרן
מנהלת לשכת השר

מזכירות הממשלה

מזכיר הממשלה

ירושלים, ט"ו בחשון תשל"ג
23 באוקטובר 1972

נתקבל
משרד המשפטים
ט"ז חשון תשלג 24.10.72
לשכת השר

אל: שר המשפטים

הנדון: <u>סקר בטיחות על המקומות הקדושים והחפירות ליד חומות הר הבית</u>

בהמשך להחלטה מס. 2ים של ועדת השרים לענין ירושלים מיום י"ב בתשרי תשל"ג (20.9.72), ובהמשך לשיחתנו בנדון, בררתי את המצב לגבי הסקר.

מתברר כי העבודה המעשית בענין תתחיל כנראה בימים הקרובים ומעריכים כי ביצועה יצריך כחודשיים - שלושה.

הייתי מציע, על-פי מה שנקבע בהחלטה, כי תזמין אליך בעוד כשבועיים את האדריכל שיינברגר על-מנת שיתחיל בדווח שוטף על התפתחות העבודה.

בברכה

מיכאל ארנון

משרד המשפטים
יח שבט תשלג 21.1.73
1/4/873

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1/4/870

מדינת ישראל

משרד הפנים

דחוף-ביד

תאריך: כ' בכסלו תשל"ג
26.11.72

מספר:

אל היועץ המשפטי לממשלה

הנדון אגודה לקידום הקמת בית המקדש.

מצ"ל העתק מכתבו של עו"ד שייביץ
שהגיעני הבוקר.

מה עלי לעשות כעת?

בברכה,

א.י. שפט
היועץ המשפטי

אש/א

משרד המשפטים
נתקבל בלשכת
היועץ המשפטי
27.12.72
1/4/870

טופס 907

אברהם נביאי, משרד עורכי-דין

Avraham Nevei Law Offices

תל-אביב, רח' החשמל 12. טל. 425322 TEL. TEL-AVIV 12 HACHASHMAL ST.

אברהם נביאי, עורך-דין AVRAHAM NEVIE, ADVOCATE

רפאל שיוביץ, עורך-דין RAPHAEL SHAIOVITZ, ADVOCATE

תל-אביב, ביום יד' בכסלו תשל"ג TEL-AVIV

20.11.72

מס' REF

לכבוד
א. שפט עו"ד
היועץ המשפטי למשרד הפנים
ת.ד. 1171
<u>ירושלים</u>

א.נ.,

הנדון: <u>האגודה לקידוש הקמת בית המקדש</u>
מספרכם: 53711

א. במכתב שנשלח על ידי ביום 11.9.72 אישרתי בתשובה לשאלתך, כי מרשי נאותו להוסיף את המלה ל"קידוש" לכל סעיפי המשנה במטרות האגודה בהתאם לצורך.

ב. על מכתבי זה לא נעניתי ועד היום טרם אושרה הקמת האגודה הנדונה.

ג. במידה ולא אענה על מכתבי זה והקמת האגודה כמוצע עתה על ידי לא תאושר, תוך 7 ימים מתאריך המכתב יאלצו מרשי לפנות לבית משפט הגבוה לצדק למיצוי זכויותיהם.

בכבוד רב,

ר. שיוביץ, עו"ד.

נרשם בספר 26.11.72

משרד הפנים - הארכיון
נתקבל
כ' בכסלו תשל"ג 26.11.72

מזכירות הממשלה

מזכיר הממשלה

ירושלים, כ"ד בחשון תשל"ג
1 בנובמבר 1972

אל: שר המשפטים

הנדון: סקר הבטיחות על המקומות הקדושים
והחפירות ליד חומות הר הבית

בהמשך למכתבי מיום ט"ו בחשון תשל"ג (23.10.72),
אני מצרף בזה את העתק מכתב ולוטה אותם קיבלנו היום מאת
יושב-ראש ועדת הבטיחות, מר י. שנברגר.

בודאי תודיעני אם עלינו לבצע פעולה כלשהי לגבי
הצעותיו של מר י. שנברגר כפי שהן מופיעות בסעיף ב(2)
במכתבו המצורף.

בברכה

מיכאל ארנון

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מדינת ישראל

משרד הדתות

[illegible] יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ב"ה , ירושלים, כב' מר חשון תשל"ב
30.10.72

מספר:

לכבוד

מר מיכאל ניר

סגן מזכיר הממשלה

מזכירות הממשלה

<u>ירושלים</u>

1 XI 1972

הנדון: ועדת בטיחות לאיזור הכותל
<u>מכתבך מיום 19.10.72</u>

א.נ.

בהתאם להחלטת הממשלה מס' 52 (י'ם) מיום כב' בתשרי תשל"ב (1.10.72)
כנסתי את חברי ועדת הבטיחות ביום 25.10.72 .
חברי הועדה בקשו ממני להעביר אליך את סכום הדיונים:

א. <u>סקר</u> : 1. מחלקת עבודות צבוריות הכין הצעה לעריכת סקר בטיחות של
המקומות הקדושים והחפירות ליד חומות הר הבית, ותביא את
ההצעה לדיון ועדת הבטיחות ביום 8.11.72

2. תחום הסקר: 1. צפון: רחוב האריות
מערב: רחוב הגיא וגבול המערבי של הרובע היהודי
דרום: קו חומת העיר.
מוצע להרחיב את הסקר בעתיד גם לחומת הר הבית המערחית.
הסקר יבוצע בשלבי עדיפות:
1. רצועה ברוחב של כ 30 מטר לאורך החומה המערבית והדרומית
2. השטח הנוסף לפי התחום הנ"ל

ב. <u>ועדת בטיחות:</u> 1. חברי הועדה מוכנים לשמש כועדה הגוי בענין הסקר המבוקש.
2. לעצם מלוי תפקידי ועדת הבטיחות, ישנו צורך בהגדרת תפקידי
הועדה, סמכויותיה ומכשיריה לבצוע ולפקוח, בהתאם למכתבי
לכב' שר הדתות מיום 10.12.71 , אשר העתק ממנו מצורף לזה.

נא להביא את הנ"ל לידיעת כב' יו"ר ועדת השרים לעניני ירושלים.

בברכה
יוסף שנברגר - אדריכל
יו"ר ועדת הבטיחות

נ.ב.

לצערי חל אחור בהפעלת הועדה והסקר בגלל אבל משפחתי.

טופס 906

ב"ה ירושלים, כ"ב כסלו תשל"ב
10 בדצמבר 1971

לכבוד
שר הדתות
ד"ר ז. ורהפטיג
משרד הדתות
<u>ירושלים</u>

א.נ.,

הנדון: <u>ועדה הבטיחות</u>

הנני מעביר לכב' השר פרוטוקול ישיבת מס' 13 של הועדה, שהתכנסה ביום כ"ז חשון תשל"ב (15.11.71).

לפי החלטת הועדה, הנני פונה אל כב' השר להביא לפני ועדת השרים את בקשת הועדה להגדרה מחדש של תפקידיה וסמכויותיה.

הועדה קבלה על עצמה את תפקידיה לפי מנוי ועדת השרים מאלול תשכ"ח (1.9.68), והחלטות בהגדרת תפקידה והרכבה מיום כ' חשון תשכ"ט (1.11.68), 13.8.69 וכן 24.8.69 (ראה נספח א').

הועדה מלאה את תפקידה בבדיקה תאתר, המליצה על תכניות בטיחות ויציבות שונות ופקוח על בצוע המלצות אלו.

בענין השטח על יד שער המוגרבים, המליצה הועדה על מספר אלטרנטיבות.

עד סוף שנת תש"ל (1970) טפלה הועדה באתר כולו, אולם, לאור קשיים בהגדרת שטח גאוגרפי של פעולתה והגדרת סמכויותיה אין הועדה יכולה להיות אחראית לנעשה באתר, אלא אם יוגדרו מחדש:

1. תפקידי הועדה,
2. שטח פעולתה,
3. סמכויותיה,
4. מבשיריה לבצוע ולפקוח.

הועדה מוכנה להכין מצע מפורט לנושא.

בכל הכבוד,

מזכיר הממשלה

ירושלים, ט"ז בכסלו תשל"ג
22 בנובמבר 1972

ארכיון
משרד המשפטים
23.11.72 י"ז בכסלו תשל"ג
תיק מס'

לכבוד
מר י. טנברגר
ארדיכל יועץ לשר הדתות
ירושלים

א.נ.,

הנדון: **סקר הבטיחות על המקומות הקדושים ליד חומות הר הבית**

זאת לאשר קבלת מכתבך מיום ח' בכסלו תשל"ג (14.11.72), על הלוטה.

החומר הועבר לשר המשפטים ובוודאי תהיה הזדמנות לדון בו בפגישה שנקבעה ליום כ"ט בכסלו תשל"ג (5.12.72).

בכבוד רב

מיכאל ארנון

1/4/87

העתק: שר המשפטים

מדינת ישראל

משרד הדתות גריבל יועץ לשר הדתות
(ירושלים)

רחוב יפו 33
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: ב"ה, ירושלים, ח' בכסלו תשל"ג
14.11.72

מספר:

לכבוד
מר מיכאל ניר
סגן מזכיר הממשלה
מזכירות הממשלה
<u>ירושלים</u>

הנדון: <u>ועדת בטיחות לאיזור הכותל - מכתבך 19.10.72</u>

א.נ.

בהמשך למכתבי בנדון מיום 30.10.72, הנני מתכבד למסור דו"ח שני.

1. הועדה התכנסה כועדת הגוי לסקר ביום 9.11.72 וסכמה את ההנחיות לעריכת הסקר על ידי מע"ץ.
ההנחיות הועברו למע"ץ.
מע"ץ מכין תכנית פעולה מפורטת ולוח זמנים.

נא להביא את הנ"ל לידיעת כב' שר המשפטים כיו"ר ועדת השרים לעניני ירושלים.

בכבוד רב,

21. XI. 1972

מדינת ישראל
משרד הדתות
(ירושלים)
רחוב יפו 30
טלפון 28371
ירושלים

תאריך: 9.11.72

מספר:

ועדת הבטיחות - ועדת הגוי לסקר

הנחיות למע"צ

<u>המטרה:</u> סקר בטיחות של המקומות הקדושים והחפירות ליד חומות הר הבית (הדרומית והמערבית).

<u>הגדרה:</u> הועדה מגדירה לעצמה במסגרת המטרה כדלקמן:

(א) המקומות הקדושים - חומות הר הבית.

(ב) בטיחות - יציבות החומות והמבנים הסמוכים.

<u>הסבה:</u> מאחר ומבוצעות פעילויות שונות לאורך חומות הר הבית, העלולות להשפיע על יציבות חומות הר הבית ועל מבנים סמוכים - יש לערוך סקר שיראה באילו תנאים ניתן להמשיך לקיים פעילויות אלו.

<u>הפעילויות:</u> הועדה מתייחסת במיוחד לפעילויות הבאות:
חפירות לגילוי קדמוניות ירושלים המבוצעות באמצעות משרד הדתות, המשלחת הארכיאולוגית וגורמים אחרים; בניה ושיקום של איזורים הסמוכים לחומות הר הבית.

<u>התחום:</u> מוגדר לפי מפה מצורפת ומחולק לשני איזורים:
איזור 1 - מוגדר על ידי הקו הירוק במרחק כ 30 מטר מהחומה, ויבוצע בשלב ראשון.
איזור 2 - מוגדר על ידי הקו האדום שהוא רחוב הגיא ובגבולו המזרחי של הרובע היהודי וחומת העיר הדרומית ויבוצע בשלב שני.

<u>היקף הסקר:</u> בשטח המאוכלס בתחום איזור 1, 2 - הועדה מתיחס בסקר שיערך גם לבדיקה מקיפה יותר של בעלות, צפיפות, מצב סניטרי, ערכים היסטוריים.

<u>הנחיות:</u> ריכוז חומר ומידע קיים.
עריכת סקרים, בדיקות, מדידות וכו' נוספים להשלמת החומר הקיים ותוספת כנדרש להשגת המטרה. הגשת דוחו"ת תקופתיים על התקדמות הסקר הכולל עם חוות דעת והמלצות.

<u>לוח זמנים:</u> הועדה מבקשת ממע"צ המבצעת את הסקר הכולל להגיש לה לוח זמנים ושלבים של הסקר. בתור עדיפות ראשונה יש לטפל באיזור משער הברזל צפונה.

מאושר על ידי ועדת הבטיחות בועדת הגוי לסקר בישיבתה מיום 9.11.72

9.11.72
יוסף בורגר
יו"ר.

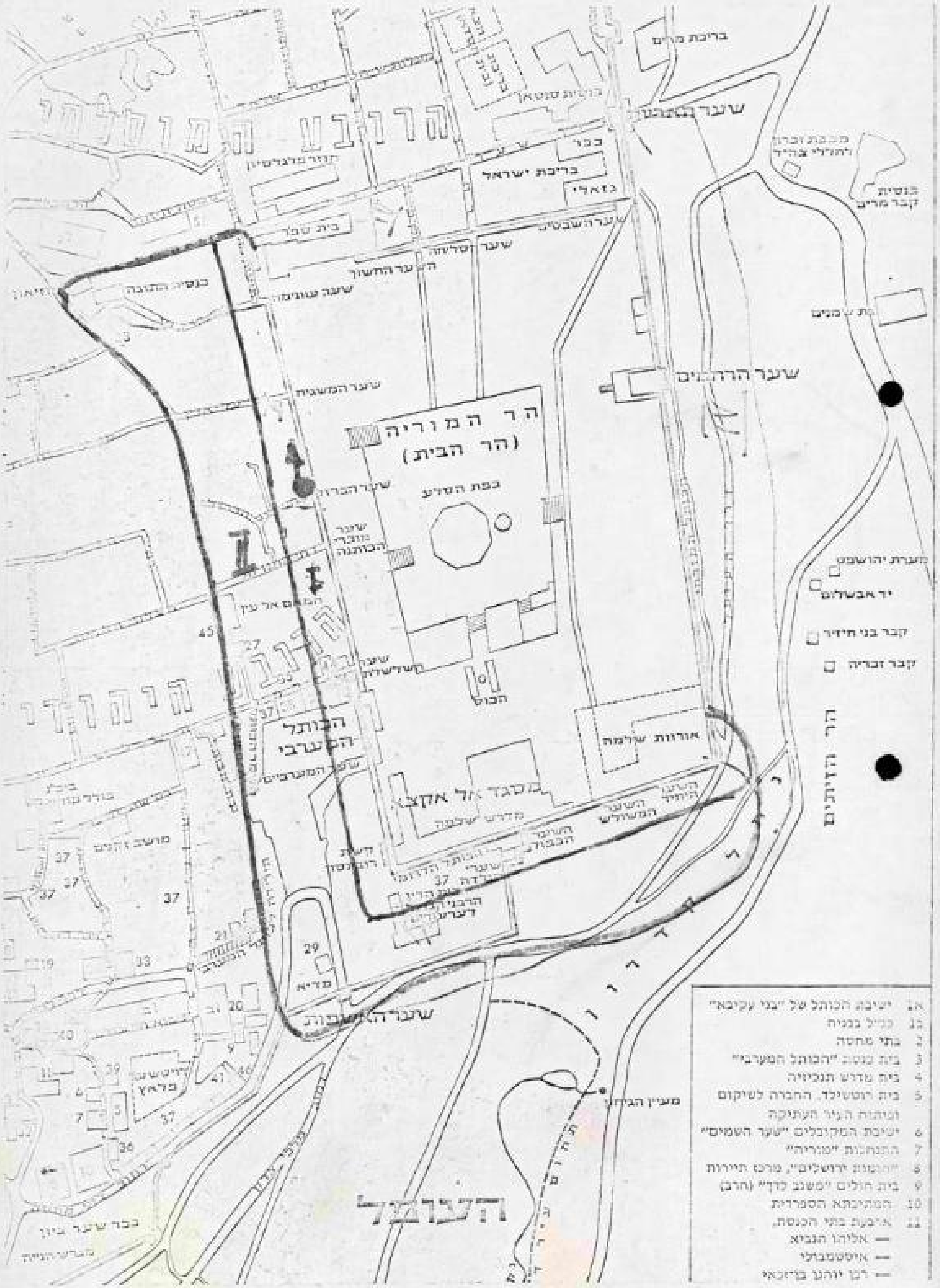

סקר אזור חומת הבית (מערב - דרום) 9.11.72

ירושלים, ד' בכסלו תשל"ג
10 בנובמבר 1972

מס. 1/4/870

אל :- היועץ המשפטי - משרד הפנים

הנדון :- <u>האגודה לקידום הקמת בית המקדש</u>

שר המשפטים יקיים בנושא הנדון שיחה עם שר הפנים.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

13.11.72

מדינת ישראל
משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ד' בכסלו תשל"ג
10 בנובמבר 1972

מס. 1/4/870

שמור

ראה נכנס
משרד המשפטים
12.11.72 ו' כסלו תשל"ג
לשכת השר

אל :- מר עוזי סיון

הנדון :- האגודה לקידום הקמת בית המקדש

בדיון מיום 9.11.72 אצל שר המשפטים סוכם כי שר המשפטים ישוחח בנדון עם ראש הממשלה.

כן ישוחח שר המשפטים לאחר השיחה הנ"ל עם שר הפנים כדי לבדוק האפשרות להגיע את המבקשים לוותר על כוונתם.

בברכה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, ד' בכסלו תשל"ג
10 בנובמבר 1972

מס. 1/4/870

<u>ש מ ו ר</u>

אל :- מר עוזי סיון

הנדון :- <u>האגודה לקידום הקמת בית המקדש</u>

בדיון מיום 9.11.72 אצל שר המשפטים סוכם כי שר המשפטים ישוחח בנדון עם ראש הממשלה.

כן ישוחח שר המשפטים לאחר השיחה הנ"ל עם שר הפנים כדי לבדוק האפשרות להניע את המבקשים לותר על כוונתם.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ד' בכסלו תשל"ג
10 בנובמבר 1972

מס. 1/4/870

ש מ ו ר

אל :- מר עוזי מירון

הנדון :- האגודה לקידום הקמת בית המקדש

בדיון מיום 9.11.72 אצל שר המשפטים סוכם כי שר המשפטים ישוחח בנדון עם ראש הממשלה.

כן ישוחח שר המשפטים לאחר השיחה הנ"ל עם שר הפנים כדי לבדוק האפשרות להגיע את המבקשים לותר על כוונתם.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

1/4/870

מדינת ישראל

משרד הפנים

תאריך: י"ז' בחשון השל"ג
25.10.72

מספר: 55711

אל היועץ המשפטי לממשלה

הנדון האגודה לקידום הקמת בית המקדש.
מכתבך 1/4/870 מיום 22.10.72.

אודה לך אם תקבע מועד לדיון המוצע.

בברכה,

א. שפט
היועץ המשפטי

משרד המשפטים
1/4/8

24.10.72

לשכת השר

ירושלים, י"ד בחשון השל"ג
22 באוקטובר 1972

14/870

<u>דחוף</u>
שמור

אל :- היועץ המשפטי למשרד הפנים

הנדון :- <u>האגודה לקידום הקמת בית המקדש</u>
מכתבך מס. 55711 מה-3.10.72

שר המשפטים מתנגד למתן אישור לאגודה ואני מציע שנקיים דיון בנושא זה.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, י"ד בחשון תשל"ג
22 באוקטובר 1972

1/4/870

דחוף
שמור

אל :- היועץ המשפטי למשרד הפנים

הנדון :- האגודה לקידום הקמת בית המקדש
מכתבך מס. 55711 מה-3.10.72

שר המשטרה מתנגד למתן אישור לאגודה ואני מציע שנקיים דיון בנושא זה.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"ז בתשרי תשל"ג
5 באוקטובר 1972

אל: שר המשפטים

אדוני השר,

הנדון: <u>האגודה לקידום הקמת בית המקדש</u>

ראה נא מכתבו הלוטה של משרד הפנים.
המלצתי היא כי נסכים לנוסח, המוצע ע"י
האגודה עתה.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

מדינת ישראל

משרד הפנים

הלשכה הראשית
הקריה, בביש רופין מס' 2
ת"ד 1171 טלפון 60151
ירושלים

תאריך: כה' בתשרי תשל"ג
3.10.72

מספר: 55711

אל היועץ המשפטי לממשלה

<u>הנדון</u> האגודה <u>לקידום</u> הקמת בית המקדש.

כזכור בזמנו התנגדנו לרשום האגודה ואף אתה סמכת ידך על החלטה זו.

מיסדי האגודה אף פנו לבית המשפט הגבוה לצדק שסרב להוציא צו על תנאי נגדנו, ויעץ לעותרים לקבל את הצעתנו דהיינו להוסיף בשמה ובמטרותיה של האגודה את המלה "לקידום".

לפני זמן מה הודיעני בא כח המיסדים כי הם מוכנים להוסיף את המלה "לקידום" לשמה של האגודה ולפני ימים אחדים הובהר סופית כי הם מוכנים להוסיף את המלה "לקידום" בכל מקום במטרות האגודה בהן מדובר בהקמת בית המקדש.

בנוסח זה אין לנו התנגדות לרשום יסוד האגודה באשר לפעול לקידום הקמת בית המקדש יכול כל אדם.

אודה לך אם תודיעני האם הסכים לעמדתי זו.

המשפטים
5.10.72

בברכה,

א.י. שפט
היועץ המשפטי

העתקים למנכ"ל
סמנכ"ל ת"מ
לממונה על מחוז ירושלים – למכתב של עו"ד נביאי מיום 11.9.72.

אש/א

906 מדף

ירושלים, כ"ז בתשרי תשל"ג
5 באוקטובר 1972

אל: שר המשפטים

אדוני השר,

הנדון: <u>האגודה לקידום הקמת בית המקדש</u>

... ראה נא מכתבו הלוטה של משרד הפנים.
המלצתי היא כי נסכים לנוסח המוצע ע"י
האגודה עתה.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"ז בתשרי תשל"ג
5 באוקטובר 1972
1/4/870

אל: שר המשפטים

אדוני השר,

הנדון: **<u>האגודה לקידום הקמת בית המקדש</u>**

... ראה נא מכתבו הלוטה של משרד הפנים.
המלצתי היא כי נסכים לנוסח המוצע ע"י
האגודה עתה

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ה בתשרי תשל"ג
3 באוקטובר 1972

משרד ה... פנים
ד' תשרי - 4.10.72
11/4/870

לכבוד
עו"ד א. הופרט
רח' הלל 23
מבדל "רסקו"
ירושלים

א.נ.,

הנדון: רחבת הכתל המערבי
בהמשך למכתבי אליך מיום ו' בתשרי
תשל"ג (14.9.72)

בסוף שנת 1967 הופקעו שטחים מסויימים לאורך הכתל המערבי ובסמוך לו לטובת מדינת ישראל, כמפורט בילקוט הפרסומים 1392 מיום ט' באלול תשכ"ז (14.9.67), בעמוד 2202.

באשר לקביעת סדרים ברחבת הכתל אבי מפנה תשומת לבך להוראת חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967.

בכבוד רב

מיכאל ביר
ממלא-מקום מזכיר הממשלה

49

אל: מר מיכאל ביר

1/4/870

הנדון: רחבת הכתל
מכתבו של עו"ד א. הופרט מיום 16.9.72

בעצה אחת עם מנכ"ל משרד המשפטים מר צ. טרלו הנעני למשקנה שרצוי שתשיב לעו"ד א. הופרט מכתב בנוסח הבא:

" בסוף שנת 1967 הופקעו שטחים מסויימים לאורך הכתל המערבי ובסמוך לו לטובת מדינת ישראל, כמפורט בילקוט הפרסומים 1392 מיום 14.9.67 בעמוד 2202.

באשר לקביעת סדרים ברחבת הכתל אבי מפנה תשומת לבך להוראות חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967".

ב ב ר כ ה
עוזי סירן
עוזר לשר המשפטים

מזכירות הממשלה

ירושלים, ו' בתשרי תשל"ג
14 בספטמבר 1972

אל : מר ע. סירן, לשכת שר המשפטים

מאת: ממלא-מקום מזכיר הממשלה

הנדון: <u>רחבת הכותל המערבי</u>

מצורף בזה תצלום מכתב מיום ג' בתשרי תשל"ג (11.9.72), של עו"ד אורי הופרס, בקשר לנ"ל.

על-פי הצעתו של היועץ המשפטי לממשלה אני מעביר את הענין לטיפולך.

ב ב ר כ ה

מיכאל גיר

משרד המשפטים
2.10.72
מס' התיק 1/4/87

אורי הופרט, עורך דין
URI HUPPERT, M.J. ADVOCATE

רחוב הלל 23
מגדל "רסקו"
(קומה א)
טל. 228484 (02)
ירושלים
23, HILLEL STREET
RASSCO TOWER BLD.
(1 FLOOR)
TEL. (02) 228484
JERUSALEM

ירושלים 11 בספטמבר 1972.

46/פ

<u>ד ח ו ף</u>

לכבוד
מזכיר
ועדת שרים לענין ירושלים,
משרד ראש הממשלה,
הקריה,
<u>ירושלים.</u>

נכבדי,

הנדון: למי זכויות חזקה בלעדיות וזכויות
<u>לקביעת סדרים ברחבת הכותל המערבי.</u>

כפרקליטם של ה"ה פרלמוטר ו-גיל אשר בשמם אני מנהל דיון משפטי, אני נתקל בקושי לברר באופן מוסמך למי זכויות החזקה והזכויות לקביעת סדרים ברחבת הכותל-המערבי.

אהיה אסיר תודה לך בעד קבלת אינפורמציה מוסמכת ממך.

אנא ראה את בקשתי כדחופה.

בברכה,

אורי הופרט, עו"ד

ירושלים, ו' בתשרי תשל"ג
14 בספטמבר 1972

לכבוד
ער"ד א. הופרט
רח' הלל 23
מגדל "רסקו"
י ר ו ש ל י ם

א.נ.,

זאת לאשר קבלת מכתבך מיום ב' בתשרי תשל"ג
(11.9.72), בענין רחבת הכותל המערבי.

העברנו מכתבך לטיפול לשכת שר המשפטים.

בכבוד רב

מיכאל ביר
ממלא-מקום מזכיר הממשלה

46/

Jerusalem, 3 July 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
The Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

I hereby acknowledge receipt of your letter of June 23rd, 1972.

The competent authorities and the police have been informed as requested.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yigal Allon

Yigal Allon
Acting Prime Minister
and Minister of Justice

Cc. Minister of Police
✓ Attorney General
District Commissioner, Jerusalem.

1/4/870

5/7/72 Jerusalem, 3 July 1972

His Beatitude
Benedictos,
Greek Orthodox Patriarch of Jerusalem.

5. 7. 72 = כה סיון תשלב
1/4/870

Your Beatitude,

I hereby acknowledge receipt of your letter of June 23rd, 1972.

The competent authorities and the police have been informed as requested.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yigal Allon

Yigal Allon
Acting Prime Minister
and Minister of Justice

Copies: Minister of Police
✓ Attorney General
District Commissioner, Jerusalem.

Jerusalem, 5 July 1972

[illegible]
[illegible],
[illegible]

Your Excellency,

I hereby acknowledge receipt of your letter of June 22nd, 1972.

The competent authorities and the police have been informed of [illegible].

Please accept the assurances of my highest consideration.

Yours sincerely,

[illegible]
Acting Prime Minister
and Minister of [illegible]

Copies: Minister of Police
Attorney General
[illegible], Jerusalem.

Jerusalem, 3 July 1972

His Beatitude
Yegishe Derderian,
The Armenian Patriarch of Jerusalem.

Your Beatitude,

I hereby acknowledge receipt of your letter of June 23rd, 1972.

The competent authorities and the police have been informed as requested.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yigal Allon

Yigal Allon
Acting Prime Minister
and Minister of Justice

Cc.: Minister of Police
✓ Attorney General
District Commissioner, Jerusalem.

MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
The Custos of Terra Sancta, Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter, and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister

The Minister of Religiories Affairs

The Director General, Ministry of Justice

The Distric Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
The Custos of Terra Sancta, Jerusalem.

Jerusalem, March 27, 1972

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter, and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiories Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
The Custos of Terra Sancta, Jerusalem.

Jerusalem, March 27, 1972

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter, and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister

The Minister of Religiories Affairs

The Director General, Ministry of Justice

The Distric Commissioner of Jerusalem

סימון

לגנזך

מקצועי

דוסיים 1/4/870

נספח   50.000

דרגה 15

בבית משפט השלום בירושלים   ת"פ 146/70

המאשימה : מדינת ישראל
נגד
הנאשמים : 1) בית קפה "יפה", שותפות רשומה בישראל, רח' יפו 44, ירושלים
2) ויקטור ראובן, רח' יפו 44, י-ם
3) גולדברג יוסף, רח' יפו 44, י-ם

כתב אישום

העובדות (כללי)

1. הנאשמת מס. 1 היא שותפות רשומה בישראל, המנהלת בית קפה ומגדנית עוגות ברח' יפו 44, ירושלים (להלן: בית הקפה).
2. הנאשמים מס. 2, 3 הם השותפים בשותפות הנ"ל.

אישום ראשון

א. העובדות

1. בתאריך 4.5.70 קנה מר קרמר מרדכי (להלן: מתלונן 1) מאת הנאשמים בבית הקפה, עוגת גבינה מתוצרתם.
2. בתחתית העוגה גילה (המתלונן 1) גוף זר, שמומחה קבע שהנו בדל של סיגריה (הפיה).

ב. הוראות החיקוק שלפיהן מואשמים הנאשמים:

1. סע' 10(1)(ד) לפק' בריאות העם (תקנות בענין צרכי מזון), 1935.
2. סע' 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (איכות מזון) תשי"ח-1958, והסעיף 39 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957.

אישום שני

א. העובדות

1. בתאריך 5.5.70 קנתה גב' זיוה שפיר (להלן: מתלוננת 2) מאת הנאשמים בבית הקפה, עוגת שמרים מתוצרתם.
2. עם נגיסתה הראשונה בעוגה נתקלה מתלוננת 2 בגוף זר שהתברר שהוא חלק מסיכת ראש מתכת.

ב. הוראות החיקוק שלפיהן מואשמים הנאשמים

1. סע' 10(1)(ד) לפק' בריאות העם (תקנות בענין צרכי מזון), 1935.
2. סע' 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (איכות מזון) תשי"ח-1958 וסע' 39 לחוק הפיקוח על מצרכים ושרותים תשי"ח-1957.

ג. עדי התביעה

1. קרמר מרדכי, רח' שמעוני 48, ירושלים
2. גרמנר שמואל, משרד הבריאות - חוות-דעת של מומחה
3. ד. גולדצויג, לשכת הבריאות המחוזית ירושלים (אשר יביא עמו את המוצג)
4. זיוה שפיר, נחלת ציון, ירושלים.

התאריך: ....   (-) נציג היועץ המשפטי לממשלה
פ.מ. י-ם/....   חת/9

Jerusalem, March 14, 1972

Her Excellency
The Prime Minister
of the Government of Israel,
Jerusalem.

לשכת ראש הממשלה ירושלים
נתקבל
21. III. 1972
מס'

Your Excellency,

Today the three Christian Communities represented by the Greek Orthodox Patriarchate of Jerusalem, the Custody of the Holy Land and the Armenian Patriarchate of Jerusalem, convened and dealt with the present situation and the substantial damage caused to the building of the Church of the Holy Sepulchre by leakage of water. After perusing the reports prepared by the experts urging the Communities to take immediate steps to avoid further damage, and after discussing the matter, the three Christian Communities concerned decided as follows:

1 To remove at their own expenses the slabs of the north-western part of the roof of the Church of the Holy Sepulchre, and after the removal of the slabs the Community concerned will carry out the structural work required.

2. After the execution of the said structural work, the three Christian Communities will replace the slabs to be removed now and those that had already been removed previously by other slabs.

3. To ask the competent authorities to inform the Police of the above mentioned resolutions.

4. The above mentioned resolutions are without prejudice to any right previously existing.

5. The above mentioned works shall be executed in the second fortnight of April, 1972.

6. To inform the General Administrator of the Moslem Wakf of Jerusalem of the above mentioned resolutions.

7. The three Christian Communities will hold responsible any authority or person for any damage whatsoever which shall occur if any obstacle is placed in the execution of their resolutions.

Respectfully yours,

Benedictos, Greek Orthodox Patriarch of Jerusalem.	Fr. Erminio Roncari, The Custos of Terra Sancta, Jerusalem.	Yegishe Derderian, Armenian Patriarch of Jerusalem.

Copy: 1) Minister of Justice, Jerusalem.
2) District Commissioner of Jerusalem.

43

Jerusalem June 23rd, 1972.

Her Excellency
The Prime Minister
of the Government of Israel,
Jerusalem.

30. VI. 1972

- - - - -

Your Excellency,

With reference to our letter dated March 14th, 1972 and the reply given us on March 27th, 1972 by the Minister of Justice, we have the honour to inform you that on July 10th 1972 we shall begin our works on the north-western part of the roof of the Church of the Holy Sepulchre.

Will you be so kind as to let the competent Authorities and the Police be accordingly informed.

With best wishes.

ARMENIAN PATRIARCHATE JERUSALEM

Benedictos,
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem

Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Yegishe Derderian,
Armenian Patriarch,
Jerusalem.

Copy: Minister of Justice.
District Commissioner of Jerusalem.

ירושלים, ה' אדר תשל"א
2 מארס 1971

1|4/870

לכבוד
שר הדתות
<u>ירושלים</u>

אישי השר,

קראתי בגליון הג'רוסלם פוסט מהיום בעמ' 6, מכתב למערכת של מר אברהם א. פילגרם ותשובתו של מר ט.א. דרוק, דובר משרד הדתות.

הצטערתי מאד על תוכן מכתבו של מר פילגרם והשתוממתי מאד על תשובתו של מר דרוק.

פעמים אחדות התלוננו בפני אנשים על ההטרדות שמטרידים אותם על יד הכותל, פוגעים בהם להתייחדם עם תפילתם על ידי תביעה בלתי פוסקת של נדבות "תשלומים" בעד תפילות, הצעות להצטלמויות וכדומה.

אינני שופט ואינני בא לקבוע אם מעשים כאלה מהווים פגיעה ברגשותיהם של היהודים כלפי הכותל. סבורני שגם מר דרוק איננו שופט ואינו מוסמךככלל לקבוע את ההפך בדבריו המובאים בשם משרד הדתות.

מר דרוק מתכוון כנראה שהעדר תקנות לגבי הכותל הוא הוא המונע משליחיך לעבור בעד מביעם ביקוש הנדבות על יד הכותל. לא ראיתי עד עתה שהעדר תקנות מנע מכם בנית מחיצה ברחבת הכותל והיימי עד למניעת גברים על-ידי שוטרים מלהכנס ל"עזרת גברים". לדברים אלה בודאי, מי כמוך יודע, שלא זו בלבד שאין תקנות המוסכות בהסדר זה, אלא שדעתם של רוב חברי הממשלה איננה נוחה מהסדרים האמורים. אני מתכבד לבקשך לנקוט בצעדים נגד כל מבקשי הנדבות בטענות אלה או אחרות שליד הכותל.

ב ב ר כ ה,

שר המשפטים

ירושלים, ל' שבט תשל"א
25 פברואר 1971

לכבוד
שר הדתות
<u>ירושלים</u>

אישי השר,

קראתי בגליון הג'רוסלם פוסט מהיום בעמ' 6, מכתב למערכת של מר אברהם א. מילגרם ותשובתו של מר מ.א. דרוק, דובר משרד הדתות.

הצטערתי מאד על הוכן מכתבו של מר מילגרם והשתוממתי מאד על תשובתו של מר דרוק.

פעמים אחדות התלוננו בפני אנשים על ההטרדות שמטרידים אותם על יד הכותל, מונעים מהם להתייחד עם תפילתם על ידי תביעה בלתי פוסקת של נדבות "תשלומים" בעד תפילות, הצעות להצטלמויות וכדומה.

אינני שופט ואינני בא לקבוע אם מעשים כאלה מהווים פגיעה ברגשותיהם של היהודים כלפי הכותל. סבורני שגם מר דרוק איננו שופט ואינו מוסמך כלל לקבוע את ההפך בדבריו המופיעים בשם משרד הדתות. מר דרוק מתכוון כנראה שהעדר תקנות לגבי הכותל הוא הוא המונע משליחיך לעצור בעד מגיפת ביקוש הנדבות על יד הכותל. לא ראיתי עד עתה שהעדר תקנות מנעו ממך בנית מחיצה ברחבת הכותל והייתי עד למניעת גברים מלהכנס ל"עזרת נשים" ומניעת נשים מלהכנס ל"עזרת גברים". לדברים אלה בודאי, מי כמוך יודע, שלא זו בלבד שאין תקנות המוסבות בהסדר זה, אלא שלדעתם של רוב חברי הממשלה מההסדרים האמורים שהנהגת. אני מתכבד לבקשך לנקוט שיד בצעדים נגד כל מבקשי הנדיבות בטענות אלה או אחרות שליד הכותל.

ב ב ר כ ה,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ב"ה ירושלים, י"ט בשבט תשל"א
14 בפברואר 1971
18/325

לכבוד
הרב הראשי לישראל
הגרא"י אונטרמן שליט"א

<u>הנדון: תקנה לגבי תפילת יהודים על הר הבית</u>

קבלתי לפני זמן מה מכתב מעו"ד י. חרותי המייצג את החוגים הלאומיים המבקשים לקבוע למעשה זכות היהודים להתפלל על הר הבית. במכתבו עומד עו"ד חרותי על דרישתו שאשתמש בסמכות הנתונה לשר הדתות לפי סעיף 4 לחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז – 1967 ואתקין תקנה המסדירה תפילת יהודים בהר הבית. מכיון שלפי הוראות הסעיף האמור, עלי להתייעץ מראש עם כבוד הרבנים הראשיים לישראל, אבקשכם להודיעני בכתב עמדתכם בנדון לפרשה.

יצויין כי החוגים הלאומיים פנו בענין התפילה של יהודים בהר הבית לבית הדין הגבוה לצדק, ובפסק דין שפורסם לפני זמן לא רב (בג"צ 222/68, פסקי דין כ"ד (2) 141), פסק הבג"צ, כי אי אפשר להגשים זכות התפילה הקיימת מכוח החוק ללא התקנת תקנות על ידי שר הדתות. לתקנות הללו דרושה גם הסכמת שר המשפטים וגם התייעצות מוקדמת עם נציגי הדת המוסלמית.

ב ב ר כ ה ,

ז. ורהפטיג

העתק:
שר המשפטים

ירושלים, כ"ט שבט תשל"א
24 פברואר 1971

לכבוד
שר הדתות
<u>ירושלים</u>

אישי השר,

הנדון: <u>תקנות לגבי תפילת יהודים על הר הבית</u>

אני מאשר בזאת קבלת העתקים ממכתביך בנדון לרבנים הראשיים וכן העתק ממכתבו של מר ה. חפץ לעו"ד חרותי באותו ענין.

הנני מציע כי נקיים דיון בנדון, לאחר שתקבל תשובת הרבנים הראשיים לישראל.

ב ב ר כ ה,

ב"ה ירושלים, י"ט בשבט תשל"א
14 בפברואר 1971
18/325

לכבוד

הראשון לציון

הגר"י נסים שליט"א

הנדון: תקנות לגבי תפילה יהודים על הר הבית

קבלתי לפני זמן מה מכתב מעו"ד י. חרותי המייצג את החוגים הלאומיים המבקשים לקבוע למעשה זכות היהודים להתפלל על הר הבית. במכתבו עומד עו"ד חרותי על דרישתו שאשתמש בסמכות הנתונה לשר הדתות לפי סעיף 4 לחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז – 1967 ואתקין תקנות המסדירות תפילת יהודים בהר הבית. מכיון שלפי הוראות הסעיף האמור, עלי להתייעץ מראש עם כבוד הרבנים הראשיים לישראל, אבקשכם להודיעני בכתב עמדתכם בנדון לפרטיה.

יצויין כי החוגים הלאומיים פנו בענין התפילה של יהודים בהר הבית לבית הדין הגבוה לצדק, ובפסק דין שפורסם לפני זמן לא רב (בג"צ 222/68, פסקי דין כ"ד (2), 141), פסק הבג"צ, כי אי אפשר להגשים זכות התפילה הקיימת מכוח החוק ללא התקנת תקנות על ידי שר הדתות. לתקנות הללו דרושה גם הסכמת שר המשפטים וגם התייעצות מוקדמת עם נציגי העדה המוסלמית.

לשכת השר

ב ב ר כ ה ,

ז. ורהפטיג

העתק:
שר המשפטים

ב"ה ירושלים, י"ט בשבט תשל"א
14 בפברואר 1971

18/325

לכבוד

עו"ד י. תרוהי

ת.ד. 14204

<u>תל - אביב</u>

א.נ.,

הנדון: <u>תקנות לגבי תפילת יהודים על הר הבית</u>

סמך: <u>מכתבך לשר הדתות מיום 31.1.71</u>

מכתבך הנ"ל הועבר אלי לעיון ולתשובה.

בידוע לך, מוקנית סמכותו של שר הדתות להתקין תקנות בהתאם לסעיף 4 לחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז_1967 בהסכמת שר המשפטים ובהתייעצות מוקדמת עם "נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר" כלומר, עם הרבנים הראשיים לישראל ועם ראשי הדת המוסלמית בארץ.

שר הדתות מקיים עתה בירורים עם שר המשפטים ועם הרבנים הראשיים לישראל, ועל פי תוצאותיהם יחליט אם יש מקום לפנות גם לראשי הדת המוסלמית בארץ.

בברכה,

ת.ח.

ת.חסן, עו"ד

היועץ המשפטי

העתק:

שר הדתות

שר המשפטים

מדינת ישראל

משרד המשפטים

סמוך

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"ב ניסן תש"ל
28 באפריל 1970

1/4/870

אל: מנכ"ל משרד המשפטים

הנדון: **תקנות הכותל המערבי**

1. לוטה טיוטה פ נ י מ י ת של התקנות בנדון - שעובדה במשרדנו לפי הנחיותי.

2. בשלב זה אין מקום להביא הענין לידיעת שר הדתות הואיל ואנו מצפים עתה לדיון בנושא הכותל בפני ועדת השרים לעניני ירושלים.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

העתק: שר המשפטים

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967[1], לאחר המיעצות עם הרבנים הראשיים לישראל ובהסכמת שר המשפטים אני מתקין תקנות אלה:

1. "רחבת הכותל" - הרחבה שליד הכותל המערבי, שגבולותיה מסומנים במפה הניתנת בתוספת לתקנות אלה.

"פקח" - שוטר או סדרן.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על ידי שר הדתות, לאחר התיעצות עם הרבנים הראשיים לישראל.

"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

2. איסור (א) לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור בה במקבן [illegible], ולא יעשה כל תיקון או שינוי ברחבת הכותל אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך משר הדתות, לאחר התיעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, ובכפוף לתנאי הרשיון.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מכל דין אחר הקובע הוראות בדבר הצורך ברשיון.

איסור העמדת חפצים

3. לא יעמיד אדם כל חפץ בתחום הכותל.

סמכויות הממונה

4. בכפוף להוראות שר הדתות רשאי הממונה:
(א) לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים ואת מקומות הכניסה אליהם והיציאה מהם;
(ב) לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתיחדות ליד הכותל.

צו הרחקה מינהלי

5. חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי פקח שנצטוה לך על ידי הממונה להרחיקו משם.

מעשים אסורים נוספים

6. (א) בגוף הכותל אסורים: כתיבה, חריטה, הדבקה, הצבת שלטים או העמדת נרות.
(ב) במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4(א) אסורים:
(1) צלום בשבת או במועדי ישראל;
(2) שהיה בבלוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום.
(ג) ברחבת הכותל אסורים:
(1) אכילה, שתיה, עישון או שינה;
(2) רוכלות או כל מסחר אחר או הצעת שירותים;
(3) פשיטת יד;
(4) איסוף כספים או תרומות;
(5) התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

סמכויות פקח. 7. פקח רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום תקנות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו.

עונשין 8. העושה אחד מאלה:

(א) עובר על הוראה מהתקנות;

(ב) נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

(ג) מפריע לפקח במילוי תפקידו,

דינו - מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים כאחד.

ה ש ם 9. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תש"ל-1970.

---

1. ס"ח 499, תשכ"ז, עמ' 75.

1/4/87

מדינת ישראל

משרד הדתות

בברכה

מאת

המחלקה לעדות נוצריות

ⲠⲒⲀⲢⲬⲒⲈⲠⲒⲤⲔⲞⲠⲞⲤ ... ⲠⲞⲢⲞⲞⲆⲞⲌⲞⲤ

بطريركية الأقباط الأرثوذكس بالقدس

THE COPTIC ORTHODOX PATRIARCHATE OF JERUSALEM & THE NEAR EAST

JERUSALEM (OLD CITY)
TEL. 2543, 4405 - P. O. B. 4006.
CABLE: PACOPT, JERUSALEM

رقم

القدس في

١٩ م
١٦ ش

9/5/1970.

His Excellency,
The Minister for Religious Affairs,
The Minister of Police,
Jerusalem.

Your Excellency,

In reference to Mr. Colbi's letter, No. 29/1/13/b, dated 4th of May 1970, we reply as follows :-

1- We strongly insist that police forces were involved in the changing of the locks of Deir El Sultan Convent. We have hundreds of witnesses who came with us when we left the Church of the Holy Sepulchre, Easter Eve, on hearing of the changing of the locks. They all saw the armed forces barring the way to Deir-El-Sultan and preventing us to enter. We had to go to our Patriarchate through the streets followed by the armed forces aiming their guns at us, till we entered our Patriarchate, besides the Copts, there were many, many others from other communities.

2- The law of the Holy Places is very well known to you as well to the Israeli Government and especially to the Minister of Police.

The Israeli law of the Holy Places 1967 imposes very severe punishment on persons infringing the rights or harming people in connection with their Holy Places.

This law says expressly that the Minister for Religious Affairs is responsible for the execution of this law. I am sure as well that the Police forces are responsible and should care for the prevention of the crimes.

Now would you kindly inform me how can you say that changing of locks and throwing out a community out of its Holy Places is an internal matter between churches. If two people are killing each other would the police say that this is an internal matter between themselves? If your claim is based on truth why didn't the hundreds of policemen on the roof of Deir-El-Sultan, who saw everything including the changing of the locks didn't stop the aggression and prevent the crime? Why did the armed police forces prohibit the members of the Coptic Community to enter into their Holy Places and put back the locks?

../.

ⲡⲓⲡⲁⲧⲣⲓⲁⲣⲭⲓⲥ ⲁⲣⲭⲓⲉⲣⲉⲩⲥ ⲡⲟⲣⲑⲟⲇⲟⲝⲟⲥ
بطريركية الأقباط الأرثوذكس بالقدس
تليفون ٣٣٤٣ ، ٥٤٠٣ — ص ب ٤٠٠٦
برقياً : بقبط ، القدس

THE COPTIC ORTHODOX PATRIARCHATE
OF JERUSALEM & THE NEAR EAST
JERUSALEM (OLD CITY) - [illegible]
TEL. 3343, 5403 - P. O. B. 4006,
CABLE: PACOPT, JERUSALEM

رقم
القدس في { ١٩ م
١٦ ش

3- After the six day wars, Mr. Thalman from the United Nations came to me in our Patriarchate in order to inquire if our Patriarchate was satisfied with the Israeli way of keeping and guarding our Holy Places. With Mr. Thalman came a High Official of the Israeli Government . He said in the presence of Mr. Thalman that the Israeli Government shall do its best to keep the Status Quo and to guard the Holy Places. When I was asked by Mr. Thalman about the situation I said that I had no complaint and that my only wish was to keep and guard the Status Quo in the Holy Places. I said it because I believed to the promise of the Israeli Official . Now our Holy Places are taken from us by force and you refused to interfere and to help us to keep the Status Quo by saying that it is an internal matter and that it is a matter of subjudice , where are then the fulfilments of the promises and the obligation to keep the law and the Status Quo ?

4- You say that the Government bears no responsibility for the safe guarding of the objects in our two Holy Chapels, whose responsibility is it ,if not the responsibility of the Government who refuses to fulfil its promises and to guard and keep the laws of the land. We insist on holding you completely responsible for any changes, damage or loss that might befall any of our Holy objects within our two Coptic Churches , The Four Bodiless Living Creatures Church ,and St. Michels , whose details and photographs have been sent to you within our letter dated 29/4/1970 .

We are still hoping that the care to protect the Holy Places and the keeping of the Status Quo which is your first most important duty to keep and protect ,will move the Ministry for Religious Affairs and the Ministry of Police to take immediate steps in order to restore peace and justice to the Holy Places by keeping the Status Quo .

Your Faithfully

Dr. Anba Basilios
Coptic-Orthodox Archbishop of the
Holy See of Jerusalem & The Near East .

cc: Dr. Colbi , Directer , Department for Christian Communities ,
Ministry for Religious Affairs , Jerusalem .

36

שמור

ירושלים, כ"ב ניסן תש"ל
28 באפריל 1970

1/4/870

אל: מנכ"ל משרד המשפטים

הנדון: **תקנות הכותל המערבי**

1. לוטה טיוטה פ נ י מ י ת של התקנות בנדון - ...
שעובדה במשרדנו לפי הנחיותי.

2. בשלב זה אין מקום להביא הענין לידיעת שר הדתות
הואיל ואנו מצפים עתה לדיון בנושא הכותל בפני
ועדת השרים לעניני ירושלים.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

העתק: שר המשפטים

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967[1], לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל ובהסכמת שר המשפטים אני מתקין תקנות אלה:

1. "רחבת הכותל" - הרחבה שליד הכותל המערבי, שגבולותיה מסומנים בספח הניתנה בתוספת לתקנות אלה.

"פקח" - שוטר או סדרן.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על ידי שר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל.

"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

2. איסור (א) לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור בה, ולא יעשה כל תיקון או שינוי ברחבת הכותל אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך משר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, ובכפוף לתנאי הרשיון.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מכל דין אחר הקובע הוראות בדבר הצורך ברשיון.

איסור העמדת חפצים — 3. לא יעמיד אדם כל חפץ במתחם הכותל.

סמכויות הממונה — 4. בכפוף להוראות שר הדתות רשאי הממונה:

(א) לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים ואת מקומות הכניסה אליהם והיציאה מהם;

(ב) לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתיחדות ליד הכותל.

צו הרחקה מינהלי — 5. חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי פקח שנצטוה לך על ידי הממונה להרחיקו משם.

מעשים אסורים נוספים — 6. (א) בגוף הכותל אסורים: כתיבה, חריטה, הדבקה, הצבת שלטים או העמדת נרות.

(ב) במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4(א) אסורים:

(1) צלום בשבת או במועדי ישראל;

(2) שהייה בגלוי ראש או בהלבשה שאינה הולמת את קדושת המקום.

(ג) ברחבת הכותל אסורים:

(1) אכילה, שתיה, עישון או סיבתן;

(2) רוכלות או כל מסחר אחר או הצעת שירותים;

(3) משיכה ידן

(4) איסוף כספים או התרמות;

(5) התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

סמכויות פקח 7. פקח רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום תקנות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו.

עונשין 8. העושה אחד מאלה:

(א) עובר על הוראה מהתקנות;

(ב) נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

(ג) מפריע לפקח במילוי תפקידו,

דינו – מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים כאחד.

ה ש ם 9. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תש"ל-1970.

---

1. ס"ח 499, תשכ"ז, עמ' 75.

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967[1], לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל ובהסכמת שר המשפטים אני מתקין תקנות אלה:

1. "רחבת הכותל" – הרחבה שליד הכותל המערבי, שגבולותיה מסומנים במפה הניתנת בתוספת לתקנות אלה.

"פקח" – שוטר או סדרן.

"הממונה" – אדם שהוסמך לענין תקנות אלה על ידי שר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל.

"סדרן" – מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

2. איסור (א) לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ~~בפית התיקון~~, ולא יעשה כל תיקון או שינוי ברחבת הכותל אלא לאחר שקיבל רשיון בכתב לכך משר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, ובכפוף לתנאי הרשיון.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מכל דין אחר הקובע הוראות בדבר הצורך ברשיון.

איסור העמדת חפצים

3. לא יעמיד אדם כל חפץ בתחום הכותל.

סמכויות הממונה

4. בכפוף להוראות שר הדתות רשאי הממונה:

(א) לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים ואת מקומות הכניסה אליהם והיציאה מהם;

(ב) לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתייחדות ליד הכותל.

צו הרחקה מינהלי

5. חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי פקח שנצטווה לכך על ידי הממונה להרחיקו משם.

מעשים אסורים נוספים

6. (א) בגוף הכותל אסורים: כתיבה, חריטה, הדבקה, הצבת שלטים או העמדת נרות.

(ב) במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4(א) אסורים:

(1) צלום בשבת או במועדי ישראל;

(2) שהייה בגלוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום.

(ג) ברחבת הכותל אסורים:

(1) אכילה, שתיה, עישון או שינה;

(2) רוכלות או כל מסחר אחר או הצעת שירותים;

(3) פשיטת יד;

(4) איסוף כספים או תרומות;

(5) התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

ציות. 7. פקח רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום תקנות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו.

עונשין 8. העושה אחד מאלה:

(א) עובר על הוראה מהתקנות;

(ב) נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

(ג) מפריע לפקח במילוי תפקידו,

דינו - מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים כאחד.

השם 9. תקנות אלה ייקראו תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תש"ל-1970.

---

1. ס"ח 499, תשכ"ז, עמ' 75.

35

מדינת ישראל
משרד המשפטים

ירושלים, א' בניסן תש"ל
7 באפריל 1970

מס' 1/4/870

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: תקנות הכותל

להלן ההערות המשותפות של ד"ר ידין, גב' סלומון ושלי לתקנות הנדונות:

לסבוא: לאור האמור בחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967 יש להוסיף גם את המלים: "ובהסכמת שר המשפטים."

לתקנה 1: א. להגדרת "תחום הכותל" מוצע לצרף מפה (בדומה לתחום הכנסת) ולהגדיר כך: "רחבת הכותל" - הרחבה שליד הכותל המערבי, כמצוין במפה המצורפת." מוצע שהמפה לא תכלול את הכביש. היקף רחבת הכותל ידון לאחר קבלת המפה, אולם יצויין שכבר לכאורה עשויה להתעורר בעיות שכן לפי המוגדר בתקנות המוצעות ייכללו ברחבת הכותל חלק מהאזור בו נערכות החפירות הארכיאולוגיות.

ב. להגדרת "איש מרות" - מוצע להסתפק בשוטר וסדרן ולמחוק "איש משמר". יוער שהביטוי "איש מרות" מעורר אנטגוניזם מסוים ואפשר היה בכלל לותר על ההגדרה ולכתוב בכל מקום נדרש "סדרן או שוטר".

ג. להגדרת "איש משמר" - מוצע למחוק את ההגדרה יחד עם המושג ויחד עם הרעיון להקים יחידה מיוחדת לצורך השמירה על הכותל.

לתקנה 2: הסעיף חורג מסמכות ויש למחקו.

לתקנה 3: מוצע לחלקו לשניים ולהפריד בין עבודות הבניה וכו' לבין העמדת חפצים.
בסעיף הקטן המתיחס לעבודות בניה, הריסה, חפירה, תיקון או שינוי - תוסף הוראה לפיה אין באמור כדי לפגוע בהוראה כל דין אחר בדבר הצורך ברשיון.
תשומת לבך מופנית להשלכות האפשריות של הסעיף המוצע לאור העובדה שרחבת הכותל עשויה לבלול חלק מחפירותיו של פרופ' מזר.

לתקנה 4: מוצע לשנות הנוסח כדלקמן:

"בכפוף להוראות שר הדתות רשאי הממונה:

1. לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים ואת מקומה

2/..

הכניסה אליהן והיציאה מהן.

2. לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתיחדות ליד הכותל.

ס"ק 2 – ימחק. מטרת שינוי הנוסח היא לצמצם את ההוראות למקומות התפילה ולא להרחיבן במובן ע"י משרד הדתות גם, למשל, למקומות כניסה לרחבת הכותל ויציאה ממנה – הסדרים שלא נראה לנו שצריכים להיות בידי משרד הדתות.

לתקנה 5: מוצע הנוסח הבא:

"חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי איש מרות שנצטוה לכך על ידי הממונה להרחיקו משם."

לתקנה 6: מוצע להבחין כדלקמן:

א. בגוף הכותל: "כתיבה, חריטה, הדבקה, הצגת שלטים או העמדת נרות על גוף הכותל – אסורים".

ב. במקום התפילה: "במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4 אסורים:

א. צילום בשבת או במועדי ישראל;

ב. שהות בגילוי ראש או בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום."

גב' סלומון מבקשת להעיר שהנוסח צריך להדגיש שהשהות בגילוי ראש אסורה רק לגבי אלה החייבים בכסוי ראש.

ג. ברחבת הכותל: אסורים: א. אכילה, שתיה, עישון או שינה;

ב. רוכלות או כל מסחר אחר;

ג. פשיטת יד;

ד. איסוף כספים או התרמות אלא אם כן ניתן לכך היתר מאת הממונה ובהתאם לתנאי ההיתר.

(גב' סלומון מבקשת להעיר שהיא נגד איסוף כספים כלשהם ומתנגדת משום כך לאפשרות היתר).

ה. התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

בהתאם לכך מוצע לוותר על האמור בס"ק 6 ו-7 לתקנה 6, שאין ענינם למשרד הדתות.

לתקנה 7: מוצע להפכו לסעיף הקובע את סמכותו של איש מרות ולקבוע בו כך:

"סמכות איש מרות: איש מרות רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום תקנות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו."

לתקנה 8: בהתחשב בנוסח סעיף 7 – ימחק.

לתקנה 9: בתקנת משנה ב' מוצע להוסיף "היתר" (לאור המוצע בתקנה 6).

ב ב ר כ ה

יהודיה קרפ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

"[illegible]"

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

"[illegible]"

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

משרד המשפטים

ירושלים א׳ בניסן תש"ל
7 באפריל 1970

1/4/870

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: <u>תקנות הכותל</u>

להלן ההערות המשותפות של ד"ר ידין, גב׳ פלומון ושלי לתקנות הנדונות:

<u>למבוא</u>: לאור האסור בחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967 יש להוסיף גם את המלים: "ובהסכמת שר המשפטים."

<u>לתקנה 1</u>: א. להגדרת "תחום הכותל" מוצע לצרף מפה (בדומה לתחום הכנסת) ולהגדיר כך: "<u>רחבת הכותל</u>" - הרחבה שליד הכותל המערבי, כמצוין במפה המצורפת." מוצע שהמפה לא תכלול את הכביש. היקף רחבת הכותל ידון לאחר קבלת המפה, אולם יצויין שכבר לכאורה עשויות להתעורר בעיות שכן לפי המוגדר בתקנות המוצעות ייכללו ברחבת הכותל חלק מהאזור בו נערכות החפירות הארכיאולוגיות.

ב. להגדרת "איש מרות" - מוצע להסתפק בשוטר וסדרן ולמחוק "איש משמר". יוער שהביטוי "איש מרות" מעורר אנטגוניזם מסוים ואפשר היה בכלל לותר על ההגדרה ולכתוב בכל מקום נדרש "סדרן או שוטר".

ג. להגדרת "איש משמר" - מוצע למחוק את ההגדרה יחד עם המושג ויחד עם הרעיון להקים יחידה מיוחדת לצורך השמירה על הכותל.

<u>לתקנה 2</u>: הסעיף חורג מסמכות ויש למחקו.

<u>לתקנה 3</u>: מוצע לחלקו לשניים ולהפריד בין עבודות הבניה וכו׳ לבין העמדת חפצים.
בסעיף הקטן המתיחס לעבודות בניה, הריסה, חפירה, תיקון או שינוי - תוסף הוראה לפיה אין באסור כדי לפגוע בהוראת כל דין אחר בדבר הצורך ברשיון.
תשומת לבך מופנית להשלכות האפשריות של הסעיף המוצע לאור העובדה שרחבת הכותל עשויה לכלול חלק מחפירותיו של פרופ׳ מזר.

<u>לתקנה 4</u>: מוצע לשנות הנוסח כדלקמן:

"בכפוף להוראות שר הדתות ראשי הממונה:

1. לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים את מקומות

משרד המשפטים

ירושלים א' בניסן תש"ל
7 באפריל 1970

1/4/870

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: <u>תקנות הכותל</u>

להלן ההערות המשותפות של ד"ר ידין, גב' סלומון ושלי לתקנות הנדונות:

<u>למבוא</u>: לאור האמור בחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967 יש להוסיף גם את המלים: "ובהסכמת שר המשפטים."

<u>לתקנה 1</u>: א. להגדרת "תחום הכותל" מוצע לצרף מפה (בדומה לתחום הכנסת) ולהגדיר כך: "<u>רחבת הכותל</u>" - הרחבה שליד הכותל המערבי, כמצוין במפה המצורפת." מוצע שהמפה לא תכלול את הכביש. היקף רחבת הכותל ידון לאחר קבלת המפה, אולם יצויין שכבר לכאורה עשויות להתעורר בעיות שכן לפי המוגדר בתקנות המוצעות ייכלל; ברחבת הכותל חלק מהאזור בו נערכות החפירות הארכיאולוגיות.

ב. להגדרת "איש מרות" - מוצע להסתפק בשוטר וסדרן ולמחוק "איש משמר". יוער שהביטוי "איש מרות" מעורר אנטגוניזם מסוים ואפשר היה בכלל לותר על ההגדרה ולכתוב בכל מקום נדרש "סדרן או שוטר".

ג. להגדרת "איש משמר" - מוצע למחוק את ההגדרה יחד עם המושג ויחד עם הרעיון להקים יחידה מיוחדת לצורך השמירה על הכותל.

<u>לתקנה 2</u>: הסעיף חורג מסמכות ויש למחקו.

<u>לתקנה 3</u>: מוצע לחלקו לשניים ולהפריד בין עבודות הבניה וכו' לבין העמדת חפצים.
בסעיף הקטן המתיחס לעבודות בניה, הריסה, חפירה, תיקון או שינוי - תוסף הוראה לפיה אין באמור כדי לפגוע בהוראת כל דין אחר בדבר הצורך ברשיון.
תשומת לבך מופנית להשלכות האפשריות של הסעיף המוצע לאור העובדה שרחבת הכותל עשויה לכלול חלק מחפירותיו של פרופ' מזר.

<u>לתקנה 4</u>: מוצע לשנות הנוסח כדלקמן:

"בכפוף להוראות שר הדתות רשאי הממונה:

1. לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים ואת מקומות

2/..

משרד המשפטים

ירושלים א׳ בניסן תש"ל
7 באפריל 1970

1/4/870

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: תקנות הכותל

להלן ההערות המשותפות של ד"ר ידין, גב׳ סלומון ושלי להתקנות הנדונות:

מבוא: לאור האמור בחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967 יש להוסיף בו את המלים: "ובהסכמת שר המשפטים."

תקנה 1: א. להגדרת "תחום הכותל" מוצע לצרף מפה (בדומה לתחום הכנסת) ולהגדיר כך: "רחבת הכותל" - הרחבה שליד הכותל המערבי, כמצוין במפה המצורפת." מוצע שהמפה לא תכלול את הכביש. היקף רחבת הכותל ידון לאחר קבלת המפה, אולם יצויין שכבר לכאורה עשויות להתעורר בעיות שכן לפי המוגדר בתקנות המוצעות ייכללו ברחבת הכותל חלק מהאזור בו נערכות החפירות הארכיאולוגיות.

ב. להגדרת "איש מרות" - מוצע להסתפק בשוטר וסדרן ולמחוק "איש משמר". יוער שהביטוי "איש מרות" מעורר אנטגוניזם מסוים ואפשר היה בכלל לוותר על ההגדרה ולכתוב בכל מקום נדרש "סדרן או שוטר".

ג. להגדרת "איש משמר" - מוצע למחוק את ההגדרה יחד עם המושג ויחד עם הרעיון להקים יחידה מיוחדת לצורך השמירה על הכותל

תקנה 2: הסעיף חורג מסמכות ויש למחקו.

תקנה 3: מוצע לחלקו לשניים ולהפריד בין עבודות הבניה וכו׳ לבין העמדת העצים.
בסעיף הקטן המתיחס לעבודות בניה, הריסה, חפירה, תיקון או שינוי הוסף הוראה לפיה אין באמור כדי לפגוע בהוראת כל דין אחר בדבר הצורך ברשיון.
תשומת לבך מופניה להשלכות האפשריות של הסעיף המוצע לאור העובדה שרחבת הכותל עשויה לכלול חלק מחפירותיו של פרופ׳ מזר.

תקנה 4: מוצע לשנות הנוסח כדלקמן:

"בכפוף להוראות שר הדתות רשאי הממונה:

1. לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים ואת מקומות

משרד המשפטים

ירושלים א' בניסן תש"ל
7 באפריל 1970

1/4/870

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: תקנות הכותל

להלן ההערות המשותפות של ד"ר ידין, גב' פלופון ושלי לתקנות הנדונות:

לפבוא: לאור האמור בחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967 יש להוסיף גם את המלים: "ובהסכמת שר המשפטים."

לתקנה 1: א. להגדרה "תחום הכותל" מוצע לצרף מפה (בדומה לתחום הכנסת) ולהגדיר כך: "רחבת הכותל" - הרחבה שליד הכותל המערבי, כמצוין במפה המצורפת." מוצע שהמפה לא תכלול את הכביש. היקף רחבת הכותל ידון לאחר קבלת המפה, אולם יצויין שכבר לכאורה עשויה להתעורר בעיה שכן לפי המוגדר בתקנות המוצעות ייכלל ברחבת הכותל חלק מהאזור בו נערכות החפירות הארכיאולוגיות.

ב. להגדרה "איש מרות" - מוצע להסתפק בשוטר וסדרן ולמחוק "איש משמר". יוער שהביטוי "איש מרות" מעורר אנטגוניזם מסוים ואפשר היה בכלל לוותר על ההגדרה ולכתוב בכל מקום נדרש "סדרן או שוטר".

ג. להגדרה "איש משמר" - מוצע למחוק את ההגדרה יחד עם המושג ויחד עם הרעיון להקים יחידה מיוחדת לצורך השמירה על הכותל.

לתקנה 2: הסעיף חורג מסמכות ויש למחקו.

לתקנה 3: מוצע לחלק לשניים ולהפריד בין עבודות הבניה וכו' לבין העמדת חפצים.
בסעיף הקטן המתיחס לעבודות בניה, הריסה, חפירה, תיקון או שינוי - תוסף הוראה לפיה אין באמור כדי לפגוע בהוראת כל דין אחר בדבר הצורך ברשיון.
תשומת לבך מופניה להשלכות האפשריות של הסעיף המוצע לאור העובדה שרחבת הכותל עשויה לכלול חלק מהפירותיו של פרופ' מזר.

לתקנה 4: מוצע לשנות הנוסח כדלקמן:

"בכפוף להוראות שר הדתות רשאי הממונה:

1. לקבוע מקומות תפילה ליד הכותל לגברים ולנשים ואת מקומות

2/..

הכניסה אליהן והיציאה מהן.

2. לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתיחדות ליד הכותל.

ס"ק 2 - ימחק. מטרת שינוי הנוסח היא לצמצם את ההוראה למקומות התפילה ולא להרחיבן במובן ע"י משרד הדתות גם, למשל, למקומות כניסה לרחבת הכותל ויציאה ממנה - הסדרים שלא נראה לנו שצריכים להיות בידי משרד הדתות.

<u>להקנה 5</u>: מוצע הנוסח הבא:

"חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי איש מרות שנצטוה לכך על ידי הממונה להרחיקו משם."

<u>לתקנה 6</u>: מוצע להבחין כדלקמן:

א. בגוף הכותל: "כתיבה, חריטה, הדבקה, הצגת שלטים או העמדת נרות על גוף הכותל - אסורים".

ב. במקום התפילה: "במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4 אסורים:

א. צילום בשבת או במועדי ישראל;

ב. שהות בגילוי ראש או בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום."

גב' סלומון מבקשת להעיר שהנוסח צריך להדגיש ששהות בגילוי ראש אסורה רק לגבי אלה החייבים כסוי ראש.

ג. ברחבת הכותל: אסורים: א. אכילה, שתיה, עישון או שינה;

ב. רוכלות או כל מסחר אחר;

ג. פשיטת יד;

ד. איסוף כספים או התרמות אלא אם כן ניתן לכך היתר מאת הממונה ובהתאם לתנאי ההיתר.

(גב' סלומון מבקשת להעיר שהיא נגד איסוף כספים כלפהם ומתנגדת משום כך לאפשרות היתר).

ה. התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

בהתאם לכך מוצע לוותר על האמור בס"ק 6 ו-7 לתקנה 6, שאין ענינם למשרד הדתות.

<u>לתקנה 7</u>: מוצע להפכו לסעיף הקובע את סמכותו של איש מרות ולקבוע בו כך:

"סמכות איש מרות רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום תקנות איש מרות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו."

<u>לתקנה 8</u>: בהתחשב בנוסח סעיף 7 - יימחק.

<u>לתקנה 9</u>: בתקנה משנה ב' מוצע להוסיף "היתר" (לאור המוצע בתקנה 6).

ב ב ר כ ה

יהודית קרם

הכניסה אליהן והיציאה מהן.

2. לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתיחדות ליד הכותל.

ס"ק 2 – ימחק. מטרת שינוי הנוסח היא לצמצם את ההוראה למקומות התפילה ולא להרחיבן כמוצע ע"י משרד הדתות גם, למשל, למקומות כניסה לרחבת הכותל ויציאה ממנה – הסדרים שלא נראה שלנו שצריכים להיות בידי משרד הדתות.

<u>לתקנה 5</u>: מוצע הנוסח הבא:

"חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי איש מרות שנצטוה לכך על ידי הממונה להרחיקו משם."

<u>לתקנה 6</u>: מוצע להבחין כדלקמן:

א. בגוף הכותל: "כתיבה, חריטה, הדבקה, הצגת שלטים או העמדת נרות על גוף הכותל – אסורים".

ב. במקום התפילה: "במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4 אסורים:

א. צילום בשבת או במועדי ישראל;

ב. שהות בגילוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום."

גב' סלומון מבקשת להעיר שהנוסח צריך להדגיש שהשהות בגילוי ראש אסורה רק לגבי אלה החייבים כסוי ראש.

ג. ברחבת הכותל: אסורים: א. אכילה, שתיה, עישון או שינה;

ב. רוכלות או כל מסחר אחר;

ג. פשיטת יד;

ד. איסוף כספים או התרמות אלא אם כן ניתן לכך היתר מאת הממונה ובהתאם לתנאי ההיתר.

(גב' סלומון מבקשת להעיר שהיא נגד איסוף כספים כלשהם ומתנגדת משום כך לאפשרות היתר).

ה. התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

בהתאם לכך מוצע לוותר על האמור בס"ק 6 ו-7 לתקנה 6, שאין ענינם למשרד הדתות.

<u>לתקנה 7</u>: מוצא להעבר לסעיף הקובע את סמכותו של איש מרות ולקבוע בו כך:

"סמכות איש מרות רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום תקנות איש מרות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו."

<u>לתקנה 8</u>: בהתחשב בנוסח סעיף 7 – יימחק.

<u>לתקנה 9</u>: בתקנת משנה ב' מוצע להוסיף "היתר" (לאור המוצע בתקנה 6).

ב ב ר כ ה,
יהודית קרפ

הכניסה אליהן והיציאה מהן.

2. לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתיחדות ליד הכותל.

ס"ק 2 – ימחק. מטרת שינוי הנוסח היא לצמצם את ההוראות למקומות התפילה ולא להרחיבן במתן ע"י משרד הדתות גם, למשל, למקומות כניסה לרחבת הכותל ויציאה ממנה – הסדרים שלא נראה לנו שצריכים להיות בידי משרד הדתות.

<u>לתקנה 5</u>: מוצע הנוסח הבא:

"חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי איש מרות שנצטוה לכך על ידי הממונה להרחיקו משם."

<u>לתקנה 6</u>: מוצע להבחין כדלקמן:

א. בגוף הכותל: "כתיבה, חריטה, הדבקה, הצבת שלטים או העמדה נרות על גוף הכותל – אסורים".

ב. במקום התפילה: "במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4 אסורים:

א. צילום בשבת או במועדי ישראל;

ב. שהיה בגילוי ראש או בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום."

גב' סלומון מבקשת להעיר שהנוסח צריך להדגיש שהשהות בגילוי ראש אסורה רק לגבי אלה החייבים בכסוי ראש.

ג. ברחבת הכותל: אסורים: א. אכילה, שתיה, עישון או שינה;

ב. רוכלות או כל מסחר אחר;

ג. פשיטת יד;

ד. איסוף כספים או התרמות אלא אם כן ניתן לכך היתר מאת הממונה ובהתאם לתנאי התיתר.

(גב' סלומון מבקשת להעיר שהיא נגד איסוף כספים כלשהם ומתנגדת משום כך לאפשרות היתר).

ה. התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

בהתאם לכך מוצע לותר על האמור בס"ק 6 ו-7 לתקנה 6, שאין ענינם למשרד הדתות.

<u>לתקנה 7</u>: מוצא להפכו לסעיף הקובע את סמכותו של איש מרות ולקבוע בו כך:

"סמכות איש מרות איש מרות רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום תקנות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו."

<u>לתקנה 8</u>: בהתחשב בנוסח סעיף 7 – יימחק.

<u>לתקנה 9</u>: בתקנה משנה ב' מוצע להוסיף "היתר" (לאור המוצע בתקנה 6).

בברכה,
יהודית קרפ

הכניסה אליהן והציאה מהן.

2. לתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפילה, קריאה בתורה והתיחדות ליד הכותל.

ס"ק 2 - ימחק. מטרת שינוי הנוסח היא לצמצם את ההוראות למקומות התפילה ולא להרחיבן במוצע ע"י משרד הדתות גם, למשל, למקומות כניסה לרחבת הכותל ויציאה ממנה - הסדרים שלא נראה לנו שצריכים להיות בידי משרד הדתות.

להקנה 5: מוצע הנוסח הבא:

"חפץ שהועמד ברחבת הכותל בניגוד להוראות תקנות אלה רשאי איש מרות שנצטוה לכך על ידי הממונה להרחיקו משם."

להקנה 6: מוצע להבחין כדלקמן:

א. בגוף הכותל: "כתיבה, חריטה, הדבקה, הצגת שלטים או העמדת נרות על גוף הכותל - אסורים".

ב. במקום התפילה: "במקומות התפילה הקבועים על פי תקנה 4 אסורים:

א. צילום בשבת או במועדי ישראל;

ב. שהות בגילוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום."

גב' סלומון מבקשת להעיר שהנוסח צריך להדגיש שהשהות בגילוי ראש אסורה רק לגבי אלה החייבים בכסוי ראש.

ג. ברחבת הכותל אסורים: א. אכילה, שתיה, עישון או שינה;

ב. רוכלות או כל מסחר אחר;

ג. פשיטת יד;

ד. איסוף כספים או התרמות אלא אם כן ניתן לכך היתר מאת הממונה ובהתאם לתנאי ההיתר.

(גב' סלומון מבקשת להעיר שהיא נגד איסוף כספים בלשהם ומתנגדת משום כך לאפשרות היתר).

ה. התנהגות הפוגעת בקדושת המקום.

בהתאם לכך מוצע לוהר על האסור בס"ק 6 ו-7 להקנה 6, שאין ענינם למשרד הדתות.

להקנה 7: מוצא להפכו לסעיף הקובע את סמכותו של איש מרות ולקבוע בו כך:

"סמכות איש מרות
איש מרות רשאי לתת לכל אדם כל הוראה הדרושה לקיום הקנות אלה, ורשאי הוא להרחיק אדם מרחבת הכותל אם לא ציית להוראה כזו או הפריע לו במילוי תפקידו."

להקנה 8: בהתחשב בנוסח סעיף 7 - יימחק.

להקנה 9: בתקנת משנה ב' מוצע להוסיף "היתר" (לאור המוצע בתקנה 6).

ב ב ר כ ה,

יהודית קרם

סך טופס ומבחן.

סכום: א. גוף האדם

ב. מקום התפילה : [illegible]

ג. רחוב הבית : [illegible], [illegible], [illegible]

ד. ואיזון כספים

יש להבין את נקודות המבט בקבוצה [illegible]

[illegible] סוף ד [illegible] : [illegible]

[illegible] ראשי להת לו אחד [illegible]

הדרוש לקיום התקנות אלה [illegible]

הוא להבין אדם [illegible] [illegible] [illegible]

לא צריך להראות [illegible] [illegible] הפרק [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] — ראשון [illegible] [illegible]

משמעות ההיתר 8. הודעה על משמעות ההיתר, בהבלטה מיוחדת ובזו הלשון: "אין בהיתרה של הרשות לניירות ערך לפרסם את התשקיף משום אימות הפרטים המובאים בו או אישור מהימנותם או שלמותם, ואין בה משום הבעת דעה על טיבם של ניירות הערך המוצע

שם הקרן ותאריך יסודה 9. השם בו תכונה הקרן, ותאריך הסכם הנאמנות אשר לפיו נוסדה הקרן.

הנאמן ומנהל הקרן 10. שם הנאמן ושם מנהל הקרן ומען משרדיהם הרשומים.

יחידות שהונפקו ונפדו 11. (א) מספר היחידות שהונפקו ונפדו – בתקופה שקדמה לשתי שנות החשבון האחרו של הקרן, בכל אחת משתי שנות החשבון האמורות, ובתקופה שמתחילת שנ החשבון שבה פורסם התשקיף עד תאריך התשקיף.

(ב) התמורה שנתקבלה בקרן בעד הנפקת יחידות והתמורה ששולמה מנכסי הקרן בעד פדיון יחידות בתקופות האמורות.

פרק ג': הפרטים שיש לכלול בתשקיף בדבר הצעת היחידות

היחידות המוצעות 12. יצויין מספר היחידות המוצעות.

מחיר היחידה 13. (א) יצויין מחיר היחידה המוצעת בציון בנפרד של המחיר היסודי ושל התוספת המיועדת לכסוי שכר הנאמן ומנהל הקרן והוצאות ניהול הקרן.

(ב) לא היה מחיר היחידה המוצעת קבוע – תובא הפנייה לפרק בתשקיף בו מתואר אופן חישוב מחיר יחידה.

(ג) יצויין מחיר היחידה בתאריך התשקיף או בתאריך הסמוך לו ככל האפשר.

יחידות המוצעות לסוג אנשים מסויים 14. היו היחידות, או חלק מהן, מוצעות לסוג אנשים מסויים – יצויין הסוג ומ היחידות המוצעות לאותו סוג.

הזמנת יחידות 15. יצויינו אופן הזמנת היחידות המוצעות, לרבות המקומות שבהם ניתן להשיג טפסי הזמנה והמקומות שבהם ניתן להגישם, תחילת התקופה להגשת הזמנות ומועד סיומה.

הזמנה שהושבה ריקם 16. יצויינו המועד והדרך שבהם יוחזר למזמינים כל סכום ששילמו על חשבון היחידות המוצעות שהזמנתם הושבה ריקם מכל סיבה שהיא.

סעיף ה: חלק שלמד בחברת הבלט [illegible]

לפי סעיף ב [illegible]

[illegible] בניגוד להוראות [illegible]

אלה רשאי אינו מורות שנקבעה לפי ג׳ ד׳

המוסמך להחליט משרד.

סעיף ט: אין בניגוד הודעה, הבדיקה [illegible] הבקשה

[illegible] או הגבלת [illegible] לפי ג׳ ו׳ [illegible]

[illegible].

אחרים.

ס׳ י׳ — אחרים בחברת הבלט

[illegible] או ב׳ [illegible] אחר (הבלט)

ז׳.

[illegible] ההגדרה בסעיף ב׳).

לפי [illegible], [illegible]

[illegible] סעיף קטן ג׳

[illegible] אחרים, לפי סעיף ד׳

[illegible] - [illegible] - [illegible] [illegible]

בשאת או בניגוד ישראלי, [illegible]

[illegible]

ב׳ ו׳ - ד׳.

בסעיף [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ס׳ כ׳

[illegible] [illegible] - [illegible]

[illegible] [illegible] אחרון [illegible], או [illegible]

אחרי כך [illegible] [illegible]

אלא אם כן ניתן לפי [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לתנאי ההיתר.

פרק ט׳: פרטים שונים נוספים שיכללו בתשקיף

חוות-דעת של רואה-חשבון 47. תובא חוות דעתו של רואה-החשבון של הקרן על הדו"חות הכספיים המבוקרים הכלולים בתשקיף. חוות הדעת תציין כי רואה-החשבון הסכים מראש לכללה בתשקיף.

שינוי הסכם הנאמנות 48. חל שינוי בהסכם הנאמנות – יצויינו פועדי השינוי.

עיון בהסכם הנאמנות והמצאתו 49. (א) יפורטו ההוראות בדבר זכות עיון בהסכם הנאמנות ובשינויים שחלו בו וזכותו של בעל יחידה לדרוש עותק ממנו.

(ב) יצויינו המקומות והמועדים שבהם ניתן לעיין בהסכם הנאמנות ובמסמכים האמורים בסעיף 44 לחוק.

פרסום 50. יפורטו הוראות כל דין בדבר פרסום מחירי היחידות, מחירי הפדיון ורשימת נכסי הקרן ודרכי הפרסום.

שמות החותמים על התשקיף 51. ליד חתימותיהם של החותמים על התשקיף יפורשו גם שמותיהם.

השם 52. לתקנות אלה ייקרא "תקנות ניירות ערך (פרטי תשקיף של קרן להשקעות בנאמנות, מבנהו וצורתו), תשכ"ט-1969".

במבוא יש להוסיף אחרי ההתייעצות ח' הרדיו – הראשון –
"ההתייעצות עם שר המשפטים".

קטע 1 : להגדרת "[illegible]" — ולצרף לזה מפה
להגדיר [illegible] [illegible] הרחבה [illegible] [illegible] הגדיר
כמצוין במפה המצורפת".

הערה : [illegible] שהמפה לא תכלול את
הכביש.
[illegible] [illegible] לאחר קבלת המפה.

"[illegible]" – נראה [illegible] גם [illegible] [illegible] [illegible] או סדר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

קטע 2 : למחוק

קטע 3 : יחולק לשניים : עבודת בנייה לאור והגמר
הכניסה לאור [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
לפיה אין באותו [illegible] הצורך [illegible].
[illegible] הוראה [illegible] ויוסף [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

קטע 4 : [illegible] "לפעול" [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible]"

[illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

2. להגדיר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible]".

[illegible] [illegible]

טיוטא ב'

15/8/69

חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968

הודעה בדבר סדרי הטיפול בבקשות להתיר פרסום של תשקיפים

ניתנת בזה הודעה כי בתוקף סמכותה לפי סעיף 12(ד) לחוק ניירות ערך תשכ"ח-1968[1], קבעה רשות ניירות ערך סדרי טיפול בבקשות להתיר פרסום של תשקיפים כלהלן:

1. בקשה להתיר פרסומו של תשקיף תוגש לרשות על גבי טופס שניתן להשיגו במשרד הרשות; הטופס ימולא וייחתם על ידי המציע.

2. (א) המציע יצרף לבקשתו את טיוטת התשקיף.

(ב) הטיוטא הראשונה של התשקיף והטיוטות הנוספות אם יהיו יוגשו ב-15 עותקים, ועל גבי עטיפת כל עותק יצויין מספר הטיוטא ותאריך עריכתה.

(ג) פורסם תשקיף של המנפיק תוך 12 החדשים שקדמו להגשת הבקשה - תצורף לבקשה רשימת השינויים, התוספות וההשמטות שחלו בטיוטת התשקיף בהשוואה לתשקיף הקודם ב-3 עותקים.

(ד) לטיוטא השניה של התשקיף ולכל טיוטא שלאחריה תצורף רשימת השינויים, התוספות וההשמטות שחלו בטיוטת התשקיף בהשוואה לטיוטא הקודמת ב-3 עותקים.

3. לבקשה להתיר את פרסומו של התשקיף יצורפו גם מסמכים אלה:

(1) אישור לפי סעיף 39(א) לחוק, או העתק הבקשה למתן אישור זה.

(2) כל ההודעות לפי סעיף 17(א) לחוק.

(3) תזכיר המנפיק ותקנות ההתאגדות שלו ב-2 עותקים, זולת אם הוגשו מסמכים אלה יחד עם בקשה קודמת ולא חלו בהם שינויים כלשהם מאז.

(4) אישור של עורך-דין שבו יצויין כי התזכיר והתקנות האמורים הם מעודכנים לתאריך הגשת הבקשה, או כי לא חלו בהם שינויים מאז הוגשו לרשות, הכל לפי הענין.

---

1. ס.ח. 541, תשכ"ח, עמ' 234

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז - 1967

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז - 1967 (1)

ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. "תחום הכותל" - כולל כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי בצידו המערבי לכל אורך הכותל ועד שער האשפות.

"איש מרות" - שוטר, סדרן, או איש משמר.

"איש משמר" - אדם הנמנה עם יחידת משמר שמבנה, הרכבה, סמכויותיה, חובותיה, וכפיפותה ייקבעו על ידי שר המשטרה, בהסכמת שר הדתות.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על ידי שר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל.

"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

גישה תפילה והתייחדות

2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

איסור בניה ותיקון

3. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי ולא יעמיד כל חפץ בתחום הכותל אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך משר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

סמכויות הממונה

4. א. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים, ולתת הוראות בענינים הבאים: -

1. מקומות תפילה לגברים ולנשים;

2. מקומות כניסה ויציאה

3. הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;

4. כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי תפילה, התייחדות וגישה תקינים.

ב. מבלי לגרוע מהכלליות האמורה בתקנות אלה יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו על ידי שר הדתות.

צו הרחקה מינהלי

5. נעשתה פעולה אסורה לפי תקנה 3, רשאי שר הדתות או הממונה לצוות על כל איש מרות להרחיק משם בהקדם האפשרי כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים

6. א. אסורים בגוף הכותל, עליו או בתוך חריציו:
כתיבה, חריטה, הדבקת ניירות, הצגת שלטים או העמדת נרות

ב. אסורים בתחום הכותל:

1. אכילה, שתייה, עישון או שינה;

2. רוכלות, הצבת קיוסקים, או כל מסחר אחר;

3. צילום בשבת או במועדי ישראל;

4. שהות בגילוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;

5. פשיטת יד, איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא, למעט העמדת קופות וקופסאות צדקה על ידי הממונה;

6. קיום אסיפה ללא קבלת רשיון מראש ובכתב משר הדתות וכפוף לתנאים האמורים ברשיון;

7. הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור בידי חייל בצבא ההגנה לישראל או איש מרות במילוי תפקידיהם;

חובת הציות

7. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על ידי איש מרות.

הרחקת אנשים

8. כל איש מרות רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

עונשין

9. העושה אחד מאלה:

א. עובר על הוראה מהתקנות;

ב. נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

ג. מפריע לאיש מרות במלוי תפקידו,

דינו - מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים כאחד.

השם

10. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תש"ל 1970.

---

(1) ס"ח 499, תשכ"ז, עמ' 75

34

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ט"ו אדר ב' תש"ל
23 מארס 1970

1/4/870

אל: ד"ר א. ידין
גב' ג. סלומון
גב' י. קרפ

הנדון: תקנות הכותל

1. לוטה טיוטת תקנות שהוגשה לנו ע"י שר הדתות.

2. אנא הערותיכם לפרעט עד יום 4.4.70.

בברכה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967, ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות 1. "איש מרות" - שוטר, סדרן או איש משמר.

"איש משמר" - אדם הנימנה עם יחידת-משמר שמבניה, הרכבה, סמכויותיה ותפקידיה ייקבעו על-ידי שר המשטרה.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על-ידי הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות.

"סדרן" - אדם שנתמנה על-ידי שר הדתות להיות סדרן לענין תקנות אלה.

"רחבת הכותל" - לרבות כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי, בצידו המערבי לכל רחבו ובאורך של ______ מטרים.

גישה תפילה והתייחדות 2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

הגירסה שנתקבלה בישיבה

סמכויות הממונה 3. (א) הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים ולתת הוראות בענינים הבאים:

(1) מקומות התפילה לגברים ולנשים, לרבות הצבת מחיצות;

(2) מקומות כניסה ויציאה;

(3) הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;

(4) כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי התפילה, ההתייחדות וביקור התיירים.

(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בתקנה, יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו לו על-ידי הרבנים הראשיים ושר הדתות באחד.

הגירסה המוצעת

3. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים ולתת הוראות, על דעת הרבנים הראשיים, בענינים הבאים:

(1) מקומות התפילה לגברים ולנשים, לרבות הצבת מחיצות;

(2) מקומות כניסה ויציאה;

(3) הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה.

איסור תיקון ושינוי

4. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי אחר במתחם הכותל, אלא לאחר שקיבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

איסור העמדה והנחת חפצים

5. לא יעמיד אדם ולא יניח במתחם הכותל ארון קודש, ארון לתשמישי קדושה, תיבה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר, אלא לאחר שקיבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

צו הרחקה מינהלי

6. נעשתה פעולה אסורה לפי תקנות 4 ו-5, רשאי שר הדתות, או מי שהוסמך על-ידיו לכך, לצוות על כל איש מרום להרחיק ממתחם הכותל כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים

7. (א) אסורים בגוף הכותל, עליו או בתוך חריציו: כתיבה, חריטה, סריטה, הדבקת ניירות, הצבת שלטים או העמדת נרות.

(ב) אסורים במתחם הכותל:

(1) אכילה, שתיה, עישון או שינה;

(2) רוכלות, הצבת קיוסקים או כל מסחר אחר;

(3) צילום בשבת או במועדי ישראל;

(4) חילול שבת או מועדי ישראל;

(5) שהות בגילוי ראש או בהלבשה שאינה הולמת את קדושת המקום;

(6) פשיטת יד, איסוף כסף או התרמות כספיות בצורה אחרת כל שהיא;

(7) הטרדת מתפללים, מתייחדים או מבקרים;

(8) קיום אסיפה או השמעת נאום, ללא קבלת רשיון מראש ובכתב מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון;

(9) קיום הפגנות מכל סוג שהוא, כולל הפגנות של חבורות;

(10) הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל מצבא הגנה לישראל או בידי שוטר או איש משמר במילוי תפקידיהם.

חובת ציות

8. חובה על כל אדם לציית במתחם הכותל להוראות שניתנו כדין על-ידי איש מרום.

הרחקת אנשים 9. כל שוטר או איש משמר רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

עונשין 10. העושה אחד מאלה:

(א) עובר על הוראה מהתקנות;

(ב) נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

(ג) מפריע לאיש מרום במילוי תפקידו;

דינו - מאסר שנה תמימה או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים באחד.

השם 11. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תשכ"ז-1967.

---

(1) ס"ח 499 תשכ"ז, עמ' 75.

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז - 1967

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז - 1967 (1)
ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות 1. "תחום הכותל" - כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי בצידו המערבי לכל אורך הכותל ועד שער האשפות.

"איש מרות" - שוטר, סדרן, או איש משמר.

"איש משמר" - אדם הנמנה עם יחידת משמר שמבנה, הרכבה, סמכויותיה, חובותיה, וכפיפותה ייקבעו על ידי שר המשטרה, בהסכמת שר הדתות.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על ידי שר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל.

"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

גישה תפילה והתייחדות 2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, להפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

איסור בניה ותיקון 3. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי ולא יעמיד כל חפץ בתחום הכותל אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך משר הדתות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

סמכויות הממונה 4. א. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים, ולתת הוראות בענינים הבאים: -

1. מקומות תפילה לגברים ולנשים;
2. מקומות כניסה ויציאה
3. הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;
4. כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי תפילה, התייחדות וגישה תקינים.

ב. מבלי לגרוע מהכלליות האמורה בתקנות אלה יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו על ידי שר הדתות.

צו הרחקה מינהלי 5. נעשתה פעולה אסורה לפי תקנה 3, רשאי שר הדתות או הממונה לצוות על כל איש מרות להרחיק משם בהקדם האפשרי כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים

6. א. אסורים בגוף הכותל, עליו או בתוך חריציו: כתיבה, סריטה, הדבקת ניירות, הצגת שלטים או העמדת נרות

ב. אסורים בתחום הכותל:

1. אכילה, שתייה, עישון או שינה;

2. רוכלות, הצבת קיוסקים, או כל מסחר אחר;

3. צילום בשבת או במועדי ישראל;

4. שהות בגילוי ראש או בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;

5. פשיטת יד, איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא, למעט העמדת קופות וקופסאות צדקה על ידי הממונה;

6. קיום אסיפה ללא קבלת רשיון מראש ובכתב משר הדתות וכפוף לתנאים האמורים ברשיון;

7. הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל בצבא ההגנה לישראל או איש מרות במילוי תפקידיהם;

חובה הציות

7. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על ידי איש מרות.

הרחקת אנשים

8. כל איש מרות רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

עונשין

9. העושה אחד מאלה:

א. עובר על הוראה מהתקנות;

ב. נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

ג. מפריע לאיש מרות במלוי תפקידו,

דינו - מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים כאחד.

השם

10. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), הש"ל 1970.

---

(1) ס"ח 499, תשכ"ז, עמ' 75

ירושלים, כו' אדר ב' תש"ל
23 מארס 1970

אל: ד"ר א. יגין
גב' נ. סלומון
גב' י. קרפ

הנדון: __הגנת הכותל__

1. לוטה טיוטת התקנות שהוגשה לנו ע"י שר הדתות.

2. אנא הערותיכם למוצע עד יום 4.4.70.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ד-1967, ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. "איש מרות" – שוטר, מדריך או איש משמר.

"איש משמר" – אדם הנימנה עם יחידת-משמר שמבניה, הרכבה, סמכויותיה ותפקידיה ייקבעו על-ידי שר המשטרה.

"הממונה" – אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על-ידי הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות.

"מדריך" – אדם שנתמנה על-ידי שר התיירות להיות מדריך לענין תקנות אלה.

"תחום הכותל" – לרבות כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי, בצידו המערבי לכל רחבו ובאורך של ________ מטרים.

גישה תפילה והתייחדות

2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

סמכויות הממונה

הגירסה שנתקבלה בישיבה

3. (א) הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע סדרים ולתת הוראות בענינים הבאים:

(1) תקופות התפילה לגברים ולנשים, לרבות הצבת מחיצות;

(2) תקופות כניסה ויציאה;

(3) הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;

(4) כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי תפילה, התייחדות וביקור מקינים.

(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בתקנות, יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו לו על-ידי הרבנים הראשיים ושר הדתות כאחד.

הגירסה המוצעת

3. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע סדרים ולתת הוראות, על דעת הרבנים הראשיים, בענינים הבאים:

(1) תקופות התפילה לגברים ולנשים, לרבות הצבת מחיצות;

(2) תקופות כניסה ויציאה;

(3) הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה.

איסור תיקון ושינוי

4. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי אחר בתחום הכותל, אלא לאחר שקיבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, ובכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

איסור העמדה והנחת חפצים

5. לא יעמיד אדם ולא יניח בתחום הכותל ארון קודש, ארון לתשמישי קדושה, תיבה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, ובכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

צו הרחקה מינהלי

6. נעשתה פעולה אסורה לפי תקנות 4 ו-5, רשאי שר הדתות, או מי שהוסמך על-ידיו לכך, לצוות על כל איש מרות להרחיק מתחום הכותל כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים

7. (א) אסורים בגוף הכותל, עליו או בתוך חריציו: כתיבה, חריטה, שריטה, הדבקת ניירות, הצבת שלטים או העמדת גרום.

(ב) אסורים בתחום הכותל:

(1) אכילה, שתיה, עישון או שינה;

(2) רוכלות, הצבת קיוסקים או כל מסחר אחר;

(3) צילום בשבת או במועדי ישראל;

(4) חילול שבת או מועדי ישראל;

(5) שהות בגילוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;

(6) פשיטת יד, איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא;

(7) הפרעת מתפללים, מתייחדים או מבקרים;

(8) קיום אסיפה או השמעת נאום, ללא קבלת רשיון מראש ובכתב מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, ובכפוף לתנאים האמורים ברשיון;

(9) קיום חגיגות מכל סוג שהוא, כולל חגיגות של מצווה;

(10) הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל מצבא הגנה לישראל או בידי שוטר או איש משמר במילוי תפקידיהם.

חובת הציות

8. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על-ידי איש מרות.

הרחקת אנשים

9. כל שוטר או איש משמר רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

עונשין

10. העושה אחד מאלה:

(א) עובר על הוראה מהתקנות;

(ב) נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

(ג) מפריע לאיש מרות במילוי תפקידו;

דינו – מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים כאחד.

ה ש ם

11. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תשכ"ז-1967.

---

(1) ס"ח 499 תשכ"ז, עמ' 75.

32

א י ש י

ירושלים, י"ח אדר ב' תש"ל
26 במרס 1970

1/4/970

אל: צבי רפיח - לשכת שר המשטרה

הנדון: הוראות פקודת העתיקות בענין
חפירות במקומות קדושים או
המקודשים לדת כלשהי

1. כחומר רקע - לידיעתך, הנני מצרף חוות דעת בנדון.

2. שר החינוך והתרבות העביר סמכויותיו בנדון למנהל אגף העתיקות.

3. כמסוכם, לא נעלה את הנושא הנדון בנפרד ונחכה עתה לפעולתה של הועדה.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

31

מדינת ישראל
משרד המשפטים

ירושלים, י"ז באדר ב' הש"ל
25 במרץ 1970
מס' 1/4/570

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: הוראות פקודת העתיקות בענין חפירות במקומות קדושים או המשמשים לדת כלשהיא

1. סעיף 6 לפקודת העתיקות קובע כי אין מחפשים עתיקות אלא עפ"י רשיון:-

"לא יחפור אדם ולא יחפש באופן אחר עתיקות, בין באדמתו ובין באדמה אחרים, אלא אם כן קיבל משר החינוך והתרבות רשיון לחפור או לערוך מדידות עומק."

2. סעיף 18 לפקודה קובע מה הן הפעולות האסורות לגבי מצבות ומקומות היסטוריים ובין היתר נאמר -

"אסור לשום אדם -

(א) לחפש בעומק יותר ממטר אחד בכל מקום היסטורי הכלול ברשימה שפורסמה כאמור לעיל או הכלול בכל תוספת או בכל תיקון לאותה רשימה שלא ברשות המנהל ..."

3. מן האמור לעיל נובע כי באופן כללי, מבלי להתייחס לשטח בו נמצאות העתיקות בין אם הוא שטח המשמש לדת או מקום קדוש ובין אם לאו - אין לחפור ולחפש עתיקות, אלא אם כן התקבל על כך רשיון משר החינוך והתרבות לחפור.
כמו כן לגבי מקומות היסטוריים בהם אסורות פעולות מסויימות כגון, חפירה בעומק יותר ממטר, בניה, הריסה, התקנת שינויים וכו' - הכל כמפורש בסעיף 18 לפקודה.

4. עוררנו את השאלה האם ההוראות בפקודת העתיקות בדבר הזדקקות לרשיון כדי לחפור חלות על המדינה וזאת לאור סעיף 42 לפקודת הפרשנות, והגענו למסקנה כי מי שהוסמך לחפור ע"י המדינה אינו זקוק לרשיון. לעומת זאת כל רשות אחרת מרשויות המדינה אינה רשאית לחפור על דעת עצמה ללא קבלת היתר לכך.

ב ב ר כ ה,
מ.ב.
מיכל בודנקין
עוזרת ליועץ המשפטי לממשלה

משרד המשפטים

ירושלים י"ז באדר ב׳ תש"ל
25 במרץ 1970

1/4/870

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: הוראות פקודת העתיקות בענין חפירות במקומות
קדושים או המשמשים לדת כלשהיא

1. סעיף 6 לפקודת העתיקות קובע כי אין מחפשים עתיקות אלא עפ"י רשיון:-

"לא יחפור אדם ולא יחפש באופן אחר עתיקות, בין באדמתו ובין באדמת אחרים, אלא אם כן קיבל משר החינוך והתרבות רשיון לחפור או לערוך מדידות עומק."

2. סעיף 18 לפקודה קובע מה הן הפעולות האסורות לגבי מצבות ומקומות היסטוריים ובין היתר נאמר -

"אסור לשום אדם -

(א) לחפש בעומק יותר ממטר אחד בכל מקום היסטורי הכלול ברשימה שפורסמה כאמור לעיל או הכלול בכל תוספת או בכל תיקון לאותה רשימה שלא ברשות המנהל ..."

3. מן האמור לעיל נובע כי באופן כללי, מבלי להתייחס לשטח בו נמצאות העתיקות בין אם הוא שטח המשמש לדת או מקום קדוש ובין אם לאו. אין לחפור ולחפש עתיקות, אלא אם כן התקבל על כך רשיון משר החינוך והתרבות לחפור.
כמו כן לגבי מקומות היסטוריים בהם אסורות פעולות מסויימות כגון, חפירה בעומק יותר ממטר, בניה, הריסה, התקנת שינויים וכו׳ - הכל כמפורט בסעיף 18 לפקודה.

4. עוררנו את השאלה האם ההוראות בפקודת העתיקות בדבר הזדקקות לרשיון כדי לחפור חלות על המדינה ודאת לאור סעיף 42 בפקודת הפרשנות, והגענו למסקנה כי מי שהוסמך לחפור ע"י המדינה איננו זקוק לרשיון. לעומת זאת כל רשות אחרת פרט לרשויות המדינה איננה רשאית לחפור על דעת עצמה ללא קבל היתר לכך.

ב ב ר כ ה,

מיכל בודנקין
עוזרת ליועץ המשפטי לממשלה

משרד המשפטים

ירושלים י"ז באדר ב' תש"ל
25 במרץ 1970
1/4/570

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: הוראות פקודת העתיקות בענין חפירות במקומות
קדושים או המשמשים לדת כלשהיא

1. סעיף 6 לפקודת העתיקות קובע כי אין מחפשים עתיקות אלא עפ"י רשיון:-

"לא יחפור אדם ולא יחפש באופן אחר עתיקות, בין באדמתו ובין באדמה אחרים, אלא אם כן קיבל משר החינוך והתרבות רשיון לחפור או לערוך מדידות עומק."

2. סעיף 18 לפקודה קובע מה הן הפעולות האסורות לגבי מצבות ומקומות היסטוריים ובין היתר נאמר -

"אסור לשום אדם -

(א) לחפש בעומק יותר ממטר אחד בכל מקום היסטורי הכלול ברשימה שפורסמה כאמור לעיל או הכלול בכל תוספת או בכל תיקון לאותה רשימה שלא ברשות המנהל ..."

3. מן האמור לעיל נובע כי באופן כללי, מבלי להתייחס לשטח בו נמצאות העתיקות בין אם הוא שטח המשמש לדת או מקום קדוש ובין אם לאו. אין לחפור ולחפש עתיקות, אלא אם כן התקבל על כך רשיון משר החינוך והתרבות לחפור.
כמו כן לגבי מקומות היסטוריים בהם אסורות פעולות מסויימות כגון, חפירה בעומק יותר ממטר, בניה, הריסה, התקנה שינויים וכו' - הכל כמפורט בסעיף 18 לפקודה.

4. עוררנו את השאלה האם ההוראה בפקודת העתיקות בדבר הזדקקות לרשיון כדי לחפור חלות על המדינה וזאת לאור סעיף 42 בפקודת הפרשנות, והגענו למסקנה כי מי שהוסמך לחפור ע"י המדינה אינו זקוק לרשיון. לעומת זאת כל רשות אחרת מרשויות המדינה אינה רשאית לחפור על דעת עצמה ללא קבל היתר לכך.

ב ב ר כ ה,

מיכל בורנקין
עוזרת ליועץ המשפטי לממשלה

30

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ט"ו אדר ב' תש"ל
23 מארס 1970

18/325

14/870

אל: המנכ"ל

הנדון: <u>תקנות הכותל</u>

1. השיבותי לך במכתב הלוטה מאוג' 69, כי לדעתי יש לפרסם תקנות ולקבוע את הסדרים במקום.

2. עתה עומדים לדון בועדת השרים העליונה לירושלים בבדיקת מכלול התכניות והמסבויות בקשר לכותל ולא נראה לי לכן כי אחרי עכוב של למעלה משנה, דוקא עכשיו הזמן לפרסם את התקנות לפני שהנושא נדון בועדת השרים.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1) [illegible]

[illegible]

2) [illegible]

[illegible]

3) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מדינת ישראל
משרד המשפטים

המנהל הכללי

ו.מ.

1. נזכרתי לשפה בענין עם שינוי השם.

2. הייתי מציע כי תשלח את אחד מעוזריך לבדוק כיצד מתנהגים אנשי משרד הדתות בעניין בעיקר בעניין הספרים.

22.3.70.

[signature]

שר הדתות

ב"ה ירושלים, ז' בשבט תש"ל
14 בינואר 1970

11/325

אל: שר המשפטים

הנדון: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תש"ל - 1970

רצ"ב נוסח חדש של תקנות הכותל המערבי, ואבקש הסכמתך עליו, כדי שאפשר יהיה סוף כל סוף לפרסם ברשומות תקנות שמירה בקשר למקום המקודש ביותר לעם היהודי, לאחר הר הבית.

בברכה,

ז. ורהפטיג

דואר נכנס
משרד המשפטים
י"ב שבט תש"ל 19.1.70
לשכת השר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, ט"ו אדר ב' תש"ל
23 מירס 1970

18/325

1/4/870

אל: המנכ"ל

הנדון: <u>תקנות הכותל</u>

1. השיבותי לך בפתק הלוטה מאוג' 69, כי לדעתי יש לפרסם תקנות ולקבוע את הסדרים במקום.

2. עתה עומדים לדון בועדת השרים העליונה לירושלים בבדיקת מכלול התכניות והסמכויות בקשר לכותל ולא נראה לי לכן כי אחרי עכוב של למעלה משנה, דוקא עכשיו הזמן לפרסם את התקנות לפני שהנושא נדון בועדת השרים.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ט״ו אדר ב׳ תש״ל
23 מארס 1970

18/325

1/4/870

אל: המנכ"ל

הנדון: <u>תקנות הכותל</u>

1. השיבותי לך בפתק הלוטה מנוב׳ 69, כי לדעתי יש לפרסם תקנות ולקבוע את הסדרים במקום.

2. עתה עומדים לדון בועדת השרים העליונה לירושלים בבדיקה מכלול התכניות והמסכויות בקשר לכותל ולא נראה לי לכן כי אחרי עכוב של למעלה משנה, דוקא עכשיו הזמן לפרסם את התקנות לפני שהנושא נדון בועדת השרים.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

משרד המשפטים
ב אב תשכ"ט = 7.7.69

ירושלים, 8.7.69

12.8.69

א ל : שר הדתות

מאת : שר התיירות

אני מצ"ב לידיעתך תצלום ממכתב שנשלח למשרדי (עם העתק למשרדי) על ידי קבוצת צליינים נוצרים שביקרו ליד הכותל המערבי ביום שישי, 13.6.69. במכתבם מתלוננים הצליינים על "צלמים מסויימים שנטלו על עצמם להעמיד עצמם על חברי קבוצתנו ולהכריז על מחירם מבלי להתחשב ברצון הקבוצה ותוך התעלמות מוחלטת מקדושת המקום שהוא כה חשוב ליהדות כולה."

שימת לב אנשי משרדך הופנתה עוד לפני כן להתנהגותם של הצלמים הנ"ל ליד הכותל הגורמים למצב מביש אך עד כה ללא הועיל.

למען קדושת המקום ולמען דמותנו הן בעיני עצמנו והן בעיני רבבות אורחינו מחו"ל - יהודים ונוצרים כאחד - אני מבקשך לנקוט בהקדם בכל האמצעים החוקתיים (פרסום צו מתאים) והמעשיים כדי לשים קץ למצב זה.

ב ב ר כ ה,

משה קול

הערה

העתק: שר המשפטים
שר המשטרה

12.8.69

3 AHAD HA'AM ST. JERUSALEM - CABLES: PRESIDOTEL JERUSALEM - TEL. 31773-4-5-6-7

מלון הנשיא

PRESIDENT HOTEL

Copy for Ministry of Tourism

June 14, 1969

Ministry of Religion

Dear Sirs:

We would like respectfully to bring a matter of deep concern to your attention. We are a group of Christian pilgrims who for longer or shorter periods of time have studied our Bible and longed to see the Holy places mentioned in the Holy Scriptures. You can imagine the joy of our hearts as we have travelled in the last few days in the land of the Bible and have had our hearts warmed and rejoiced with so many confirmations of the Bible truths.

It was on Friday, June 13th, that our tour took us to the Wailing Wall, more properly the Western Wall, where we saw pious Jews praying in their appointed manner. While were were there certain photographers took it upon themselves to push themselves on some of our party and to hawk their wares regardless of the wishes of the group and totally disregarding the sacredness of this place, which means so much to all of Jewry. We would like to bring this to your attention because, although we are for the most part Gentile Christians, we do not sanction profanation of a place so sacred to all Jews the world over and especially Bible believers who know the meaning of this structure.

We have no desire to condemn any individual. We respectfully bring this this to your attention in the hope that this type of action may be prohibited in the future.

Sincerely,

[signatures]

GO IN GOOD COMPANY ... GO EL AL ISRAEL AIRLINES

FREEMAN/HALPERN ASSOCIATES פרימן/הלפרן
90 HAHASHMONAI'M ST. TEL-AVIV Tel. 3 99 16 / 3 38 49 טל. רח' החשמונאים 90 תל-אביב
Public Relations יחסי ציבור

1 July 1969

Honorable Minister Warhaftig
Minister of Religion
Ministry of Religion
JERUSALEM

Dear Sir:

On a recent visit to the Kotel I was horrified at the appearance of a swarm of photographers peddling their services, bothering visitors to the Kotel and disturbing the entire tranquility of this holy place.

Whether one comes to pray, meditate, reflect or as a tourist, these loud, parasitic individuals with their business doings, are a grave nuisance. We have not reached and cleared the Wall to sell some pictures. God forbid the Kotel should become a center for peddlers, which all sensitive persons will avoid.

I assume something can be done immediately to bar these annoying photographers, and business of any kind, from the Wall.

Cordially,

pp Burton M. Halpern

cc: Mr. H. Shapiro
Minister of Justice
BMH/lf

ירושלים, טו' אדר ב' תש"ל
23 מארס 1970

אל: ד"ר ג. ידין
גב' נ. פלדמן
גב' י. קרפ

הנדון: <u>תקנות הכרמל</u>

1. לוטה טיוטת תקנות שהוגשה לנו ע"י שר הדתות.

2. אנא הערותיכם להגיע עד יום 4.4.70.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, טז' אדר ב' תש"ל
23 מארס 1970

1/4/870

אל: ד"ר א. ידין
גב' נ. סלומון
גב' י. קרם

הנדון: <u>מגילת המקדש</u>

1. לוטה טיוטת הקניה שהוגשה לנו ע"י שר הדתות.

2. אנא הערותיכם להוצע עד יום 4.4.70.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967, ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה :

הגדרות 1. "איש מרות" - שוטר, סדרן או איש משמר.

"איש משמר" - אדם הנימנה עם יחידת-משמר שמבניה, הרכבה, סמכויותיה וכפיפותה ייקבעו על-ידי שר המשטרה.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על-ידי הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות.

"סדרן" - אדם שנתמנה על ידי שר הדתות להיות סדרן לענין תקנות אלה.

"תחום הכותל" - לרבות כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי, בצידו המערבי לכל רחבו ובאורך של ________ מטרים.

גישה, תפילה והתייחדות 2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

3. [illegible]

איסור תיקון ושינוי 4. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי אחר בתחום הכותל, אלא לאחר שקיבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

איסור העמדת והנחת חפצים 5. לא יעמיד אדם ולא יניח בתחום הכותל ארון קודש, ארון לתשמישי קדושה, תיבה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

צו הרחקה מינהלי 6. בעשתה פעולה אסורה לפי תקנות 4 ו-5, רשאי שר הדתות, או מי שהוסמך על-ידיו לכך, לצוות על כל איש מרות להרחיק מאת מתחום הכותל כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים 7. (א) אסורים בגוף הכותל, עליו או בתוך חריציו : כתיבה, חריטה, שריטה, הדבקת ניירות, הצבת שלטים או העמדת נרות.

(ב) אסורים בתחום הכותל :

(1) אכילה, שתיה, עישון או שינה ;
(2) רוכלות, הצבת קיוסקים, או כל מסחר אחר ;
(3) צילום בשבת או במועדי ישראל ;
(4) חילול שבת או מועדי ישראל ;
(5) שהות בגילוי ראש או בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום ;
(6) פשיטת יד, איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא ;
(7) הטרדת מתפללים, מתייחדים או מבקרים ;
(8) קיום אסיפה או השמעת נאום, ללא קבלת רשיון מראש ובכתב מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון ;
(9) קיום הגיגות מכל סוג שהוא, כולל הגיגות של מצווה;
(10) הכנסת נשק, חם או קר, בשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל מצבא הגנה לישראל או בידי שוטר או איש משמר במילוי תפקידיהם.

חובת הציות 8. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על-ידי איש מרות.

9.

10.

11.

סמכויות הממונה

הגירסה שנתקבלה בועידה

3. (א) הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים ולתת הוראות בעניינים הבאים:

(1) מניעת התנגשות לעבור לכביש, ובלוח הצבא המחזיק;

(2) מניעת כניסה ויציאה;

(3) הצבת תמרורי תנועה בכביש הדרכה ולקראת המחנה,

(4) כל מיני אמצעי הקשור בקיום סדרי תנועה, התאמות ובניינים הקשורים.

(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור דלעיל, יהיה הממונה רשאי להפעיל השיפוטים לפי ידי הרשות המוסמכת ושר הבטחון בלבד.

הגירסה המוצעת

3. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים ולתת הוראות, אך ורק עם הרשות המוסמכת, בעניינים הבאים:

(1) כמו (1)

(2) כמו (2)

(3) כמו (3)

לא להכניס את השיפוט

28 1/4/870

מזכירות הממשלה

משפטים
כ' חשון תש"ל 2.11.69
מס' התיק 1/4/870

ירושלים, יט' בחשון תש"ל
31 באוקטובר 1969

אל: חברי ועדת השרים לשמירה על המקומות הקדושים

מאת: מזכיר הועדה

בהתאם להחלטת הועדה מיום ט"ו בחשון תש"ל - 27.10.69, אני מתכבד להמציא לכם מ"ב דוח"ת ועדת הבטיחות בענין סידורי התפילה והחפירות **דרומית** לשער המוגרבים, בשטח שנתפנה בעקבות הריסת המיבנים, מכתבו של יו"ר ועדת הבטיחות בנדון זה ומכתבה של מועצת הרבנות הראשית בענין החפירות ליד הכותל המערבי.

ב ב ר כ ה,

מיכאל ניר

26/11/69

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(1)

ועדה הבטיחות באזור הכותל | ישיבה מספר 8 | ב"אלול תשכ"ט (18.8.69)

הנוכחים: אדריכל יוסף שנברגר יו"ר
- מר יניב - משרד הבטחון
- המהנדסים קיסין - לב
- מר מירון בנבנישתי עירית ירושלים
- הרב דוב פרלא משרד הדתות
- מר מאיר בן דוב המשלחת הארכיאולוגית

מהנדס יהודה שפירא
מהנדס מאיר קוזניץ

1. לפני התחלת הישיבה הופיו 4 רבנים אשר בקשו להשמיע את דבריהם בענין הכותל המערבי בפני הועדה. היו"ר הודיע לרבנים שהועדה היא ועדה טכנית של מומחים בלבד, ואין בגדר סמכויותיה ~~[illegible]~~ לקבל נציגות צבורית איזה שהיא.

2. לאור הרחבת פעולת הועדה וחשיבות פעולותיה מבקשת הועדה:
   א. שר העבודה ימנה את נציגו לועדה על יסוד ההחלטה המקורית להרכב הועדה
   ב. שראש העיר יסגר נוסף על נציגו מר בנבנישתי את מהנדס העיר או בא כחו לועדה
   ג. החברה לשיקום הרובע היהודי - משרד ראש הממשלה תיוצג בועדה

3. כתוצאה מהמריבות בענין שטח לתפילה ומפעולת המשלחת הארכיאולוגית במקום בראשית חדש אב תשכ"ט החליפה ועד השרים הממשלתיה למקומות הקדושים בישיבתה מיום 13.8.69:
   1. להכשיר את סוללת הגישה לשער המוגרבים ושיפועה
   2. לאפשר קיום חפירות ארכיאולוגיות וגישה למתפללים בשטח מקצה השיפוע של הסוללה, המובילה לשער המוגרבים דרומה לפי הקו שנקבע על ידי ועדת הבטיחות
   3. ליצור גישה משער האשפות למקום התפילה, כאמור בסעיף(2) וכן להכשיר בצורה נאותה את הדרך משער האשפות לרחבת הכותל
   4. להקים גידור נאות של שטח החפירות
   5. עד לאשור הצעות ועדת הבטיחות על ידי ועדת השרים תשאר בתוקפה ההחלטה הקודמת.

   לאור החלטות החליטה הועדה לטפל בעדיפות ראשנה בנושא

....

<u>ס י כ ו ם   ד י ו נ י   ה ו ע ד ה</u>

1. הועדה מקבלת על עצמה להציע דרכים לפתרון הבעיות שנקבעו בהחלטת ועדת השרים, לאור המצב שנוצר במקום אחרי הריסת בניני אבו סעוד, הדורש פתרון לקיום חפירות ארכיאולוגיות כהמשך החפירות המתבצעות, וכן גישה למתפללים באותו איזור.
2. אין מתפקיד הועדה - כועדת מומחים טכניים - לקבוע עקרונות לגבי סדרי תפילה וחפירה באיזור.
3. כל תכנית שתוצע היא זמנית בלבד לתקופה בה תנהלו חפירות במקום (נמסר ע"י פרופ' מזר: תקופה של שנתיים) וכל זמן שיהי צורך בגישה בצורה הנוכחית דרך שער המוגרבים כפי החלטת הממשלה.

4.א. <u>הבטחת הגישה לשער המוגרבים</u>
אושרה התכנית שהוכנה ע"י מהנדס דוד לב (תאריך 5.7.69) בהתאם להחלטת הועדה בישיבתה מיום 9.7.69.
מתחת לשער המוגרבים תשאר האפשרות לבצע חשיפת החומה המערבית (מתחת לגשר)
יש לשמור על חומת הפרדה לגבי שטח התפילה הקיים, או במקרה ותתעורר בעיה קונסטרוקטיבית להחליפה ע"י קיר חדש אחר.
את ~~הקיר הקיים~~ יהא צורך לתקן בפרטים שונים ולהתאימה למקום
התכנון: מהנדס דוד לב בהתיעצות עם מהנדס קיסין

4.ב <u>לאפשר קיום חפירות ארכיאולוגיות וגישה למתפללים</u>
התקיים דיון על אפשרות הפרדה על ידי חלוקת השטח לתפילה וחפירה זה על יד זה או זה מאחורי זה, וכן חילופי שטוש. פתרונות כאלו, ידרשו גדרות ודרכי גישה קונגנות ושמירה תמידית על קיום הסדרים, על כן לא נראה אחת מההצעות כמעשי או בר בצוע. -
היו"ר אדריכל שנברגר הציע פתרון לחלוקה לפי מפלסים, דבר שיאפשר:
א) משטח לתפילה במפלס (בערך) של שטח התפילה הקיים בכותל המערבי
האורך המוצע לצד רחבת התפילה הנוכחית לעוד 20 עד 30 מטר
הרוחב (נציב לכותל) 15 עד 20 מטר

המשטח יוקם על עמודים ב2 שלבים: שלב א" מקצה השפוע הקיים דרומה
שלב ב" סגירת המשטח לצד שער המוגרבים

היסודות לעמודים יהיו בעומק הנדרש מבחינה קונסטרוקטיבית ובתיאום עם הנחיות המשלחת הארכיאולוגית. ובצוע היסודות יבוצע בפקוח ארכיאולוגי
ב) פעולת המשלחת והמשך חשיפת הכותל תימשך מתחת למשטח התפילה הנ"ל שיוקם מעל לעמודים.
ג) דרכי הגישה מסומנות בתכנית
ד) תכנית גדרות חזקות מתאימות יוצעו לועדה ע"י אדריכל שנברגר

הודעה קבלה באופן עקרוני את התכנית, ודרשה:

1. למדור ע"י מודד מוסמך את המפלסים הקיימים של שטח החפירה הארכיאולוגית באיזור המדובר בהתיחס לשער המוגרבים

2. הצעת פתרון קונסטרוקטיבי של המשטח המוצע לתפילה

מר בנבנישתי הציע לצמצם את ההצעה מבחינת השטח וההוצאות לבצוע מינימום.

נקבעה ישיבה נוספת של הועדה ליום א' 24.8.69 בשעה 8 בבקר לשם בדיקת הפרטים הטכניים אשר נדרשו לפי (1) ו(2) הנ"ל- ולצרכי סיכום המלצות הועדה בפני ועדת השרים.

5. התקיים סיור בבנין המחכמה

העבודות מבוצעות בהתאם לתכנית הפעולה שנקבעה על ידי הועדה

בנקודה..(קפה המנהרה לצד מזרח) נתבקש המהנדס קיסין להציע את הפעוחים בהתאם להחלטת הועדה בישיבתה מיום 9.7.69

בנקודה(9) (הקטע השיפת הכותל לצפון) ניתנת הוראה להפסקת הפעולה עד לחזוק הפגומים.

מהנדס קיסין נתבקש להתיעץ עם מומחים לבנית מנהרות.

לפי הצעתו של מר בן דוב ררוש פקוח ארכיאולוגי במקום.

6. מר בן דוב הודיע שיש צורך בעבודות נקוז ובבטחה שוטפת בשטח פעולות המשלחת.

הוא נתבקש לפרט את הבעיות ובמדת וקיימות הצעות לפתרון להביא אותם בפני ישיבת הועדה הבאה.

יוסף שונברגר
רכ/יועץ אדריכלי

24.8.69

<u>ועדת הקשיחה באיזור הכותל, ישיבה מס' 9</u>

נוכחים: אדריכל יוסף שנברגר יו"ר

מהנדס יגיב - משרד הבטחון

מר ברון בנבנישתי - עיריית ירושלים

מר מאיר בן דב - המשלחת הארכיאולוגית

מהנדסים: לב, קיסין, מאיר קוזניץ

(רון דל פולט - משרד הפנים)

1. לפני התחלת הישיבה הזהיר מר בן דב שיש לפסול את מהנדס מאיר קוזניץ מתפקידו כמפקח וכו' לבצוע בנדוה באיזור לאור הצהרותיו והתנהגותו באיזור ביום 21.8.69 במשרד המשלחת הארכיאולוגית.
מר קוזניץ הבהיר את התקרית מצדו האיש פרטי ולא בתוקף שום תפקיד (מר קוזניץ הוא המהנדס המפקח מטעם חברת משהב לעבודות הנקוי בממבכה ולעבודות הפרץ בבית שזרים בהחלת פעולות ועדת הבטיחות פעל כמזכיר הועדה) מר בנבנישתי הצטרף לדעת מר בן דב. היו"ר יעביר את הענין לממונים על מהנדס קוזניץ.

2. הצעות לקיום חפירות ארכיאולוגיות וגישה למתפללים.

המשך הישיבה מס' 8 בשלם 18.8.69

א. בהתאם להחלטתהועדה בישיבתה מס' 8 נשלח המודד למדידת שטח, היו"ר הגיש את תכנית המדידה שהוכנה ע"י המודד.
המודד הודיע ורשם בתכנית שבחלק מהשטח לא ניתן לבצעמדידה ע"י נציג המשלחת הארכיאולוגית על כן המדידה נותנה מצע רק חלק של השטח בלבד. המפלס הממוצע של האיזור בשטח בניני אבו סעוד הוא כ-5.000 מטר יותר נמוך ממפלס רחבת התפילה הקיים על יד הכותל המערבי, דבר המאפשר הקמת פלטפורמה אשר רצפתה שוה למפלס התפילה הקיים וגובה החלל על מפלס החפירה הארכיאולוגיה במקום הוא כ-5.00 מטר.

ב. בהתאם להחלטה הועדה הוצע פתרון קונסטרוקטיבי לפלטפורמה.
ב-2 אלטרנטיבות.
1. הצעת מהנדס לב: על יסוד התכנית העקרונית שהוגשה לועדה בישיבה מס' 8.
שני משטחי צמודים בגודל 14/14 מטר כל אחד 4 עמודים לכל משטח, החומר בטון, הערכת ההוצאות כ-100,000 ל"י.

2. הצעת מהנדס קיסין: משטח בגודל כנ"ל אולם מעץ על קונסטרוקציה הכנית (ב)
מברזל אם אפשרות פירוק והעברה, הערכת ההוצאות מהצעת לב. ~~התקאם-האגאכמפאאט~~
התקיים דיון מפורט על 2 ההצעות, רוב חברי הועדה הומלץ על פתרון "קיסין"
יתרון ההצעה: אפשרות פרוק והעברה תקציב מצומצם יותר מתוך הרגשת זמניים הפתרון.

הרבנות הראשית לישראל
THE CHIEF RABBINATE OF ISRAEL

בתשובה נא להזכיר:
No. 15/1/מ מס׳

המתובת:
הרבנות הראשית לישראל, ירושלים
ת. ד. 179

Address:
THE CHIEF RABBINATE OF ISRAEL, JERUSALEM
P. O. B. 179

Telegrams: טלגרמות:
CHIEF RABBINATE JERUSALEM ISRAEL

להשיב רק ע״פ הכתובת דלעיל
Reply to the a/m Address only

בע״ה, ירושלים היו ד׳ בחשון תש״ל. Jerusalem
טלפון 35212 Tel. 35212

לכבוד
שר הדתות ד״ר ז. ורהפטיג
יו״ר ועדת השרים למקומות הקדושים
משרד הדתות
ירושלים.

מצ״ד אין כתובים

מר נכבד,

הריני מתכבד בזה להעביר לכבודו החלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל, כדלהלן: -

"מועצת הרבנות הראשית לישראל בישיבתה מיום ג׳ חשון, דנה בדבר החפירות ליד הכותל המערבי וקובעת, כי, הכותל המערבי לכל אורכו מקודש ומיוחד לתפילה, ביחידות ובהמונים הבאים לשפוך שיח לפני הקב״ה, מאת בני ישראל עם קדושו, הנוהרים למקום ההוא בכמיהה גדולה בכל הדורות.

מועצת הרבנות הראשית מתנגדת בכל תוקף להרשות חפירות ארכיאולוגיות ליד כל אורך הכותל המערבי.

הרבנות הראשית דורשת שלא תעשינה שום חפירות בחזית הכותל, אלא כשירחיקו לפחות עשרה מטר מחזית הכותל להון הרחבה ולאפשר לצבור המתפללים לשפוך לבם בתפילה ללא הפרעה".

בכבוד רב,

[signature]

הרב עקיבא משה גוטליב
המזכיר הראשי

הערה: כב׳ מרן הרב הראשי לישראל הראשל״צ
הגר״י נסים שליט״א, לא השתתף בישיבה זו.

עב/אמ

.69

כב' שר הרתות
יו"ר ועדת השרים
למקומות הקדושים

הנדון: <u>החלטת ועדת השרים מיום 13.8.69</u>

בהתאם להחלטת ועדת השרים קיימה ועדת הבטיחות 2 ישיבות בנדון
והנני מתכבד לצרף את פרטיכל המפורט מהדיונים ואת הסכום של המלצות הועדה.

1. <u>הבטחת סוללת הגישה לשער המוגרבים ושפועה</u>

א. הועדה ממליצה על תכנית לגשר ברוחב של 5 מטר ואורך כ10 מטר בהלק העליון של הסוללה בהתאם לתכנית שהוגשה ע"י מהנדס לב.
הקמת הגשר האפשר חשיפת הכותל מתחת לשער המוגרבים.

ב. יש לשמור על חומת ההפרדה לגבי שטח התפילה הקיים, במדה שתתעורר בעיה קונסטרוקטיבית להומה ע"י הקמת הגשר יש להחליפה ע"י קיר חדש לאשור הועדה.

ג. אין מסמכות הועדה לקבוע את עתוי הפעולה.

2. <u>אפשרות קיום חפירה ארכיאולוגית וגישה למתפללים</u>

בכדי לאפשר את שתי הפעולות בעת ובעונה אחת ולהבטיח את רציפות השטח הארכיאולוגי ובכדי למנוע גדרות ושמירה תמידית לקיום הסדרים, להקופה של בינתיים הגיע הועדה לידי הצעה שרצוי לפתור את הבעיה.
ע"י 2 מפלסים העליון למתפללים והתחתון לפעולה חשיפה נוספת, ולידי מסקנה שמבחינה טכנית נתן הדבר לבצוע.

תכנית (א) שטח פלטפורמה 500 מ' 2 הלקים מצטן על עמודי בטון
תכנית (ב) כנ"ל או בשטח מצומצם יותר מברזל ועץ נתן לפרוק והעברה.
היות והמשלחת הארכיאולוגית הודיע שהיא אינה מוכנה לקבל אף אחת מההצעות הוצע על ידה תכנית (ג) המחלק את השטח במפלס אחד כדלהלן:
במרחק של 20 מטר מהמזוזה הצפונית של שער המוגרבים תוגדר רצועה ברחב של 7.00 מטר להפילה, יסודרו דרכי גישה

- פרטי הגדור והטפול הארכיטקטוני יוכנו אחרי קבלת ההמלצה ע"י ועדת השרים.

- הועדה קבלה את ההצעה פה אחד.

3. הועדה לא קבעה את עתוי הפעולה.

בכבוד רב,
דפל.אינג. אדריכל
יוסף שינברגר.

הפתרון נתן לבצוע בתנאי של הגבלת מספר המבקרים במקום בשעבי בפתוח וצבירה על הסדר וקיום תנאי הבטיחות מלאים באחריות מערך הדהות.
הגיעו לידי הסכמה שקיימת אפשרות סכניה לפלוי הוראות ועדת השרים מיום 13.8.69 סעיף (2) על ידי הצבת פלטפורמה ויציבת 2 מפלסים זה כעל זה התחתון לחפירה ארכיאולוגית.

4. מר בן דוב הודיע בשם המשלחת הארכיאולוגית שאין המשלחת מסוגלת לעבוד מתחת לפלטפורמה בכל צורה שהיא.

5. לאור זה הועלתה הצעה שהפלטפורמה לפי הצעת "קיסין" תוקטן לרוחב 10 מטר (אורך ע"י הכותל) תאפשר גישה בתחתיה לשם השטחים הניתנים לפעולה ארכיאולוגית, הפלטפורמה נהנת לפרוק וההזזה מקורה בשלב ראשון הוא כ-20 מטר דרומה משער המוגרבים, המקום נתן לשנוי בעמור מתוך התאמה במקום. מתחת לפלטפורמה לא יתקיימו חפירות.

6. מר בן דב הצהיר שפתרון זה יתקבל ע"י המשלחה כבר בצוע.

7. רוב חברי הועדה הביעו את דעתם שהצעיה נהגת לפתרון שכני לפי ההצעה הנ"ל ויש לסתור אותה ע"י ועדת הבטיחות ההאם לפקיד שהיטל עליה.

8. מר בן דב הציע לקיים את החפירה הארכיאולוגית והתפילה בספלה אחד והציע חלוקה איזורים כדלהלן (הכנית ג)
במרחק של 20 מטר מהמזוזה הצפונית של שער המוגרבים תופסר רצועה ברוחב 2.5 מטר להתפילה, הרצועה תוגדר משני הצדדים.
יסודרו 3 דרכי גישה מקבילים מוגדרים זה כזה.
1. עליה לשער המוגרבים
2. ירודה לאיזור חפירה הצמוד לשער המוגרבים ובנית קירות תומכין
3. ירידה לרצועת התפילה.

הרב ירלא הצטרף להצעה מר בן דב, הועדה סכמה פה אחד לקבל את ההצעה.

9. פרטי הגדרות והטפול הארכיטקטוני יעוברו אחרי קבלת המלצה זו ע"י ועדת השרים.

10. הועדה אינה קובעת את עתוי הפעולות.

אדמירל יוסף שגברגר
יו"ר.

18/325

שר הדתות

ב"ה ירושלים, י"ז בשבט תשכ"ט
5 בפברואר 1969

אל: שר המשפטים

הנדון: תקנות שמירת מקומות קדושים ליהודים.

בהמשך למכתבי מיום כ"א באב תשכ"ח (15.8.68) ומיום כ"ז באלול תשכ"ח (20.9.68), ובהמשך לשיחותינו בנדון לאחר התאריכים הנ"ל, הריני להמציא לך בזה לבקשתך תזכיר על מקומות קדושים ליהודים, עליהם עתידות התקנות האמורות לחול.

באשר למקומות קדושים לנוצרים ולמוסלמים, יישלחו תזכירים נפרדים עם גמר הכנתם.

בברכה,

ז. ורהפטיג

דאר נכנס
משרד המשפטים
כא שבט תשכ"ט
9.2.69
לשכת ד"ר ש"ר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

שר הדתות

מקומות קדושים ליהודים

א. מערת שמעון הצדיק בירושלים

מערת שמעון הצדיק ידועה במסורת יהודית מזמנים קדומים, רבי יעקב, שליח רבינו יחיאל מפאריז שביקר בירושלים בשנת דתתקצ"ה (1325) מציין: "וסמוך לירושלים מערת שמעון הצדיק ותלמידו" (1)

כן מאתרים ומזכירים את המערה הזאת כקברו של שמעון הצדיק: ר' יוסף הלוי ב"ר נחמן בספרו "שמות החכמים", שנת ר"י (1450); החכם האלמוני בעל הספר יחוסי-הצדיקים (במאה החמש עשרה); החכם האלמוני בעל הספר "יחוס האבות", שנת רצ"ז, (1537), וכן החכם הקראי שמואל בן דוד, בשנת ת"א (1641) ואחרים אחריהם(2).

בדרך כלל מקובל, כי זהו קברו של שמעון הצדיק מ"שיירי כנסת הגדולה"(3). מזמנים קדומים נהגו יהודי ירושלים ועולי רגל לבוא להשתטח במערה הזאת ולהדליק בה נרות לכבוד שמעון הצדיק ותלמידיו.

עוד בשנת תס"ח (1708) תוקנה תפילה מיוחדת לאומרה על קבר שמעון-הצדיק, בשנת תר"ט (1849) יסד הרב הירושלמי ר' שמואל דאלהינאוו תפילה מיוחדת נוספת, הכלולה בספרו "שערי דמעה" לאומרה על קבר שמעון הצדיק.

בשנת תרל"ו (1876) קנו כוללות ירושלים אשכנזים וספרדים את המערה והשדה הסמוך לה. ובשנת תרנ"א (1891) נבנו שם שתי שכונות יהודיות, שנקראו על שם הצדיק שבמערה: האחת שבקרבת המערה נקראה "נחלת שמעון". והאחרת למזרח המערה נקראה בשם "שכונת שמעון הצדיק".

בשנות המלחמה העולמית הראשונה רבה העזובה במערה ובסביבה. ואז תוקן ושופץ המקום ע"י ההסתדרות הציונית, כמו שחקוק בפתח המערה: "תיקון המערה ובנין הגדר נעשו בפקודת ועד הצירים לארץ ישראל. תרע"ח (1918)".

יהודי ירושלים וכן נוסעים ותיירים יהודים היו רגילים לבוא להשתטח ולהתפלל במערת שמעון הצדיק כל ימות השנה, פרט לשבתות וימים טובים. והיו ימים מיוחדים בשנה שבהם באו המונים רבים, כגון באסרו-חג, בל"ג בעומר ובכ"ט בתשרי יום ההלולא של שמעון הצדיק.

במלחמת העצמאות השתלט הלגיון הירדני על שטח המערה, הנמצא בקרבת מקום למעבר מנדלבוים, הרסו את שתי השכונות היהודיות, והקימו במקומם בתים אחרים סמוך למערה וסביב לה. המערה הוזנחה ונחרבה והפכה לשממה וערמות אשפה.

לאחר מלחמת ששת הימים החלו המוני יהודים לזרום אל המקום. אבל הגישה נעשתה אפשרית רק לאחר כמה שיפוצים ותיקונים שנעשו על ידי משרדנו לשקם את המערה ולנקות את הסביבה. המערה טויחה וסוידה, ניבנו בה מדרגות חדשות, הותקנה רשת חשמל, ונתמנו מפקחים קבועים לשמור על נקיון המקום ולהדריך את המבקרים.

תוך כדי עבודת התיקונים במערה נחשפה מתחת לטיח אבן, מקדמת דנא, שמופיעה עליה הכתובת קבר התנא האלקי שמעון הצדיק ז"ל.

בל"ג בעומר אשתקד חודשה המסורת העתיקה ורבבות חוגגים זרמו למקום מכל קצוי הארץ.

---

1. ד"ר זאב וילנאי, מצבות קודש עמ' רע"ה.

2. ד"ר מיכאל איש שלום, קברי אבות עמ' 177. ומצבות קודש שם.

3. משנה אבות פ"א מ"ב.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ב. סנהדרין קטנה

ר' יוסף הלוי ב"ר נחמן ב"שמות החכמים" בשנת ר"י(1450)כותב: "בירושלים, שמעון הצדיק ושבעים סנהדרין", בעל "יחוס האבות", בשנת רצ"ז(1537) כותב: "ובין ירושלים ובין הרמה יש מערות מיוחסות לשמעון הצדיק ולשבעים סנהדרין, עליהם השלום". וכן כותב בעל "יחוסי הצדיקים"(במאה החמש עשרה): "ומערה אחרת יש בה שמעון הצדיק ועמו הרבה תלמידים. ובאחרת סנהדרין, וחכמים הרבה שנשתכח שמם לאורך הזמן".

ר' משה ריישר, בספרו "שערי ירושלים"(לערך בשנת תר"י(1850)כותב: "אצל זו המערה(של שמעון הצדיק) יש עוד מערה אחת וקבלה ששם סנהדריה קטנה קבורה".

בעת אחת עם תיקון מערת שמעון הצדיק על ידי ההסתדרות הציונית, לאחר מלחמת העולם הראשונה, תוקנה גם מערה זו, כרשום בכתובת שבכניסתה: "היקון המערה הזאת נעשה בפקודת ועד הצירים לארץ ישראל, תרע"ח-1918".

תיקונים ושיפוצים נעשו במערה זו על-ידי משרדנו משעברה לידינו לאחר מלחמת ששת הימים.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ג. קבר זכריה הנביא

הראשונים ייחסו מערה זו לקברו של חגי הנביא. אולם מימי תלמידו של רבינו עובדיה מברטנורא ואילך, לערך בשנת רנ"ו(1495) מיוחסת מערה זו גם לקברו של זכריה הנביא(4).

מצבת קבר זכריה הנביא, מפורסמת בקדושתה הרבה בחיי היהודים...סביב המצבה נהגו היהודים לקבור את מתיהם עוד מדורות רבים, ופה היתה החלקה הקדושה והחשובה ביותר, בזכות קבר זכריה, מכל חלקות בית הקברות שבמעלה הר הזיתים. מסופר שבשנת תפ"ט(1729) נקברו במקום הזה הרב הירושלמי הגדול, רבי אברהם יצחקי, נכדו של המקובל רבי אברהם אזולאי, בעל ה"חסד לאברהם", וציינו על מצבתו "שנקבר בתוך ד' אמות לזכריה הנביא"(5).

הרבה ספורי ניסים ונפלאות מסופרים בקרב בני עמנו בקשר לקבר הקדוש הזה.

---

1. מצבות קודש עמ. רע"ז
2. קברי אבות עמ' 70-71
3. מצבות קודש עמ' ר'
4. קברי אבות עמ' 67-68
5. מצבות קודש עמ' רמ"א - רמ"ו

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ד. יד אבשלום

כל הנוסעים היהודים, החל מרבי בנימין מטודילה ואילך1) מזכירים מקום זה כ"מצבת יד אבשלום" (2) גם צליינים ונוסעים לא יהודים מציינים את המקום הזה בקברו של אבשלום בן דוד(3). ויהודים נהגו להתפלל במקום.

לאחר מלחמת ששת הימים בוצעה בשני מקומות הקדושים הנ"ל עבודת ניקוי בבניינים בפנים ובשטח מסביב מבחוץ ומונה שומר קבוע למקום, המשמש גם כמדריך למבקרים.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ה. מערת אליהו בחיפה

בספר "יחוס אבות". משנת רצ"ז(1357) נאמר : "הר הכרמל __________ שם מערת אליהו הנביא ז"ל, ושם קבר אלישע בן שפט, עליו השלום(1) וכן מזכירים עולי רגל יהודים אחרים את מערת אליהו, וששם השתטחו על קבר תלמידו הנביא אלישע בן שפט.(2) נוסעים לא-יהודים מזכירים גם הם, שיהודים באים להשתטח במערת אליהו ולהתפלל שם. בשנת 1652 מספר המלומד הנוצרי הצרפתי ז'אן דובדאן: שתי המערות האלה(שעל הר הכרמל) נהנות מיחס של כבוד ומורא גדול מאת כל העדות הנוצריות וגם הכופרות: תורכים, מורים ערבים ויהודים. והם עולים אליהן באלפיהם בעונה מסויימת של השנה, מפני שהמסורת קובעת כי אליהו הנביא היה רגיל להיות בהן כאשר היה במקום, והמערה הגדולה שימשה לו כבית מדרש לאסוף את תלמידיו המכונים בני-הנביאים וללמדם, ולשוחח את העם שבא להתייעץ אתו; והקטנה היתה לו בית תפילה בשעת תפילתו. וכשגמר להתפלל היה סר אל מערה אחרת הנראית עדיין על ראש ההר(3)

בשנת 1698 מודיע הנוסע כומר אנטואן מוריסון: מערת אליהו על הר הכרמל, לא רק הנוצרים מכל האומות ומכל העדות, אלא גם המוסלמים והיהודים מעריצים הערצה נשגבה מערה זו ומקום תפילה זה. והם באים שמה בהמוניהם להלל ולשבח לבורא ולבקש עזרתו של נביא, אשר הם מכבדים אותו לא פחות ממנו(4).

7/.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בשנת 1720 לערך מודיעים הנוסעם הנוצרים המלומדים: יוהן אגידיוס ואן אגמונגט ויוהן הייכן על מערת אליהו בחיפה: במערה זו נמצא מזבח פשוט, ועל ידו נערכת לפרקים תפילה. מאחוריו נראים סימני פירצה אשר אי פעם נסתמה. הכומר סיפר לנו שבפירצה זו היו נוהגות לשבת הנשים התורכיות שהיו עקרות...הושגה ההסכמה לסתום הפירצה. הכומרים משלמים מדי שנה לסניור הגדול(הפחה) מס בסך של מאה ועשרים גרושים על הזכות לערוך הפולחן במערה זו. אולם היהודים אם כי הציעו וחזרו והציעו אלף גרושים מדי שנה בעד הזכות לערוך לכאן עליה לרגל, מעולם לא יכלו להשיג זאת. (5

בשנת תק"ב(1742) מספר אחד מתלמידיו של רבי חיים בן עטר, בעל "אור החיים" על התורה:

עלינו למעלה בראש ההר להשתטח על קברו של אלישע בן שפט...מצאנו בית אחד בנוי חדש ממש, של ארום(נוצרים)...ומצאנו מערה קטנה, ושם, כותל אחד ובו חלון. וזה החלון מלול לקבר אלישע בן שפט. ועשינו שם תפילה וסליחות, בדמעות-שליש על גלות השכינה וחבקנו עפרו. (6

לערך בשנת תקנ"ח(1798) מודיע מספר מסעו של רבי נחמן מברסלב לארץ-ישראל: עלינו על ידינו ורגלינו למעלה ההר להשתטח ולהתפלל במערת אליהו. (7

בשנת 1726 מספרת הנוסעת הנוצריה אנגליקוס מריה מיללר. היהודים מעריצים את המקום הזה, מפני שבמקום הזה הקים אליהו הנביא למזכרת עולם שתים עשר אבנים, בהן חרותות הרבה אותיות עבריות. (8

בשנת 1738 מודיע הבישוף של מיטה על מערת אליהו. (9 ליד זה נמצא בית תפילה במערה, אשר בה, הם אומרים, חי לפעמים אליהו, ובה מבקרים מתוך הערצה יתירה אפילו התורקים, וכן גם הנוצרים והיהודים. ביום הגנוסיה של קדוש זה. (10

8/.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בשנת 1815 מודיע הסופר האנגלי ווילגיאם טורנר על מערת אליהו" במערה זו נוהגים לבקר בעשורים ביולי, הוא יום הגנוסיה של סנט-אליהו, לפחות אלפיים יונים-קתולים. מארוניטים, יהודים, ותורכים אשר כולם מעריצים את הנביא, ונותנים נדבה קטנה למנזר. המשלם לפחה של עכו מס שנתי של 110 פיאסטרים. אולם זה מקרוב אסר הפחה על התקהלות זו".

תיקונים ושיפורים רבים ויסודיים בוצעו על-ידי משרדנו במערת אליהו, ובבתים אשר מסביב לה. כגון יציקת גג חדש מבטון בבנין המערבי. שיפוץ וסיוד כל החדרים שבחצר התקנת תאורה חשמלית במערה ובירידה מן ההר.

אחד עשרה אנשים מועסקים(דרך המשקם)במקום, בפקוח ובשמירה על הסדר והנקיון ובהדרכת המבקרים.

---

1. קברי אבות עמ. 51
2. מצבות קודש עמ' רס - רא
3. דר' מ. איש שלום מסעי נוצרים לא"י עמ' 345
4. שם עמ' 383
5. שם עמ' 385-386
6. מצבות קודש עמ' ר"י
7. רבי נתן שפרנהרץ - נסיעת מהר"ן לארץ ישראל
8. מסעי נוצרים עמ' 393
9. שם עמ' 397
10. כידוע נהגו היהודים משנים קדמוניות לעלות למערת אליהו ביום ראשון שלאחר "שבת נחמו"

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ו. קבר הרמב"ם בטבריה

המסורה על קברו של הרמב"ם בטבריה נמסרת מאז בעשרים שנה לאחר פטירתו, על-ידי היסטוריונים, נוסעים ומשתשחים. ועם שקבורתו במקום זה אפופה במסורת אגדה, הרי ביום הכל יודעים ומודים, שאמנם, נכון ויציב הדבר שכאן קבורת הרמב"ם וקבורת נכדו רבי דוד הנגיד, ואולי גם אביו רבינו מימון. (1

בשנת תרפ"ז(1927) הקימו סביב מצבת הרמב"ם עמודים עם שער ברזל, מעל פתחו כתובת בזו הלשון: "על המצבה הראשונה היה חקוק: פה טמון רבינו משה בן מימון מבחר האנושי, נולד י"ד ניסן דהתתצ"ה(1135) נלבע כ' טבת דהתתקס"ה(1205) חיבר: יד חזקה, מורה הנבוכים, חכמי דורו אמרו עליו: ממשה עד משה לא קם כמשה". (2

לפי מסורת קדומה נקברו באותה חצר שבה קבורת הרמב"ם, גם תנאים ואמוראים, כגון: ר' אלעזר הגדול, רב אמי, רב אסי, תלמידי רבי יוחנן, רבן יוחנן בן זכאי, ר' יוסי הכהן, ר' שמעון בן נתנאל, והשל"ה(רבי ישעיה הלוי הורביץ)הקדוש. (3

מפעולות המחלקה

נבנה גדר אבנים מסביב לכל השטח שנמצאים בו לפי המסורת הקברים של רבי יוחנן בן זכאי ותלמידיו 230 מ' אורך, 130 גובה).

הקימו גדר אבנים נוסף מסביב לקבר הרמב"ם.

יצקו מצבות מבטון על הקברים בשטח כגון על ציון ר' אליעזר בן הורקנוס, ר' יוחנן וכל תלמידיו והשל"ה הקדוש.

עשו שערי ברזל בכניסה לשטח משני הצדדים. קיימת השגחה תמידית ופיקוח מטעם המשרד.

---

1. ד"ר זאב וילנאי, מצבות קודש בארץ ישראל עמ' תי"ד-תכא. וספר "ערכי מדות בתורה הרמב"ם עמ' כ' והערה 23 שם, ששם נרשמו כל המקורות בנידון.
2. מצבת קודש עמ' תי"ח, ערכי מדות שם הערה 24
3. שם.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ז. מערת רבי עקיבא בטבריא

כבר רבי יעקב, שליח רביחיאל מפאריז, במאה השלשה עשרה, מוסר: "בטבריה קבור רבי עקיבא ותלמידיו"(1) וכן מוסרים מסורת זו, מכאן ואילך, הנוסעים היהודים, רושמי מסורת הקברים הקדושים כגון: החוקר הגדול של לארץ ישראל ר׳ אישתורי הפרחי(1325): קבלת צדיקי ארץ ישראל לאלמוני, לערך בשנת האלפים ר"ג (1433): רשימת קברים לאלמוני מקנדיאה, לערך בשנת רל"ג(1473):

ר׳ משה באסולה, מסעות ארץ-ישראל, לערך בשנת רפ"ב(1522): ספר יחוס הצדיקים, במאה החמש עשרה, וספר יחוס האבות, בשנת רצ"ז(1537).

לעתים קרובות באים יהודים להשתטח ולהתפלל על קברו של רבי עקיבא ותלמידיו בדורות האחרונים נוצרו גם אגדות שונות על קברו של רבי עקיבא(2)

המערה סתומה היא, בכדי להקל את הגישה אליה הותקן שביל עם מערבות מדרגות.

---

1. קברי אבות עמ׳ 174- 175
2. מצבות קודש עמ׳ ש"ז-שי"ב

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ל

ח. מערת רבי חייא ובניו בטבריה

על מורד החר הפונה אל טבריה, אל מול הכנרת, נמצאת [מערת] לבנה, המיוחסת לרבי חייא ובניו: יהודה וחזקיה. לפי מסורת בנויה המצבה על המערה שבה נטמנו, ויהודים באים להשתטח ולהתפלל שם מזמנים קדומים.

מסורה זו עתיקת שנים היא. כבר בשנת תקע"ה(1215) מספר עליה רבי מנחם החברוני(1) ונכנסתי לטבריה וראיתי מערה אחת, ונכנסתי שם במערה וראיתי קברו של ר' חייא ובניו.
בעל "תוצאות ארץ ישראל", בשנת הל"ב(1272) מוסיף רבי חייא, בניו ותלמידיו.
בספר"זמרת הארץ" (מנטובה תק"ה) מסופר על הנס שקרה, בטבריה בשנת ת"ק(1740), בימי הרב ר' חיים אבולאפיה. כאשר שמו מצור על העיר, וניצולו, וליום המחרת ציוה לחסידים ואנשי מעשה, שילכו למערת רבי חייא ובניו. שהם דוגמת אברהם יצחק ויעקב כמו שגילת אליהו(2) ...ואמר האר"י זלה"ה שהוא, רבי חייא, הוא נשמת משה רבינו. עליו השלום, ושם גם קבר רב הונא ריש גלותא, שהוא שורש נשמת דוד המלך, עליו השלום.

ואמנם על דבר קברם של רבין חייא ובניו בטבריה, יש לנו מסורת תלמודית מפורשת(3)

לימינו נקבר בנו יהודה ולשמאלו בנו חזקיה(4)

---

1. מצבות קודש עמ' שסו-שסט
2. בבא מציעא פה, ב
3. מו"ק כה, א; ב"מ פה, ב.
4. ראה קברי אבות עמ' 137

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

27

ירושלים, כ"ו באייר תשכ"ט
(14.5.69)

ס ו ד י

אל: שר הדתות

הנדון: **מבנה המחכמה**

הובא לידיעתי כי קיים חשש לבטיחות של המחכמה לאור החפירות האחרונות, והנני מבקש לכן, לקיים דיון דחוף בנדון בועדת השרים למקומות הקדושים.

ב ב ר כ ה,

שר המשפטים

העתק: מזכיר הממשלה

26

ירושלים, י"ט בשבט תשכ"ט
7 בפברואר 1969

אל: היועץ המשפטי, משרד הדתות

ס ו ד י

<u>הנדון: מפעל מזכרות מאבני רחבת הכותל</u>

אודה לך באם תודיעני מה בדעת משרדך לעשות כדי לוודא בצוע החלטת ועדת השרים לשמירה על המקומות הקדושים מיום ז' בשבט תשכ"ט (26.1.69) הקובעת לאמר:

"מחליטים לא להרשות לעובדי משרד הדתות להוציא אישורים כי האבנים במזכרות של הכותל המערבי הן מאבני הכותל או מרחבת הכותל".

ב ב ר כ ה

זאב שר
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, י"ט בשבט תשכ"ט
7 בפברואר 1969

אל: היועץ המשפטי, משרד הדתות

ס ו ד י

הנדון: מפעל מזכרות מאבני רחבת הכותל

אודה לך באם תודיעני מה בדעת משרדך לעשות
כדי לוודא בצוע החלטת ועדת השרים לשמירה
על המקומות הקדושים מיום ז' בשבט תשכ"ט
(26.1.69) הקובעת לאמר:

"מחליטים לא להרשות לעובדי משרד הדתות
להוציא אישורים כי האבנים במזכרות של הכותל
המערבי הן מאבני הכותל או מרחבת הכותל".

ב ב ר כ ה

זאב שר
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה

18/328

ב"ה ירושלים, י"ט בטבת תשכ"ט
9 בינואר1969

דאר נכנס
משרד המשפטים
כ"ב טבת תשכ"ט = 12.1.69
לשכת השר

ט"ו שבט תשכ"ט = 4.2.69

אל: שר הפנים

הנדון: הגן תלאומי סביב העיר העתיקה ובית הקברות בהר-הזיתים

הגיע לידי העתק בקשתה של רשות הגנים הלאומיים לועדת בנין ערים למחוז ירושלים לאשר שלב ב' המכיל את החלק המזרחי של התכנית להקמת גן לאומי סביב העיר העתיקה. בשלב זה של התכנית כלול בית העלמין היהודי על הר הזיתים.

אני מתנגד בכל תוקף להכרזת שטח הר הזיתים כגן לאומי. בית העלמין היהודי על הר הזיתים הנו מקום קדוש לעם היהודי שמעמדו המיוחד הזה הוכר על ידי ממשלת ישראל. ברצוני להזכירך, כי הממשלה בישיבתה מיום ח' באלול תשכ"ח (1.9.68) החליטה לאשר המלצה ועדת השרים לענין שיקום בית העלמין על הר הזיתים, ובין היתר:

1: הטילה על מועצת בתי העלמין היהודיים בירושלים להגיש בהקדם תכנית כוללת של שיקום בית העלמין על הר הזיתים לאישור הועדה המיוחדת למזרח ירושלים.

2: הכריזה על בית העלמין על הר הזיתים כעל אתר לאומי מקודש לעם ישראל והטילה על שרי הדתות והמשפטים להכין הצעת חוק מתאימה אשר תובא לאישור הממשלה.

שני חלקי החלטת הממשלה כבר בוצעו. התכנית הכוללת לשיקום בית העלמין על הר הזיתים הוגשה לועדה המיוחדת למזרח ירושלים וכן לועדת בנין הערים למחוז ירושלים ואושרה על ידי שני הגופים הללו. כמו כן הוכנה הצעת חוק רשות הר הזיתים, תשכ"ט-1968 שתופץ בקרוב בין משרדי הממשלה, לאחר שיושבו אי אלו חילוקי דעות בפרטים מסוימים.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

יהא אשר יהא איפוא ביחס ליתר חלקי התכנית להקמת גן לאומי סביבות ירושלים, כבר הועמד הר הזיתים מחוץ לתחומי תחולתה. הטפול בבית הקברות בהר הזיתים יועבר על פי הצעת החוק האמורה לרשות הר הזיתים שתוקם כגוף עצמאי בעל סמכויות ותפקידים מוגדרים בחוק במתכונת רשות הגנים הלאומיים ורשות השידור הממלכתי.

לכן אבקשך לתת את ההוראות המתאימות ולנקוט הצעדים הדרושים למען הביא לביצועה המלא של החלטת הממשלה בנוגע להר הזיתים.

בברכה,

ז. ורהפטיג

העתק: שר המשפטים

סגן שר הפנים

יו"ר ועדת בנין ערים למחוז ירושלים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

GENERAL BURIAL SOCIETY
(HEVRA KADISHA)
of the ASHKENAZIM Community
JERUSALEM, ISRAEL Fond 5616
70 Jaffa St. Tel. 25725, 23055 P.O.B. 1643

חברה קדישא הראשית והכללית
דכוללות אשכנזים
בעיה"ק ירושלים תובב"א
נוסדה בשנת תרט"ו
רח' יפו 70, טל. 25725, 23055, ת. ד. 1643

ב"ה, יום י"ד בכסלו תשכ"ט

כבוד
מר עוזי פירון
מנהל לשכת שר המשפטים
משרד המשפטים
בנין בנק לאומי
ירושלים

א. ג.,

הנדון: מכתבך בדבר פגישה עם כבו' השר.

לבקשתך הננו מאשרים קבלת מכתב זה על מועד פגישתנו עם כבו' שר המשפטים, ומאשרים גם את המועד.

מכבוד וברכה
מ. גלבשטיין
מנהל

משרד המשפטים
י"ט כסלו תשכ"ט = 10.12.68

דאר נכנס
משרד המשפטים
י' כסלו תשכ"ט = 12.68
לשכת השר

ירושלים, י' בכסלו תשכ"ט
1 בדצמבר 1968

1/4/870

לכבוד
חברה קדישא הראשית והכללית
רחוב יפו 70
ירושלים

א.נ.,

הנדון: בית העלמין "הר המנוחות"
מכתבכם מיום י"ט בחשון תשכ"ט

הפגישה עם שר המשפטים בקשר למכתבכם הנ"ל
תתקיים ביום שלישי, כ"ו בכסלו תשכ"ט (17.12.68)
בשעה 9.30 בלשכת שר המשפטים בירושלים.

נא אשורכם.

בכבוד רב

עוזי סיון
מנהל לשכת השר

GENERAL BURIAL SOCIETY
(HEVRA KADISHA)
of the ASHKENAZIM Community
JERUSALEM, ISRAEL Est. 5616
70 Jaffa St.

Tel. 23055 ,25725 טל.
P.O.B. 1463 .ת.ד

חברה קדישא הראשית והכללית
דכוללות אשכנזים
בעיה"ק ירושלים תובב"א
נוסדה בשנת תרט"ז
רחוב יפו 70

ב"ה, יום

דואר נכנס
משרד המשפטים
כ' חשון תשכ"ט 11.11.68
לשכת השר

משרד המשפטים
י"ב כסלו תשכ"ט 3.12.68
14/276

כבוד
שר המשפטים
מר י.ש. שפירא
משרד המשפטים
ירושלים.

הנדון: בית העלמין " הר הזיתים ".

ש.ט.נ. שלום רב וברכה!

בימים אלה הועברה אלינו טיוטת הצעת חוק, המציעה לכונן "רשות הר-הזיתים", שתכליתה מעין הפקעת עניני הר-הזיתים מידי חברה קדישא.

היות שכבו' ומשרדו הם המביאים את הצעת החוק, הננו פונים איפוא בזה אל כבו', כדלהלן:

חברה קדישא הראשית והכללית נוסדה בירושלים עם תחלת הישוב האשכנזי בעיר, על-ידי מיסדי הישוב ומנהיגיו, אשר קבעו בתקנות את מנהגי החברה קדישא, נוהליה וסדריה.

במשך כמאה ועשרים שנות קיומה רכשה לה החברה קדישא חלקות סופה בהר למטרות קבורה, ושטח רצופתה עמדו קרוב לארבעים (40) אחוז משטח בית-העלמין בהר הזיתים. שטחים א אלה רכשה בכסף מלא, ובמחציתם תפוס כבר על-ידי נפטרים, והשאר פנוי עדיין.

החברה קדישא עמדה יפה והצליחה בתפקידה הנשגב, במרוצת הדורות, ובתקופות השונות, בימי שלום ובעתות מלחמה, בשרור השלוה ובעידן השתוללות המגפות השונות והפרעות לביניהן, אשר פקדו את העיר, ועד לעריכת הלויות והקבורות תחת מטר יריות ובהפגזות מלחמת השחרור מתוך סכנת נפשות מוחשית (באחת הלויות אכן נהרג אחד מאנשי החברה קדישה, והיה הכרח להשאיר את גופתו במקום עד יעבור זעם), ועד למערכת ששת הימים כאשר נטלנו על-עצמנו את המשימה הקדושה להביא לקבורה את החללים האזרחיים בשתוף עם קציני הזיהוי ממשטרת ירושלם, ועל עבודתה האמיצה והנכבדה בכל תפקידיה זכתה להערכת הכל בכל התקופות.

לאחר "ששת הימים" תיכף עם שחרור "הר הזיתים", היינו הראשונים שהתחלנו בשחזור בתי העלמין שלנו על חלקותיהם, ואתור קרוב לעשרים אלף הקברים שבהם, הריסת הכביש וחשיפת

GENERAL BURIAL SOCIETY
(HEVRA KADISHA)
of the ASHKENAZIM Community
JERUSALEM, ISRAEL Est. 5616
70 Jaffa St.

Tel. 25055, 25725 .טל
P.O.B. 1463 .ת.ד

חברה קדישא הראשית והכללית
דכוללות אשכנזים
בעיה"ק ירושלים תובב"א
נוסדה בשנת תרט"ז
רחוב יפו 70

ב"ה, יום ....

הקברים שמתחתיו, ושקום כללי של החלקות בבית העלמין, בד בבד עם העבודה העצומה של מיון רבבות הפניות אלינו לאתור קברות מכל התקופות, ומתן תשובה לכל דורש.

על הצלחתנו בע"ה גם בשטח זה, יעידו הבעות התודה בעל-פה ובכתב, של אישי צבור שונים, ביניהם נשיא המדינה, השר יגאל אלון, שופטים עליונים ומחוזיים ועוד, הכ"ם רבים ואישי צבור מרכזיים שונים, וכתם עמך ישראל, אשר כלאיב התפעלות והבעות תודה על עבודתנו הכבירה והמוצלחת בתחום זה, בה השקענו, מלבד גדוד הסרץ והסעי/לות הרבה, גם תקציב גדול למדי, המסתכם בשנת תשכ"ח החולפה למעלה מ- 300.000.00 (שלש מאות אלף) ל"י!

מן הראוי גם להדגיש כי עם סדור פינוי עצמותיהם של חללי העיר העתיקה במלחמת תש"ח מבתי מחסה, החליטה הנהלת החברה קדישא על הקצבת חלקה גדולה מהנכבדות והיפות ביותר בהר, המשקיפה על פני הר הבית, להטמנת עצמות החללים, וסדור המצבה על קבר המתים, וללא כל תמורה שהיא, דבר שזכה להערכתם הרבה של כל החוגים, והביע זאת גם שר הבטחון מר דיין, ואלופי צה"ל, בראשם הרב הצבאי הראשי אלוף הרב גורן.

* * *

מכומו של דבר:

החברה קדישא הראשית והכללית הירושלמית מצאה את הנתיב והשביל הנכון בו היא ניהלה במשך הזמן את הקבורה בחלקותיה בהר הזיתים, כמו בחלקותיה שבגבי"ע הר המנוחות. מתוך מסירות ובאמנות, וביושר והגינות צבורית.

פליא, איפוא, שנגשים עתה להפקיע את עניני הקבורה בהר הזיתים מידי חברה קדישא שכה רבות פעלה שם, מתעורר הרושם הקשה שרוצים לנשל אותנו ממקום זה, בו בזמן שאין לכך סיבה ועילה שבכללם בגיבול מוברחים לעשות זאת, על מה ולמה יצא הקצף כל כך עתה, עד כדי אילוץ לאחוז בצעד חריף כל כך, האם מוסד חברה קדישא התדרדר כל כך עד שאין לסמוך עליו כלל וכלל במילוי התפקידים המוטלים עליו?

ודאת לדעת: לעצם קיומו של מוסד - על ישנה הצדקה מסויימת, ולכן קיימת "מועצת בתי העלמין" בירושלים על ועדותיה השונות, אבל מכאן ועד להפקעת עניני חברה קדישא מידיה, המרחק עצום, ורק במקרה חרום ידוע על נקיטת צעד כזה.

נשאלת השאלה, האם אמנם "הגיעו מים עד נפש", והכרחי לנקוט בצורה מכאיבה כל כך?.

GENERAL BURIAL SOCIETY
(HEVRA KADISHA)
of the ASHKENAZIM Community
JERUSALEM, ISRAEL Est. 5616
70 Jaffa St.

Tel. 2 30 55 .2 57 25 טל.
P.O.B. 1465 .ת.ד

חברה קדישא הראשית והכללית
דכוללות אשכנזים
בעיה״ק ירושלים תובב״א
נוסדה בשנת תרט״ז
רחוב יפו 70

ב״ה. יום ....

באנו בדברים על כבו' השר מתוך הכתב, ורצוננו עז להפגש אתו פנים אל פנים, למען ליבון הענין, והבהרת כל הנושאים והפרטים של הבעיה, ותקוותנו איתנה לגישתו החיובית לדברינו, ומצפים לקביעת פגישה דחופה עם כבו' השר בהקדם הכי אפשרי.

בכל הכבוד וההוקרה
הנהלת החברה קדישא

שר הבטחון

הקריה, ל' בחשון תשכ"ט
29 באוקטובר 1968

8164

שר המשפטים

לתשומת לבך רצוף העתק מכתבו של פרופ'
בנימין מזר בקשר לחפירות ליד קשת רובינסון.

ב ב ר כ ה,

משה דיין
שר הבטחון

משרד המשפטים
ג' בכסלו תשכ"ט 4.12.68
מס' התיק

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

הפיק אמב

החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה
ISRAEL EXPLORATION SOCIETY

האוניברסיטה העברית בירושלים
החלקה לארכיאולוגיה
HEBREW UNIVERSITY, JERUSALEM
DEPT. OF ARCHAEOLOGY

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת. ד. 7041 JERUSALEM P.O.B. 7041
ישראל — ISRAEL
טלפון 64669 TEL. 64669

21/4/68

לשר הבטחון משה דיין - נכבדי שלום,

ביקורך בחפירות גרם לי ולחברי המשלחת נחת רוח רבה.
שמחנו שהיה לך הזדמנות לראות בעיניך מספר של תגליות החשובות,
מעידות עד כה ולבסוף ומה צפוי להתגלות בהמשך החפירות.
הנני מבקש להודות לך, שבזה ניתן רב עזר ומהנהגתך לסילוק העורמות הסמוכות
לקשת רובינסון, והנני לא נתקל מגלומות בלתי ידועות ועליונות לנו.
לשר לרחבה ולמעלות - שעתון אין ספק בדבר, שאם יתמצא לרשותנו לחוג [illegible]
סביר, נוכל להתקדם הרבה [illegible] ושם נגיע במטרתנו. הנני מודה
לעזרתך בנדון זה.

שלך בברכה ובתודה

בנימין

[illegible]
[illegible]
[illegible]

22

1/4/870

בס"ד.

ב"ה. ירושלים. י"ם מנחם אב תשכ"ח

לכבוד
שר המשפטים,
<u>ירושלים</u>

ש. מ. נ.,

הנדון: דו"ח סיור לאורך הכותל המערבי
<u>ביום י' במנחם אב.</u>

לפי בקשתך ולסכום פגישת ועדת השרים לעניני מקומות הקדושים וסיורו לאורך הכותל המערבי, אני מעלה בכתב את הנקודות הבאות:

1) <u>מתחת לבנין "המחכמה"</u> יש כעת בית כנסת זמני. תקרות בית הכנסת והחדר שלידו לא קשורים ליתר חלקי הבנין באופן קונסטרוקטיבי. בשני החדרים אלו, יש מלוי עפר שהוגדר בזמנו ע"י וורן בתור 'RUBBISH' (אשפה) המלוי אפשר להוציא ולחשוף המשך הכותל. אחרי שני החדרים האלו ישנו האולם בו יש קשת "ווילסון". קשת "ווילסון" איננה אלא הגשר העתיק מהעיר העליונה לתוך הר - הבית דרך "שער קיפונוס" שהיה השער הכניסה להר - הבית מצד מערב. היום עובר מעל הגשר הזה, רח' השלשלת. כל הגשר הוא מחוץ לשטח של המחכמה. באולם התת קרקעי ישנם שני בורות חפירה של וורן; אחד ע"י הכותל והשני באומנה שניה של הגשר. האולם מלא עפר מהחפירות האלו. 4 המטרים האחרונים של הקשת נמצאים מאחורי קיר שנבנה לפני כמאה שנה בכדי להפסיק עבודתו של וורן. הקיר בכלל לא קונסטרוקטיבי. כעת משמש הבור הזה כבור מים ויש בו היום כ - 80 ס"מ מים. אחרי הבור הזה יש עוד כמה בורות לכל אורך הכותל עד לסוף הר - הבית. הכותל חשוף או מסויד לאורכו ויש אפשרות לחשפו בלי בעיות סכניות מיוחדות.
שער השלשלת היה פתוח לחיל הישראלי עד לפני כמה ימים. השר היה נוכח בסרובו של שוער ערבי לתת כניסה ליהודים.
חלק של הבנינים מצפונה משער השלשלת בנויים בימתיים מבני אדם.

2) <u>בנין והצר - שטראוס</u>. חצר של כ - 15 מטר רוחב בין הכותל המערבי והירידה והכניסה לרחבת הכותל מצד צפון. הבנין ריק והיה תמיד בבעלות יהודית. אין שום ענין ארכיאולוגי בבנין. מטעמי קונסטרוקציה אין מניעה להורדתו. אם נוריד את הבנין נקבל כניסה לרחבת הכותל ברוחב של 15 מטר בהצטלבות הגישות משער שכם ו"בטרק", ולא יהיה צורך לעשות עוד מסבוב הצר. מתחת לבנין הזה מצד הצפוני יש המעברים התת קרקעיים שוורן גילה לפני כמאה שנה. הורדת הבנין תתן גם גישה לחשיפת ובדיקת האולמות האלו.

3) <u>המשך צפונה</u>. אם יהיה חבור וקשר בין רחבת הכותל ורחוב השלשלת, יהיה אפשרי ההמשך חשיפת הכותל בשטח בין שער השלשלת לשער החנויות. השטח הזה כעת מכיל דיר עזים, בית כסא צבורי, בית מרחץ צבורי, חורבות מגורים, חצר חורבת בית כנסת כולל שומרי החומות, ובית ערבי אחד במצב טוב. בקוי האזור הזה יתן רחבת הכותל עד לשער החנויות מלבד בנין המחכמה - דבר שיבליט לכל העולם כמה שאנו שומרים על נכסי הווקף.

2/..

4) שער המוגרבים. אפשרי בהחלט להוריד את כל הבתים – עם שתי הדירות המפוסות או בלעדיהם – ולהשאיר הגישה הקיימת לשער המוגרבים. בכדי להוריד גם את גוש העפר וכו' עד לגובה רחבת הכותל יהיה צורך להקים גשר זמני מעץ או מפסת מנקודת התחלה הירידה של העזרה נשים של היום. אחרי פנוי כל העפר וכו' וחשיפת הכותל, נוכל לשנות את הגשר הסופי לשער המוגרבים, כל זה אפשרי בלי להפסיק את זרם המבקרים להר – הבית.

יש לדאוג שגורמים מסוימים לא יכשילו תכנית חשיפת הכותל בכדי לשמור על הכניות מוכנות כבר, מסרדים נוחים או יוקרה אישית שעצם רעיון של חשיפת הכותל הוא לא פרי יוזמתם.

בקצור – יש אפשרות היום לחשוף את כותל המערבי מהפינה הדרומית עד לשער החנויות. מפריעים:

1. שני הדיירים על יד שער המוגרבים (החנות).

2. בנין המחכמה.

3. בנין ספרית חלידי.

4. בערך 4 משפחות משני צדי בית שפראגם (בית שפראגם בעצמו ממילא חייבים להוריד).

5. כ – 10 משפחות בין רח' השלשלת לרח' החנויות.

6. בתי כסא ובתי מרחץ צבוריים.

7. דיר עיזים.

8. חצר כולל שומרי החומות.

9. בית מגורים ערבי במצב טוב.

(כמובן יש לדאוג שהמשפחים והדירות & שהם בעת ריקים מאדם לא יתפסו ע"י הערבים (או יהודים).

בכבוד רב.

מ. קרזנץ.

העתק: לרב דב פרלא מסדר הרמות.

1/4/870

485

בית הדואר ירושלים
המרכזי

21:13

ירדיד 143
ירושלים 31 19 2010

שר המשפטים מר שפירא משרד המשפטים ירושלים

אנו מתיחסים למכתבנו מי״ט לחודש בענין הר הזיתים ודורשים שנית
פגישה דחופה ביותר ומיידית עם כבו׳ השר

חברה קדישא הראשית והכללים רחוב יפו 70 ירושלים

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

ב"ה ירושלים, ד' כסלו תשכ"ט

25 בנובמבר 1968

אל: שר המשטרה

ר"ב הריני מעביר לך קטע מעתון העוסק בהתנהגות מבקרים במקומות המקודשים למוסלמים.

כפי שידוע לך, הסכבלה הזו תחת ידי המשטרה. אם, לדעתך, יש צורך להתקין תקנות כדי להסדיר את הענין, הריני מוכן ליזום אותן.

בברכה,

ז. ורהפטיג

העתק: שר המשפטים

27.11.68

לשכת השר

סוכנות לקטעי עתונות
רחוב המצביאים 9 ירושלים
ת. ד. 3303 טלפון [illegible]

העולם הזה
(תל־אביב)

תמונות אלה גרמו לג'יהאד

התמונות המופיעות בעמוד זה הן תמונות מיוחדות במינן. למרות שתמונות דומות להן נמצאות וודאי באלבומו של כל מטייל ישראלי שביקר בהר־הבית. תמונות אלה היו בקהיר. הן שימשו מיסמכים, שהוצגו בפני ציר ועידת אגודות המוסלמים שכונסה שם בחודש שעבר. באותה ועידה קיבלו אגודות המוסלמים החלטה על

חיבוקים על הר־הבית

מה־הבית. מחבקים את נערותיהם על רקע מסגד כיפת

ביותר שהוצגה להאשמת מצגה זו היו תמונות שצולמו בבית־הקברות המוסלמי ברחוב ממילא בירושלים. התמונות הראו את בית־המלון האמריקאי שהוקם על בית־הקברות ואת המצבות המנותצות שם.

הסעיף השני כלל תמונות מהתושבות הנערכות על־ידי הפרופסור בנימין מזר לגלוי החומות המקיפות את הר הבית. הסעיף כולל האשמות שהחפירות עלולות לסכן את מיבנה מסגד כיפת־הסלע ואת מסגד אל־אקצה. צוין כי שהחפירות נערכו ללא נטילת רשות מהוואקף (ההקדש המוסלמי).

„היהודים עוסקים בפריצות על הר־הבית," נאמר בסעיף השלישי שלוות בתצלומים המופיעים בעמוד זה, בו נראים יהודים בלבוש בלתי צנוע ובפריצות משפילות לגבי מקום קדוש.

„היהודים הרסו 135 בתים בשכונת המוגרבים," נאמר בסעיף הרביעי של ההרצה, ולהוכחה הובאו בו תמונות של פעולות הריסת הרובע המוגרבי בסביבת הכותל־המערבי. סעיף נוסף הכיל מסמכים על הריסת שלושה כפרים ערביים באיזור לטרון ונאמר בו כי בפעולות ההריסה נהרסו מיספר בתים על יושביהם. ואילו הסעיף האחרון בכתב האישום המוסלמי מוקדש לפגיעות במיבנים בסביבת מערת המכפלה בחברון.

„היו הרבה נציגים שחשבו שהטענות מוגזמות," סיפר לנו בירושלים אישיות דתית־מוסלמית פעילה. „אולם אחרי שהוצגו בפניהם התמונות, הם האמינו לכל. אפילו נציגי איראן ותורכיה, שקיבלו הוראה להיות מתונים, נאלצו אחרי זה להצביע בעד החלטת הג'יהאד."

לפי כל הסימנים עומדים אגודות המוסלמים לערוך בקרוב ועידה נוספת בירושלים־המזרחית. אליה יבקשו לבוא אגודות מוסלמים מארצות־ערב. לישראל אין מה להסתיר מפניהם. ייתכן וביקורם יעורר רבים מהם שהסיפורים על הפגיעות במקומות הקדושים לאיסלאם מוצגים הם מן האצבע.

אולם על שאלה אחת יתקשו האחראים לענייני־הדת בארץ לענות: מדוע יש משמר לכותל, המונע תפילה של גברים ונשים בצוותא, אך אין משמר להר־הבית, כדי למנוע בגינות מהסוג המופיע בצילומים אלה?

אצבע משולשת

התמונה שהוצגה [illegible] אגודות [illegible] בקהיר בתלבושות קצרות, כשמאחוריהן מודגמת אצבע

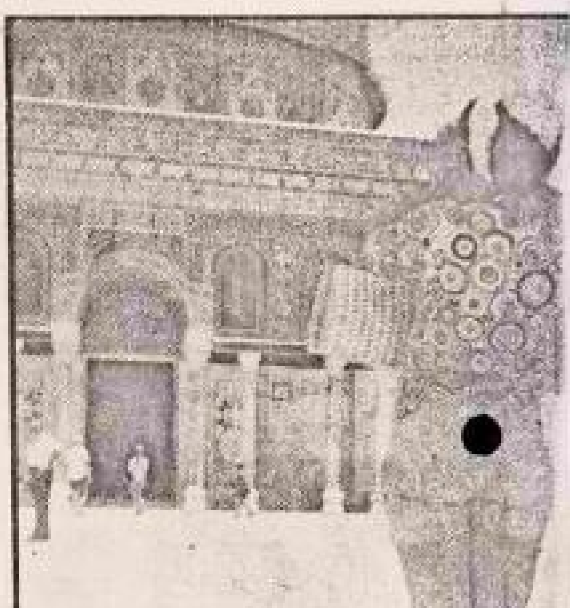

ירכיים חשופות

עוד הוכחה מיספר עד בין ירושלים [illegible] בקהיר: אשה בחכנסיים קצרים ורגליה חשופות בהר־הבית.

ג'יהאד (מלחמת־קודש) בישראל. התמונות אלה היו אחד הגורמים לקבלת החלטה זו מראש.

[illegible] שהוצג בפני ציר הוועידה הובא הטבע לישראל. [illegible] לצייד לפיו, מה הם מעשיהם של אגודות המוסלמים. עליהם הם מבססים את האשמותיהם על פגיעה ישראלית. בכולל, בערבויות מוסלמים בשטחים־הכבושים כל פעיה ושעיף בתיק לווה בתמונות.

כיצד הגיעו התמונות אלה לקהיר? נראה, שהן צולמו במדי [illegible] הועידה.

★ ★ ★

ביזנס בבית־קברות

הסעיף הראשון בתיק כלל האשמות על חילול מקומות קדושים בירושלים ובחברון. ההוכחה הבולטת

אהרן השב. שלום 1/4/87

תודה לדבריך אמון

במקומו - בקביעות אמון

גלגלי למלחמה ולא

לפרס - אבל לא דבר

בחזון [illegible] לבי מודאג

מה בא [illegible] הכרוע

שבכנינו לעתיד

[illegible]

[illegible]

<u>סיעון בר-גיב</u>　　　　　　　　　　ל-בג"צ 223/67

בן-דב - שר הדתות
(הר הבית)

ברשות בית המשפט, אצמצם את טעוני להיוני ביותר לביסוס בקשתנו שהצוו על תנאי יבוטל.

אשתדל לנהוג במידת ההגבלה העצמית המרבית, בבחינת שהעומד לדיון מחייב, הן בשים לב לקדושת נושא הדיון והן בשים לב למיוחד שבחוק עליו סומך העותר.

אעשה כן על אף העובדה שוודאי אפשר להעלות לדיון סוגיות מסובכות משפטיות שיש בהן אתגר מבחינת ההלכה המשפטית, אך לעניות דעתי, אין ההזדמנות טובה לכך באשר ספק באיזו מידה יפה כפה אחת לענינים שבקדושה ולנורמות משפטיות, אם אין המניע את גלגלי המשפט מעונין לעשות את הקדושה קרדום לחפור בו בשדה הפוליטי. לאור דברי אלה אפתח בטעוני.

1. בפתח הודעתנו על הטענות שנשמיע נאמר כי "קדושתו של הר הבית ...." ונחזרנו על כך בראשון לעיקרי הטיעון שהגשנו.

אצא על כן, מהנחה שאין עלי לגזול מזמנו של בית-המשפט ןןהתייחס ל-8 הסעיפים הראשונים לעתירה, שבהם בא העותר להוכיח את קדושת הר הבית לעם היהודי ולקבוע את תחומיו.

2. <u>אעבור איפוא לעובדות</u>

לטענתי קובעות לענין הצו על תנאי <u>שתי עובדות</u> שביסודן אינן שנויות במחלוקת.

<u>העובדה האחת היא</u> כי בשטח הר הבית נמצאת תחנה של משטרה ישראל ושוטרים ממשטרת ישראל מופקדים על המקום.
(ס' 21 ב לעתירה)

<u>העובדה השניה היא</u> שעוד בטרם נידונה הבקשה לצוו על תנאי, אך לאחר שהוגשה העתירה המקורית כבר ביום 18.8.67 שמסיבה לא ידועה לי לא נשלחה כלל לנו וקבלנו עתירה ותצהיר הנושאים תאריך המאוחר לצוו על תנאי עצמו, היה שער הפתוח לכל " אדם המבקש לבקר בהר הבית ושום כרטיס אן תשלום אינם נדרשים מפי שמבקש לעבור להר הביה דרך שער זה" (ס' 24 א' לעתירה)

במלים אחרות יכול העותר להכנס להר הבית "ללא תלות בהצגת כרטיס אן בתשלום כלשהו" (כאמור ב.. בצוו על תנאי)

אלה הן לטענתי שתי העובדות השוקלות ועל ה"פסול" שבהן לדעת העותר אעמוד לאחר שאתייחס להוק עליו סומך העותר היינו חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ״ז-1967 (ספר החוקים תשכ״ז ע״75) חוק זה נתקבל בנסיבות היסטוריות מיוחדות. בעיית המקומות הקדושים בארץ הקודש איננה חדשה ולא עלתה עם ההתפתחות שחלה מאז ה-5 ביוני. בשנות ההיסטוריה שהארץ היתה עדה להן מאז החורבן, ובמיוחד אמורים הדברים לגבי ירושלים, עבר השלטון לרומים, ביזנטים, פרסים, ערבים, נושאי הצלב, ממלוקים ותורכים וכל שנוי שלטון הביא עמו העדפת דת אחת על פני הדתות ~~אאאא~~ האחרות, בבחינת בטוי בתחום הדת לנצחון בשדות הקרב. זאת הפעם הראשונה שנצחון במלחמה הבאא לכך שמדינה ריבונית - מדינת ישראל - חקקה חוק במשפט הפומבי המכיר כלפי כולי עלמא בזכויות כל הדתות על המקומות הקדושים להם, תוך שוויון לדתות והוך מתן מעמד לנציגי כל הדתות, לפי המקומות, לענין ביצוע החוק.

לא עוד הפירמן של השלטון Abdul Majjid משנת 1852 העושה במקומות הקדושים כשליט בשלו ולא עוד הבהרות אחרות כמעשה של חסד, אלא חוק פומבי של מדינה רבונית. החוק נתקבל ביום 27 ביוני באותו יום בו נתקבל החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס׳11) תשכ״ז 1967, בנסיבות פוליטיות מיוחדות ולא אברע במאומה ואילו אף אוסיף על חשיבותו ומשקלו במערכת המשפטית-מדינית אם אדגיש את אפיו הפוליטי של החוק במידה והמדובר הוא בעיקר בסעיף 1, להבדיל מסעיף 2 שהוא סעיף רגיל בתחום דיני העונשין.

סעיף 1 לחוק קובע:

"המקומות הקדושים יהיו שמורים....."

ומניח אני שעל סעיף זה סמך העותר בעתירתו הראשונה. תשובתי המעשית לענין הפיקוח על הכניסה להר הבית היא בעובדה שהזכרתי כבר והיא שעל הר-הבית מצויה תחנה של משטרת ישראל ושוטרים ישראליים מופקדים על ההר. קובל העותר בסעיף 19 לעתירתו כי בכך לא קוימו ההלכות שקבע הרמב"ם ביחס ל"שמירתו המיובית" - ולי לא ברור כלל אם המצוטט ביחס לשמירת המקדש בכלל בענייננו ובמצבנו מדובר - והוא מבקשלהכתיב בידי מי תופקד השמירה.

טענתנו היא שאין לך דרך נכונה יותר לקיום חובת השמירה במדינת ישראל למלוי חובה שבחוק, להבדיל מכל חובה אחרת, אלא בהפקדת הענין בידי הממונים על שמירת כל חוק והיא משטרת ישראל. אין העותר רשאי להכתיב לממשלה את לאומיותו, דתו, גזעו או לבושו של השומר. משטרת ישראל היא היחידה בשטח הר הבית שבידיה הסמכות להפעיל חוק ולהזדקק לשם כך לאמצעים הדרושים והיא עושה כן. היא גם השומרת על ההתנהגות במקום.

לא ברור גם מה רוצה העותר למעשה ולמה הוא מתכוון בדבריו על שמירה במקום קדוש לבני דת ישראל ומי הוא כי יכתיב גישתו הוא על הכלל. אם לשמירה על קדושת המקום כוונתו האם כוונתו לאיסור כולל על יהודים להכנס לשטח הר הבית כמצווה בשלט מטעם הרבנות הראשית. איסור שהוא עצמו איננו מקיים, אם כוונתו שיאפשרו ליהודים להכנס על אף האיסור פרט לכניסה בשבת "במקלו ובאפונדתו" (ס' 25 ג) ושמא רוצה הוא שלשם כל אלה יבדקו בכניסה ויפסקו מי הוא יהודי ועל כן חל עליו איסור נשיאת מקלות ומי איננו יהודי והאיסור איננו חל עליו. בקיצור אין גבול לטרדנות ולא כל טרדן יקבע בהתנהגות הכלל.

המקום נשמר על ידי משטרת ישראל ובכך מקיימת הממשלה את חובת השמירה בדרך הכוללת ביותר מבלי להפכו לענין של גישות מנוגדות, אינטרסים מנוגדים והשקפות מהשקפות שאין להן שעור. חובת השוטר לשמור על החוק ושוטר שאיננו ממלא את תפקידו נותן את הדין. ואם העותר אמנם ראה חייל על משמרתו מעשן בשבת - לא הכחשנו זאת באשר לא נמסרו כל פרטים לזהוי אותו חייל, מטיב היה העותר לעשות לו הביא את הענין במקום לידיעת הממונה על אותו ח יל אגב , יורשה לי לציין שרק בהקשר לחייל שעשן בשבת קורא העותר לצבא שלנו בשמו הנכון, אם כי בראשי תיבות בעוד שביתר המקרים עקבו הוא למחוק מחשם את המלה "הגנה" (9, 19, תצהיר 7 (11.9.67)).

טענתי היא שבשמירה כפי שהיא בידי משטרת ישראל יש כדי להשיב על הטענה הקשורה בשמירה על המקום ולהצדיק את הראשון משני הצווים.

לענין זה גם טענה משפטית לו והיא קשורה במהות החוק בו מדובר. סעיף 1 לחוק אומר שהמקומות הקדושים יהיו שמורים וכו'. לאור מהותו הפוליטית של החוק, מטרתו ולאור המעמד המוקנה בו לנציגי הדתות יש לפרש את חובת השמירה לפיו כחובה שלפי מהותה הבים אותה לציבור ולא לכל פרט ופרט על רגישותו, השקפתו ופרשנותו ובמקרה זה לא ציבור אחד אלא מספר קיבוצים המייצגים את הדתות המוסדות. ומכאן גם המעמד לנציגי הדתות. אינני סבור שדיון זה יפה להעלות עוד פעם את השאלה לפי מעמד בבג"צ ואין גם צורך בכך. מציע אני לקבל את המבחן שהועלה לאחרונה לענין זה ב ר.נ.6/66
ד פ"י כ

על כל פנים אפילו יכול העותר כפרט לטעון לעצם קיום שמירה, דבר שניסיתי לשכנע שאיננו כן, אין הוא יכול לטעון לאופן השמירה ולהשתייכות הדתית או האחרת של השוטר.

אעבור עתה לענין חופש הגישה להר הבית.

מוכן אני לשם הדיון בעתירה להסכים שהופש הכניסה , להבדיל מקיום השמירה, הוא לפי מהותו מהחובות כלפי הפרט, אך כאן וודאי שהעובדה היא כי אין על העותר על מה להלין.

הוא מודה בסעיף 24 ב לעתירה כי ניתן לו להיכנס להר הבית ללא תשלום, אלא שהוא מוצא כמה פגמים בשער בו חופשית הכניסה.

ראשית מפריעה לו כבראה העובדה שהשער נפתח לכניסה חופשית מבלי שפגעו באחרים - ס' 24ב לעתירה. על כך אוכל רק לאמר שאשר העותר מצטער עליו וודאי שמהים ולא גישתו יכולה לקבוע. העותר רואה במצב הקיים פגיעה ונזק מוסרי בענין שאין נעלה ממנו בחשיבותו הלאומית והדיגוכית (ס' 29 ו-30).

נראה לי שבית המשפט הנכבד כלל לא צריך לתת דעתו באשר ברור שהעומד נגד עיניו של העותר בטענתו זאת הוא יותר הרצון לפגוע באחר מאשר ליספוק צורך דתי של עצמו.

שנית לא נושאין חן בעיני העותר הנסיבות בהן נפתח השער לידי הכותל המערבי והוא צרשה לעצמו, משיקוליס שבדה וודאי, לתת ציוני ~~צאאבאא~~ ציונים לשערים להר הבית ומכנה את השער הקרוב לכותל המערבי כפי שהוא מכנה בתצהיר מיום 11.9.67 (סעיף 7) ולייחס לממשלה לא פחות ולא יותר אלא ערמה ופעולה עקיפיה. כל זה במטרה לשמור על קדושה. אני לא אתן ציונים לדרך זאת ולייחס זה, אך ברור שמספר השערים הפתוחים (ואני מבין שהיום הם יותר מאחד) מהותם ושמם אינם קובעים ולא כלום לזכות אשר לאדם לקדש את הקדוש עליו אם זאת משאלתו.

אין על כן לטענתי כל עילה גם לצוו השני שבצוו על תנאי, באשר המבוקש, בסידה ובתום לב הוא מבוקש, כבר נתון.

אסיים בציון דבר שהוא מהמפורסמות היינו שהטיפול במקומות הקדושים בארבנו דורש הן סבלנות והן סובלנות. הממשלה רואה חובה לא רק של חוק אלא גם חובה כבוד שבמדינת ישראל יישמרו הזכויות למקומות הקדושים לכל הדתות וקיום החוק שהיא עצמה הציעה והכנסת קבלה במעמד מיוחד. נעשה הכל לקיום החוק בהתאם לזמן ולנסיבות.

העותר יבקש את כבוד בית המשפט כי יעשה צדק עמו ויכריז על הצו על תנאי כהחלטי ואני מבקש על דעת הממשלה, למען הצדק כלפי הענין הכולל, לבטל את הצוו על תנאי כי מורכבים הענינים מאפשר יהיה לפעול בהם ללא שיקול קולל ומאוזן שוודאי אינו ולא יכול להיות לנגד עיניו של עותר זה היום ועותר שדעותיו שונות מחר.

ירושלים, כ"ה בתשרי תשכ"ט
17 באוקטובר 1968

אל: מזכיר הממשלה

הנדון: הצעה להחלטה - ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים.

העלה נא על סדר יומה של ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים את ההצעה להחלטה הבאה:

מ ח ל י ט י ם:

"ועדת השרים רושמת לפניה כי בבג"צ 222/68 יטען היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, כטענה מקדמית, כי הנושא איננו שפיט ואיננו מצוי בסמכותו של בית המשפט הגבוה לצדק, הן לאור מהותו של הנושא והן לאור הוראותיו של דבר המלך במועצתו (מקומות קדושים), 1924.

<u>ד ב ר י - ה ס ב ר</u>

הן בתקופת השלטון העותומני והן בתקופת המנדט לא היה הטיפול בבעיות הכרוכות במקומות הקדושים בידי בתי המשפט. הדבר מצא את ביטויו התחיקתי המפורש בדבר המלך האמור.

אם יקבל בית המשפט הגבוה לצדק את הטענה - לא יהיה צורך בדיון לגופו של ענין בשאלת זכויות תפילה בהר הבית".

ב ב ר כ ה,

ירושלים, כ"ה בתשרי תשכ"ט
17 באוקטובר 1968

אל: מזכיר הממשלה

הנדון: הצעה להחלטה – ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים.

העלה נא על סדר יומה של ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים את ההצעה להחלטה הבאה:

מ ח ל י ט י ם:

"ועדת השרים רושמת לפניה כי בבג"צ 222/68 יטען היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, כטענה מקדמית, כי הנושא איננו שפיט ואיננו מצוי בסמכותו של בית המשפט הגבוה לצדק, הן לאור מהותו של הנושא והן לאור הוראותיו של דבר המלך במועצתו (מקומות קדושים), 1924.

<u>ד ב ר י - ה ס ב ר</u>

הן בתקופת השלטון העותומני והן בתקופה המנדט לא היה הטיפול בבעיות הכרוכות במקומות הקדושים בידי בתי המשפט. הדבר מצא את ביטויו התחיקתי המפורש בדבר המלך האמור.

אם יקבל בית המשפט הגבוה לצדק את הטענה – לא יהיה צורך בדיון לגופו של ענין בשאלה זכויות תפילה בהר הבית".

ב ב ר כ ה,

ירושלים, כ"ד בתשרי תשכ"ט
16 באוקטובר 1968

אל : מזכיר הממשלה

הנדון: הצעה לדיון בועדת שרים לעניני
<u>המקומות הקדושים</u>

אבקשך להעלות לדיון על סדר יומה של ישיבת ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים את תוכן מכתבו של מהנדס מע"צ מר ע. פרידמן בענין שטח הכותל המערבי.

בברכה,

לוטה: מכתבו של מהנדס מע"צ,
מר ע. פרידמן.

ירושלים, כ"ד בתשרי תשכ"ט
16 באוקטובר 1968

אל : מזכיר הממשלה

הנדון: הצעה לדיון בועדת שרים לעניני
המקומות הקדושים

אבקשך להעלות לדיון על סדר יומה של ישיבת ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים את תוכן מכתבו של מהנדס מע"צ מר ע. פרידמן בענין שטח הכותל המערבי.

בברכה,

לוטה: מכתבו של מהנדס מע"צ,
מר ע. פרידמן.

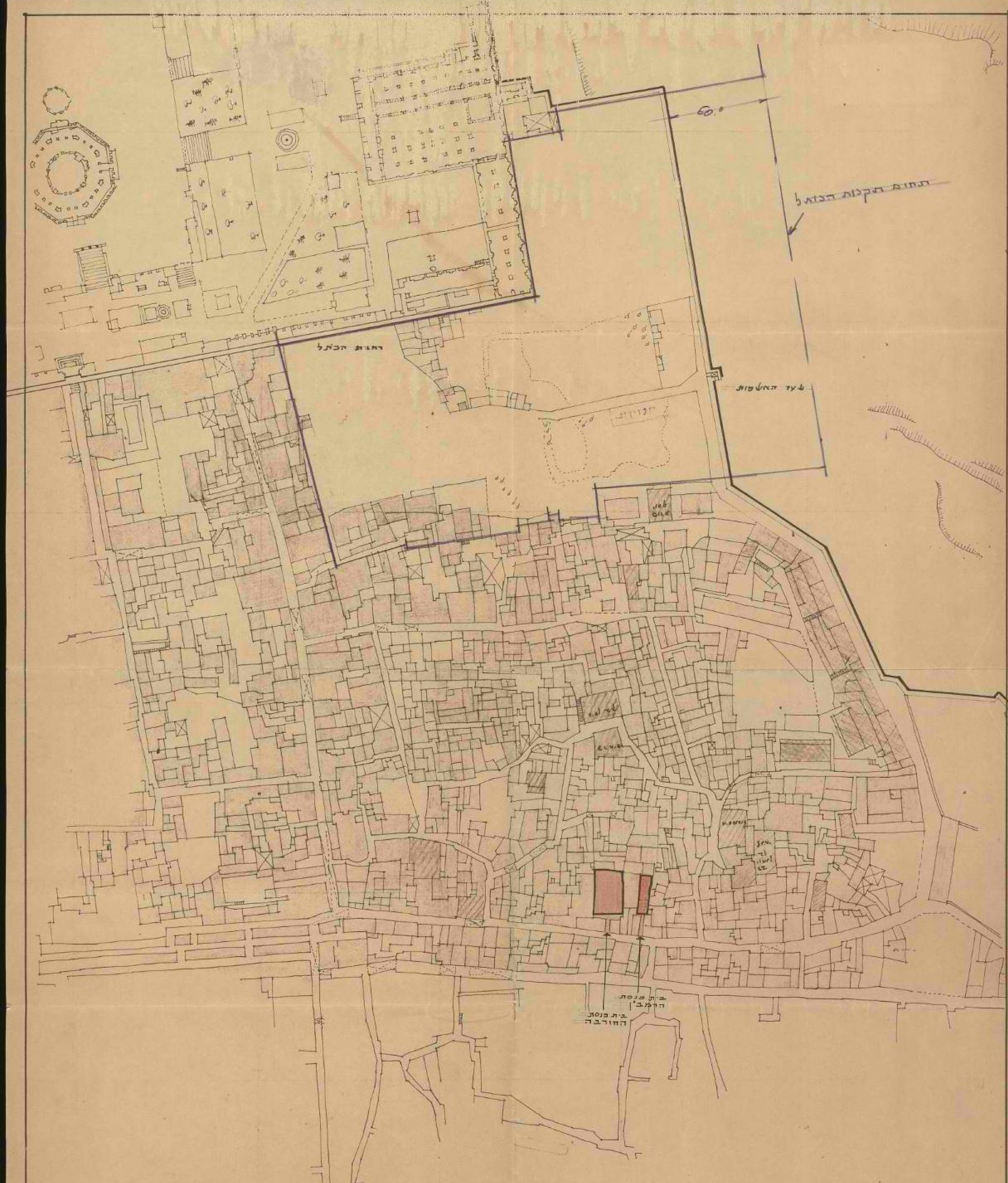

בנין: רחבת הכותל המערבי

תאריך	שינוים	ק. מ.: 1:1250	תכנית: אזור הכותל המערבי	285/401
		שרטט: מ. ב.		
		תאריך: 2.7.1967		

אדריכל יוסף שנברגר דיפל. אינג׳, ירושלים ת.ד. 5287

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] 5.9-

27-8 [illegible]

[illegible]

דואר נכנס
[illegible]
י"ח טבת תשכ"ט = 8.1.69

רבותי,

שבועיים לפני [illegible] לבית חולים
[illegible] נפטרה, נסענו [illegible] (במרחק [illegible]
[illegible] (נשיא [illegible]).
רבותי קבלה את ההצעה [illegible] של [illegible]
לגור ליד הכותל. [illegible] זאת [illegible]
[illegible] (כפי [illegible] הכותל) ככל האפשר
אולם הסדרנים ליד הכותל לא נתנו [illegible]
לה [illegible]. [illegible] שהיא 13 [illegible]
[illegible] לא [illegible] אחת [illegible]
[illegible] הכותל [illegible]
[illegible] של 3 [illegible].

15

ירושלים, ג' באלול תשכ"ח
27 באוגוסט 1968

1/4/870

אל : שר הדתות

14

בענין מכתבך אלי מיום 15.8.68
הדן בהצעת תקנות למקומות קדושים יהודיים,
אודך אם תאיר את עיני מה הם הקריטריונים
לקביעת מקומות קדושים ליהודים, אשר ציינת
בתוספת לתקנות הנ"ל.

בברכה,

14

שר הדתות

ב"ה ירושלים, כ"א באב תשכ"ח
15 באוגוסט 1968

אל : שר המשפטים

מצ"ב הצעת תקנות למקומות קדושים יהודיים המנויים בתוספת.

אין הצעה זו כוללת את רחבת הכותל שעל זה יש לנו הצעת תקנות מיוחדת וכן לא את ציון הרשב"י שעל זה כבר פרסמנו תקנות. אבקש את הסכמתך.

יש לציין כי התקנות זהות בתכנן לתקנות השמירה על המקומות הקדושים (קבר רבי שמעון בר יוחאי במירון), תשכ"ח-1968, שפורסמו בקובץ התקנות 2182 תשכ"ח, עמ' 828.

בברכה,

ז. ורהפטיג

דאר נכנס
משרד המשפטים
כו אב תשכ"ח
20.8.68
לשכת השר

המשפטים
20.VIII.1968

שר הדתות

חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967
תקנות בדבר שמירת מקומות הקדושים ליהודים

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים תשכ"ז 1967 (1) ולאחר התיעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות 1. "מקומות קדושים" - מקומות המקודשים ליהודים כמפורש בתוספת

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על-ידי שר הדתות על-פי המלצת הרבנים הראשיים לישראל.

סמכויות הממונה 2. הממונה יהא רשאי ליתן הוראות, על דעת הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות, להבטחת קיומם של האיסורים האמורים בתקנה 3.

מעשים אסורים 3. אסורים במקומות הקדושים:

1. שחיטה, אכילה, שתיה עישון או שינה;
2. רוכלות, הצבת קיוסקים או כל מסחר אחר;
3. חילול שבת או מועדי ישראל;
4. שהות בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;
5. פשיטת יד או איסוף כסף, למעט העמדת קופסאות ע"י הממונה, כשההכנסות מיועדות לצורך כיסוי הוצאות החזקת המקום.

חובה צייתנות 4. חובה על כל אדם לציית במקומות הקדושים להוראות שניתנו כדין ע"י הממונה.

הרחקת אנשים 5. הממונה רשאי להרחיק מהמקומות הקדושים אדם המפריע לו במילוי תפקידו או העובר על הוראות התקנות.

2/..

עונשין: 6. העושה אחת מאלה:
א. עובר על הוראה שבתקנות.
ב. מפריע לממונה במילוי תפקידו -
דינו מאסר ששה חודשים או קנס של חמש מאות לי"א או
שני העונשים כאחד.

ה ש ם : 7. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים ליהודים
תשכ"ח-1968.

ת ו ס פ ת

1. ירושלים: א) מערת שמעון הצדיק;
ב) מערת הסנהדרין הקטנה;
ג) יד אבשלום, קבר זכריה וקבר בני חזיר;

2. ח י פ ה: מערת אליהו.

3. טבריה: א) קבר הרמב"ם; ב) מערת רבי עקיבא;
ג) מערת רבי חייא.

4. צ פ ת: מערת שם ועבר

5. צ פ ו ר י: מערת רבי יהודה הנשיא

6. כפר סבא: קבר בנימין.

התאריך: כ' באב תשכ"ח (14 באוגוסט 1968)

ז. ורהפטיג

אני מסכים

יעקב ש. שפירא
שר המשפטים

---

(1) ס"ח 498 תשכ"ז, עמ' 75

13

סיון תשכ"ח 5
יוני 1968 26
1/4/870

לכבוד
ד"ר ש. שלף (פישלב),
המכון הישראלי ליחסים בינלאומיים,
רח' רוה 12,
תל-אביב

12

א. נ.

הנני מעביר לך ר"ב את הטקסט של
ה"פירמן" במבוקש במכתבך מיום 6.6.86.

בכבוד רב

צ. בר-ניב
פרקליט המדינה

12

המכון הישראלי ליחסים בינלאומיים

the israel institute for international affairs
l'institut israelien pour les relations internationales

הנשיאות
ד"ר ב. אבניאל
פרופ' ש. נ. אייזנשטדט
י. אלון
ד"ר י. בורג
י. בן־אהרון
מ. בן־טוב
ר. ברקת
ש. גרודצקי
ח. לבנון
פרופ' צ. רודי
ד. רקנאטי

הנהלה
ד"ר ש. שלף (פישלב), עו"ד-יו"ר
נ. בן־יהודה, עו"ד
מ. רביד
ז. שחר, יחסי צבור
צ. פרלמן, מזכיר כללי

PRESIDIUM
Dr. B. AVNIEL
Prof. S. EISENSTADT
Y. ALLON
Dr. Y. BURG
Y. BEN-AHARON
M. BEN-TOV
R. BARKATT
S. GRODECKY
Ch. LEVANON
Prof. Z. RUDY
D. RECANATI

EXECUTIVE COMMITTEE
Dr. S. SHELEF, Adv.-Chairman
N. BEN-YEHUDA, Adv.
M. RAVID
Z. SACHER - Public Relations
Z. PERELMAN - Secretary General

6.6.86

לכבוד
פרקליט המדינה
מר צ. בר-ניב
ירושלים

מר בר-ניב הנכבד;

בהתיחסי לשיחתנו, בשעת המסיבה אצל השופט ח.כהן, בדבר מעמדם של המקומות הקדושים, אכיר מאד תודה לך אם תואיל להורות להמציא לי את הטקסט של ה"פירמן".

ברגשי כבוד ותודה

ד"ר ש. שלף (פישלב)

משרד המשפטים
27. VI. 1968

נ.ב.,
נא להורות לשלוח את העתק המסמך הנ"ל לפי הכתובת,
ד"ר ש. שלף רח' רות 12 תל-אביב.

1/4/870

16/40

בברכה

מאת

לשכת

הראשון לציון

הרב הראשי לישראל

תזכיר סאת הראשון לציון הרב הראשי לישראל
אל חברי ועדת השרים למקומות הקדושים
לקראת הפגישה ביום ב׳, ה׳ באדר התשכ"ח

במעמד פזרתנו אל הכותל, באותו יום גדול של שחרור ירושלים, כ"ח באייר, שהרטיט לבבות כל בני האומה מקצה אל קצה, הכריז מר לוי אשכול, ראש ממשלת ישראל, שהמקומות הקדושים שחזרנו אליהם יהיו בפיקוח הרבנים הראשיים לישראל ושהסדרים בהם ייקבעו על-ידם.

הכותל מיסל את שיא הנצחון, את התגשמות ערגת הדורות. כיאה לענין, מיד ביקשו הרבנים הראשיים לטפל בסידור הכשרתו של המקום. הקימו ועדה מיוחדת בראשות ד"ר י. קיסטר, שופט בית המשפט העליון, נוסחו תקנות והתוו תכניות.

א. הכשרת רחבת הכותל

בימים הראשונים לאחר שחרור הכותל ביקשתי מראש עירית ירושלים להרחיב את השטח על-ידי הריסת הבניינים הרעועים שסביב, ושמחתי מאד שאכן הוחל במלאכה. הדבר איפשר לרבבות עולי הרגל בחג השבועות להתרפק על אבני הכותל בתפילה והודייה. אלא שכבר בראשית ימי ההתלהבות נתגלו פרצות וקשיי ביצוע מחמת ריבוי הרשויות שכל אחת תבעה לעצמה זכות דעה ועשייה. התרענו על-כך במכתב לראש הממשלה ביום יז׳ בסיון תשכ"ז.

אורכו של הכותל המערבי ✕ הוא כ-480 מטר. בניינים אחרים נותרו מצד דרומו, שלעניות דעתי אפשר היה בזמן קצר להרוס גם אותם, ושורה ארוכה של בניינים מצד צפונו, ובראשם בנין ה"מחכמה" הנטוש בשל יושנו ותוסר יציבותו. צריך היה, לפחות, להרוס את כל המבנים החוצצים בין הכותל המערבי לדרומי, ליצור משטח אחד שיגיע ל-160 מטר בערך ולהכשיר גם את השטח של הכותל הדרומי לצורך תפילה, על-ידי יישור השטח והריסת הבית שבקצהו המזרחי, שבו השתכנה משפחת פליטים מחברון.

הימים הראשונים היו נוחים לכך, ככל שעברו הימים נעשה הדבר יותר ויותר קשה הן מחמת היזוק צפוי של תביעות דיירי הבתים והן מחמת חששות מסיבוכים חיצוניים.

הבניינים הרעועים המפרידים הם מכשול שצריך לסלקו שעה אחת קודם. אין זלזול גדול מזה שמצד אחד באים יהודים בוכים ומחוננים אבני הכותל ומצד שני זורמים מי שופכין על אבניו ומטפטים מדיר צורכי אדם בזויים. גם בשטח הפנוי לתפילה, כחמישים מטר, אין בו די לקליטת רבבות המתפללים, הדוחק עצום ותפילה אחת מתערבבת בתפילה השני והשקט הנפשי הנצרך לבא בתפילה נעדר כליל.

לפיכך לא הסכימו הרבנים הראשיים לכל פעולה, אלא אם כן הבניינים שמצד דרום יפונו וייהרסו תחילה; אף לא הסכימו לכל תכנית ארעית עד שמכשול זה יסולק.

הריסת הבתים נדחתה חוזר ונדחה עד היום. פעם נאמר מסיבות מדיניות, פעם מטעם שדרכם עוברת הדרך אל בית המקדש ואם יהרסו הבתים לא תהיה כניסה חופשית להר הבית. לבסוף אישרה הממשלה את ההריסה ונאמר שכאילו כל הענין עומד על מציאת שיכונים למפונים. הטעם של הכניסה להר-הבית איננו נראה כיוון שמשער השלשלת הסמוך, יכולים

להכנס ולצאת באין מפריע ועוד שאפשר היה למצוא הסדר אחר, כגון בנית גשר וכיוצא בכך. ענין פינוי את הדיירים, שטרם בוצע מעורר תמיהה ותוכיח אזלת יד.

בימים הראשונים דובר על תכנית זמנית לרחבת הכותל. משרד הדתות הטיל את הדבר על אדריכל שיינברגר. התכנית היתה עלובה, לא יאה למקום הקדוש ואף מבחינה מעשית היתה יוצרת קשיים וסיבוכים. כשהוגשה לעיון הרבנים הראשיים היא נפסלה; הועדה המחוזית לתיכנון ובנין ערים - דחתה אותה. דעת הרבנים והאדריכלים המומחים היתה שכל הרחבה תהיה מקשה אחת; הבדל הגבהים יסולק על-ידי שיפוע של כל הרחבה מן הקצה הגבוה אל הקצה הנמוך; הדבר יתן את ההוד לכותל, יאפשר לבאים לראותו הולך וגדל הולך ומתעלה. גם יאפשרו לאכלס את רבבות מבקריו וחשוב מטעמי בטיחות, כתביעת משטרת ישראל. אלא שכאן נתערבבו להבים ועניינים שביוקרה, וכדי להחיש את הטיפול והסידור הוסכם על פשרה, שההפרדה ברחבה תתבטא בכך שהפרש ביניהם יהיה של 50-60 ס"מ לכל היותר. הסכמנו על כך מתוך ידיעה שהדבר הוא זמני וכי אי אפשר להמשיך עוד בדיונים ולהשאיר את העזובה ליד הכותל זמן רב.

הביצוע נדחה ונדחה. הבניינים הרעועים לא נהרסו. סידור השטח לא נעשה. והנה נעשה הניקוז, ונתברר שנבנה בור לניקוז בגובה של כשני מטרים, הדבר עורר תמיהות; אחר-כך הונחו יסודות חזקים לגדר המקיפה את הבניינים הרעועים שמדרום לאורכם ולרוחבם, ולא נראה הדבר כזמני מחמת חוזקה ועוביה של הגדר. הספקות גברו. לא עבר זמן רב והוקמה הגדר המפרידה בין הרחבות, כבר הגיעה ל-120 ס"מ ולפי ההכנות התברר שהתכוננו לבנותה לפחות בגובה שני מטרים, בניגוד לפשרה שהושגה.

לא הועילו כל ההסברים, המחאות וההודעות החד-משמעיות, שעקיפה כזו, תוך הערמה ועשיית דין לעצמו לא תתכן, ולא ניתן למתכלים בתכנית לעשות כבשלהם במקום הקדוש ביותר. נשלחו מכתבים לשר הדתות מטעמי ומראש הועדה המחוזית למכנון ובנין; הוזמנו המבצעים והוסבר להם הדבר. אף האדריכל עצמו כאילו קיבל עליו את הדין וביקש הוראה בכתב אשר ניתנה. לבסוף התברר שמלה אשר הביצוע בידם החליטו לבצע את התכנים הראשונה של מר שיינברגר מבלי להתחשב בהסכמים ובהחלטות החוקיות המחייבות אותם. אף איימו להשבית את העבודה, כלומר מבקשים לכפות את דעתם על שולחיהם, וזאת אף לאחר הפשרה שנעשתה.

בינתיים העזובה נמשכת. השטח לא יוכשר לקראת חג הפסח. החפירות שבוצעו בצדו הצפוני של הכותל לא הושלמו ולכן שטח ניכר מהכותל אין אפשרות לגשת אליו והוא נתון בהזנחה משוועת.

ב. החפירות הארכיאולוגיות

דעתנו מראש היתה שיש להעמיק את שטח הכותל בכעשרה מטרים, לחשוף את כל נדבכי האבן הקדושים מימי שלמה. כבר בשעה ראשונה פנה אלינו פרופ' ב. מזר בענין זה. ואנו אמרנו שיש לעשות זאת אך ורק אחרי הריסת הבניינים שמדרום, שכן על-ידי החפירות בשטח הקטן של היום, יצומצם מקום התפילה יותר ויותר והדבר יגרום מקלות חמורות. אנו זירזנו לטפל בהעתקה, שכן רצוננו היה שהמקום יוכשר לייעודו לקראת הימים הנוראים שעברו.

כאמור הדבר נדחה. בחצי שנה לא שמענו דבר, עד שלפני כמה שבועות חזר מרום' מזר ומסר לנו הודעה על רצונו לחפור. הפעם נשתנה המקום, ובמקום שער ברקליס דובר בפינה שבין הכותל הדרומי למערבי. והפעם לא בקשה רשות היתה בפיו, ולא נמסרו לנו פרטים ברורים על הפעולה.

אנו הודענו שאנו מתנגדים לחפירות הארכיאולוגיות והטעמים לכך הם משום שהחפירות עלולות להמשך שנים רבות. נוסף לכך במקרה שימצאו מבנים עתיקים הדבר ימנע אפשרות להתפלל במקום ויש חשש רציני שהכותל יהפך לאתר הסטורי ולתיירות.

צריכים אנו להסביר שאנו מסכימים להעמקת השטח ולשום לו את צורתו המקורית. אין ספק שערמות העפר שנערמו משך הדורות יש לסלקם ולגלות את ההוד של הכותל בגובהו. אנו מבינים שמחמת חשיבותו של המקום החפירה צריכה להיות נעשית בזהירות רבה ובהשגחה של מומחים, אבל מכאן ועד הפיכת המקום לאתר ארכיאולוגי, שבעלי מקצוע שאין בפניהם אלא עבודת מחקרם וסקרנותם ההיסטורי, שהם יתוו את התכניות, והם יהיו לבדם אחראים עליה ויעשו מה שחובת מקצועם מטילה עליהם - רחוקה הדרך. יש דרגות חשיבות. איש אינו מזלזל בערך הרב של חישוף העבר, למצוא שרידים מימי אבותינו. אבל יש ערכים חשובים לאין ערוך מכך. הקדושה, היחס של העם והאמונה הישראלית אל הכותל היא כה נשגבה ששום דבר לא יעמוד בפניה. מה היה ערכו של הכותל לדורות ובפני לוחמי צה"ל ומשחרריו אם היה אתר הסטורי בלבד? לצערי עלי לומר שלא התרשמתי שמצד החופרים יש הבנה לכך. ובא המעשה האחרון שלהם, פלישתם הבלתי מרבותית לבנין בית-הדין הגדול לערעורים ונסיונם להתנהל בו למרות התראותינו ומחאותינו - מעיד שאין יחסם לערכי הקודש מצטיינים.

אנחנו מופקדים על שמירת המקום לבל יחולל. אנחנו חייבים להשגיח ששום פעולה לא תפגום במשהו בקדושת המקום שהתפילה ליד הכותל היא העיקר והכל טפל לעומתו, ושלא תיווצר אפשרות שתמנע מיהודים גישה חופשית אל הכותל ממש.

היעיזו לעשות כדבר הזה כלפי דת אחרת? היהינו לחפור במקומות שבסביבות המסגדים והכנסיות העתיקים? הלא אף לא יעלו מחשבה כזאת על דעתם! ובודאי ובודאי שלא יעשו כן ללא הסכמת ראשי דתות אלה. אבל כלפי קדשי ישראל היחס הוא אחר. עתה הם משמיעים בקול גדול שהחפירות תמשכנה חמש שנים ויותר. יעמיקו לחפור כחמישים מטר וימשיכו מן הכותל הדרומי אל המערבי. אכן, איש הישר בעיניו יעשה גם בתחום זה.

הכותל הדרומי הוא קדוש כשם שהכותל המערבי קדוש, ואף הוא צריך לשמש מקום תפילה. אם במשך הדורות מנעו ממנו אויבינו לגשת אליו וצמצמו את השטח שבו יכלו יהודים להתפלל, כל לנו ללכת בדרכיהם והגיעה השעה לגאול גם את הכותל הזה מחרפת העזובה והלכלוך, משוממותו ומבדידותו.

<u>ג. הסדרים ליד הכותל</u>

עלי להתריע על הסדרים ליד הכותל. תיירים מובאים למקום בשעות התפילה, בשבתות ובחגים ומצלמים ומצטלמים; נשים באות בלבוש בלתי צנוע. השטח משמש לבילוי ולא נמנעים מלאכול ולשתות בו. אין הדרכה ואין הכוונה ואין אמצעים למנוע פגיעה בקדושת המקום ובכבוד המתפללים. לכן צריך לקבוע תקנות ולכך צריך למנות סדרנים היכולים למלא תפקידם ביאות ובכבוד ולא כל שלא יוצלח יוכל לקבל תפקיד ברחבת הכותל.

<u>ד. מ ס ק נ ו ת</u>

א) יש צורך בהקמת <u>רשות ביצוע אחת</u> מיוחדת לכותל, שתפעל על-פי הוראות הרבנים הראשיים לישראל, ואין להשאיר את ההפקרות השוררת היום, אפילו היא לזמן קצר.

ב) יש להרחיב את השטח שבו יוכלו רבבות המתפללים להתפלל בלי דוחק ובלי שיופרעו על-ידי הרעש של המבניינים השונים, על-ידי הריסת הבניינים הרעועים וחיבור הכותל המערבי עם הדרומי, ובכלל זה הריסת הגדר המוקמת עתה והמקיפה את המבנים המיועדים להריסה.

ג) הכשרת השטח תבוצע אך ורק על-פי התכנית שתוסכם עליה, ודומה שראוי שהארכיטקט שיעשה וישגיח על התכניות יהיה לא מי שתכניתו לא נתקבלה והמנסה לעקוף ביודעין את כל הרשויות כדי לבצע אותה דוקא.

ד) יש לפתוח מיד שער חדש מצד צפון, מן הבנין שאחרי ה"מחכמה" שדרכו יוכלו לבוא אל הכותל מרחוב השלשלת ולצאת ממנו, כפי שהצעתי וכבר אושר הדבר. בכך תוקל הגישה והדבר חשוב גם מבחינה בטחונית.

ה) אין לבצע חפירות אלא לאחר הריסת הבניינים ותוך כוונה להעמיק את שטח הכותל למען חישוף נדבכיו התחתונים. לא נתנגד שעל החפירות ישקיפו ארכיאולוגים לראות שמא ימצאו ממצאים שיענינו אותם, אבל לא להפוך זאת עיקר, ולהבטיח שהמקום יישמר אך ורק בקדושתו, שהוא הערך הנשגב ביותר, ושלא יפריעו החפירות כלל לתכנית הכותל ולמתפללים בכל שטח מן השטחים שלו.

ו) יש להתקין תקנות לשמירה על רחבת הכותל וכללי ההתנהגות בתוכה.

141/8עס

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ל' בשבט תשכ"ח
29.2.68

אל: שר המשפטים

הנדון: תוקפו של דבר המלך לא"י (הכותל המערבי) 1931

אדוני השר,

אני מסכים לדעתו של הפרקליט הצבאי הראשי כי דבר המלך לא"י (הכותל המערבי), 1931, אין לו תוקף במדינת ישראל.

דבר מלך זה לא נכלל במשפט שהוחל על מדינת ישראל על פי סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, מהסיבה הפשוטה שהכותל המערבי לא נכלל אותה שעה בתחום המדינה, והרי המשפט המנדטורי עמד בתוקפו במדינת ישראל "בשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה".

ראה גם בג"צ 5/48 פד"י א' בעמ' 69 שבו אמר בית המשפט העליון:

"במלה "שינויים" נתכוון המחוקק לשינויים הנובעים מאליהם מהקמת המדינה ורשויותיה ואינם מצריכים שיקול-דעת מיוחד כדרוש לשאלה אם להשמיט חוק מתוך מערכת החוקים הקיימת. למשל, לפי צו מנהל מחלקת העליה בדבר מקומות כניסה לארץ-ישראל משנת 1943 (חוס"ב 1249, ע' 105) וההיקונים לאחר כך - גשר אלנבי הוא אחד המקומות החוקיים לכניסה לא"י. אף על פי שלפי סעיף 15 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח, כל מקום בו נאמר בחוק פלשתינה-א"י ייקרא מעתה ישראל, ברור בלי צורך בשיקול-דעת מיוחד כי השינוי הנובע מתוך הקמת המדינה ורשויותיה מצריך את השמטת גשר אלנבי מהצו הנ"ל."

לדעתי, מאחר ודבר מלך זה לא נכלל במשפט מדינת ישראל מלכתחילה, אין להחיותו כעת, כאשר גבול המדינה הורחב באופן שהכותל המערבי נמצא בתוך המדינה ולא מחוצה לה. כידוע חוק אינו קם לתחיה גם אם נתבטל החוק שביטל אותו, ובדרך אנלוגיה אני גורס שחוק שלא נכלל במשפט של המדינה לא יקום לתחיה אם בטלה הסיבה לאי הכללתו כאמור.

2/..

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

..2/

כמובן שאפשר לטעון בהנה וכהנה גם לגופו של הסיג הנובע מהמלים "בשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה". יש טעם רב בטענה שחוק, אשר כל עיקרו היה הגבלת זכויות היהודים אינו מתישב עם הקמת המדינה שהיא מדינת היהודים, אולם כאמור די לי בנימוק הראשון כדי להגיע למסקנה שאליה הגעתי מתוך הזדהות עם עמדתו של הפרקליט הצבאי הראשי.

אשר ליתר הדברים הנדונים בחוות הדעת של הפרקליט הצבאי הראשי, שהמצאת לעיוני, אינני נוקט כאן עמדה.

בברכה,

משה בן-זאב

ירושלים, ל' בשבט תשכ"ח
29.2.68

אל: שר המשפטים

הנדון: תוקפו של דבר המלך לא"י (הכותל המערבי) 1931

אדוני השר,

אני מסכים לדעתו של הפרקליט הצבאי הראשי כי דבר המלך לא"י (הכותל המערבי), 1931, אין לו תוקף במדינת ישראל.

דבר מלך זה לא נכלל במשפט שהוחל על מדינת ישראל על פי סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, מהסיבה הפשוטה שהכותל המערבי לא נכלל אותה שעה בתחום המדינה, והרי המשפט המנדטורי עמד בתוקפו במדינת ישראל "בשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה".

ראה גם בג"צ 5/48 פד"י א' בעמ' 69 שבו אמר בית המשפט העליון:

"במלה "שינויים" נתכוון המחוקק לשינויים הנובעים מאליהם מהקמת המדינה ורשויותיה ואינם מצריכים שיקול-דעת מיוחד כדרוש לשאלה אם להשמיט חוק מתוך מערכת החוקים הקיימת. למשל, לפי צו מנהל מחלקת העליה בדבר מקומות כניסה לארץ-ישראל משנת 1943 (תוס"ב 1249, ע' 105) והתיקונים לאחר כך - גשר אלנבי הוא אחד המקומות החוקיים לכניסה לא"י. אף על פי שלפי סעיף 15 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח, כל מקום בו נאמר בחוק פלשתינה-א"י יקרא מעתה ישראל, ברור בלי צורך בשיקול-דעת מיוחד כי השינוי הנובע מתוך הקמת המדינה ורשויותיה מצריך את השמטת גשר אלנבי מהצו הנ"ל."

לדעתי, מאחר ודבר מלך זה לא נכלל במשפט מדינת ישראל מלכתחילה, אין להחיותו כעת, כאשר גבול המדינה הורחב באופן שהכותל המערבי נמצא בתוך המדינה ולא מחוצה לה. כידוע חוק אינו קם לתחיה גם אם נתבטל החוק שביטל אותו, ובדרך אנלוגיה אני גורס שחוק שלא נכלל במשפט של המדינה לא יקום לתחיה אם בטלה הסיבה לאי הכללתו כאמור.

2/..

כמובן שאפשר לטעון כהנה וכהנה גם לגופו של הסיג הנובע מהמלים "בשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה". יש טעם רב בטענה שחוק, אשר כל עיקרו היה הגבלת זכויות היהודים איננו מתישב עם הקמת המדינה שהיא מדינת היהודים, אולם כאמור די לי בנימוק הראשון כדי להגיע למסקנה שאליה הגעתי מתוך הזדהות עם עמדתו של הפרקליט הצבאי הראשי.

אשר ליתר הדברים הנדונים בחוות הדעה של הפרקליט הצבאי הראשי, שהמצאה לעיוני, אינני נוקט כאן עמדה.

בברכה,

משה בן-זאב

ירושלים, ל' בשבט תשכ"ח
29.2.68

אל: שר המשפטים

הנדון: תוקפו של דבר המלך לא"י (הכותל המערבי)
1931

אדוני השר,

אני מסכים לדעתו של הפרקליט הצבאי הראשי כי דבר המלך לא"י (הכותל המערבי), 1931, אין לו תוקף במדינת ישראל.

דבר מלך זה לא נכלל במשפט שהוחל על מדינת ישראל על פי סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, מהסיבה הפשוטה שהכותל המערבי לא נכלל אותה שעה בתחום המדינה, והרי המשפט המנדטורי עמד בתוקפו במדינת ישראל "בשינויים הנובעים מתוך תקמת המדינה ורשויותיה".

ראה גם בג"צ 5/48 פד"י א' בעמ' 69 שבו אמר בית המשפט העליון:

"במלה "שינויים" נתכוון המחוקק לשינויים הנובעים מאליהם מהקמת המדינה ורשויותיה ואינם מצריכים שיקול-דעת מיוחד כדרוש לשאלה אם להשמיט חוק מתוך מערכת החוקים הקיימת. למשל, לפי צו מנהל מחלקת העליה בדבר מקומות כניסה לארץ-ישראל משנת 1943 (תוס"ב 1249, ע' 105) והתיקונים לאחר כך - גשר אלנבי הוא אחד המקומות החוקיים לכניסה לא"י. אך על פי שלפי סעיף 15 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, הש"ח, כל מקום בו נאמר בחוק פלשתינה-א"י ייקרא מעתה ישראל, ברור בלי צורך בשיקול-דעת מיוחד כי השינוי הנובע מתוך הקמת המדינה ורשויותיה מצריך את השמטת גשר אלנבי מתוך הנ"ל."

לדעתי, מאחר ודבר מלך זה לא נכלל במשפט מדינת ישראל מלכתחילה, אין להחיותו כעת, כאשר גבול המדינה הורחב באופן שהכותל המערבי נמצא בתוך המדינה ולא מחוצה לה. כידוע חוק אינו קם לתחיה גם אם נתבטל החוק שביטל אותו, ובדרך אנלוגיה אני גורס שחוק שלא נכלל במשפט של המדינה לא יקום לתחיה אם בטלה הסיבה לאי הכללתו כאמור.

2/..

כמובן שאפשר לטעון כהנה וכהנה גם לגופו של הסיג הנובע מהמלים "בשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה". יש טעם רב בטענה שחוק, אשר כל עיקרו היה הגבלת זכויות היהודים אינו מתישב עם הקמת המדינה שהיא מדינת היהודים, אולם כאמור די לי בנימוק הראשון כדי להגיע למסקנה שאליה הגעתי מתוך הזדהות עם עמדתו של הפרקליט הצבאי הראשי.

אשר ליתר הדברים הנדונים בחוות הדעת של הפרקליט הצבאי הראשי, שהמצאת לעיוני, אינני נוקט כאן עמדה.

בברכה,

משה בן-זאב

ירושלים, ל' בשבט תשכ"ח
29.2.68

אל: שר המשפטים

הנדון: תוקפו של דבר המלך לא"י (הכותל המערבי)
1931

אדוני השר,

אני מסכים לדעתו של הפרקליט הצבאי הראשי כי דבר המלך לא"י (הכותל המערבי), 1931, אין לו תוקף במדינת ישראל.

דבר מלך זה לא נכלל במשפט שהוחל על מדינת ישראל על פי סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, מהסיבה הפשוטה שהכותל המערבי לא נכלל אותה שעה בתחום המדינה, והרי המשפט המנדטורי עמד בתוקפו במדינת ישראל "בשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה".

ראה גם בג"צ 5/48 פד"י א' בעמ' 69 שבו אמר בית המשפט העליון:

"במלה "שינויים" נתכוון המחוקק לשינויים הנובעים מאליהם מהקמת המדינה ורשויותיה ואינם מצריכים שיקול-דעת מיוחד כדרוש לשאלת אם להשמיט חוק מתוך מערכת החוקים הקיימת. למשל, לפי צו מנהל מחלקת העליה בדבר מקומות כניסה לארץ-ישראל משנת 1943 (תוס"ב 1249, ע' 105) והתיקונים לאחר כך - גשר אלנבי הוא אחד המקומות החוקיים לכניסה לא"י. אף על פי שלפי סעיף 15 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח, כל מקום בו נאמר בחוק פלשתינה-א"י ייקרא מעתה ישראל, ברור בלי צורך בשיקול-דעת מיוחד כי השינוי הנובע מתוך הקמת המדינה ורשויותיה מצריך את השמטת גשר אלנבי מהצו הנ"ל."

לדעתי, מאחר ודבר מלך זה לא נכלל במשפט מדינת ישראל מלכתחילה, אין להחיותו כעת, כאשר גבול המדינה התרחב באופן שהכותל המערבי נמצא בתוך המדינה ולא מחוצה לה. כידוע חוק איננו קם לתחיה גם אם נתבטל החוק שביטל אותו, ובדרך אנלוגיה אני גורס שחוק שלא נכלל במשפט של המדינה לא יקום לתחיה אם בטלה הסיבה לאי הכללתו כאמור.

2/..

כמובן שאפשר לטעון כהנה וכהנה גם לגופו של הסיג הנובע מהמלים "בשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה". יש טעם רב בטענה שחוק, אשר כל עיקרו היה הגבלת זכויות היהודים אינו מתישב עם הקמת המדינה שהיא מדינת היהודים, אולם כאמור די לי בנימוק הראשון כדי להגיע למסקנה שאליה הגעתי מתוך הזדהות עם עמדתו של הפרקליט הצבאי הראשי.

אשר ליתר הדברים הנדונים בחוות הדעה של הפרקליט הצבאי הראשי, שהמצאת לעיוני, אינני נוקט כאן עמדה.

בברכה,

משה בן-זאב

שר המשפטים

ירושלים, כ"ט בשבט תשכ"ח
28 בפברואר 1968

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: תוקפו של דבר המלך לא"י (הכותל המערבי) 1931.

ראה נא במצורף שתי חוות דעת של הפרקליט הצבאי הראשי ביחס להפקעת רחבת הכותל המערבי.

אודה לך אם תואיל להודיעני האם לדעתך דבר המלך לא"י (הכותל המערבי) 1931, עדיין בתוקף, או האם הנך מאמץ לעצמך את עמדתו של הפרקליט הצבאי הראשי בנדון.

שר המשפטים

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

שר הדתות

ב"ה ירושלים, י"ז באלול תשכ"ז
22 בספטמבר 1967

אל : מר י.ש. שפירא, שר המשפטים

מכובדי,

בהמשך לשיחתנו הריני מעביר לך בזה הצעת תקנות לשמירת המקומות הקדושים, לכל הדתות בהתאם לסעיף 4 לחוק.

אודה לך אם תעיר הערות בהקדם האפשרי כי פרסום התקנות דחוף, מאחר שמשמר המקומות הקדושים, כולל משמר הכותל, כבר פועל, ויש צורך בדפוס חוקי לפעולותיו.

בברכה,

ז. ורהפטיג

דואר נכנס
2.5. 9. 67 - ב אלול תשכ"ז

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז - 1967
תקנות בדבר השמירה על המקומות הקדושים של כל הדתות

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967,[(1)] ולאחר התייעצות עם נציגים מבני כל הדתות בישראל, אני מתקין תקנות אלה

הגדרות

1. "סמכות דתית עליונה" - הסמכות הדתית העליונה, שמקום מושבה בישראל, של דת מוכרת;

"תחום מקום קדוש" - לרבות החצרות והרחבות שלפני המקום הקדוש מכל צדדיו;

"איש מרות" - שוטר, סדרן, או איש משמר;

"איש משמר" - אדם הנמנה עם יחידת משמר שמבנה, הרכבה, חובותיה, וכפיפותה ייקבעו על ידי שר המשטרה, בהסכמת שר הדתות;

"הממונה" - אדם שנתמנה על ידי הסמכות הדתית העליונה הנוגעת בדבר לפקח מטעמה על מקום קדוש לבני דתה;

"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה בהסכמת הסמכות הדתית העליונה הנוגעת בדבר.

גישה תפילה ולפולחן

2. לכל בן דת הזכות המלאה לגישה לתפלה ולפולחן במקום הקדוש לדתו.

בקור במקום קדוש

3. לכל אדם הזכות לבקר במקום קדוש השייך לכל דת, ובלבד שיימנע מכל דבר שיש בו משום חילול הקודש או משום פגיעה ברגשותיהם של בני הדת להם מקודש המקום או העלול להפריע לתפילה או לפולחן במקום, או האסור על פי תקנות אלה.

איסור שינוי ותיקון

4. לא יבנה אדם, ולא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי בתחום מקום קדוש, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהסמכות הדתית העליונה ומשר הדתות ובכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

סור העמדת חפץ

5. לא יעמיד אדם ולא יניח בתחום מקום קדוש ארון, מחיצה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהסמכות הדתית העליונה או מהממונה, ובכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

סמכויות הממונה

6. א. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים, ולתת הוראות בכל ענין הקשור בקיום סדרי תפלה, פולחן וביקור תקינים.

ב. מבלי לגרוע מהכלליות האמורה בתקנות אלה יהיה הממונה כפוף להוראות שינתנו על ידי הסמכות הדתית העליונה שמטעמה נתמנה.

צו הרחקה מינהלי

7. נעשתה פעולה האסורה לפי תקנה 5, רשאי שר הדתות, על פי בקשת הסמכות הדתית העליונה הנוגעת בדבר, לצוות על כל איש מרות להרחיק משם בהקדם האפשרי כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים

8. אסורים בתחום מקום קדוש:

[illegible]

[illegible]

---

(1) [illegible]

[illegible] [illegible] "[illegible]" – [illegible]

"[illegible]" – [illegible]

"[illegible]" – [illegible]

"[illegible]" – [illegible]

"[illegible]" – [illegible]

"[illegible]" – [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

1. אכילה, שתיה, עישון;
2. רוכלות, הצבת קיוסקים, או כל מסחר אחר;
3. פשיטת יד או איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא;
4. הכנסת בעלי חיים;
5. שהות בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;
6. הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו למעט נשק כאמור אשר ביד חייל בצבא ההגנה לישראל או איש מרות במילוי תפקידיהם.

חובת ציות 9. חובה על כל אדם לציית בתחום מקום קדוש להוראות שניתנו כדין על ידי הממונה או איש מרות.

הרחקת אנשים 10. כל איש מרות רשאי להרחיק מתחום מקום קדוש אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

עונשין 11. העושה אחד מאלה:

א. עובר על הוראה מהתקנות;

ב. נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

ג. מפריע לאיש מרות או לממונה במילוי תפקידו;

דינו - מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל״י או שני העונשין באחד.

השם 12. לתקנות אלה ייקרא "תקנות שמירה המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967.

ז. ורהפטיג

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

<u>חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967</u>

<u>תקנות בדבר הכותל המערבי</u>

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ד-1967, ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. "איש מרות" - שומר, סדרן או איש משמר.

"איש משמר" - אדם הנימנה עם יחידת-משמר שמבניה, הרכבה, סמכויותיה וכפיפותה ייקבעו על-ידי שר המשטרה.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על-ידי הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות.

"סדרן" - אדם שנתמנה על-ידי שר הדתות להיות סדרן לענין תקנות אלה.

"תחום הכותל" - לרבות כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי, בצידו המערבי לכל רחבו ובאורך של _________ מטרים.

גישה תפילה והתייחדות

2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

סמכויות הממונה

<u>הגירסה שנתקבלה בישיבה</u>

3. (א) הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים ולתת הוראות בענינים הבאים:

(1) מקומות התפילה לגברים ולנשים, לרבות הצבת מחיצות;

(2) מקומות כניסה ויציאה;

(3) הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;

(4) כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי תפילה, התייחדות וביקור הקינים.

(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בתקנות, יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו לו על-ידי הרבנים הראשיים ושר הדתות כאחד.

<u>הגירסה המוצעת</u>

3. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים ולתת הוראות, על דעת הרבנים הראשיים, בענינים הבאים:

(1) מקומות התפילה לגברים ולנשים, לרבות הצבת מחיצות;

(2) מקומות כניסה ויציאה;

(3) הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

איסור תיקון ושינוי

4. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי אחר בתחום הכותל, אלא לאחר שקיבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

איסור העמדת והנחת חפצים

5. לא יעמיד אדם ולא יניח בתחום הכותל ארון קודש, ארון לתשמישי קדושה, תיבה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

צו הרחקה מינהלי

6. נעשתה פעולה אסורה לפי תקנות 4 ו-5, רשאי שר הדתות, או מי שהוסמך על-ידיו לכך, לצוות על כל איש מרות להרחיק מתחום הכותל כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים

7. (א) אסורים בגוף הכותל, עליו או בתוך הריציו: כתיבה, חריטה, שריטה, הדבקת ניירות, הצבת שלטים או העמדה נרות.

(ב) אסורים בתחום הכותל:

(1) אכילה, שתיה, עישון או שינה;

(2) רוכלות, הצבת קיוסקים או כל מסחר אחר;

(3) צילום בשבת או במועדי ישראל;

(4) חילול שבת או מועדי ישראל;

(5) שהות בגילוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;

(6) פשיטת יד, איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא;

(7) הטרדת מתפללים, מתייחדים או מבקרים;

(8) קיום אסיפה או השמעת נאום, ללא קבלת רשיון מראש ובכתב מאת הרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון;

(9) קיום חגיגות מכל סוג שהוא, כולל חגיגות של מצווה;

(10) הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל מצבא הגנה לישראל או בידי שוטר או איש משמר במילוי תפקידיהם.

חובת הציות

8. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראה שניתנו כדין על-ידי איש מרות.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(1) [illegible]

(2) [illegible]

[illegible]

[illegible]

הרחקת אנשים   9.   כל שוטר או איש משמר רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

עונשין   10.   העושה אחד מאלה:

(א) עובר על הוראה מהתקנות;

(ב) נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

(ג) מפריע לאיש מרות במילוי תפקידו;

דינו – מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני העונשים כאחד.

השם   11.   לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תשכ"ז–1967.

---

(1) ס"ח 499 תשכ"ז, עמ' 75.

[illegible] . [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] . [illegible]

(a) [illegible]

(b) [illegible]

(c) [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] . [illegible]
[illegible]

[illegible]

1/4/870

שר הדתות

ב"ה ירושלים, ח' בתמוז תשכ"ז
16 ביולי 1967

אל: שר המשפטים

הנדון: תקנות שמירת המקומות הקדושים
<u>(הכותל המערבי), תשכ"ז-1967</u>

לאור הסיכום שהגענו אליו בישיבתנו המשותפת עם הרבנים הראשיים לישראל, הריני מעביר לך עותקי התקנות הנ"ל חתומות בידי, ומבקש לתת הסכמתך להן בחתימת ידך, ולהעבירן בהקדם לפרסום בקובץ התקנות.

בברכה,

ז. ורהפטיג

17. 7. 67

משרד המשפטים
17. IX. 1967
1/4/870

שר הדתות

חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967
תקנות בדבר הכותל המערבי

---

(1)

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967, (להלן-החוק), ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. "תחום הכותל" - לרבות כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי, שגבולותיה מצויינים בתרשים שבתוספת.
"איש מרות" - שומר, סדרן, או איש משמר.
"איש משמר" - אדם הנמנה עם יחידת משמר שמבנה, הרכבה, סמכויותיה, חובותיה, וכפיפותה ייקבעו על ידי שר המשטרה, בהסכמת שר הדתות.
"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על ידי הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות.
"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

גישה, תפילה התייחדות

2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

איסור תיקון

3. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי בתחום הכותל, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

איסור העמדת חפצים

4. לא יעמיד אדם ולא יניח בתחום הכותל ארון קודש, ארון לתשמישי קדושה, מחיצה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

סמכויות הממונה

5. א. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים, ולתת הוראות בענינים הבאים:

1. מקומות תפילה לגברים ולנשים;

./.

2. מקומות כניסה ויציאה;

3. הצבת הפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;

4. כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי תפילה, התייחדות וביקור תקינים.

ב. מבלי לגרוע מהכלליות האמורה בתקנות אלה יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו על ידי הרבנים הראשיים ושר הדתות כאחד.

צו הרחקה מינהלי

6. נעשתה פעולה אסורה לפי תקנות 3 4-5, רשאי שר הדתות או מי שהוסמך על ידיו לשם כך, לצוות על כל איש מרות להרחיק משם בהקדם האפשרי כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים

7. א. אסורים בגוף הכותל--עליו או בתוך חריציו: כתיבה, סריטה, הדבקת ניירות, הצגת שלטים, או העמדת נרות.

ב. אסורים בתחום הכותל:

1. אכילה, שתיה, עישון או שינה;

2. רוכלות, הצבת קיוסקים, או כל מסחר אחר;

3. צילום בשבת או במועדי ישראל;

4. חילול שבת או מועדי ישראל;

5. שהוה בגילוי ראש או בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;

6. פשיטת יד, איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא;

7. קיום אסיפה, או השמעה נאום, ללא קבלת רשיון מראש ובכתב מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון;

8. קיום חגיגות מכל סוג שהן, כולל חגיגות של מצוה;

9. הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל בצבא ההגנה לישראל או איש מרות במילוי תפקידיהם;

חובה הציות

8. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על-ידי איש מרות או הממונה.

הרחקת אנשים

9. כל איש-מרות רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

./.

[illegible]

[illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]
[illegible]

2. [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] 6. [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] 7. a. [illegible]
[illegible]
[illegible]

b. [illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

5. [illegible]
[illegible]

6. [illegible]
[illegible]

7. [illegible]
[illegible]
[illegible]

8. [illegible]

9. [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] 8. [illegible]
[illegible]

[illegible] 9. [illegible]
[illegible]

[illegible]

עונשין 10. העושה אחד מאלה:

א. עובר על הוראה מהתקנות;

ב. נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

ג. מפריע לאיש מרות או לממונה במילוי תפקידו;

דינו-מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני הענשין כאחד.

השם 11. להקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תשכ"ז-1967.

תאריך: ח' בתמוז תשכ"ז (16 ביולי 1967)

ז. ורהפטיג
שר הדתות

אני מסכים

י.ש. שפירא
שר המשפטים

---

(1) ס"ח 499 תשכ"ז, עמ' 75.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 11. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967
תקנות בדבר הכותל המערבי

---

(1)

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967, (להלן-החוק), ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. "תחום הכותל" - לרבות כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי, שגבולותיה מצויינים בתרשים שבתוספת.
"איש מרות" - שוטר, סדרן, או איש משמר.
"איש משמר" - אדם הנמנה עם יחידת משמר שמבנה, הרכבה, סמכויותיה, חובותיה, וכפיפותה ייקבעו על ידי שר המשטרה, בהסכמת שר הדתות.
"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על ידי הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות.
"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

גישה, תפילה התייחדות

2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

איסור תיקון

3. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי בתחום הכותל, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, ובכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

איסור העמדת חפצים

4. לא יעמיד אדם ולא יניח בתחום הכותל ארון קודש, ארון לתשמישי קדושה, מחיצה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, ובכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

סמכויות הממונה

5. א. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים, ולתת הוראות בענינים הבאים:
1. מקומות תפילה לגברים ולנשים

./.

2. מקומות כניסה ויציאתן;
3. הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;
4. כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי התפילה, התייחדות וביקור מקימים.

ב. מבלי לגרוע מהכלליות האמורה בתקנות אלה יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו על ידי הרבנים הראשיים ושר הדתות באחד.

צו הרחקה מינהלי

6. נעשתה פעולה אסורת לפי תקנות 3 -4, רשאי שר הדתות או מי שהוסמך על ידיו לשם כך, לצוות על כל איש מרות להרחיק בשם בהקדם האפשרי כל חפץ שהועמד או הונח באיסור באסור.

מעשים אסורים נוספים

7. א. אסורים בגוף הכותל—עליו או בתוך חריציו: כתיבת, חריטה, הדבקה נירות, הצבת שלטים, או העמדת נרות.

ב. אסורים בתחום הכותל:

1. אכילה, שתייה, עישון או שינה;
2. רוכלות, הצבת קיוסקים, או כל מסחר אחר;
3. צילום בשבת או במועדי ישראל;
4. חילול שבת או מועדי ישראל;
5. שהות בגילוי ראש או בתלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;
6. פשיטת יד, איסוף כסף, או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא;
7. קיום אסיפה, או השמעת נאום, ללא קבלת רשיון מראש ובכתב מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון;
8. קיום חגיגות מכל סוג שהן, כולל חגיגות של מצוה;
9. הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל בצבא ההגנה לישראל או איש מרות במילוי תפקידיהם;

חובת הציות

8. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על-ידי איש מרות או הממונה.

הרחקת אנשים

9. כל איש-מרות רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

./.

עונשין — 10. העושה אחד מאלה:

א. עובר על הוראה מהתקנות;

ב. נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

ג. מפריע לאיש שרות או לממונה במילוי תפקידו;
דינו – מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל״י או
שני העונשין כאחד.

השם — 11. לתקנות אלה ייקראו: תקנות שמירת המקומות הקדושים
(הכותל המערבי), תשכ"ז-1967.

תאריך: ח׳ בתמוז תשכ"ז (16 ביולי 1967)

ז. ורהפטיג
שר הדתות

אני מסכים

י.ש. שפירא
שר המשפטים

---

(1) ס"ח 499 תשכ"ז, עמ׳ 75.

חוק שמירת המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967
תקנות בדבר הכותל המערבי

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לחוק המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967,(1) (להלן-החוק), ולאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות 1. "תחום הכותל" - לרבות כל שטח הרחבה שליד הכותל המערבי, שגבולותיה מצויינים בתרשים שבתוספת,
"איש מרות" - שוטר, סדרן, או איש משמר.

"איש משמר" - אדם הנמנה עם יחידת משמר שמבנה, הרכבה, סמכויותיה, חובותיה, וכפיפותה ייקבעו על ידי שר המשטרה, בהסכמת שר הדתות.

"הממונה" - אדם שנתמנה לענין תקנות אלה על ידי הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות.

"סדרן" - מי ששר הדתות מינהו להיות סדרן לענין תקנות אלה.

גישה, תפילה התייחדות 2. לכל יהודי הזכות המלאה לגישה, לתפילה ולהתייחדות ליד הכותל המערבי.

איסור תיקון 3. לא יבנה אדם, לא יהרוס, לא יחפור ולא יעשה כל תיקון או שינוי בתחום הכותל, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

איסור העמדת חפצים 4. לא יעמיד אדם ולא יניח בתחום הכותל ארון קודש, ארון לתשמישי קדושה, מחיצה, שולחן, כסא, ספסל או כל חפץ אחר, אלא לאחר שקבל רשיון בכתב לכך מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון.

הסמכויות הממונה 5. א. הממונה יהא רשאי לפעול, לקבוע הסדרים, ולתת הוראות בענינים הבאים:
1. מקומות תפילה לגברים ולנשים;
2. מקומות כניסה ויציאה;
3. הצבת חפצים הדרושים לתפילה ולקריאת התורה;
4. כל ענין אחר הקשור בקיום סדרי תפילה, התייחדות וביקור תקינים.

ב. מבלי לגרוע מהכלליות האמורה בתקנות אלה יהיה הממונה כפוף להוראות שיינתנו על ידי הרבנים הראשיים ושר הדתות כאחד.

צו הרחקה מינהלי 6. נעשתה פעולה אסורה לפי תקנות 3 ו-4, רשאי שר הדתות או מי שהוסמך על ידיו לשם כך, לצוות על כל איש מרות להרחיק משם בהקדם האפשרי כל חפץ שהועמד או הונח באיסור כאמור.

מעשים אסורים נוספים 7. א. אסורים בגוף הכותל-עליו או בתוך חריציו: כתיבה, חריטה, הדבקת ניירות, הצגת שלטים, או העמדת נרות.

ב. אסורים בתחום הכותל:
1. אכילה, שתיה, עישון או שינה;
2. רוכלות, הצבת קיוסקים, או כל מסחר אחר;
3. צילום בשבת או במועדי ישראל;
4. חילול שבת או מועדי ישראל;
5. שהות בגילוי ראש או בהלבושת שאינה הולמת את קדושת המקום;
6. פשיטת יד, איסוף כסף או התחייבויות כספיות בצורה אחרת כל שהיא

./.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 2. [illegible]

[illegible] 3. [illegible]

[illegible] 4. [illegible]

[illegible] 5. a. [illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

b. [illegible]

[illegible] 6. [illegible]

[illegible] 7. a. [illegible]

b. [illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

7. קיום אסיפה, או השמעה נאום, ללא קבלת רשיון מראש ובכתב מהרבנים הראשיים לישראל ומשר הדתות, וכפוף לתנאים האמורים ברשיון;

8. קיום חגיגות מכל סוג שהן, כולל חגיגות של מצוה;

9. הכנסת נשק, חם או קר, נשיאתו או החזקתו, למעט נשק כאמור אשר בידי חייל בצבא ההגנה לישראל או איש מרות במילוי תפקידיהם;

חובת הציות 8. חובה על כל אדם לציית בתחום הכותל להוראות שניתנו כדין על-ידי איש מרות או הממונה.

הרחקת אנשים 9. כל איש-מרות רשאי להרחיק מתחום הכותל אדם המפריע לו במילוי תפקידו, או העובר על הוראה מהוראות החוק או התקנות.

עונשין 10. העושה אחד מאלה:

א. עובר על הוראה מהתקנות;

ב. נוהג בניגוד לתנאי שנקבע ברשיון לפי התקנות;

ג. מפריע לאיש מרות או לממונה במילוי תפקידו;
דינו-מאסר ששה חדשים או קנס של חמש מאות ל"י או שני הענשין כאחד.

השם 11. לתקנות אלה ייקרא: תקנות שמירת המקומות הקדושים (הכותל המערבי), תשכ"ז-1967.

תאריך: ח' בתמוז תשכ"ז (16 ביולי 1967)

ז. ורהפטיג
שר הדתות

אני מסכים

י.ש. שפירא
שר המשפטים

(1) ס"ח 499 תשכ"ז, עמ' 75.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ירושלים, י"ט בסיון תשכ"ז
27 ביוני 1967

מס' 4/24

אל : היועץ המשפטי

מאת: א. לבנה

עידכון תחיקה על מקומות קדושים

(רשימתי מיום 18 דנא)

אבקש לתקן פרטים אלה:

4. החלק הנוגע לפטורים ממסי הרכוש (סע' 6-13)[1] בוטל בסע' 67(4) לחוק מס רכוש וקרן פיצויים תשכ"א-1961. במקומו ניתנה בסע' 45(א) של חוק זה הנחה של 2/3 לבעלי נכסים מסויימים, לרבות "נכס המשמש למטרה ציבורית שענינה דת".

5. בחוק התכנון והבניה תשכ"ה-1965 יש להוסיף :
סע' 99: הוראה בתכנית מיתאר בדבר שמירת מקום קדוש או בדבר בתי קברות - - התייעצות עם שר הדתות.

בחלק ג', ברשימת החוקים שבהם לא מצאתי הוראות על הענין, אבקשך למחוק חוק הניקוז (ר' מס' 12) וחוק המים (ר' מס' 13).

ב ב ר כ ה

א. לבנה

---

1) בהור קוריוזום ר' סע' 13(ה) של הפקודה, שהמחוקק הישראלי מחק עת שאותו סטח לא היה בשיפוטו.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מדינת ישראל
משרד המשפטים

ירושלים, י' בסיון תשכ"ז
18 ביוני 1967

מס' 4/24

אל : היועץ המשפטי לממשלה

מאת: ד"ר א. לבנה

עידכון תחיקה על מקומות קדושים

מצב התחיקה בנושא זה תואר לאחרונה בנספחים למכתבו של מר תקוע מיום 27.3.50 (מס' 10) בהשלמה של קודמך בפסוק 2 של מכתבו מיום 29.3.50 (מס' 12). לפי הוראתך בדקתי המשך הפעולה התחיקתית מאז, ואלה מסקנותי (באותו סדר כבחוות דעה אלו):

א' 1. דבר המלך על א"י 1922-47, סימן 83

אין תיקון הסימן מאז שנת 1950.

2. דבר המלך במועצה על א"י (מקומות קדושים) 1924[1]

הסמכויות הועברו לשר הדתות ביום 27.4.52[2]

אין תיקון או חקיקת משנה חדשה.

3. פקודת החוק הפלילי 1936 סע' 146-150

אין תיקונים בסעיפים אלה.

4. פקודת מסי העיריה ומסי הממשלה (פטורים) 1938

התיקונים משנת תשי"ד אינם נוגעים לנושא.

5. פקודת תכנון ערים 1936

הוחלפה בחוק התכנון והבניה תשכ"ה-1965, ובה הוראות אלו:

סע' 49(5) "הוראות בדבר שמירה על עתיקות, מקומות קדושים..." בתכנית מתאר ארצית.

סע' 57(6) הוראות על "בתי קברות שישמשו יותר ממקום ~~חשוב~~ ישוב אחד" בתכנית מיתאר מחוזית.

סע' 61(3) "שמירה על כל בנין ודבר שיש להם חשיבות אדריכלית, היסטורית, ארכיאולוגית וכיוצא באלה".

סע' 63(1):

(א) "שטחי קרקע או בנינים...שאין להשתמש בהם אלא למטרה פלונית"

(ו) "קרקע לבתי קברות, לרבות הפסקת השימוש בבתי קברות קיימים"

בתכנית מיתאר מקומית.

סע' 69(2) "יעוד קרקעות ל-...מקומות לצרכי דת"

(5) "שמירה על מקומות, מבנים ודברים אחרים שיש להם חשיבות...דתית..."

בתכנית מפורטת.

1) חוקי א"י, כרך III 2605; כרך ג' 2805

2) י"פ תשי"ב עמ' 715

2/.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

[illegible]

2. [illegible]

[illegible]

[illegible]

3. [illegible]

[illegible]

4. [illegible]

[illegible]

5. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

6. <u>פקודת המכרות (פרק צ"ד)</u>

אין תיקון הנוגע לנושא.

7. <u>פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור) 1943,</u>

אין תיקונים

8. <u>פקודת העתיקות (פרק ה)</u>

התיקון משנת תש"ס איננו נוגע לנושא.

(לא מזמן הופצה הצעת תזכיר לחוק חדש)

9. <u>פקודת ההקדשות לצרכי הצדקה (פרק י"ד)</u>

אין תיקון הנוגע לנושא

10. <u>פקודת בתי המשפט האזרחיים והדתיים (שיפוט) (פרק י"ח)</u>

אין תיקון

ב' מצאתי הוראות נוספות דלקמן:

11. <u>חוק נכסי נפקדים תש"י-1950 כמתוקן בשנת תשכ"ה-1965</u>

סע 4(א1), 29א עד 29 ח

12. <u>חוק הביקרז וההגנה מפני שטפונות תשי"ח-1957</u>

סע' 22(א)

13. <u>חוק המים תשי"ט-1959</u>

סע' 70

14. <u>חוק גנים לאומיים ושמורות טבע תשכ"ג-1963</u>

סע' 4(1) (גם 27)

ב' לא מצאתי הוראות מפורשות בחוקים אלה:

חוק הנפט תשי"ב-1952

~~חוק הביקרז וההגנה מפני שטפונות תשי"ח-1957~~

~~חוק המים תשי"ט-1959~~

חוק בינוי ופינוי של אזורי שיקום תשכ"ה-1965

אולם העדר הוראות מפורשה אין פירושו העדר הסדר:

(א) חוק הנפט מוציא מכלל רשות כניסה על פי היתר מוקדם כל בנין והצרים ועל"י כך גם מקומות קדושים, רובם ככולם.

(ב) ע"י קביעת שטחים סגורים יכול השר, לפי סע' 14-15 לאותו חוק, להגן גם על מקומות קדושים.

(ג) בכלל מסורות בחוקים הנ"ל החלטות בידי שרים, וע"י כך ניתן להם גם להגן על מקומות אלה.

(ד) כל מקום בחוקים הנ"ל שאדם רשאי להתנגד לתכניה או לפעולה, אפשר להביע התנגדות גם למען מקום קדוש וכו'.

(ה) חלק מהחוקים מאזכרים חיקוקים קודמים כגון פק' הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור) 1943, הנותנת (בסע' 24) הוראות על הקדשות.

ירושלים, י"ד בסיון תשכ"ז
22 ביוני 1967

1/4/70

לכבוד
הרבנים הראשיים לישראל
ירושלים

שלום וברכה,

הנני לאשר את קבלת מכתבכם מיום ח' בסיון תשכ"ז בצרוף תזכירכם להצעת חוק ותקנות בדבר הכותל המערבי. לאחר שאעיין בדבר ואתיעץ בענין עם חברי בממשלה הד"ר ז. ורהפטיג, שר הדתות ארשה לעצמי לכתוב לכם את אשר אוכל לעשות.

בכבוד ובהוקרה ובברכה,

שר המשפטים

הראשון לציון, הרב הראשי לישראל

ב"ה. ירושלים,
ח׳ בסיון התשכ"ז

משרד המשפטים
31.VII.1967
1/4/875

לכבוד
מר יעקב שמשון שפירא יצ"ו,
שר המשפטים
ירושלים.

כב׳ השר,

בהתאם להוראות חוק השופטים אני מבקש את הסכמת כב׳ למינויו של כב׳ השופט ד"ר יצחק קיסטר ליו"ר הועדה לעניני המקומות הקדושים המשוחררים שנתמנתה על-ידינו.

רצוני לציין שקיבלתי לכך את הסכמת נשיא ביה-המשפט העליון כב׳ השופט ד"ר ש. אגרנט.

אודה לכב׳ על היענותו לפניה זו בהקדם.

בכבוד רב,

יצחק נסים

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, י"ד בסיון תשכ"ז
22 ביוני 1967

לכבוד
הרב ר' יצחק ניסים שליט"א
הראשון לציון
הרב הראשי לישראל
ירושלים

כבוד הרב הראשי,

הריני לאשר את קבלת מכתבך מיום ה' בסיון תשכ"ז ולהודיעך על הסכמתי למינויו של כב' השופט ד"ר יצחק קיסטר כיושב-ראש הועדה לעניני המקומות הקדושים.

בכבוד רב,

שר המשפטים

ירושלים, י"ד בסיון תשכ"ז
22 ביוני 1967

אל : שר הדתות

אני מצרף בזה העתקים ממכתבם של הרבנים הראשיים לישראל מיום ח' בסיון תשכ"ז ושהזכיר שצורף לאותו מכתב ומכתבי אליהם מהיום.

הואל נא לשוחח בנדון אתי כדי שנוכל לקבוע דעה משותפת בענין.

בברכה,

הרבנות הראשית לישראל
THE CHIEF RABBINATE OF ISRAEL

בתשובה נא להזכיר :
No.___________ מס׳

הכתובת:
הרבנות הראשית לישראל, ירושלים
ת.ד. 179

Address :
THE CHIEF RABBINATE OF ISRAEL, JERUSALEM
P.O.B. 179

Telegrams : טלגרמות :
CHIEF RABBINATE JERUSALEM ISRAEL

להשיב רק ע״פ הכתובת דלעיל
Reply to the a/m Address only

מאליך אין כהנים

ב״ה, ירושלים ת״ו ה׳ בסיון התשכ״ז Jerusalem
טלפון 62298 Tel. 62298

משרד המשפטים
31. VII. 1967

לכבוד
מר יעקב שמשון שפירא יצ״ו
שר המשפטים
ירושלים.

שלום וישע רב,

בעקבות הודעה כב׳ ראש הממשלה במעמד אנשי הדת, שהפיקוח על הכותל המערבי והמקומות הקדושים המשוחררים של היהודים יהא מסור לידי הרבנים הראשיים לישראל ונוכח המצב המשפטי הקיים, הרינו מרשים לעצמנו להגיש לכב׳ הצעה של חוק או תקנות (או צו של המושל הצבאי) המכוונת למימוש ההצהרה של כב׳ ראש הממשלה.

אם יראו הדברים בעיני כב׳, יואל נא לדאוג לכך, שההצעה הזאת תקבל תוקף משפטי.

ברגשי כבוד ובהוקרה רבה,

הרבנים הראשיים לישראל

העתק: אלוף עוזי נרקיס, מפקד כוחות צ.ה.ל. בגדה המערבית

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

2/

תזכיר של הרבנים הראשיים לישראל
להצעת חוק או תקנות בדבר הכותל המערבי

מכיון שעד כמה שידוע לנו טרם בוטלו התיקונים דלקמן:
1. דבר המלך במועצתו על פלשתינה-א"י (מקומות מקודשים 1924);
2. דבר המלך במועצתו (כותל מערבי 1931);

ומכיון שעכשיו בחסדי ה' שוחררו עיר הקודש וגלילות הקודש מעול זרים וחזרו לרשות ישראל ויש צורך דחוף לקבוע סידורים מתאימים לגבי המקומות המקודשים, ובפרט לגבי הכותל המערבי והמציאות החדשה שנוצרה סביבו;

ומכיון שממשלת ישראל הצהירה, כי הפיקוח על המקומות המקודשים ליהודים יהא בידי הרבנים הראשיים לישראל ומה שנוגע לסידורים במקומות המקודשים בדתות האחרות יהא הפיקוח מסור לראשי הדתות ההן-

לפיכך אנו מציעים, לפי שעה לגבי הכותל המערבי, את התיקונים דלקמן:

א. לבטל את התוספות I ו-II לדבר המלך במועצתו (כותל מערבי 1931) ויתכן שמן הראוי לבטל גם את סימן 4 של אותו דבר המלך במועצתו.

ב. הכותל המערבי כולל כל הרחבה שלפניו צלצא בצד מערב (להלן: תחום הכותל), הוא מקום קדוש של היהודים ותהא להם בכל עת ושעה גישה חופשית לשם תפילה והתייחדות, כמקובל לפי מסורת-היהדות המקודשת.

ג. בשים לב לאופיו המיוחד של הכותל המערבי, תהא השמירה עליו והחזקתו מוטלות על ממשלת ישראל, אשר תפעל בכל הנוגע בזה על דעת הרבנים הראשיים לישראל.

ד. שום פעולת בנייה או הריסה או חפירה או שינוי כלשהו בתחום הכותל לא תיעשה אלא על דעת הרבנים הראשיים ובקבלת הסכמתם.

ה. סידורי התפילה בתחום הכותל וכל הקשור בהם, כגון העמדת ארון או ארונות הקודש (להחזקת ספרי תורה), עמודי תפילה, שולחנות, ארונות (להחזקת סידורים ותשמישי קדושה), מקומות ישיבה, מחיצות וכרוזה, ייקבעו על ידי הרבנים הראשיים, אשר הם רשאים להוציא תקנות על כך ולמנות אנשים אשר יפקחו על קיום הסידורים כיאות.

ו. כל המבקר בתחום הכותל מצווה להתנהג בו בהתאם לקדושת המקום וכבודו ולהימנע מכל דבר שיש בו משום פגיעה בקדושת המקום מבחינת דיני התורה ומסורת היהדות; ומבלי לפגוע בכלליות הוראה זו נקבע במפורש, כי המעשים וההתנהגות דלקמן ייחשבו כפגיעה בקדושת המקום:

1. פגיעה בכותל גופו, כגון שריטה, כתיבה או לכלוך, והעמדת נרות עליו;
2. חילול שבת וחגי ישראל בתחום הכותל ובדרכים המובילות אליו;
3. הקמת רעש והמולה;
4. כל מעשה שיש בו משום הפרעה למתפללים ולמבקרים בתחום הכותל;
6. כל פעולות מקח וממכר;
7. עישון ואכילה ושתייה ושינה;
8. הופעה בגילוי ראש או בתלבושת בלתי צנועה;
9. העמדה של כסאות או שולחנות וכדומה שלא באישור המפקחים מטעם הרבנים הראשיים.
10. קיום כל אסיפה או הופעת נאום בתחום הכותל ללא הרשאה בכתב מאת הרבנים הראשיים.
5. הפרעות לתפילה ואי ציות לממונים או למפקחים על סדרי התפילה;

ההצעה הנ"ל נראית לנו כמתאימה גם לגבי מערת המכפלה וקבר רחל והמקומות המקודשים האחרים ובמידה שנראה צורך בכך, עוד נציע הוראות מיוחדות לגביהם.

משרד ראש הממשלה

ארכיון המדינה

טופס-מראה מקום להוצאת תעודות יחידות*

חטיבה מס׳: 74.8

מיכל מס׳: 21347 גל

תיק מס׳: 6

תאריך התעודה: 3.9.67; 2.7.69

שם מחבר התעודה: משהב"ט + עוזר יו"ר

שם הנמען: שר המשפטים ויו"ר

סוג התעודה (סמן √ במקום המתאים):

- [x] מכתב
- [ ] מברק
- [ ] תזכיר או מיזכר
- [ ] דין וחשבון או זכרון דברים משיחה או דיון
- [ ] פרוטוקול של שיחה, דיון או ישיבה

*הטופס ימולא בשני עותקים. העותק הירוק יוכנס לתיק במקום התעודה שהוצאה; העותק הלבן יצורף לתעודה שהוצאה.

נוסח א

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

שמירת המקומות הקדושים
1. המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני כל חילול או פגיעה אחרת בהם ומפני כל דבר העלול להפריע לגישתם החפשית של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם.

עבירות
2. (א) המחלל מקום קדוש או פוגע בו בכל דרך אחרת, דינו - מאסר שבע שנים.

(ב) העושה דבר העלול לפגוע במקום קדוש או בגישתם החפשית של בני הדתות אל מקום קדוש להם, דינו - מאסר חמש שנים.

שמירת דינים
3. חוק זה בא להוסיף על כל דין אחר ולא לגרוע ממנו.

ביצוע ותקנות
4. על ביצוע חוק זה ממונה שר הדתות, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תחילה
5. תחילתו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

4/24

25/6/67

[illegible]

[illegible]

[illegible]   1. [illegible]

[illegible]   2. (a) [illegible]

(b) [illegible]

[illegible]   3. [illegible]

[illegible]   4. [illegible]

[illegible]   5. [illegible]

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

שמירת המקומות הקדושים 1. המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני כל חילול או פגיעה אחרת בהם ומפני כל דבר העלול להפריע לגישתם החפשית של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם.

עבירות 2. (א) המחלל מקום קדוש או פוגע בו בכל דרך אחרת, דינו - מאסר שבע שנים.

(ב) העושה דבר העלול לפגוע במקום קדוש או בגישתם החפשית של בני הדתות אל מקום קדוש להם, דינו - מאסר חמש שנים.

שמירת דינים 3. חוק זה בא להוסיף על כל דין אחר ולא לגרוע ממנו.

ביצוע ותקנות 4. על ביצוע חוק זה ממונה שר הדתות, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תחילה 5. תחילתו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

שמירת המקומות הקדושים

1. המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני כל חילול או פגיעה אחרת בהם ומפני כל דבר העלול להפריע לגישתם החפשית של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם.

עבירות

2. (א) המחלל מקום קדוש או פוגע בו בכל דרך אחרת, דינו - מאסר שבע שנים.

(ב) העושה דבר העלול לפגוע במקום קדוש או בגישתם החפשית של בני הדתות אל מקום קדוש להם, דינו - מאסר חמש שנים.

שמירת דינים

3. חוק זה בא להוסיף על כל דין אחר ולא לגרוע ממנו.

ביצוע ותקנות

4. על ביצוע חוק זה ממונה שר הדתות, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תחילה

5. תחילתו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

נוסח א

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

שמירת המקומות הקדושים	1.	המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני כל חילול או פגיעה אחרת בהם ומפני כל דבר העלול להפריע לגישתם החפשית של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם.
עבירות	2.	(א) המחלל מקום קדוש או פוגע בו בכל דרך אחרת, דינו - מאסר שבע שנים.
		(ב) העושה דבר העלול לפגוע במקום קדוש או בגישתם החפשית של בני הדתות אל מקום קדוש להם, דינו - מאסר חמש שנים.
שמירת דינים	3.	חוק זה בא להוסיף על כל דין אחר ולא לגרוע ממנו.
ביצוע ותקנות	4.	על ביצוע חוק זה ממונה שר הדתות, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.
תחילה	5.	תחילתו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

שמירת המקומות הקדושים

1. המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני כל חילול או פגיעה אחרת בהם ומפני כל דבר העלול להפריע לגישתם החפשית של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם.

עבירות

2. (א) המחלל מקום קדוש או פוגע בו בכל דרך אחרת, דינו - מאסר שבע שנים.

(ב) העושה דבר העלול לפגוע במקום קדוש או בגישתם החפשית של בני הדתות אל מקום קדוש להם, דינו - מאסר חמש שנים.

שמירת דינים

3. חוק זה בא להוסיף על כל דין אחר ולא לגרוע ממנו.

ביצוע ותקנות

4. על ביצוע חוק זה ממונה שר הדתות, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תחילה

5. תחילתו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

גרסה א

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

שמירת המקומות הקדושים	1.	המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני כל חילול או פגיעה אחרת בהם ומפני כל דבר העלול להפריע לגישתם החפשית של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם.
עבירות	2.	(א) המחלל מקום קדוש או פוגע בו בכל דרך אחרת, דינו - מאסר שבע שנים. (ב) העושה דבר העלול לפגוע במקום קדוש או בגישתם החפשית של בני הדתות אל מקום קדוש להם, דינו - מאסר חמש שנים.
שמירת דינים	3.	חוק זה בא להוסיף על כל דין אחר ולא לגרוע ממנו.
ביצוע ותקנות	4.	על ביצוע חוק זה ממונה שר הדתות, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.
תחילה	5.	תחילתו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967

שמירת המקומות הקדושים

1. המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני כל חילול או פגיעה אחרת בהם ומפני כל דבר העלול להפריע לגישתם החופשית של בני הדתות אל המקומות הקדושים להם.

עבירות

2. (א) המחלל מקום קדוש או פוגע בו בכל דרך אחרת, דינו - מאסר שבע שנים.

(ב) העושה דבר העלול לפגוע במקום קדוש או בגישתם החפשית של בני הדתות אל מקום קדוש להם, דינו - מאסר חמש שנים.

שמירת דינים

3. חוק זה בא להוסיף על כל דין אחר ולא לגרוע ממנו.

ביצוע ותקנות

4. על ביצוע חוק זה ממונה שר הדתות, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני הדתות הנוגעות בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תחילה

5. תחילתו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

מדינת ישראל

התאריך: 9.6.67

תיק מס׳: [illegible]

אל: [illegible]

מאת: [illegible]

הנדון: [illegible]

[illegible]

[illegible] לנער [illegible]

[illegible]

[illegible] 24.7. [illegible]

(13)

מדינת ישראל

אל: היועץ המשפטי לממשלת ישראל, משרד המשפטים

מאת: משרד החוץ, עוזר היועץ המשפטי

משרד המשפטים
1950 'אפר 10.
30406
4/24

תאריך: יח' ניסן תש"י
(5 באפריל 1950)

מס. 41428 ח/י/176 (96)

12

הנידון: מקומות קדושים.
מכתבך מס' ימ 25669/4/24 מה־29.3.50.

אני מאשר בזה את קבלת מכתבך הנ"ל
ומודה לך בעד האינפורמציה שהיתה כלולה בו.

בברכה,

עוזר היועץ המשפטי

יח/אג

(12)

היועץ המשפטי, משרד החוץ

היועץ המשפטי לממשלת ישראל

י"א בניסן תש"י
29.3.50

2-5669 4/24מי

10

הנדון: מקומות קדושים
מכתבך מס. ח/י/176/(95) מיום
27 לח.ז.

רשימת המקומות הארכיאולוגיים שפורסמה בעתון רשמי מיום 15.6.1929 מכילה 85 גליונות דפוס פוליו, והיא כולה שמות כפרים ערביים ומספרים (מראי מקומות למפות). אין ביכלתי להמציא לכם העתק של הרשימה הזאת; אבל תוכלו לקבל גם מספרית משרד המשפטים וגם מן הספריה המרכזית שע"י משרד ראש הממשלה את הכרך הנדון של העתון הרשמי אם יש ברצונכם להכין את העתקה במשרדכם.

2. בעברי על רשימת החוקים המצורפת למכתבכם הנ"ל לא מצאתי בה את פקודת ההקדשות לצרכי צדקה אשר אם גם איננה דנה באופן מפורש במקומות קדושים, הרי אחת ממטרותיה היא קידום הדת וקיום מנהגים ופולחנים דתיים (סעיף 2(2)(ג)). כן לא מצאתי ברשימה את פקודת בתי המשפט האזרחיים והדתיים (שפוט) אשר על פיה בתי הדין הדתיים של העדות הנצריות השונות למעשה מפקחים על המקומות הקדושים של עדותיהם. ישנן עוד הוראות ספורות על מוסדות דתיים ונכסיהם, בחוק העותומני על הקרקעות (למשל סעיפים 121, 122) ובחוקים עותומניים אחרים הנמצאים עוד בתוקף בישראל.

היועץ המשפטי
לממשלת ישראל

הכ/רפ

היועץ המשפטי, משרד החוץ

היועץ המשפטי לממשלת ישראל

י"א בניסן תש"י
29.3.50

25669 4/24ים

<u>הנדון</u>: מקומות קדושים
מכתבך מס. ח/י/176/(95) מיום
27 לח.ז.

רשימת המקומות הארכיאולוגיים שפורסמה בעתון רשמי מיום 15.6.1929 מכילה 85 גליונות דפוס פולין, והיא כולה שמות כפרים ערביים ומספרים (מראי מקומות למפות). אין ביכלתי להמציא לכם העתק של הרשימה הזאת; אבל תוכלו לקבל גם מספריה משרד המשפטים וגם מן הספריה המרכזית שע"י משרד ראש הממשלה את הכרך הנדון של העתון הרשמי אם יש ברצונכם להכין את ההעתקה במשרדכם.

2. בעברי על רשימת החוקים המצורפת למכתבכם הנ"ל לא מצאתי בה את פקודת ההקדשות לצרכי צדקה אשר אם גם אינה דנה באופן מפורש במקומות קדושים, הרי אחת ממטרותיה היא קידום הדת וקיום מנהגים ופולחנים דתיים (סעיף 2(2)(ב)). כן לא מצאתי ברשימה את פקודת בתי המשפט האזרחיים והדתיים (שפוט) אשר על פיה בתי הדין הדתיים של העדות הנצריות השונות למעשה מפקחים על המקומות הקדושים של עדותיהם. ישנן עוד הוראות מפורות על מוסדות דתיים ונכסיהם. בחוק העותומני על הקרקעות (למשל סעיפים 121, 122) ובחוקים עותומניים אחרים הנמצאים עוד בתוקף בישראל.

היועץ המשפטי
לממשלת ישראל

הכ/רפ

משרד המשפטים
מחלקה: אח כהן
29 מרץ 1950
נתקבל מס׳ 30183
תיק 4/24

(10)

מדינת ישראל

אל: משרד המשפטים

מאת: משרד החוץ, עוזר היועץ המשפטי

תאריך: ט׳ ניסן תש״י
(27 במרס 1950)

מס. ח/י/ 116/(95) 40132

הנידון: מקומות קדושים.

נא למצוא ר״פ העתק של קובץ שהכנתי, הכולל חוקים הנוגעים למקומות קדושים. אבקשכם לבדקו ולהודיע לי בהקדם האפשרי אם ישנם חוקים נוספים שיש צורך לצרפם.

סעיף 17 של פקודת העתיקות מזכיר רשימה של מקומות ומצבות זכרון שהופיעה בגליון של העתון הרשמי המיוחד (Gazette Extraordinary) מיום 15.6.29.

אבקשכם להמציא לנו את הרשימה הנ״ל באופן רחוף ביותר.

בברכה,

[signature]

עוזר היועץ המשפטי

LAWS OF PALESTINE
1933

Vol. III

PALESTINE ORDER-IN- COUNCIL 1922

Part VIII - General

83. All persons in Palestine shall enjoy full liberty of conscience and the free exercise of their forms of worship subject only to the maintenance of public order and morals. Each religious community recognised by the Government shall enjoy autonomy for the internal affairs of the community subject to the provisions of any Ordinance or Order issued by the High Commissioner.

THE PALESTINE (HOLY PLACES) ORDER IN COUNCIL, 1924.

At the Court at Buckingham Palace, the 25th Day of July 1924.

Present,

The King's Most Excellent Majesty in Council.

Whereas by the Palestine Order in Council, 1922, it is (among other things) provided that the Civil Courts in Palestine shall exercise jurisdiction in all matters and over all persons in Palestine.

And whereas it is expedient that certain matters shall not be cognizable by the said Courts:

And whereas by treaty, capitulation, grant, usage, sufferance and other lawful means His Majesty has power and jurisdiction within Palestine:

Now, therefore, His Majesty, by virtue and in exercise of the powers in this behalf by the Foreign Jurisdiction Act, 1890, or otherwise in His Majesty vested, is pleased, by and with the advice of His Privy Council, to order, and it is hereby ordered, as follows:-

1. This Order may be cited as "The Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924."

2. Notwithstanding anything to the contrary in the Palestine Order in Council, 1922, or in any Ordinance or law in Palestine, no cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine or the rights or claims relating to the different religious communities in Palestine shall be heard or determined by any Court in Palestine.

Provided that nothing herein contained shall affect or limit the exercise by the Religious Courts of the jurisdiction conferred upon them by, or pursuant to, the said Palestine Order in Council

3. If any question arises whether any cause or matter comes within the terms of the preceding Article hereof, such question shall, pending the constitution of a Commission charged with jurisdiction over the matters set out in the said Article, be referred to the High Commissioner, who shall decide the question after making due enquiry into the matter in accordance with such instructions as he may receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State.

The decision of the High Commissioner shall be final and binding on all parties.

4. His Majesty, His Heirs and Successors in Council, may at any time revoke, alter or amend this Order.

And the Right Honourable James Henry Thomas, one of His Majesty's Principal Secretaries of State, is to give the necessary directions herein accordingly.

GOVERNMENT OF PALESTINE

ORDINANCES, REGULATIONS, RULES, ORDERS AND NOTICES.

Criminal Code Ordinance, No. 74 of 1936,
Amended 1937, 1939, 1944, 1948.

Division III – Offences injurious to the Public in General.

Chapter XVI

OFFENCES RELATING TO RELIGION AND PUBLIC MONUMENTS.

146. Any person who destroys, damages or defiles any place of worship or any object which is held sacred by any class of persons with the intention of thereby insulting the religion of any class of persons, or with the knowledge that any class of persons is likely to consider such destruction, damage or defilement as an insult to their religion, is guilty of a misdemeanour.

147. Any person who wilfully andwithout lawful justification or excuse, the proof of which lies on him, disturbs any meeting of persons lawfully assembled for religious worship, or assaults any person lawfully officiating at any such meeting, or any of the persons there assembled, is guilty of a misdemeanour andis liable to imprisonment for two months or to a fine of twenty pounds.

148. Every person, who with the intention of wounding the feelings of any person and/or insulting the religion of any person, or with the knowledge that the feelings of any person are likely to be wounded, or that the religion of any person is likely to be insulted thereby, commits any trespass in any place or worship or in any place of sepulture or in any place set apart for the performance of funeral rites or as a depository for the remains of the dead, or offers any indignity to any human corpse, or causes disturbance to any persons assembled for the purpose of funeral ceremonies, is guilty of a misdemeanour.

149. Any person who:-

(a) publishes any print, writing, picture or effigy calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of other persons;

(b) utters in a public place and in the hearing of another person any word or sound calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of such other person;

is guilty of a misdemeanour andis liable to imprisonment for one year.

150 Any person who demolishes, destroys, pulls down or damages any building or monument intended for public use or ornament, is guilty of a misdemeanour.

Rates and Taxes (Exemption) Ordinance, 1938, Amended 1940, 1941, 1941.

PART I
Exemption from Municipal Rates.

****

****

4. Notwithstanding anything contained in the Municipal Corporation Ordinance, 1934:

(a) the municipal property rate, general rate and education rate shall not be levied in respect of any building or occupied land of which:- ———

ii. any religious community or body is the owner and occupier, provided that such building or occupied land is used by such religious community or body either as:

A. a place of religious worship, or
B. a monastery or convent, or
C. a hospital, clinic or sanatorium, or
D. a kindergarten, school, orphanage, seminary or professional school, or
E. an almshouse or house for indigents, or
F. a hospice or hostel used exclusively for the gratuitous accommodation of pilgrims, or
G. a takiya, zawiya or soup kitchen or
H. the residence of the head of such community or
I. a religious court.

Provided that no exemption shall be granted in respect of any building or occupied land of which any State or any person holding on behalf of any State, is the owner, or of which any religious community or body, charitable organization or educational institution is the owner or occupier, if such building or occupied land is used by such State, community or body, organization or institution for any purpose the object of which is to derive pecuniary profit.

****

5. The following shall be exempt from municipal property rate, general rate and education rate, that is to say:

(a) any site being an historical monument or historical site under the Antiquities Ordinance, in respect of which the restrictions imposed by that Ordinance interfere, in the opinion of the District Commissioner, with its use for pecuniary profit;

(b) any building, unoccupied land or occupied land of a charitable Waqf constituted as such before a religious court or under the Charitable Trusts Ordinance and not administered for profit or of an educational trust of which the proceeds are applied entirely to the maintenance of schools ;

(c) any cemetery, or that part of any cemetery, which is not used for pecuniary profit.

*********** ****************

5A.- Notwithstanding anything contained in the Local Councils Ordinance, or in any order made under section 2 thereof, any property which, if it were situated within the area of a municipal corporation would be exempted under this Part of this Ordinance from the payment of municipal property rate, general rate or education rate, shall, if it is situated within the area of jurisdiction of any local council be exempt from any property rate, general rate or education rate, respectively, imposed by such local council."

((The same institutions and bodies are exempt from the Rural Property Tax, and the Urban Property Tax, in accordance with Parts II and III respectively of the Rates and Taxes (Exemption) Ordinance, 1938.))

ORDINANCES, REGULATIONS, RULES, ORDERS

AND NOTICES

1936

TOWN PLANNING ORDINANCE No. 28 of 1936
Amended 1938, 1939, 1941.

****

TOWN PLANNING SCHEMES

14. (1) A Local Commission may at any time prepare a detailed town planning scheme with reference to any land within the town planning area, or may adopt with or without modifications, any town planning scheme proposed by all or any of the owners of any such land. Such scheme shall not have effect unless it is approved by the District Commission, which may refuse to approve it except with such modifications and subject to such conditions as it thinks fit.

(2) A town planning scheme prepared or adopted under this section shall deal with all or any of the matters prescribed in section 12 of this Ordinance, and in addition shall, if it is intended to make provisions therefor, deal with all or any of the following matters:-

(a) ....
....

(g) the preservation of objects of archaeological interest or beauty, and the buildings or places used for religious purposes or cemeteries, or regarded with religious veneration.

....

LAWS OF PALESTINE 1933

Vol. II

CHAPTER 94
MINING

AN ORDINANCE REGULATING MINING

8. (1) No prospecting or exploration permit, prospecting or prospecting oil licence, or mining right, mining or mining oil lease or licence to quarry shall authorise or be deemed to authorise the holder or lessee to prospect, explore, mine or quarry within:-

(a)(i) any area which comprises, or is within one hundred metres of a holy site,**, except with the consent of the religious body entrusted with its control;

(ii) any area which comprises, or is within one hundred metres of, an historical site, except with the consent of the Director of Antiquities;

....
....

89. Any person who prospects, explores or mines on land contrary to the provisions of section 7 or 8 is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of fifty pounds and may be required to pay the cost of remedying any damage done to the land.

**
2.(1) In this ordinance, unless the context otherwise requires ...
....

"holy site" includes every holy place, religious building or site entrusted to the control of any religious body in accordance with the provisions of Article 1[illegible] of the Mandate for Palestine;

LAND (ACQUISITION FOR PUBLIC PURPOSES) ORDINANCE,

No. 24 of 1943.

Amended, 1946, 1947.

****

Powers of High Commissioner

3. Where, the High Commissioner is satisfied that it is necessary or expedient for any public purpose so to do he may —

(a) acquire the ownership of any land;

(b) acquire the possession or use of any land for a definite period;

(c) acquire any easement in any land or any other right thereon or thereover;

(d) impose any easement on any land or any other restraint on the exercise of any right incidental to ownership thereof,

paying such compensation or consideration as may be agreed upon or determined under the provisions of this Ordinance.

******

Application of Ordinance to *waqf* lands and other like lands.

24. – (1) In the application of this Ordinance to land dedicated as *waqf*, the trustee (*mutawalli*) of any *waqf*, or in the absence of any trustee the administrator of *waqf*, shall have all the powers of, and be subject to all the obligations imposed by this Ordinance upon, the owner of the land, and the compensation for the land shall be paid to the trustee (*mutawalli*) of the *waqf*, or, in the absence of any such trustee, to the Treasury of the *waqf* in the case of the *waqf* property concerned.

(2) In the application of this Ordinance to land subject to other religious, charitable or the like trusts, the person or authority responsible for the administration of such land shall have all the powers of, and be subject to all the obligations imposed by this Ordinance upon, the owner of the land, and the compensation for the land shall be paid to him.

A N T I Q U I T I E S

AN ORDINANCE TO PROVIDE FOR THE CONTROL OF ANTIQUITIES

(31 December, 1929)

Amended 1937, 1943, 1946

1. This Ordinance may be cited as the Antiquities Ordinance.

PART I. _ INTERPRETATION

2. (1) In this Ordinance, unless the context otherwise requires -

"antiquity" includes an historical monument and means -

(a) any object, whether movable or immovable or a part of the soil, which has been constructed, shaped, inscribed, erected, excavated or otherwise produced or modified by human agency earlier than the year 1700 A.D. together with any part thereof which has at a later date been added, reconstructed or restored;

(b) human and animal remains of a date earlier than the year 600 A.D.; or

(c) any building or construction of a date later than the year 1700 A.D., which the Director may, by order, declare to be an antiquity;

"Board" means the Archaeological Advisory Board established under section 23;

"dealer" means a person engaged in the business of buying and selling antiquities for the purpose of trade and "to deal in antiquities" means to engage in such business;

"Department" means the Department of Antiquities;

"Director" means the Director of the Department;

"historical site" means an area which the Director reasonably believes to contain antiquities or to be associated with important historical events.

(2) The decision of the Director whether any object is or is not an antiquity within the meaning of this Ordinance shall be final.

PART II.- DISCOVERY OF, AND PROPERTY IN, ANTIQUITIES

3. Any person who discovers an antiquity without being furnished with a licence to excavate in accordance with section 6 of this Ordinance shall forthwith give notice of his discovery to the nearest officer of the Department, or to the nearest district officer or assistant district officer, and shall take any other action that may be prescribed.

4. (1) The High Commissioner shall have the right to acquire on behalf of the Government, in accordance with the provisions of this Ordinance, any antiquity which may be discovered in Palestine after the date of the commencement of this Ordinance, and, until such right has been renounced in accordance with the provisions of subsection (2), it shall continue to exist, and no person shall enjoy

any right or interest in such antiquity by reason of his being the owner of the land in which the antiquity is discovered or being the finder of the antiquity; nor shall any such person be entitled to dispose of the antiquity; and any person to whom such antiquity is transferred shall have no right or property therein.

(2) The Director may in writing renounce the right of the High Commissioner to acquire an antiquity under this section.

5. (1) Save as provided in subsection (3), the right of the High Commissioner to acquire an antiquity under section 4 shall be subject to the payment to the finder of the value thereof.

(2) Such value shall be fixed by agreement between the Director and the finder or, in default of agreement, by the arbitrator appointed by the Board, whose award shall be final.

(3) The High Commissioner shall not be liable to pay the value of the antiquity to the finder if -

(a) the discovery of the antiquity was made in contravention of any provision of this Ordinance; or

(b) the Director is of the opinion that the antiquity should be preserved in the place where it was found and includes the area within which it was found in the schedule of historical sites for which provision is made in section 17; or

(c) the antiquity is acquired as a result of a division made pursuant to section 8 (c) and section 11.

PART III. - EXCAVATIONS

6. No person shall dig or otherwise search for antiquities, whether on his own land or elsewhere, unless he has obtained a licence to excavate or to make soundings from the High Commissioner.

7. A licence to excavate shall be granted only to persons-

(a) who are, in the opinion of the Director, prepared to expend on the excavations proposed a sum of money sufficient to secure a result satisfactory on archaeological grounds; and

(b) whose scientific competence is reasonably assured by the guarantees of learned societies or institutions, or in other ways, to the satisfaction of the Director:

Provided that no discrimination shall be made on the grounds of nationality or creed in the grant of a licence to excavate.

8. In addition to any conditions which may be prescribed, every licence granted under this Part shall be subject to the following conditions-

(a) if the land within which the licence is granted is private property, the holder of the licence shall arrange with the owner as to the terms upon which he may enter upon the land for purposes of excavation;

(b) the holder of the licence shall take all reasonable measures for the preservation of the antiquities discovered by him;

(c) at the close of the excavation or at such other times as the Director may require the holder of the licence shall afford an opportunity to the Director to divide, pursuant to section 11, the antiquities so found by exercising or renouncing the right of the High Commissioner to acquire such antiquities;

(d) the holder of the licence shall, within a reasonable time, deposit with the Director any photographs, casts, squeezes or other reproductions, or objects falling to his share in such division which the Director may require;

(e) the holder of the licence shall furnish plans of his excavations to the Director and shall, before the division takes place, furnish the director with lists of all the antiquities discovered therein and any additional information relating thereto which the Director may require;

(f) the holder of the licence, or the society or institution on whose behalf he acts, shall deposit with the Director two copies of any preliminary reports which he may publish relating to his excavations; and

(g) the holder of the licence, or the society or institution on whose behalf he acts, shall produce, within a period of two years after the completion of his excavations (unless this period be extended by the Director), an adequate scientific publication of the results of his excavations and shall deposit two copies of such publication with the Director.

9. In case of breach of any of the conditions upon which a licence to excavate is granted, the Director may forthwith suspend or cancel such licence.

10. (1) If, in the opinion of the High Commissioner negotiations for the agreement referred to in section 8 (a) upon reasonable terms have failed, the High Commissioner may, on behalf and at the cost of the holder of the licence, expropriate the land in whole or in part or obtain compulsorily a lease thereof in accordance with the provisions of the Land (Expropriation) Ordinance.

(2) In assessing the compensation to be paid to the owner ~~of~~ the court shall be guided by the value of neighbouring land of a similar character.

11. (1) In making the division referred to in section 8 (c), the Director shall acquire for the High Commissioner all antiquities which are in his opinion indispensable for the scientific completeness of the Palestine Archaelogical Museum or for the purpose of illustrating the history or art of Palestine.

(2) He shall then make a division of the remaining antiquities aiming as far as possible at giving the holder of the licence a fair share of the results of the excavation.

(3) In order to make such a division possible, the Director may supplement the share of the holder of the licence by objects which are the property of the Government.

(4) If such division is in the opinion of the Director impossible, the holder of the licence shall be granted such compensation as the Director, with the approval of the High Commissioner, may determine.

(5) The cost of transport to the Palestine Archaeological Museum of any antiquity which the High Commissioner may acquire in such division shall be borne by public funds.

PART IV. _ EXPORTATION OF ANTIQUITIES

12. No person shall export from Palestine any antiquity unless he has obtained a licence to export the same from the Director.

13. No fee shall be charged on a licence to export in respect of -

(a) antiquities purchased or exchanged under section 26;
(b) antiquities renounced by the Director in favour of, or granted to, a person holding a licence to excavate;
(c) antiquities which the Director is satisfied were imported into Palestine subsequent to the thirty first day of December, 1900.

(d) antiquities loaned as provided in section 27;
(e) antiquities which are proved to the satisfaction of the Director to be of religious use or devoted to a religious purpose and to be the property of a religious or ecclesiastical body.

14. Any applicants for a licence to export an antiquity shall, if required by the Director, deposit such antiquity with the Director for the purpose of inspection, declare the value thereof and furnish any other particulars which the Director may require.

15. A licence to export antiquities shall be produced by the holder to the Palestine Customs on demand.

16. The Director may prohibit the exportation from Palestine of any antiquity the retention of which in Palestine he considers to be necessary in the public interest:

Provided that he shall not prohibit the exportation of
(a) any antiquity imported into Palestine upon which customs import duty is proved to have been paid;

(b) any antiquity of religious use or devoted to a religious purpose which is being exported by a religious or ecclesiastical body for a religious or ecclesiastical purpose.

PART V. _ HISTORICAL MONUMENTS AND SITES

17. (1) The Director shall publish in the Gazette a schedule of historical monuments and historical sites and may, from time to time, make additions or amendments thereto.

Provided that until such time as the Director shall exercise the powers hereby conferred upon him, the Provisional Schedule of Historical Sites and Monuments, dated the fifteenth day of June, 1929, and published in the Gazette Extraordinary of that date shall be deemed to be a schedule of historical monuments and historical sites duly published by the Directo hereunder.

(2) Copies of the relevant parts of the schedule shall be available for inspection in every District Officer and Police Station in the sub-district in which an historical monument or an historical site is situated.

(3) The Director shall have the power to determine the limits of an historical site.

18. No personal shall -

(a) dig to a depth of more than one metre upon any historical site included in a schedule so published or any addition to or amendment of such schedule, unless he has obtained permission from the Director to do so.

(b) excavate, build, plant trees, quarry, irrigate, burn lime or do similar work or deposit earth or refuse, on or in the immediate neighbourhood of an historical monument or site, or establishxx a cemetery on an historical site, without the permission of the Director;

(c) demolish an historical monument or pull down or remove any part thereof, without the permission of the Director;

(d) make /alterations, additions or repairs to any historical monument, without the permission of the Director;

(e) erect buildings or walls abutting upon an historical monument, without the permission of the Director;

Provided that paragraphs (d) and (e) shall not apply to historical monument of religious use or devoted to a religious purpose which are the property of a religious or ecclesiastical body.

19. (1) Where any historical monument or historical site is registered in the land registers as private property, the Director may-

(a) make arrangements with the owner for its preservation, inspection and maintenance and may make a contribution from public funds towards the cost of carrying out any works of repair or conservation which he deems necessary and which the owner may be willing to undertake:

Provided that where the Director so contributes towards the cost of carrying out such works they shall be performed subject to any conditions which he may impose; or

(b) purchase or lease the site by private treaty; or

(c) acquire the site or obtain compulsorily a lease thereof in accordance with the provisions of the Land (Expropriation) Ordinance, or

(d) in the case of an historical monument, remove the xxx whole or any part thereof, making good any damage done to the site or to buildings thereon by such removal and paying compensation therefor:

Provided that the amount of such compensation shall be fixed by agreement or, in the case of dispute, by an arbitrator appointed by the Chief Justice; and

Provided that paragraphs (c) and (d) shall not apply to sites or historical monuments of religious use or devoted to a religious purpose which are the property of a religious or ecclesiastical body.

(2) Where the Director considers that it would be advantageous that a society or institution should undertake the maintenance or conservation of an historical monument or site, he may grant to the society or institution a licence to maintain or conserve such a monument or site on such terms and conditions, including provision for the charge of a fee for admission thereto, as may be agreed:

Provided that, if the monument or site is wholly or partially private property, the powers bestowed upon the society or institution shall not exceed those bestowed herein upon the Director.

(3) In case of breach of any of the terms or conditions imposed in a licence granted under the preceding subsection, the Director may forthwith suspend or cancel such licence.

20. Where an historical site is not registered in the land registers as private property, it may be registered at any time in the name of the High Commissioner if in the opinion of the Director such registration is necessary on archaeological grounds:

Provided that the person claiming to be the owner thereof may, subject to the provisions of the Land (Settlement of Title) Ordinance, institute proceedings at any time for the rectification of the register; and

Provided further that this section shall not apply to historical sites of religious use or devoted to a religious purpose which are the property of a religious or ecclesiastical body.

21. The owner of an historical site shall at all reasonable times permit any officer of the Department, and any other person on behalf of the Director, to enter upon the site to inspect and study the monuments and to make drawings, photographs or reproductions thereof by the making of casts or by any other method, and to carry out any necessary work for the maintenance or conservation thereof.

PART VI PENALTIES

22. (1) Any person who, being the finder of any antiquity, fails to report the antiquity or to take action to protect it or to state the circumstances of the discovery or the origin of the antiquity, or wilfully makes a false statement of such circumstances, or such origin, is guilty of an offence and is liable to imprisonment for one month or a fine of twenty pounds.

(2) Any person who fails to give reasonable facilities to an officer of the Government to inspect, copy or study an antiquity, where the duty to give such facilities is imposed under this Ordinance is guilty of an offence and is liable to a fine of twenty pounds.

(3) Any person who, not being the holder of a licence to excavate granted under section 6, digs for antiquities or demolishes any ancient walls or other structures or objects which are antiquities within the meaning of this Ordinance, whether above or below the ground, even though these acts are done upon land of which he is the owner, is guilty of an offence and is liable to a fine of two hundred pounds.

(4) Any person who, not being the holder of a licence to export granted under section 17, exports or attempts to export any antiquity is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

(5) Any person who exports or attempts to export an antiquity of which the exportation has been prohibited, in accordance with section 16 is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of one thousand pounds or the value of the antiquity whichever is the greater sum.

(6) Any person who commits an offence against any of the provisions of section 18 is guilty of an offence and is liable to a fine of two hundred pounds.

(7) Any person who, not being the holder of a licence granted under section 25, deals in ~~xxxxx~~ antiquities is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

(8) Any person who maliciously or negligently destroys, injures, defaces or disfigures any antiquity is guilty of an offence and is liable to imprisonment for twelve months or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

(9) Any person who wilfully deceives or attempts to deceive a purchaser or any officer of the Government by any description, statement or other indication as to the genuineness or antiquity of any object of archaeological interest is guilty of an offence and is liable to imprisonment for one year or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

PART VII - MISCELLANEOUS

23. (1) The High Commissioner shall by order, establish an Archaeological Advisory Board consisting of the Director, who shall be *ex officio* chairman thereof, and such members as the High Commissioner may nominate to represent archaeological interests.

(2) The Director shall not be bound by the advice of the Board.

24. (1) Every person in possession of an antiquity shall at the request of the Director, permit the same to be inspected and studied at all reasonable times by an officer of the Department or other person on his behalf, and shall give to him all reasonable facilities to make drawings, photographs or reproductions thereof by the making of casts or by any other means:

Provided that any such drawings, photographs or reproductions shall not be sold without the consent of the person in possession of the antiquity.

25. ~~(1)~~ No person shall deal in antiquities unless he is in possession of a dealer's licence granted by the Director.

26. The High Commissioner may authorise the sale or exchange of antiquities which are the property of the Government, and in the opinion of the Director, are not required for the Palestine Archaeological Museum.

27. (1) The Director with the approval of the High Commissioner may make loans to learned societies, educational institutions or bodies, or museums, of any antiquities which are the property of the Government, and may authorise the exportation of such antiquities from Palestine for the purpose.

(2) An agreement for a loan under the preceding subsection shall contain adequate provisions for the preservation, assurance and return of the antiquities by and at the cost of the learned society, [educational institution or body] or museum to whom the antiquities are lent.

28. (1) Where it appears that adequate provision is made by the law of any neighbouring territory to prevent the importation of antiquities from Palestine otherwise than under licence of the Department, the High Commissioner may issue an order forbidding the import of antiquities from such territory into Palestine otherwise than under a licence granted by the Department of Antiquities in that territory.

(2) Any antiquities seized on account of the contravention of such an order shall be returned to the government of the territory from which the importation has been attempted.

29. The Director may, with the approval of the High Commissioner, delegate the exercise of any powers possessed by him under this Ordinance to any other officer of the Department.

PART VIII. RULES

30. The High Commissioner may make rules -

(a) excluding any class of antiquities from the operation of this Ordinance or any part thereof;

(b) determining the composition and procedure of the Board, the term during which members shall hold office and the matters upon which the Board shall be consulted by the Director;

(d) determining the conditions upon which licences to excavate shall be granted;

(e) governing the grant of licences to export antiquities and, subject to the provisions of section 13, the fees to be paid therefor; and

(f) generally, for giving effect to this Ordinance.

LAWS OF PALESTINE
1933

Vol. III

PALESTINE ORDER-IN- COUNCIL 1922

Part VIII - General

83. All persons in Palestine shall enjoy full liberty of conscience and the free exercise of their forms of worship subject only to the maintenance of public order and morals. Each religious community ~~recognized by the Government~~ shall enjoy autonomy for the internal affairs of the community subject to the provisions of any Ordinance or Order issued by the High Commissioner_

THE PALESTINE (HOLY PLACES) ORDER IN COUNCIL, 1924.

At the Court at Buckingham Palace, the 25th Day of July1924.

Present,

The King's Most Excellent Majesty in Council.

Whereas by the Palestine Order in Council, 1922, it is (among other things) provided that the Civil Courts in Palestine shall exercise jurisdiction in all matters and over all persons in Palestine.

And whereas it is expedient that certain matters shall not be cognizable by the said Courts:

And whereas by treaty, capitulation, grant, usage, sufferance and other lawful means His Majesty has power and jurisdiction within Palestine:

Now, therefore, His Majesty, by virtue and in exercise of the powers in this behalf by the Foreign Jurisdiction Act, 1890, or otherwise in His Majesty vested, is pleased, by and with the advice of His Privy Council, to order, and itis hereby ordered, as follows:-

1. This Order may be cited as "The Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924."

2. Notwithstanding anything to the contrary in the Palestine Order in Council, 1922, or in any Ordinance or law in Palestine, no cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine or the rights or claims relating to the different religious communities in Palestine shall be heard or determined by any Court in Palestine.

Provided that nothing herein contained shall affect or limit the exercise by the Religious Courts of the jurisdiction conferred upon them by, or pursuant to, the said Palestine Order in Council

3. If any question arises whether any cause or matter comes within the terms of the preceding Article hereof, such question shall, pending the constitution of a Commission charged with jurisdiction over the matters set out in the said Article, be referred to the High Commissioner, who shall decide the question after making due enquiry into the matter in accordance with such instructions as he may receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State.

The decision of the High Commissioner shall be final and binding on all parties.

4. His Majesty, His Heirs and Successors in Council, may at any time revoke, alter or amend this Order.

And the Right Honourable James Henry Thomas, one of His Majesty's Principal Secretaries of State, is to give the necessary directions herein accordingly.

GOVERNMENT OF PALESTINE

ORDINANCES, REGULATIONS, RULES, ORDERS AND NOTICES.

CRIMINAL CODE ORDINANCE, No. 74 of 1936
Amended 1937, 1939, 1944, 1948.

Division III - Offences injurious to the Public in General.

Chapter XVI

OFFENCES RELATING TO RELIGION AND PUBLIC MONUMENTS

146. Any person who destroys, damages or defiles any place of worship or any object which is held sacred by any class of persons with the intention of thereby insulting the religion of any class of persons, or with the knowledge that any class of persons is likely to consider such destruction, damage or defilement as an insult to their religion, is guilty of a misdemeanour.

147. Any person who wilfully andwithout lawful justification or excuse, the proof of which lies on him, disturbs any meeting of persons lawfully assembled for religious worship, or assaults any person lawfully officiating at any such meeting, or any of the persons there assembled, is guilty of a misdemeanour andis liable to imprisonment for two months or to a fine of twenty pounds.

148. Every person, who with the intention of wounding the feelings of any person and/or insulting the religion of any person, or with the knowledge that the feelings of any person are likely to be wounded, or that the religion of any person is likely to be insulted thereby, commits any trespass in any place or worship or in any place of sepulture or in any pl ce set apart for the performance of funeral rites or as a depository for the remains of the dead, or offers any indignity to any human corpse, or causes disturbance to any persons assembled for the purpose of funeral ceremonies, is guilty of a misdemeanour.

149. Any person who:-

(a) publishes any print, writing, picture or effigy calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of other persons;

(b) utters in a public place and in the hearing of another person any word or sound calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of such other person;

is guilty of a misdemeanour andis liable to imprisonment for one year.

150. Any person who demolishes, destroys, pulls down or damages any building or monument intended for public use or ornament, is guilty of a misdemeanour.

Rates and Taxes (Exemption) Ordinance, 1938, Amended 1940, 1941,1943.

PART I
Exemption from Municipal Rates.

....
....

4. Notwithstanding anything contained in the Municipal Corporation Ordinance, 1934:

(a) the municipal property rate, general rate and education rate shall not be levied in respect of any building or occupied land of which:-

ii. any religious community or body is the owner and occupier, provided that such building or occupied land is used by such religious community or body either as:

A. a place of religiour worship, or
B. a monastery or convent, or
C. a hospital, clinic or sanatorium, or
D. a kindergarten, school, orphanage, seminary or professional school, or
E. an almshouse or house for indigents, or
F. a hospice or hostel used exclusively for the gratuitous accommodation of pilgrims, or
G. a takiya, zawiya or soup kitchen or
H. the residence of the head of such community or
I. a religious court.

Provided that no exemption shall be granted in respect of any building or occupied land of which any State or any person holding on behalf of any State, is the owner, or of which any religious community or body, charitable organization or educational institution is the owner or occupier, if such building or occupied land is used by such State, community or body, organisation or institution for any purpose the object of which is to derive pecuniary profit.

....

5. The following shall be exempt from municipal property rate, general rate and education rate, that is to say:

(a) any site being an historical monument or historical site under the antiquities Ordinance, in respect of which the restrictions imposed by that Ordinance interfere, in the opinion of the District Commissioner, with its use for pecuniary profit;

(b) any building, unoccupied land or occupied land of a charitable Waqf constituted as such before a religious court or under the Charitable Trusts Ordinance and not administered for profit or of an educational trust of which the proceeds are applied entirely to the maintenance of schools ;

(c) any cemetery, or that part of any cemetery, which is not used for pecuniary profit.

....

5A.- Notwithstanding anything contained in the Local Councils Ordinance, or in any order made under section 2 thereof, any property which, if it were situated within the area of a municipal corporation would be exempted under this Part of this Ordinance from the payment of municipal property rate, general rate or education rate, shall, if it is situated within the area of jurisdiction of any local council be exempt from any property rate, general rate or education rate, respectively, imposed by such local council."

((The same institutions and bodies are exempt from the Rural Property Tax, and the Urban Property Tax, in accordance with Parts II and III respectively of the Rates and Taxes (Exemption) Ordinance, 1938.))

ORDINANCES, REGULATIONS, RULES, ORDERS

AND NOTICES

1936

TOWN PLANNING ORDINANCE No. 28 of 1936
Amended 1938, 1939, 1941.

....

TOWN PLANNING SCHEMES

14. (1) A Local Commission may at any time prepare a detailed town planning scheme with reference to any land within the town planning area, or may adopt with or without modifications, any town planning scheme proposed by all or any of the owners of any such land. Such scheme shall not have effect unless it is approved by the District Commission, which may refuse to approve it except with such modifications and subject to such conditions as it thinks fit.

(2) A town planning scheme prepared or adopted under this section shall deal with all or any of the matters prescribed in section 12 of this Ordinance, and in addition shall, if it is intended to make provisions therefor, deal with all or any of the following matters:-

(a) ....
....

(g) the preservation of objects of archaeological interest or beauty, and the buildings or places used for religious purposes or cemeteries, or regarded with religious veneration;

....

CHAPTER 94
MINING

AN ORDINANCE REGULATING MINING

8. (1) No prospecting or exploration permit, prospecting or prospecting oil licence, or mining right, mining or mining oil lease or licence to quarry shall authorise or be deemed to authorise the holder or lessee to prospect, explore, mine or quarry within:-

(a)(i) any area which comprises, or is within one hundred metres of a holy site,++, except with the consent of the religious body entrusted with its control;

(ii) any area which comprises, or is within one hundred metres of, an historical site, except with the consent of the Director of Antiquities;

....
....

89. Any person who prospects, explores or mines on land contrary to the provisions of section 7 or 8 is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of fifty pounds and may be required to pay the cost of remedying any damage done to the land.

++
2.(1) In this ordinance, unless the context otherwise requires ...
....

"holy site" includes every holy place, religious building or site entrusted to the control of any religious body in accordance with the provisions of Article 14 of the Mandate for Palestine.

LAND (ACQUISITION FOR PUBLIC PURPOSES) ORDINANCE,

No. 24 of 1943.

Amended, 1946 , 1947.

....

Powers of High Commissioner

1. Where, the High Commissioner is satisfied that it is necessary or expedient for any public purpose so to do he may —

(a) acquire the ownership of any land;

(b) acquire the possession or use of any land for a definite period;

(c) acquire any easement on any land or any other right thereon or thereover;

(d) impose any easement on any land or any other restraint on the exercise of any right incidental to ownership thereof,

paying such compensation or consideration as may be agreed upon or determined under the provisions of this Ordinance.

......

Application of Ordinance to _waqf_ lands and other like lands.

24. – (1) In the application of this Ordinance to land dedicated as _waqf_, the trustee (_mutawalli_) of any _waqf_, or in the absence of any trustee the Administration of _Awqaf_, shall have all the powers of, and be subject to all the obligations imposed by this Ordinance upon, the owner of the land, and the compensation foe the land shall be paid to the trustee (_mutawalli_) of the _waqf_, or, in the absence of any such trustee, to the Treasury of the _Awqaf_ in the name of the _waqf_ property concerned.

(2) In the application of this Ordinance to land subject to other religious, charitable or the like trusts, the person or authority responsible for the administration of such land shall have all the powers of, and be subject to all the obligations imposed by this Ordinance upon, the owner of the land, and the compensation for the land shall be paid to him.

A N T I Q U I T I E S

AN ORDINANCE TO PROVIDE FOR THE CONTROL OF ANTIQUITIES

(31 December, 1929)

Amended 1937, 1943, 1946

1. This Ordinance may be cited as the Antiquities Ordinance.

PART I. – INTERPRETATION

2. (1) In this Ordinance, unless the context otherwise requires –

"antiquity" includes an historical monument and means –

(a) any object, whether movable or immovable or a part of the soil, which has been constructed, shaped, inscribed, erected, excavated or otherwise produced or modified by human agency earlier than the year 1700 A.D. together with any part thereof which has at a later date been added, reconstructed or restored;

(b) human and animal remains of a date earlier than the year 600 A.D.; or

(c) any building or construction of a date later than the year 1700 A.D., which the Director may, by order, declare to be an antiquity;

"Board" means the Archaeological Advisory Board established under section 23;

"dealer" means a person engaged in the business of buying and selling antiquities for the purpose of trade and "to deal in antiquities" means to engage in such business;

"Department" means the Department of Antiquities;

"Director" means the Director of the Department;

"historical site" means an area which the Director reasonably believes to contain antiquities or to be associated with important historical events.

(2) The decision of the Director whether any object is or is not an antiquity within the meaning of this Ordinance shall be final.

PART II. – DISCOVERY OF, AND PROPERTY IN, ANTIQUITIES

3. Any person who discovers an antiquity without being furnished with a licence to excavate in accordance with section 6 of this Ordinance shall forthwith give notice of his discovery to the nearest officer of the Department, or to the nearest district officer or assistant district officer, and shall take any other action that may be prescribed.

4. (1) The High Commissioner shall have the right to acquire on behalf of the Government, in accordance with the provisions of this Ordinance, any antiquity which may be discovered in Palestine after the date of the commencement of this Ordinance, and, until such right has been renounced in accordance with the provisions of subsection (2), it shall continue to exist, and no person shall enjoy

any right or interest in such antiquity by reason of his being the owner of the land in which the antiquity is discovered or being the finder of the antiquity; nor shall any such person be entitled to dispose of the antiquity; and any person to whom such antiquity is transferred shall have no right or property therein.

(2) The Director may in writing renounce the right of the High Commissioner to acquire an antiquity under this section.

5. (1) Save as provided in subsection (3), the right of the High Commissioner to acquire an antiquity under section 4 shall be subject to the payment to the finder of the value thereof.

(2) Such value shall be fixed by agreement between the Director and the finder or, in default of agreement, by the arbitrator appointed by the Board, whose award shall be final.

(3) The High Commissioner shall not be liable to pay the value of the antiquity to the finder if -

(a) the discovery of the antiquity was made in contravention of any provision of this Ordinance; or

(b) the Director is of the opinion that the antiquity should be preserved in the place where it was found and includes the area within which it was found in the schedule of historical sites for which provision is made in section 17; or

(c) the antiquity is acquired as a result of a division made pursuant to section 8 (c) and section 11.

PART III. - EXCAVATIONS

6. No person shall dig or otherwise search for antiquities, whether on his own land or elsewhere, unless he has obtained a licence to excavate or to make soundings from the High Commissioner.

7. A licence to excavate shall be granted only to persons-

(a) who are, in the opinion of the Director, prepared to expend on the excavations proposed a sum of money sufficient to secure a result satisfactory on archaeological grounds; and

(b) whose scientific competence is reasonably assured by the guarantees of learned societies or institutions, or in other ways, to the satisfaction of the Director:

Provided that no discrimination shall be made on the grounds of nationality or creed in the grant of a licence to excavate.

8. In addition to any conditions which may be prescribed, every licence granted under this Part shall be subject to the following conditions-

(a) if the land within which the licence is granted is private property, the holder of the licence shall arrange with the owner as to the terms upon which he may enter upon the land for purposes of excavation;

(b) the holder of the licence shall take all reasonable measures for the preservation of the antiquities discovered by him;

(c) at the close of the excavation or at such other times as the Director may require the holder of the licence shall afford an opportunity to the Director to divide, pursuant to section 11, the antiquities so found by exercising or renouncing the right of the High Commissioner to acquire such antiquities;

(d) the holder of the licence shall, within a reasonable time, deposit with the Director any photographs, casts, squeezes or other reproductions, or objects falling to his share in such division which the Director may require;

(e) the holder of the licence shall furnish plans of his excavations to the Director and shall, before the division takes place, furnish the Director with lists of all the antiquities discovered therein and any additional information relating thereto which the Director may require;

(f) the holder of the licence, or the society or institution on whose behalf he acts, shall deposit with the Director two copies of any preliminary reports which he may publish relating to his excavations; and

(g) the holder of the licence, or the society or institution on whose behalf he acts, shall produce, within a period of two years after the completion of his excavations (unless this period be extended by the Director), an adequate scientific publication of the results of his excavations and shall deposit two copies of such publication with the Director.

9 In case of breach of any of the conditions upon which a licence to excavate is granted, the Director may forthwith suspend or cancel such licence.

10. (1) If, in the opinion of the High Commissioner negotiations for the agreement referred to in section 8 (a) upon reasonable terms have failed, the High Commissioner may, on behalf and at the cost of the holder of the licence, expropriate the land in whole or in part or obtain compulsorily a lease thereof in accordance with the provisions of the Land (Expropriation) Ordinance.

(2) In assessing the compensation to be paid to the owner ~~of~~ the court shall be guided by the value of neighbouring land of a similar character.

11. (1) In making the division referred to in section 8 (c), the Director shall acquire for the High Commissioner all antiquities which are in his opinion indispensable for the scientific completeness of the Palestine Archaeological Museum or for the purpose of illustrating the history or art of Palestine.

(2) He shall then make a division of the remaining antiquities aiming as far as possible at giving the holder of the licence a fair share of the results of the excavation.

(3) In order to make such a division possible, the Director may supplement the share of the holder of the licence by objects which are the property of the Government.

(4) If such division is in the opinion of the Director impossible, the holder of the licence shall be granted such compensation as the Director, with the approval of the High Commissioner, may determine.

(5) The cost of transport to the Palestine Archaeological Museum of any antiquity which the High Commissioner may acquire in such division shall be borne by public funds.

PART IV. - EXPORTATION OF ANTIQUITIES

12. No person shall export from Palestine any antiquity unless he has obtained a licence to export the same from the Director.

13. No fee shall be charged on a licence to export in respect of -

(a) antiquities purchased or exchanged under section 26;
(b) antiquities renounced by the Director in favour of, or granted to, a person holding a licence to excavate;
(c) antiquities which the Director is satisfied were imported into Palestine subsequent to the thirty first day of December, 1900.

(d) antiquities loaned as provided in section 27;
(e) antiquities which are proved to the satisfaction of the Director to be of religious use or devoted to a religious purpose and to be the property of a religious or ecclesiastical body.

14. Any applicants for a licence to export an antiquity shall, if required by the Director, deposit such antiquity with the Director for the purpose of inspection, declare the value thereof and furnish any other particulars which the Director may require.

15. A licence to export antiquities shall be produced by the holder to the Palestine Customs on demand.

16. The Director may prohibit the exportation from Palestine of any antiquity the retention of which in Palestine he considers to be necessary in the public interest:

Provided that he shall not prohibit the exportation of
(a) any antiquity imported into Palestine upon which customs import duty is proved to have been paid;

(b) any antiquity of religious use or devoted to a religious purpose which is being exported by a religious or ecclesiastical body for a religious or ecclesiastical purpose.

PART V. - HISTORICAL MONUMENTS AND SITES

17. (1) The Director shall publish in the Gazette a schedule of historical monuments and historical sites and may, from time to time, make additions or amendments thereto.

Provided that until such time as the Director shall exercise the powers hereby conferred upon him, the Provisional Schedule of Historical Sites and Monuments, dated the fifteenth day of June, 1929, and published in the Gazette Extraordinary of that date shall be deemed to be a schedule of historical monuments and historical sites duly published by the Director hereunder.

(2) Copies of the relevant parts of the schedule shall be available for inspection in every District Officer and Police Station in the sub-district in which an historical monument or an historical site is situated.

(3) The Director shall have the power to determine the limits of an historical site.

18. No personal shall -

(a) dig to a depth of more than one metre upon any historical
site included in a schedule so published or any addition to
or amendment of such schedule, unless he has obtained
permission from the Director to do so.

(b) excavate, build, plant trees, quarry, irrigate, burn lime or
do similar work or deposit earth or refuse, on or in the
immediate neighbourhood of an historical monument or site,
or establishx a cemetery on an historical site, without
the permission of the Director;

(c) demolish an historical monument or pull down or remove any
part thereof, without the permission of the Director;

(d) make /lterations, additions or repairs to any historical
monument, without the permission of the Director;

(e) erect buildings or walls abutting upon an historical
monument, without the permission of the Director;

Provided that paragraphs (d) and (e) shall not apply to
historical monument of religious use or devoted to a religious
purpose which are the property of a religious or ecclesiastical body.

19. (1) Where any historical monument or historical site is
registered in the land registers as private property, the Director
may-

(a) make arrangements with the owner for its preservation,
inspection and maintenance and may make a contribution
from public funds towards the cost of carrying out any works
of repair or conservation which he deems necessary and which
the owner may be willing to undertake:

Provided that where the Director so contributes towards the
cost of carrying out such works they shall be performed subject
to any conditions which he may impose; or

(b) purchase or lease the site by private treaty; or

(c) acquire the site or obtain compulsorily a lease thereof in
accordance with the provisions of the Land (Expropriation)
Ordinance; or

(d) in the case of an historical monument, remove the ~~sam~~ whole or
any part thereof, making good any damage done to the site or
to buildings thereon by such removal and paying compensation
therefor:

Provided that the amount of such compensation shall be fixed
by agreement or, in the case of dispute, by an arbitrator
appointed by the Chief Justice; and

Provided that paragraphs (c) and (d) shall not apply to
sites or historical monuments of religious use or devoted to a
religious purpose which are the property of a religious or
ecclesiastical body.

(2) Where the Director considers that it would be advantageous that a society or institution should undertake the maintenance or conservation of an historical monument or site, he may grant to the society or institution a licence to maintain or conserve such a monument or site on such terms and conditions, including provision for the charge of a fee for admission thereto, as may be agreed:

Provided that, if the monument or site is wholly or partially private property, the powers bestowed upon the society or institution shall not exceed those bestowed herein upon the Director.

(3) In case of breach of any of the terms or conditions imposed in a licence granted under the preceding subsection, the Director may forthwith suspend or cancel such licence.

20. Where an historical site is not registered in the land registers as private property, it may be registered at any time in the name of the High Commissioner if in the opinion of the Director such registration is necessary on archaeological grounds:

Provided that the person claiming to be the owner thereof may, subject to the provisions of the Land (Settlement of Title) Ordinance, institute proceedings at any time for the rectification of the register; and

Provided further that this section shall not apply to historical sites of religious use or devoted to a religious purpose which are the property of a religious or ecclesiastical body.

21. The owner of an historical site shall at all reasonable times permit any officer of the Department, and any other person on behalf of the Director, to enter upon the site to inspect and study the monuments and to make drawings, photographs or reproductions thereof by the making of casts or by any other method, and to carry out any necessary work for the maintenance or conservation thereof.

PART VI <u>PENALTIES</u>

22. (1) Any person who, being the finder of any antiquity, fails to report the antiquity or to take action to protect it or to state the circumstances of the discovery or the origin of the antiquity, or wilfully makes a false statement of such circumstances, or such origin, is guilty of an offence and is liable to imprisonment for one month or a fine of twenty pounds.

(2) Any person who fails to give reasonable facilities to an officer of the Government to inspect, copy or study an antiquity, where the duty to give such facilities is imposed under this Ordinance is guilty of an offence and is liable to a fine of twenty pounds.

(3) Any person who, not being the holder of a licence to excavate granted under section 6, digs for antiquities or demolishes any ancient walls or other structures or objects which are antiquities within the meaning of this Ordinance, whether above or below the ground, even though these acts are done upon land of which he is the owner, is guilty of an offence and is liable to a fine of two hundred pounds.

(4) Any person who, not being the holder of a licence to export granted under section 12, exports or attempts to export any antiquity is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

(5) Any person who exports or attempts to export an antiquity of which the exportation has been prohibited, in accordance with section 16 is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of one thousand pounds or the value of the antiquity whichever is the greater sum.

(6) Any person who commits an offence against any of the provisions of section 18 is guilty of an offence and is liable to a fine of two hundred pounds.

(7) Any person who, not being the holder of a licence granted under section 25, deals in ~~xxxxx~~ antiquities is guilty of an offence and is liable to imprisonment for six months or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

(8) Any person who maliciously or negligently destroys, injures, defaces or disfigures any antiquity is guilty of an offence and is liable to imprisonment for twelve months or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

(9) Any person who wilfully deceives or attempts to deceive a purchaser or any officer of the Government by any description, statement or other indication as to the genuiness or antiquity of any object of archaeological interest is guilty of an offence and is liable to imprisonment for one year or a fine of one hundred pounds or both such penalties.

PART VII - MISCELLANEOUS

23. (1) The High Commissioner shall by order, establish an Archaeological Advisory Board consisting of the Directors, who shall be ex officio chairman thereof, and such members as the High Commissioner may nominate to represent archaeological interests.

(2) The Directpr shall not be bound by the advice of the Board.

24. (1) Every person in possession of an antiquity shall at the request of the Director, permit the same to be inspected and studied at all reasonable times by an officer of the Department or other person on his behalf, and shall give to him all reasonable facilities to make drawings, photographs or reproductions thereof by the making of casts or by any other means:

Provided that any such drawings, photographs or reproductions shall not be sold without the consent of the person in possession of the antiquity.

25. ~~(1)~~ No person shall deal in antiquities unless he is in possession of a dealer's licence granted by the Director.

26. The High Commissioner may authorise the sale or exchange of antiquities which are the property of the Government, and in the opinion of the Director, are not required for the Palestine Archaeological Museum.

27. (1) The Director with the approval of the High Commissioner may make loans to learned societies, educational institutions or bodies, or museums, of any antiquities which are the property of the Government, and may authorise the exportation of such antiquities from Palestine for the purpose.

(2) An agreement for a loan under the preceding subsection shall contain adequate provisions for the preservation, assurance and return of the antiquities by and at the cost of the learned society, [educational institution or body,] or museum to whom the antiquities are lent.

28. (1) Where it appears that adequate provision is made by the law of any neighbouring territory to prevent the importation of antiquities from Palestine otherwise than under licence of the Department, the High Commissioner may issue an order forbidding the import of antiquities from such territory into Palestine ot erwise than under a licence granted by the Department of Antiquities in that territory.

(2) Any antiquities seized on account of the contravention of such an order shall be returned to the government of the territory from which the importation has been at empted.

29. The Director may, with the approval of the High Commissioner, delegate the exercise of any powers possessed by him under this Ordinance to any other officer of the Department.

PART VIII. <u>RULES</u>

30. The High Commissioner may make rules -

(a) excluding any class of antiquities from the operation of this Ordinance or any part thereof;

(b) determining the composition and procedure of the Board, the term during which members shall hold office and the matters upon which the Board shall be consulted by the Director;

(d) Determining the conditions upon which licences to excavate shall be granted;

(e) governing the grant of licences to export antiquities and, subject to the provisions of section 13, the fees to be paid therefor; and

(f) generally, for giving effect to this Ordinance.

(9)

ק"ק 4124

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS

FO/I/ (95) CONFIDENTIAL

O P I N I O N

The Problem of the Definition of the terms "Holy Places, Religious Buildings and Sites".

(This Opinion is written in English as the source material is in that language).

I.

The Mandate for Palestine contains three provisions regarding Holy Places. Article 13, which imposes upon the Mandatory itself, and not on the Administration of Palestine, the responsibility in relation to the Holy Places, religious buildings and sites, provides as follows:-

> "All responsibility in connection with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites and the free exercise of worship, while ensuring the requirements of public order and decorum, is assumed by the Mandatory, who shall be responsible solely to the League of Nations in all matters connected herewith, provided that nothing in this Article shall prevent the Mandatory from entering into such arrangements as he may deem reasonable with the Administration (sc. of Palestine) for the purpose of carrying the provisions of this Article into effect; and provided also that nothing in this Mandate shall be construed as conferring upon the Mandatory authority to interfere with the fabric or the management of purely Moslem sacred shrines, the immunities of which are guaranteed."

The Mandate itself goes on, in Article 14, to suggest machinery for defining and determining the rights in relation, not to the matters covered in Article 13, but to "the Holy Places, and the rights and claims of the different religious communities in Palestine". Under this Article

> "A special Commission shall be appointed by the Mandatory to study, define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places and the rights and claims

> relating to the different religious communities in Palestine. The method of nomination, the composition and the functions of this Commission shall be submitted to the Council of the League for its approval, and the Commission shall not be appointed or enter upon its functions without the approval of the Council."

Article 28 provides that in the event of the termination of the Mandate the Council of the League shall make such arrangements as may be deemed necessary for safeguarding in perpetuity, under guarantee of the League, the rights secured under Articles 13 and 14.

In accordance with this approach, Article 2 of the Palestine (Holy Places) Order in Council of 1924 removed from the jurisdiction of any court in Palestine every cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine or the rights or claims relating to the different religious communities in Palestine. Under Article 3 of this Order in Council if any question arises whether any cause or matter comes within the terms of Article 2, the question was, pending the constitution of a Commission charged with jurisdiction over such matters, to be referred to the High Commissioner, who was to decide after making due enquiry into the matter in accordance with such instructions as he might receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State (the Colonial Secretary). The decision of the High Commissioner was to be final and binding on all parties.

Mr. H.E. Baker, Deputy Attorney General to the Government of Israel, has given the following description of the situation that existed during the period of the Mandate. He writes:-

"No such Commission as was contemplated by Article 14 of the Mandate and referred to in Article 3 of the said Order in Council was ever appointed.

"From time to time a question arose as to whether a certain court in Palestine could not hear or determine a certain cause or matter relating to a synagogue or a cemetery or a shrine by reason of the provisions of Article 2 of the said Order in Council, but in none of the judgments in such cases did the Court endeavour to define the expression "the Holy Places" used in the said Article.

"It is not surprising, as, generally speaking, if the Court had any reason to believe that any cause or matter might be "a cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine" it referred the matter to the High Commissioner in accordance with Article 3 of the said Order in Council without endeavouring to determine whether or not the cause or matter was such a cause or matter. In two judgments, however, the Court did to some extent examine whether a particular place was a Holy Place or religious site. In the case of Khadra v. Hajjar, the Land Court which

dealt with the case held that the land in question "was in fact used as a burial ground and therefore was a Holy Place or religious site within the meaning of the said Order in Council" and that accordingly they had no jurisdiction to hear the case. On appeal the Court of Appeal (Land Appeal No. 2 of 1933, 2 P.L.R. 53) held that the Land Court was wrong in dismissing the action pending reference to the High Commissioner, and the issue of his decision thereon, and set aside the Order of the Land Court to that effect and remitted the cause to the Land Court to proceed therein in accordance with Article 3 of the said Order in Council and in accordance with the High Commissioner's decision. It will be observed that the Land Court did not decide whether the burial ground in question was a "Holy Place" or a "religious site", although it was argued before it that a cemetery is a "Holy Place" within the meaning of Article 2 of the said Order in Council, and that the Court of Appeal did not deal with the question at all. The case therefore is of no assistance in determining what constitutes a "Holy Place".

"In the case of Mudeer el Awkaf el 'Am v. Government of Palestine, Civil Appeal No. 229 of 1945 (1946, 13 P.L.R. 175) in which it was submitted that a certain Moslem shrine of Sheikh Bureik was a "holy site" and therefore the Settlement Officer had no jurisdiction to entertain the claim to it by reason of the provisions of the Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924, the Court of Civil Appeal (Fitzgerald C.J. and Curry, J.) in the course of its judgment said:

> "... It is argued that the Settlement Officer was wrong on three grounds. The first one was that this claim of the Supreme Moslem Council was a claim to a holy site and as such the Court had no jurisdiction to entertain it; it should have been submitted to the High Commissioner under the provisions of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. In this connection we invite attention to the fact that Article 2 of the Order-in-Council refers to "the Holy Places" in Palestine and not to a holy place in Palestine. We are satisfied that there was not even a prima facie case for argument that this was a holy place within the meaning of the Order-in-Council. There was, therefore, no need to submit the question to the High Commissioner...."

"It was the practice during the Mandatory regime for the Attorney General to advise the High Commissioner on questions referred to him under Article 3 of the said Order-in-Council, and so far as I am aware the Attorney General from time to time gave a detailed reasoned opinion on the question referred to him for advice. If such opinions could be obtained it would be possible to ascertain the grounds upon which it was decided whether any particular cause or matter came or did not come within the terms of Article 2 of the said Order in

Council. Sir William Fitzgerald, who as Chief Justice delivered the judgment in Civil Appeal No. 229 of 1945, when he was the Attorney General gave several opinions on questions referred to the High Commissioner under Article 3 of the said Order in Council."

The effect of this is that the so-called Status Quo in force in Turkish times determines whether a place is a Holy Place, and the rights of the various religious communities and denominations to it. As far as concerns the Christian Holy Places (none of which, incidentally, are situated within the State of Israel today), the basic document is the Firman of February, 1852, commonly known as "The Status Quo" (see Appendix "A"). The Mandatory Government has given the following description of its policy and practice there anent, a description which indicates that in fact it was not rigid in its conception of the Status Quo:-

> "In 1922 His Majesty's Government formulated suggestions for the composition of the Commission, but their proposals were not acceptable to the Catholic powers and were shortly afterwards withdrawn. In 1923 it was suggested by His Majesty's Government that pending the constitution of a Holy Places Commission a special Commission of Enquiry, comprising one or more British Judges not resident in Palestine, should be appointed ad hoc to deal with any disputes in respect of the Holy Places which would fall within the jurisdiction of the Holy Places Commission were such Commission in existence. In the event, however, the suggestion was not pursued. In consequence, the Status Quo of 1757, as affirmed by the Sultan Abdul Majid in 1852, is still applied in respect of the rights and claims of all the communities concerned. All disputes are referred to Government: if the Government's decision is not accepted, a formal protest is made by the interested community, and it is recorded that no change in the Status Quo is held to have occurred." A Survey of Palestine (1946) Volume 2 at pp. 899/900.

The Jewish and Moslem Holy Places are also governed by the practice during the Turkish period, although here there is no single clear document such as is to be found in relation to the Christian Holy Places. For example, the international Wailing Wall Commission of 1930 reached its conclusions on the basis of detailed historical research. It will be observed that Article 13 of the Mandate also mentions specially "purely Moslem sacred shrines".

It may here be recalled that this Commission appointed to settle the problem of the Wailing Wall, was established by the Council of the League in conjunction with the Mandatory Power. The Council's Resolution, however, based its action on Article 13 of the Mandate, although the procedure followed was as that envisaged in Article 14. The difference was that Article 14 of the Mandate actually intended a permanent Commission, while that of 1930 was an ad hoc body. See League of Nations Official Journal, Minutes of the Fifty- Eigth Session of the Council, Geneva, January 13-16, 1930, p.93

II.

In the discussions in the United Nations, special place has been reserved for the question of the Holy Places. Resolution 106 -I, setting up UNSCOP included, in the terms of reference, this paragraph:-

> " 5. The Special Committee shall give most careful consideration to the religious interests in Palestine of Islam, Judaism and Christianity."

For the background of this, see Jacob Robinson, Palestine and the United Nations (1947) at. p. 191.

Chapter III of the Report of UNSCOP is devoted to the problem. Two extracts from this Chapter are interesting. Referring to the Commission proposed in Article 14 of the Mandate it is said:-

> "No agreement could... be reached in the Council of the League of Nations on the constitution of the proposed special Commission. Objections raised by religious authorities or by powers represented on the Council of the League frustrated every effort to effect a compromise. That failure provides an additional proof of the difficulty of the problem of religious interests in Palestine. Any new procedure raises suspicions and objections." See Doc. A/364 at p. 36.

The difference between this passage, and that quoted above from the Survey of Palestine, is that the Survey was referring particularly to the Christian Holy Places while UNSCOP deals with the Holy Places in general.

As to the enforcement of the Status Quo, the Report is laconic. It does, however, place its emphasis on the maintenance of the Status Quo concerning the Christian Holy Places.

> "It must be noted that in disputes between the Christian Communities, as well as between the Moslem and Jewish Communities , the Mandatory Administration, like its predecessor the Ottoman Government, possessed the police forces necessary to impose its decisions and generally to prevent religious disputes from resulting in religious strife." ibid., p.37.

This Chapter concluded:-

> "It may be contemplated that the new State (or States) which will be created in Palestine will be ready to accept undertakings aimed at preserving existing rights as regards the Holy Places and other religious interests. Such undertakings may be embodied in the constitution (or constitutions) of the New State (or States). With a view to maintaining religious peace in Palestine, it may be useful to stipulate that such undertakings will be guaranteed internationally. Any

dispute connected with existing rights of a religious character between a Palestinian State and another State which is not settled by diplomacy might, for instance, be referred for decision by either party to the International Court of Justice."

Ibid., p.38.

The Unanimous Recommendations of UNSCOP therefore proposed the continuation of the Status Quo. By Recommendation V B it was recommended that -

"Existing rights in Palestine of the several religious communities shall neither be impaired nor denied, in view of the fact that their maintenance is essential for religious peace in Palestine under conditions of independence."

Ibid., p.44.

This determination to maintain the Status Quo appears emphatically in the Resolution No. 181(II) of the General Assembly of 29th November, 1947. The Declaration to be made by the Provisional Government of each proposed State before independence contains lengthy provisions thereanto.

"CHAPTER 1. Holy Places, Religious Buildings and Sites.

1. Existing rights in respect of Holy Places and religious buildings or sites shall not be denied or impaired.

2. In so far as Holy Places are concerned, the liberty of access, visit and transit shall be guaranteed, in conformity with existing rights, to all residents and citizens of the other State and of the City of Jerusalem, as well as to aliens, without distinction as to nationality, subject to requirements of national security, public order and decorum.

   Similarly, freedom of worship shall be guaranteed in conformity with existing rights, subject to the maintenance of public order and decorum.

3. Holy Places and religious buildings or sites shall be preserved. No act shall be permitted which may in any way impair their sacred character. If at any time it appears to the Government that any particular Holy Place, religious building or site is in need of urgent repair, the Government may carry it out itself at the expense of the community or communities concerned if no action is taken within a reasonable time.

4. No taxation shall be levied in respect of any Holy Place, religious building or site which was exempt from taxation on the date of the creation of the State.

   No change in the incidence of such taxation shall be made which would either discriminate between the owners or occupiers of Holy Places, religious buildings or sites, or would place such owners or

occupiers in a position less favourable in relation to the general incidence of taxation than existed at the time of the adoption of the Assembly's Recommendations.

5. The Governor of the City of Jerusalem shall have the right to determine whether the provisions of the Constitution of the state in relation to Holy Places, religious buildings and sites within the borders of the State and the religious rights appertaining thereto, are being properly applied and respected, and to make decisions on the basis of existing rights in cases of disputes which may arise between the different religious communities or the rites of a religious community with a religious community with respect to such Places, buildings and sites. He shall receive full co-operation and such privileges and immunities as are necessary for the exercise of his functions in the State."

III.

The Proclamation of Independence of 14 May 1948 mentions that the State of Israel will "protect the Holy Places of all religions", without, however, going into details. Since the establishment of the State of Israel there has been no legislation on the subject of the Holy Places. The Law and Administration Ordinance, 5708-1948, in Section 14, conferred upon the Provisional Government the powers formerly exercised by the High Commissioner under the Palestine (Holy Places) Order in Council 1924 the provisions of which, under Section 11 of the same Ordinance are law in Israel. By Section 12 of the Transitional Period Law 5709-1949 these powers are now vested in the Government for the time being constituted under that law.

IV.

I therefore reach the conclusion that the Status Quo which was in force during the Turkish period and which was substantially maintained during the Mandate has not been affected by any action of the legislature in Israel, nor has any executive action in relation thereto been taken by the Israel authorities, and that this is in accordance with the expressed desires of the U.N. In other words, the question whether or not a certain place is a Holy Place is to be answered by the application of the objective criterion of the Status Quo. This is the cardinal feature of any examination of the general problem of the Holy Places, religious buildings and sites.

The distinction which has to be drawn between the Holy Places on the one hand and religious buildings or sites on the other, a distinction which we have seen was recognised in the Mandate itself (cf. the difference in wording between Article 14 and Article 13), in the practice of the Mandatory Power (cf. Mr. Baker's Note above), and by the General Assembly of the United Nations in 1947 (notice paragraph 2 of Chapter 1 of the proposed Declaration cited above) leads to the following practical results.

Firstly, the Holy Places as such are to be defined by reference to the Status Quo. The same Status Quo would govern various rights to the Holy Places. The Government of Israel would be on strong ground if it refused to make any alteration to the practice of the Mandatory power, which itself apparently was at least as strict as, if not stricter, than that of the Ottoman authorities. The Government of Israel having agreed to place under international control Holy Places, the question will arise whether we should attempt to map out the nature of such control, or whether we should ask the international community to do so. The failure of the international community to implement Article 14 of the Mandate is instructive in this regard. A separate memorandum is being prepared in this regard.

Secondly, and regardless of any international control of Holy Places, both in the narrow definition arising out of the Status Quo and in any wider definition, all places used for any religious purposes whatsoever are certainly entitled to protection. It is suggested that the provisions of the Criminal Code Ordinance, 1936, particularly those relating to sacrilege, would be a sufficient protection for this purpose, and that no form of special international control is required for places which are not Holy Places under the Status Quo. This Ordinance was of course enacted by the British and substantially represents a codification of English criminal law on the subject. Its relevant provisions are as follows:-

"CHAPTER XVI. Offences relating to Religion and Public Monuments.

Insult to religion of any class.

146. Any person who destroys, damages or defiles any place of worship or any object which is held sacred by any class of persons with the intention of thereby insulting the religion of any class of persons, or with the knowledge that any class of persons is likely to consider such destruction, damage or defilement as an insult to their religion, is guilty of misdemeanor.

Disturbing religious worship.

147. Any person who wilfully and without lawful justification or excuses, the proof of which lies on him, disturbs any meeting of persons lawfully assembled for religious worship or assaults any persons lawfully officiating at any such meeting, or any of the persons there assembled, is

guilty of a misdemeanor and is liable to imprisonment for two months or to a fine of twenty pounds.

Tresspassing on burial places. 148. Every person, who with the intention of wounding the feeling of any person and of insulting the religion of any person, or with the knowledge that the feelings of any person are likely to be wounded, or that the religion of any person is likely to be insulted thereby, commits any trespass in any place of worship or in any place of sepulture or in any place set apart for the performance of funeral rites or as a depository for the remains of the dead, or offers any indignity to any human corpse, or causes disturbance to any persons assembled for the purpose of funeral ceremonies, is guilty of misdemeanor.

Outrage to religious feelings. 149. Any person who:-

(a) publishes any print, writing, picture or effigy calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of other persons;

(b) utters in a public place in the hearing of another person any word or sound calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of such other person;

is guilty of a misdemeanor and is liable to imprisonment for one year.

Destroying or damaging public buildings and monuments. 150. Any person who demolishes, destroys, pulls down or damages any building or monument intended for public use or ornament, is guilty of a misdemeanor.

It may also be pointed out that in fact many Holy Places, in the sense of those covered by the Status Quo, are probably "antiquities" within the conception of Article 21 of the Mandate as being constructions or products of human activity earlier than the year 1700 A.D., and would thus be within the scope of the Antiquities Ordinance. (Drayton, Laws of Palestine, vol. I, p.28). In addition, there are, of course, various laws and regulations about town planning, the application of which affords a certain measure of protection.

In the light of these remarks it is necessary to read the undertakings given by Mr. Eban to the Ad Hoc Political Committee of the General Assembly on 5 May 1949. The consequences of these remarks are being dealt with in a separate Memorandum. He said:-

> "Another possibility was to envisage an international regime applying to the whole City of Jerusalem but restricted functionally, so that it would be concerned only with the protection of the Holy Places and not with any purely secular aspects of life and government. That was the approach which the Government of Israel favoured at the present stage; the President of Israel, in a

statement on 23 April 1949, had expressed the official policy by saying that the Government "pledged itself to ensure full security for religious institutions in the exercise of their functions; to grant the supervision of the Holy Places by those who hold them sacred; and to encourage and accept the fullest international safeguard and controls for their immunity and protection.....If there was a genuine desire to reconcile.....(the interests of Christianity and those of the people of Jerusalem).... a harmonious solution could swiftly be secured with international consent." That was a far-reaching commitment and no similiar pledge had been made by the Arab Government in control of most of the Holy Places in Jerusalem."

(A/AC. 24/SR. 45, p.19)

And again, in summing up on the same occasion, he said:-

" The Government of Israel advocated the establishment by the United Nations of an international regime for Jerusalem concerned exclusively with the control and protection of Holy Places, and would co-operate with such a regime.

It would also agree to place under international control Holy Places in parts of its territory outside Jerusalem, and supported the suggestion that guarantee should be given for the protection of the Holy Places in Palestine and for free access thereto.

It was prepared to offer the fullest safeguards and guarantees for the security of religious institutions in the exercise of their functions, and to negotiate immediately with all religious authorities concerned with that end in view. In fact, negotiations of that nature had already been opened between the Government of Israel and the Papal Envoy to Jerusalem. Similar negotiations had also begun with Governments interested in obtaining the safeguards in question, notably the Government of France."

Ibid., at p.21.

V.

It is against this background that it is necessary to consider the definition put forward by the Committee on Jerusalem of the U.N. Conciliation Commission for Palestine. On 30 June 1949 the following definition of Holy Places, religious buildings and sites was proposed as a basis for discussion:-

"The Holy Places, sites and buildings consecrated by the veneration of the faithful; buildings used as places of worship, buildings used by religious congregations, by priests and by denominational associations; foundations established for pious and charitable ends; as well as the dependencies of these Holy Places, sites and buildings."

It will be observed that the definition in the form in which it has been presented does not take sufficient account of the distinction between "Holy Places" as such (defined in accordance with the objective criterion of the Status Quo) and what we might term other religious buildings and sites. The fact that the definition does not in itself draw a sharp distinction between the Holy Places under the Status Quo, and other religious buildings and sites, does not in itself invalidate it so long as in the discussions which proceed upon it the fundamental distinction is clearly kept in mind. We must, therefore, make it clear that we assume that the opening words of the definition "The Holy Places", refer to the Status Quo.

The words "sites and buildings consecrated by the veneration of the faithful" can hardly be regarded as a satisfactory definition, the word "veneration" referring either to "feelings" or to "actions". The Shorter Oxford English Dictionary for example defines "veneration" as 1) A feeling of deep respect and reverence directed towards some person or thing. 2) The action or fact of showing respect and reverence. The word "faithful", according to the same source, has many more meanings. Thus:-

1) Full of or characterized by Faith; believing.
2) Firm in fidelity or allegiance to a person to whom one is bound by any tie; constant, loyal, true.
3) True to one's word or profession.
4) Conscientious in the fulfilment of duty.
5) Trustworthy, veracious, reliable.
6) True to the fact or the original, accurate.
7) 'True believers'; the orthodox of any religious community.

It is, therefore, impossible to state with any degree of precision what the combination of these two words actually implies. For a Jew only the Jews are the faithful, while for a Muslim only the Muslims are faithful; and we can recall that one of the titles of the Khalifa is "Emir el Mueminin" or "Prince of the Faithful", just as the English sovereign terms himself "Defender of the Faith". It is to be noted, furthermore, that this expression goes much further than any that has been used before. Both the Mandate in Article 13 and the above quoted extract from the Resolution of 29 November 1947 used the expression "Holy Places and religious buildings or sites". This is clearly more limited. The word "religion", again according to the Oxford Dictionary, includes the following aspects:

1) Action or conduct indicating a belief in, reverence for, and desire to please, a divine ruling power; the exercise or practice of rites or observances implying this.
2) A particular system of faith and worship.
3) Recognition on the part of man of some higher unseen power as having control of his destiny, and as being entitled to obedience, reverence and worship; the general mental and moral

attitude resulting from this belief, with reference to its effect upon the individual or the community; personal or general acceptance of this feeling as a standard of spiritual and practical life.

4) Devotion to some principle; strict fidelity or faithfulness; conscientiousness; pious affection or attachment.

This definition seems reasonably satisfactory, at any rate for the purposes of this country.

"Buildings used as places of worship" would be a satisfactory element in a definition if it were intended as an elucidation of the wider expression "religious buildings or sites". It may not, however, be so satisfactory in the context proposed by the Committee. It should be made clear that one should exclude places occasionally used as places of worship.

"Places used by religious congregations, by priests and by denominational associations" cannot be accepted as an element of the definition under any circumstances. It does not state for what purpose such places may or may not be used. It is to be remembered that neither Judaism nor Islam draw a sharp distinction between things religious and secular. I do not know about Christianity, but it is possible that under one influence of Eastern conditions a similar lack of sharp distinction is to be found here, even where in Europe the sharp distinction remains. The expression used by the Committee would certainly include a building such as the Y.M.C.A. in Jerusalem. I wonder if that is its intention.

"Foundations established for pious and charitable things" is again dangerously wide. It is also difficult to discuss this phrase, without knowing something of the Committee's intentions in putting it forward. In considering it, one must keep in mind the Islamic institution of waqf and the corresponding Jewish institution of hekdesh. A separate memorandum on the problem of waqf is being prepared. For the purposes of this Opinion I shall do no more than draw attention to the distinction between public waqf and private waqf, which can easily be compared to the distinction between the charitable trust and the private trust of English law. The essential feature of waqf is that "the proprietary right of the grantor is divested and it remains thenceforth in the implied ownership of the Almighty. The usufruct alone is applied for the benefit of human beings and the subject of the dedication becomes inalienable and non-heritable in perpetuity. Such dedication must be for a pious purpose. Every object which tends to the good of mankind, individually or collectively, is a pious purpose. A dedication to a mosque signifies the support of a place of worship for human beings; to a caravanserai, the maintenance of a place of rest for travellers. Similarly, a provision for one's children and descendants, kindred or neighbours, is a

pious object under the Musulman Law." (See Goadby & Doukhan, The Land Law of Palestine (1935) at p.69, quoting Syed Amir Aly, Students Hand-book of Mohammedan Law). See also Vesey Fitzgerald, Mohammedan Law (1931) at p.206, who says:-

"... only one definition holds the field to-day..... that first propounded by Imam Abu Yousef .....'Waqf signifies the appropriation of a particular object in such a manner as subjects it to the rules of divine property, whence the appropriator's right in it is extinguished and it becomes the property of God by advantage of it resulting to his creatures'."

The word "pious" then might lead to complications as it suggests a certain institution of Islamic law. Similarly the word "charitable" hints at a certain conception which is to be found in the English Law of trusts.... The legal meaning of charitable purpose in the English Law of trusts is trusts for the relief of poverty; for the advancement of education; for the advancement of religion; and for other purposes beneficial to the community not falling under any of the preceding heads. The actual catalogue of charitable purposes is long; the law is full of fine distinctions and is elastic. In the context of the Palestine and Israel legal systems, both the waqf, and the charitable trust, play an important part.

It is not understood what the Committee had in mind when it included in the definition "the dependencies of the Holy Places, sites and buildings". It is therefore necessary at present to reserve comment thereon for the time being.

I would therefore propose the following definition in lieu of that put forward by the Committee. This should be read in the light of my comments on the Committee's proposal.

> "The Holy Places; buildings and sites used as regular places of worship and for purposes connected therewith; foundations established for religious purposes; as well as the dependencies of these Holy Places, buildings and sites."

All the above are entitled to protection, and certainly enjoy it today to the same extent as they did during the period of the Mandate, the law on the subject not having been changed. International control should be limited to the Holy Places as defined by reference to the Status Quo.

Hakirya, July 24, 1949.

Shabtai Rosenne

Legal Adviser

Ministry for Foreign Affairs

APPENDIX "A"

I

SEEING that the provisions contained in my present Imperial edict are the real and definitive result of the searching examination which has just been made into the ancient and contradictory documents which are in the possession of my Greek subjects and of the Frank monks, concerning the Holy Places of Jerusalem, which have hitherto been a subject of discussion; and seeing that the aforesaid provisions are confirmatory of the Firmans which have been granted by my noble ancestors, and especially by my august father, and heretofore confirmed and renewed by myself, - let all take heed not to act in opposition to them.

Firman

To thee , my Vizier, Ahmed Pacha, Governor of Jerusalem; to thee, Cadi of Jerusalem, and to you, members of the Medjliss.

The disputes which from time to time arise between the Greek and Latin nations @, respecting certain Holy Places which exist both within and without the City of Jerusalem, have now been again revived.

A Commission has in consequnce been formed, composed of certain Muchirs and distinguished men of the law, and of other persons, to examine this question thoroughly; and this is the result of the researches and of the investigations of that Commission, and of those of the Cabinet Councils held after the Commission. The places in dispute between the two rites are - the great cupola, which is above the spot called the Tomb of Jesus, on whom may the blessing of God rest, and which is in the church before-mentioned; the Hadjir el Moughtesil; Golgotha, which is also within the enclosure of the Church of the Holy Sepulchre; the Arches of the Holy Mary; the Great Church which is in the village of Bethlehem; as well as the Grotto, which is the true spot where Jesus - my the blessing of God be upon him - was born, and which is situated below that church; and the tomb of the Blessed Mary, whom may God bless.

Seeing that the great cupola above-mentioned applies to the entire church, the Latins have no right to claim exclusive possession either of that cupola, or of the lesser cupola, or of the Hadjir el Moughtesil, or of Golgotha, or of the Arches of the Holy Mary, or of the Great Church of Bethlehem, or of the Holy Manger; all these places must be left in their present state. In former times, a key of the two gates of the Great Church of Bethlehem and of the Holy Manger was given to each of the Greek, Latin and Armenian nations, - a measure which was also confirmed by the Firman delivered to the Greek nation in the year of the Hegira 1170; and that arrangement shall still continue. But as it does not follow from this that it is permitted to alter the existing state of things in that church or to prevent the Latins from officiating there, or in short, to make any new arrangement calculated to incommode other sects, either in the passage from the church to the Holy Manger, or in other respects; the smallest pretention in regard to this shall not be allowed or entertained, on the part of any one whatsoever.

No change shall be made in the present state of the gates of the Church of Bethlehem.

@ The word "nation" is to be understood in the Ottoman sense of "Millet" (Sh.R.)

As, according to ancient and modern documents, the two gardens belonging to the Frank Convent at Bethlehem, to which the Latins have also laid claim, are under the superintendence of both parties; they shall remain as at present.

The Latins, on the ground of certain Firmans of which they are in possession, have advanced the pretension that the Tomb of the Blessed Mary belongs exclusively to them; but they are not right in this either. Only since the Greeks, the Armenians, the Syrians , and the Copts at present exercise their worship within this holy tomb; that is to say, as the exercise of worship is not confined to a single rite, it has been declared just to uphold and to confirm on behalf of the Roman Catholic Christians the permission which they possess ab antiquo, of exercising their worship in a spot where various nations exercise theirs, but upon condition that they shall make no alteration either in the administration or in the present condition of that monument.

As this decision confirms and consolidates the rights which have been granted to the Greek subjects of my Empire by my august ancestors, and confirmed by Firmans invested with Hatti-Sheriffs issued from my Imperial throne,- it has accordingly obtained my sovereign assent, as I have much at heart to maintain the above-mentioned rights. None of the parties shall allow themselves to contravene this decision.

Furthermore, the Latins at the present day perform service once a year, on Ascension-day, in an oratory at Jerusalem, called Coubet-el-Messad, which is situated on Mount Olivet; and the Greeks perform their devotions outside that oratory. Now this oratory is a Mahometan temple, and it consequently does not belong exclusively to any Christian sect; and I do not consider it right that the subjects of my Empire who profess the Greek faith should be deprived of the power of worshipping in the interior of the above-named oratory. The Greeks shall therefore not be prevented from exercising their worship in the interior of the Coubet-el-Messad (the Cupola of the Ascension) , on condition that they make no alteration in the present condition of that oratory, and that there shall be a Mahometan porter at the door, as heretofore. This measure shall be recorded at the head of the copy of the Imperial Firman dated the month of Sheval, 1254 (December 1838).

Such is my decided and sovereign will; and, in conformity with the orders which I have in consequence given, the present Firman, which is furnished with a Hatti-Scherif and issued from my Imperial Divan, has been delivered to the Greek nation.

As soon as my sovereign orders shall become known to you, you will take every care that henceforward my decision and my commands above mentioned shall not in any way be contravened, either by those who profess the Greek, Armenian, Syrian and Copt religions, or by the Latins.

You will take care to have the present Imperial edict recorded in the archives of the Mehkémé, to serve constantly and for ever as a permanent rule. Understand this; and give heed to the noble signature with which it is decorated.

Issued about the end of the month of Djemadi-ul-evel,
1268 (February, 1852)

II.

Firman

To thee, my Vizier, Hafiz Ahmed Pasha, Governor of Jerusalem and its dependencies; to the Judge of Jerusalem; and to you, Mufti, Caimakam of Nakib ul Eshref, and other Members of the Council, I give this order.

It has been represented to me that some of the provisions of the Imperial Firman dated in the last days of the month of Djemazi-ul-Evel, 1268 (about the middle of February, 1852), decorated with my Hatti-Scherif, and addressed as well to you, my above-mentioned Governor, as to other authorities, which were requisite for the solution and settlement of the differences which had arisen between the Greek and Latin nations in regard to certain Holy Places situated within and without the City of Jerusalem, have not yet been carried into execution; and as it is my sovereign will that everything regarding this matter should be done, the Council of my illustrious Ministers, after having discussed this question, has drawn up a Memorandum consisting of six Articles, which serve to explain, corroborate, and complete my Imperial Firman above-mentioned.

In granting to the Latins a key of the great gate of the Church of Bethlehem, the right of passing through that church as heretofore has been conferred upon them; but the right of exercising their religious worship in that place, or of possessing that church in common with the Greeks, has not been conferred upon them; there has not been authorized by this measure either the alteration, by any of the parties, of the status quo of the church, or the exercise of the Latin worship within that church, or a change in the system which has always existed, and which still exists, by the introduction of any novelty, whether as regards the passage through the church on the way to the grotto, or in other respects.

As the door-keeper of the Church of Bethlehem has for a long time been always a Greek priest, subject of my Sublime Porte, and as that door-keeper has absolutely no authority whatever to obstruct the passage of the nations which have a right of passage ab antiquo, matters shall remain as they have been.

The new star, which, in order to put an end to the contest which had arisen in that respect, and to serve as a visible token of my regard for the Christian nations, I have caused to be placed in the Grotto which is within the precincts of the Church at Bethlehem, a star resembling that which was lost in the year 1847, does not confer upon any nation in particular an exclusive and fresh right, and there shall not be at any time the least alteration in that respect.

The Christian nations which possess the right of visiting the Tomb of the Holy Mary, and of there exercising their religious rites, shall visit that place and exercise their rites there daily, on condition that they do not offer any opposition to the exercise by other nations also of their rites in that place. The Greeks shall officiate there every morning from sunrise; after them the Armenians; and after these the Latins; each of these nations having an hour and a half for that purpose. This is a rule established with the sanction and under the authority of my Sublime Porte.

The two gardens belonging to the Frank Convent in the village of Bethlehem shall continue as heretofore under the inspection of the Greek and Latin nations, and they shall be made use of as at present, without any exclusive privilege in favour of either party.

As no other concessions have been lately made by formal Firmans to any nation, all those which at present exist shall be maintained on their present footing, and all the Holy Places at Jerusalem which are at present under the control of the Greek, Latin, and Armenian nations, whether they belong to them in common or exclusively, shall remain under their control for ever.

The above-mentioned Memorandum having been submitted to me by the Council, which has requested my commands, I have ordered that all that is written therein be carried into execution.

In consequence of my sovereign orders, my present Imperial Firman is issued from my Imperial Divan, and is sent to you decorated with my Hatti-Scherif.

You, then, the above-mentioned Governor, Judge, Mufti, and others, when you have been informed of what is above written, you will cause my present Imperial Firman to be enrolled in the registers of the Mehkémé, and you will act invariably and for ever in conformity with the sovereign orders which it contains. Take heed thereto, and give credence to the illustrious signature which decorates my present Imperial Firman, written in the last day of the month Rejib, 1269.

(6)

12 4 ... 1949

היועץ המשפטי, משרד החוץ,

מנהל משרד המשפטים.

114366

כז' בתמוז,תש"ט
24 ביולי 1949

תיק ימ/4/24

<u>הנידון:</u> מקומות קדושים.

בהמשך לשיחתנו בשבוע החולף, הריני נותן לך בזה את הוראות החוק הפלילי הנוגעות בדבר, ואלה הן:

עבירות המתיחסות לדת ומצבות צבוריות

146. כל ההורס, מזיק או מחלל כל מקום פולחן או כל חפץ המוחזק למקודש אצל כל סוג אנשים, מתוך כוונה להעליב על ידי כך את דתם של כל סוג אנשים, או כשהוא יודע שאיזה סוג של אנשים עלול לראות את ההריסה, הנזק או החלול כראות עלבון לדתם, יאשם בעוון.

עלבון דתם של כל סוג אנשים.

147. כל המפריע בזדון ומבלי צדוק או הצטדקות חוקיים - שהוכחתם עליו, - אספת אנשים שנועדו יחד כחוק לצרכי עבודת אלהים, או המתקיף אדם המכהן בתפקיד דתי כחוק באספה כזאת, או המתקיף כל אחד מן הנאספים שם, יאשם בעוון ויהיה צפוי למאסר שני חדשים או לקנס של 20 פונט.

הפרעה לעבודת אלהים.

148. כל אדם אשר, מתוך כוונה לפגוע ברגשותיו של אדם ולעלוב את דתו, או כשהוא יודע שרגשותיו של אדם עלולים להפגע, או שדתו של אדם עלולים להיות נעלבת ע"י כך, נכנס לכל מקום פולחן או לבית קברות או לכל מקום שיחדוהו לצרכי הלוית המת או לכל מקום המשמש קבר לעצמות המתים,או המבזה כל בזוי שהוא גופת אדם או הגורם הפרעה לבני אדם שהתקהלו לשם אזכרת נשמות - יאשם בעוון.

כניסה שלא ברש... בבתי ... קברות.

149. כל אדם -
(א) המפרסם כל תמונה, ציור או כתב, או דמות העשויים או המכוונים לחלל את רגשות הדת או את האמונה של אנשים אחרים.
(ב) המביע במקום צבורי או באזני אדם אחר כל מלה או הגה העשויים או המכוונים לחלל את רגשות הדת או את האמונה של אותם האנשים האחרים -

יאשם בעוון ויהיה צפוי למאסר שנה אחת.

חלול רגשות דת.

150. כל ההורס, משחית, מחריב או גורם נזק לכל בנין או מצבה שנועדו לשמש לצבור או לקשוט צבורי, יאשם בעוון.

ההורס בנינים או מצבות צבוריים או גורם להם נזקים.

הוראות אלה שמשו אך פעמיים נושא לדיון בפני בתי-המשפט בארץ-ישראל. במשפט אחד שהתנהל בפני בית-המשפט המחוזי בחיפה לא נכנס השופט לשאלת פרוש סעיף 147 אשר על פיו נאשם הנאשם, מפני שמצא אותו בלתי שפוי בדעתו (פסקי-דין נבחרים של בתי-המשפט המחוזיים 1944,עמוד 623). המשפט השני הובא בפני בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים (אפלבום 1941,עמוד 284), ובו זוכה הנאשם מאשמה לפי סעיף 149(ב) מפני שהתביעה הכללית לא הוכיחה לשביעת רצונו של בית המשפט שהמקום בו גדף הנאשם את דת חברו היה מקום צבורי.

מנהל משרד המשפטים

הכ/גר

ל משרד המשפטים
כ
25 יולי 1949
18554
נתקבל בט׳
4/24
תיק

מדינת ישראל

משרד החוץ

ח/י/ 173(95) 22740

הקריה, כג׳ תמוז, תש"ט
(20 ביולי, 1949)

4

אל: מר בקר,
משרד המשפטים

מאת: היועץ המשפטי,
משרד החוץ.

הנני מודה לך עבור מכתבך מ-19 ביולי ש.ז. עם החמר המענין שצרפת אליו בענין המקומות הקדושים בארץ, ועבור עזרתך לי בקשר לבעיה הנ"ל.

היועץ המשפטי

(4)

4/24/N

14186

STATE OF ISRAEL

To : The Legal Adviser, Ministry for Foreign Affairs

From: The Deputy Attorney General

July 19, 1949

Subject: Holy Places.

Herewith an English translation of the Firman of 1853 explaining, corroborating and completing the Firman of 1852 respecting the Holy Places (an English translation whereof I have already given you) together with an English translation of the preamble to the latter mentioned Firman. The said translations are to be found in a Command Paper presented to both Houses of Parliament containing correspondence respecting the rights and privileges of the Latin and Greek Churches in Turkey a copy of which is in the library of the Ministry of Justice. That correspondence throws much light on the question of the Holy Places.

Deputy Attorney General

19.7.49

4/24

MEMORANDUM
Holy Places in Palestine.

Article 13 of the Mandate provides

> "All responsibility in connection with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites ...is assumed by the Mandatory ..."

Article 14 of the Mandate provides

> "A special Commission shall be appointed by the Mandatory to study, define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places ..."

On July 25, 1924 His Britannic Majesty made an Order in Council entitled "The Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924" and provided by Article 2 thereof that

> "no cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine ... shall be heard or determined by any Court in Palestine ..."

and by Article 3 thereof that

> "if any question arises whether any cause or matter comes within the terms of the preceding Article hereof, such question shall, pending the constitution of a Commission charged with jurisdiction over the matters set out in the said Article, be referred to the High Commissioner, who shall decide the question after making due enquiry into the matter in accordance with such instructions as he may receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State. The decision of the High Commissioner shall be final and binding on all parties."

No such Commission as was contemplated by Article 14 of the Mandate and referred to in Article 3 of the said Order in Council was ever appointed.

From time to time a question arose as to whether a certain court in Palestine could hear or determine a certain cause or matter relating to a synagogue or a cemetery or a shrine by reason of the provisions of Article 2 of the said Order in Council, but in none of the judgments in such cases did the Court endeavour to define the expression "the Holy Places" used in the said Article.

./.

[illegible]
Holy Places in Palestine.

Article 13 of the Mandate provides:

> "All responsibility in connection with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites ... is assumed by the Mandatory ..."

Article 14 of the Mandate provides:

> "A special Commission shall be appointed by the Mandatory to study, define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places ..."

[illegible]

[illegible] no cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites [illegible] shall be heard or determined by any court in Palestine ...

(b) by article 2 thereof that

> "If any question arises whether any cause or matter comes within the terms of the preceding article hereof, such question shall, pending the constitution of a Commission charged with jurisdiction over the matters set out in the said article, be referred to the High Commissioner, who shall decide the question after making such enquiry into the matter as he may deem fit, in accordance with such instructions as he may receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State. The decision of the High Commissioner shall be final and binding on all parties."

No such Commission as was contemplated by Article 14 of the Mandate and referred to in article 2 of the said Order in Council was ever appointed.

From time to time a question arose as to whether a certain court in Palestine could hear or determine a certain cause or matter relating to a Holy Place [illegible] in the said article.

It is not surprising, as, generally speaking, if the Court had any reason to believe that any cause or matter might be "a cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine" it referred the matter to the High Commissioner in accordance with Article 3 of the said Order in Council without endeavouring to determine whether or not the cause or matter was such a cause or matter. In 2 judgments, however, the Court did to some extent examine whether a particular place was a Holy Place or religious site. In the case of Khadra v. Hajjar the Land Court which dealt with the case held that the land in question "was in fact used as a burial ground and therefore was a Holy Place or religious site within the meaning of the said Order in Council and that accordingly they had no jurisdiction to hear the case. On appeal the Court of Appeal (Land Appeal No. 2 of 1933, 2 P.L.R. 83) held that the Land Court was wrong in dismissing the action pending reference to the High Commissioner, and the issue of his decision thereon, and set aside the Order of the Land Court to that effect and remitted the case to the Land Court to proceed therein in accordance with Article 3 of the said Order in Council and in accordance with the High Commissioner's decision. It will be observed that the Land Court did not decide whether the burial ground in question was a "Holy Place" or a "religious site", although it was argued before it that a cemetery is a "Holy Place" within the meaning of Article 2 of the said Order in Council, and that the Court of Appeal did not deal with the question at all. The case therefore is of no assistance in determining what constitutes a "Holy Place".

In Civil Appeal No. 229 of 1945 (1946, 13 P.L.R. 175) in which it was submitted that a certain Moslem shrine of Sheikh Bureik was a "holy site" and therefore the Settlement Officer had no jurisdiction to entertain the claim to it by reason of the provisions of the Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924, the Court of Civil Appeal in the course of its judgment said:

> "..It is argued that the Settlement Officer was wrong on three grounds. The first one was that this claim of the Supreme Moslem Council was a claim to a holy site and as such the Court had no jurisdiction to entertain it; it should have been submitted to the High Commissioner under the provisions of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. It seems to us that this argument entirely misconceives the effect of the Holy Places Order-in-Council. It can be admitted indeed that all Moslem shrines are holy to all Moslems, but it does not necessarily follow that they are holy places within the meaning of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. In this connection, we invite attention to the fact that Article 2 of the Order-in-Council refers to "the Holy Places" in Palestine and not to a holy place in Palestine. We are satisfied that there was not even a prima facie case for argument that this was a holy place within the meaning of the Order-in-Council. There was, therefore, no need to submit the question to the High Commissioner. .."

./.

It was the practice during the Mandatory regime for the Attorney General to advise the High Commissioner on questions referred to him under Article 3 of the said Order in Council and so far as I am aware the Attorney General from time to time gave a detailed reasoned opinion on the question referred to him for advice. If such opinions could be obtained it would be possible to ascertain the grounds upon which it was decided whether any particular cause or matter came or did not come within the terms of Article 2 of the said Order in Council. Sir William Fitzgerald, who as Chief Justice delivered the judgment in Civil Appeal No. 229 of 1945, when he was the Attorney General gave several opinions on questions referred to the High Commissioner under Article 3 of the said Order in Council.

13.VII.1949.

Deputy Attorney General
to the Government of Israel

13(3)

THIRD DRAFT

FO/I/ (95) CONFIDENTIAL

O P I N I O N

The Problem of the Definition of the terms
" Holy Places, Religious Buildings and Sites."

(This Opinion is written in English as the source material is in that language).

I.

The Mandate for Palestine contains three provisions regarding Holy Places. Article 13, which imposes upon the Mandatory itself, and not on the Administration of Palestine, the responsibility in relation to the Holy Places, religious buildings and sites, provides as follows:-

> "All responsibility in connection with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites and the free exercise of worship, while ensuring the requirements of public order and decorum, is ensured by the Mandatory, who shall be responsible solely to the League of Nations in all matters connected herewith, provided that nothing in this Article shall prevent the Mandatory from entering into such arrangements as he may deem reasonable with the Administration (sc. of Palestine) for the purpose of carrying the provision s of this Article into effect; and provided also that nothing in this Mandate shall be construed as conferring upon the Mandatory authority to interfere with the fabric or the management of purely Moslem sacred shrines, the immunities of which are guaranteed. "

The Mandate itself goes on, in Article 14, to suggest machinery for defining and determining the rights in relation, not to the matter covered in Article 13, but to the Holy Places, and the rights and claims of the different religious communities in Palestine. Under this Article

> "A special Commission shall be appointed by the Mandatory to study , define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places and the rights and claims relating to the different religious communities in Palestine. The method of nomination, the composition and the functions of this Commission shall be submitted to the Council of the

[illegible]

ORIGINAL [illegible]

O P I N I O N

Regarding the definition of the terms "Holy Places, Religious Buildings and Sites."

(This Opinion is written in English as the source material is in that language).

I.

The Mandate for Palestine contains three provisions regarding Holy Places. Article 13, which imposes upon the Mandatory itself, and not on the Administration of Palestine, the responsibility in relation to the Holy Places, religious buildings and sites, provides as follows:-

> "All responsibility in connection with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites and the free exercise of worship, while ensuring the requirements of public order and decorum, is assumed by the Mandatory, who shall be responsible solely to the League of Nations in all matters connected herewith, provided that nothing in this article shall prevent the Mandatory from entering into such arrangements as he may deem reasonable with the Administration for the purpose of carrying the provisions of this article into effect; and provided also that nothing in this mandate shall be construed as conferring upon the Mandatory authority to interfere with the fabric or the management of purely Moslem sacred shrines, the immunities of which are guaranteed."

The Mandate itself goes on, in Article 14, to suggest machinery for defining and determining the rights in relation, not to the matter covered in Article 13, but to the Holy Places, and the rights and claims of the different religious communities in Palestine. Under this Article

> "A special Commission shall be appointed by the Mandatory to study, define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places and the rights and claims relating to the different religious communities in Palestine. The method of nomination, the composition and the functions of this Commission shall be submitted to the Council of the

League for its approval, and the Commission shall not be appointed or enter upon its functions without the approval of the Council."

Article 28 provides that in the event of the termination of the Mandate the Council of the League shall make such arrangements as may be deemed necessary for safeguarding in perpetuity, under guarantee of the League, the rights secured under Articles 13 and 14.

In accordance with this approach, the Palestine (Holy Places) Order in Council of 1924 removed from the jurisdiction of any court in Palestine every cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine, or the rights and claims relating to the different religious communities in Palestine. Under Article 3 of this Order in Council all such questions were to be referred to the High Commissioner, who was to decide after making due enquiry into the matter in accordance with such instructions as he might receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State. The decision of the High Commissioner was to be final and binding on all parties.

Mr. H.E. Baker, Deputy Attorney General to the Government of Israel, has given the following description of the situation that existed during the period of the Mandate. He writes:-

"No such Commission as was contemplated by Article 14 of the Mandate and referred to in Article 3 of the said Order in Council was ever appointed.

"From time to time a question arose as to whether a certain court in Palestine could not hear or determine a certain cause or matter relating to a synagogue or a cemetery or a shrine by reason of the provisions of Article 2 of the said Order in Council, but in none of the judgments in such cases did the Court endeavour to define the expression "the Holy Places" used in the said Article.

"It is not surprising, as, generally speaking, if the Court had any reason to believe that any cause or matter might be "a cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine" it referred the matter to the High Commissioner in accordance with Article 3 of the said Order in Council without endeavouring to determine whether or not the cause of matter was such a cause or matter. In two judgments, however, the Court did to some extent examine whether a particular place was a Holy Place or religious site. In the case of Khadra v. Hajjar, the Land Court which dealt with the case held that the land in question "was in fact used as a burial ground and therefore was a Holy Place or religious site within the meaning of the said Order in Council" and that accordingly they had no jurisdiction to hear the case. On appeal the Court of Appeal (Land Appeal No. 2 of 1933, 2 P.L.R. 53) held that the Land Court was wrong in dismissing the action pending reference to the High Commissioner, and the issue of his decision thereon, and set aside the Order of the Land Court to that effect and remitted the cause to the Land Court to proceed therein in accordance

with Article 3 of the said Order in Council and in accordance with the High Commissioner's decision. It will be observed that the Land Court did not decide whether the burial ground in question was a "Holy Place" or a "religious site", although it was argued before it that a cemetery is a "Holy Place" within the meaning of Article 2 of the said Order in Council, and that the Court of Appeal did not deal with the question at all. The case therefore is of no assistance in determining what constitutes a "Holy Place".

"In the case of Mudeer el Awkaf el 'Am v. Government of Palestine, Civil Appeal No. 229 of 1945 (1946, 13 P.L.R. 175) in which it was submitted that a certain Moslem shrine of Sheikh Bureik was a "holy site" and therefore the Settlement Officer had no jurisdiction to entertain the claim to it by reason of the provisions of the Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924, the Court of Civil Appeal (Fitzgerald C.J. and Curry, J.) in the course of its judgment said:

> "... It is argued that the Settlement Officer was wrong on three grounds. The first one was that this claim of the Supreme Moslem Council was a claim to a holy site and as such the Court had no jurisdictions to entertain it; it should have been submitted to the High Commissioner under the provisions of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. It seems to us that this argument entirely misconceives the effect of the Holy Places Order-in-Council. It can be admitted indeed that all Moslem shrines are holy to all Moslems, but it does not necessarily follow that they are holy places within the meaning of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. In this connection we invite attention to the fact that Article 2 of the Order-in-Council refers to "the Holy Places" in Palestine and not to a holy place in Palestine. We are satisfied that there was not even a prima facie case for argument that this was a holy place within the meaning of the Order-in-Council. There was, therefore, no need to submit the question to the High Commissioner......"

"It was the practice during the Mandatory regime for the Attorney General to advise the High Commissioner on questions referred to him under Article 3 of the said Order-in-Council , and so far as I am aware the Attorney General from time to time gave a detailed reasoned opinion on the question referred to him for advice. If such opinions could be obtained it would be possible to ascertain the grounds upon which it was decided whether any particular cause or matter came or did not come within the terms of Article 2 of the said Order in Council. Sir William Fitzgerald, who as Chief Justice delivered the judgment in Civil Appeal No. 229 of 1945, when he was the Attorney General gave several opinions on questions referred to the High Commissioner under Article 3 of the said Order in Council."

Reference may also be made to the following summary made by the Government of Palestine:-

> "In 1922 His Majesty's Government formulated suggestions for the composition of the Commission, but their proposals were not acceptable to the Catholic powers and were shortly afterwards withdrawn. In 1923 it was suggested by His Majesty's Government that pending the constitution of a Holy Places

> Commission a special Commission of Enquiry, comprising one or more British Judges not resident in Palestine, should be appointed ad hoc to deal with any disputed in respect of the Holy Places which would fall within the jurisdiction of the Holy Places Commission were such Commission in existence. In the event, however, the suggestion was not pursued. In consequence, the Status Quo of 1757, as affirmed by the Sultan Abdul Majid in 1852, is still applied in respect of the rights and claims of all the communities concerned. All disputes are referred to Government: if the Governmenth decision is not accepted, a formal protest is made by the interested community, and it is recorded that no change in the Status Quo is held to have occured." A Survey of Palestine (1946) Volume 2 at pp.899/900.

It may here be recalled that in 1930 a Commission to settle the problem of the Wailing Wall was established by the Council of the League in conjunction with the Mandatory Power. The Council's Resolution, however, based its action on Article 13 of the Mandate, although the procedure followed was as that envisaged in Article 14. The difference was that Article 14 of the Mandate actually intended a permanent Commission, while that of 1930 was an ad hoc body. See League of Nations Official Journal, Minutes of the Fifty-Eigth Session of the Council, Geneva, January 13-16, 1930, p.93.

II.

In the discussions in the United Nations, special place has been reserved for the question of the Holy Places. Resolution 106-I, setting up UNSCOP contained this paragraph:-

> " 5. The Special Committee shall give most careful consideration to the religious interests in Palestine of Islam, Judaism and Christianity."

For the background of this, see Jacob Robinson, Palestine and the United Nations (1947) at p.191.

Chapter III of the Report of UNSCOP is devoted to the problem. Two extracts from this Chapter are interesting. Referring to the Commission proposed in Article 14 of the Mandate it is said:-

> "No agreement could.... be reached in the Council of the League of Nations on the constitution of the proposed special Commission. Objections raised by religious authorities or by powers represented on the Council of the League frustrated every effort to to effect a compromise. That failure provides an additional proof of the difficulty of the problem of religious interests in Palestine. Any new procedure raises suspicions and objections." See Doc. A/364 at p.36.

As to the enforcement of the Status Quo, the Report is laconic:-

> "It must be noted that in disputes between the Christian Communities, as well as between the Moslem and Jewish communities, the Mandatory Administration, like its predecessor the Ottoman Government, possessed the police forces necessary to impose its decisions and generally to prevent religious disputes from resulting in religious strife." ibid.,p.37.

This Chapter concluded:-

> "It may be contemplated that the new State (or States) which will be created in Palestine will be ready to accept undertakings aimed at preserving existing rights as regards the Holy Places and other religious interests. Such undertakings may be embodied in the constitution (or constitutions) of the New State (or States). With a view to maintaining religious peace in Palestine, it may be useful to stipulate that such undertakings will be guaranteed internationally. Any dispute connected with existing rights of a religious character between a Palestinian State and another State which is not settled by diplomacy might, for instance, be referred for decision by either party to the International Court of Justice."
>
> Ibid., p.38.

The Unanimous Recommendations of UNSCOP. therefore proposed the contiuation of the Status Quo. By Recommendation V B it was recommended that -

> "Existing rights in Palestine of the several religious communities shall neither be impaired nor denied, in view of the fact that their maintenance is essential for religious peace in Palestine under conditions of independence."
>
> Ibid., p.44.

This determination to maintain the Status Quo appears emphatically in the Resolution No. 180-II of the General Assembly of 29th November, 1947. The Declaration to be made by the Provisional Government of each proposed State before independence contains lengthy provisions thereasto.

"CHAPTER 1. Holy Places, Religious Buildings and Sites.

1. Existing rights in respect of Holy Places and religious buildings or sites shall not be denied or impaired.

2. In so far as Holy Places are concerned, the liberty of access, visit and transit shall be guaranteed, in conformity with existing rights, to all residents and citizens of the other State and of the City of Jerusalem, as well as to aliens, without distinction as to nationality, subject to requirements of national security, public order and decorum.

Similarly, freedom of worship shall be guaranteed in conformity with existing rights, subject to the maintenance of public order and decorum.

3. Holy Places and religious buildings or sites shall be preserved. No act shall be permitted which may in any way impair their sacred character. If at any time it appears to the Government that any particular Holy Place, religious building or site is in need of urgent repair, the Government may carry it out itself at the expense of the community or communities concerned if no action is taken within a reasonable time.

4. No taxation shall be levied in respect of any Holy Place, religious building or site which was exempt from taxation on the date of the creation of the State.

No change in the incidence of such taxation shall be made which would either discriminate between the owners or occupiers or Holy Places, religious buildings or sites, or would place such owners or occupiers in aposition less favourable in relation to the general incidence of taxation than existed at the time of the adoption of the Assembly's Recommendations.

5. The Governor of the City of Jerusalem shall have the right to determine whether the provisions of the Constitution of the state in relation to Holy Places, religious buildings and sites within the borders of the State and the religious rights appertaining thereto, are being properly applied and respected, and to make decisions on the basis of existing rights incases of disputes which may arise between the different religious communities or the rites of a religious community with a religious community with respect to such Places, buildings and sites. He shall receive full co-operation and such privileges and immunities as are necessary for the exercise of his functions in the State."

III.

The Proclamation of Independence of 14 May 1948 mentions that the State of Israel will "preserve the Holy Places of all religions", without,however, going into details. The proclamation of the same date, however, incorporates the Status Quo by providing that the law in force on 14th May 1948 shall continue to be in force in Israel so long as it is not inconsistent with the proclamation and with future legislation, and subject to such changes as are made necessary by the establishment of the State. This was confirmed in the Administration and Law Ordinance, 5708-1948, which, in Section 14, transferred the powers formerly exercised by the British Crown, or any of His Majesty's Principal Secretaries of State, of the High Commissioner, the High Commissioner in Council or of the Government of Palestine to the Provisional Government, except where by Ordinance

of the Provisional State Council such powers were transferred to the Provisional State Council. The Ordinance makes no special mention of the Holy Places, although Section 19 might be construed as preserving existing rights in relation to the Holy Places, so long as they are not modified by the Provisional State Council or under its authority. It may be pointed out that the Government Notice of 14 June 1948 and subsequent modifications regarding the allocation of functions to the various Ministers are silent on the question of the Holy Places, which, therefore, in accordance with Section 2 of the Administration and Law Ordinance, remained within the competence of the Provisional Government as a whole. This state of affairs continues since the establishment of the regular Government, see Transitional Law 5709-1949 section 12

IV.

I therefore reach the conclusion that the Status Quo of 1757, as approved by the Sultan Abdul Majid in 1852 (hereinafter referred to as "The Status Quo") is in force in Israel and that this is in accordance with the expressed desires of the U.N. In other words, the question whether or not a certain place is a Holy Place is to be answered by the application of the objective criterion as laid down in the Status Quo. This is the cardinal feature of any examination of the general problem of the Holy Places, religious buildings and sites.

The distinction which has to be drawn between Holy Places on the one hand and religious buildings or sites on the other, a distinction which we have seen was recognised in the Mandate iself (cf. the difference in wording between Article 14 and Article 13), in the practice of the Mandatory Power (cf. Mr. Baker's Opinion above), and by the General Assembly of the United Nations in 1947 (notice paragraph 2 of Chapter 1 of the proposed Declaration cited above) leads to the following practical results.

Firstly, Holy Places as such are to be defined by reference to the Status Quo. The same Status Quo would govern various rights to the Holy Places. The Government of Israel would be on strong ground if it refused to make any alteration to the practice of the Mandatory power, which itself apparently was at least as strict as, if not stricter, than that of the Ottoman authorities. The Government of Israel having agreed to place under international control Holy Places, the question will arise whether we should attempt to map out the nature of such control, or whether we should ask the international community to do so. The failure of the international community to implement Article 14 of the Mandate is instructive in this regard.

Secondly, and regardless of any international control of Holy Places, both in the narrow definition arising out of the Status Quo and in any wider definition, all places used for any religious purposes whatsoever are certainly

entitled to protection. It is suggested that the provisions of the Criminal Code Ordinance, 1936, particularly those relating to sacrilege would be a sufficient protection for this purpose, and that no form of special international control is required for places which are not Holy Places under the Status Quo. This Ordinance was of course enacted by the British and substantially represents a codification of English Criminal Law on the subject. Its relevant provisions are as follows:-

"CHAPTER XVI. Offences relating to Religion and Public Monuments.

146. Any person who destroys, damages or defiles any place of worship or any object which is held sacred by any class of persons with the intention of thereby insulting the religion of any class of persons, or with the knowledge that any class of persons is likely to consider such destruction, damage or defilement as an insult to their religion, is guilty of misdemeanour. *Insult to religion of any class.*

147. Any person who wilfully and without lawful justification or excuse, the proof of which lies on him, disturbs any meeting of persons lawfully assembled for religious worship or assaults any persons lawfully officiating at any such meeting, or any of the persons there assembled, is guilty of a misdemeanour and is liable to imprisonment for two months or to a fine of twenty pounds. *Disturbing religious worship.*

148. Every person, who with the intention of wounding the feeling of any person and of insulting the religion of any person, or with the knowledge that the feelings of any person are likely to be wounded, or that the religion of any person is likely to be insulted thereby, commits any trespass in any place of worship or in any place of sepulture or in any place set apart for the performance of funeral rites or as a depository for the remains of the dead, or offers any indignity to any human corpse, or causes disturbance to any persons assembled for the purpose of funeral ceremonies, is guilty of misdemeanour. *Trespassing on burial places.*

149. Any person who :- *Outrage to religious feelings.*

(a) published any print, writing, picture or effigy calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of other persons;

(b) utters in a public place in the hearing of another person any word or sound calculated or tending to outrage the religious feelings or belief of such other person;

is guilty of a misdemeanor and is liable to imprisonment for one year.

150. Any person who demolishes, destroys, pulls down or damages any building or monument intended for public use or ornament, is guilty of a misdemeanour. — Destroying or damaging public buildings and monuments.

It may also be pointed out that in fact many Holy Places, particularly those covered by the Status Quo, may be "antiquities" within the conception of Article 21 of the Mandate as being a construction or product of human activity earlier than the year 1700 A.D., and thus be within the scope of the Antiquities Ordinance. (Drayton, Laws of Palestine, vol. I, p.28). In the light of these remarks it is necessary to read the undertakings given by Mr. Eban to the Ad Hoc Political Committee of the General Assembly on 5 May 1949. He said:-

"Another possibility was to envisage an international regime applying to the whole City of Jerusalem but restricted functionally, so that it would be concerned only with the protection of the Holy Places and not with any purely secular aspects of life and government. That was the approach which the Government of Israel favoured at the present stage; the President of Israel, in a statement on 23 April 1949, had expressed the official policy by saying that the Government "pledged itself to ensure full security for religious institutions in the exercise of their functions; to grant the supervision of the Holy Places by those who hold them sacred; and to encourage and accept the fullest international safeguard and controls for their immunity and protection..... If there was a genuine desire to reconcile.....(the interests of Christianity and those of the people of Jerusalem).... a harmonious solution could swiftly be secured with international consent". That was a far-reaching commitment and no similar pledge had been made by the Arab Government in control of most of the Holy Places in Jerusalem."
(A/AC.24/SR.45, p.19)

And again, in summing up on the same occasion, he said:-

" The Government of Israel advocated the establishment by the United Nations of an international regime for Jerusalem concerned exclusively with the control and protection of Holy Places, and would co-operate with such a regime.

It would also agree to place under international control Holy Places in parts of its territory outside Jerusalem, and supported the suggestion that guarantee should be given for the protection of the Holy Places in Palestine and for free access thereto.

It was prepared to offer the fullest safeguards and guarantees for the security of religious institutions in the exercise of their functions, and to negotiate immediately with all religious authorities concerned with that end in view. In fact, negotiations of that nature had already been opened between the Government of Israel and

> the Papal Envoy to Jerusalem . Similar negotiations had also begun with Governments interested in obtaining the safeguards in question, notably the Government of France."
>
> Ibid., at p.21.

It is against this background that it is necessary to consider the definition put forward by the Committee on Jerusalem of the U.N. Conciliation Commission for Palestine. On 30 June 1949 the following definition of Holy Places, religious buildings and sites was proposed as a basis for discussion:-

> "The Holy Places, sites and buildings consecrated by the veneration of the faithful; buildings used as places or worship, buildings used by religious congregations, by priests and by denominational associations; foundations established for pious and charitable ends; as well as the dependencies of these Holy Places, sites and buildings."

It will be observed that the defintion in the form in which it has been presented does not take sufficient account of the distinction between "Holy Places" as such (defined in accordance with the objective criterion of the Status Quo) and what we might term other religious buildings and sites. The fact that the definition does not in itself draw a sharp distinction between the Holy Places under the Status Quo, and other religious buildings and sites, does not in itself invalidate the defintion so long as in the discussions which proceed upon it the fundamental distinction is clearly kept in mind. We must, therefore, make it clear that we assume that the opening words of the definition "The Holy Places", refer to the Status Quo.

The words "sites and buildings consecrated by the veneration of the faithful" can hardly be regarded as a satisfactory definition. The Shorter Oxford English Dictionary defines "veneration" as 1) A feeling of deep respect and reverence directed towards some person or thing. 2) The action or fact of showing respect and reverence. The word "faithful" , according to the same source, has many more meanings. Thus:-

1) Full of or characterised by Faith; believing.
2) Firm in fidelity or allegiance to a person to whom one is bound by any tie; constant, loyal, true.
3) True to one's word or profession.
4) Conscientious in the fulfilment of duty.
5) Trustworthy, veracious, reliable.
6) True to the fact or the original, accurate.
7) 'True believers'; the orthodox of any religious community.

It is, therefore, impossible to state with any degree of precision what the combination of these two words actually implies. For a Jew only the Jews are the faithful, while for a Moslem only the Moslems are faithful; and we can recall that one of the titles of the Khalifs is "Emir el Mujminin" or "Prince of the Faithful", just as the English sovereign terms himself "Defender of the

Faith". It is to be noted, furthermore, that this expression goes much further than any that has been used before. Both the Mandate in Article 13 and the abovequoted extract from the Resolution of 29 November 1947 used the expression "Holy Places and religious buildings or sites". This is clearly more limited. The word "religion", again according to the Oxford Dictionary, includes the following aspects:

??|| see previous page

1) Action or conduct indicating a belief in, reverence for, and desire to please, a divine ruling power; the exercise or practice of rites or observances implying this.
2) A particular system of faith and worship.
3) Recognition on the part of man of some higher unseen power as having control of his destiny, and as being entitled to obedience, reverence and worship; the general mental and moral attitude resulting from this belief, with reference to its effect upon the individual or the community; personal or general acceptance of this feeling as a standard of spiritual and practical life.
4) Devotion to some principle; strict fidelity or faithfulness; conscientiousness; pious affection or attachment.

This definition seems reasonably satisfactory, at any rate for the purposes of this country.

"Buildings used as places of worship" would be a satisfactory element in a definition if it were intended as an elucidation of the wider expression "religious buildings or sites". It may not, however, be so satisfactory in the context proposed by the Committee.

for what purposes?

"Places used by religious congregations, by priests and by denominational associations" cannot be accepted as an element of the definition under any circumstances. It is to be remembered that neither Judaism nor Islam draw a sharp distinction between things religious and secular. I do not know about Christianity, but it is possible that under the influence of Eastern conditions a similar lack of sharp distinction is to be found here, even where in Europe the sharp distinction remains. The expression used by the Committee would certainly include a building such as the Y.M.C.A. in Jerusalem. I wonder if that is its intention.

"Foundations established for pious and charitable things" is again dangerously wide. In considering it, one must keep in mind the Islamic institution of Wakf and the corresponding Jewish institution of Hekdesh. A separate opinion on the problem of Wakf is being prepared. For the purposes of this Opinion I shall do no more than draw attention to the distinction between public Wakf and private Wakf, which can easily be compared to the distinction between the charitable trust and the private trust of English law. The essential feature of Wakf is that "the proprietory right of the grantor is divested and it remains thenceforth in the implied ownership of the Almighty. The usufruct alone is applied for the benefit of human beings and the subject of the dedication becomes inalienable and non-heritable in perpetuity. Such dedication must be for a pious purpose. Every object which tends to the good of mankind,

individually or collectively, is a pious purpose. A dedication to a mosque signifies the support of a place of worship for human beings; to a caravanserai, the maintenance of a place of rest for travellers. Similarly, a provision for one's children and descendants, kindred or neighbours, is a pious object under the Musulman Law." (See Goadby & Doukhan, The Land Law of Palestine (1935) at p.69, quoting Syed Amir Aly, Students Hand-book of Mohammedan Law). See also Vesey Fitzgerald, Mohammedan Law (1931) at p. 206, who says:-

"... only one definition holds the field to-day... that first propounded by Imam Abu Yousef on "Wakf signifies the appropriation of a particular object in such a manner as subjects it to the rules of divine property, whence the appropriator's right in it is extinguished and it becomes the property of God by advantage of it resulting to his creatures'."

The word "pious" then might lead to complications as it suggests a certain institution of Islamic law. Similarly the word "charitable" hints at a certain conception which is to be found in the English Law of trusts.... The legal meaning of charity in the English conception, as found in the Mortmain and Charitable Uses Act, 1888, is as follows:-

> "The relief of impotent, aged and poor people, the maintenance of sick and maimed soldiers and mariners; the maintenance of schools of learning , free schools and schools in universities; the repair of bridges, ports, havens, causeways, churches, sea-banks and highways; the education and preferment of orphans, the relief, stock or maintenance of houses of correction; the marriages of poor maids; the supportation, aid and help of young tradesmen, handicraftsmen and persons decayed; the relief or redemption of prisoners or captives; the aid or ease of any poor inhabitants concerning payment of taxes".

Lewin on Trusts, Fourteenth Edition, 1939, at p. 470, indicates that the above list is not exhaustive.

I would therefore propose the following definition in lieu of that put forward by the Committee:

> "The Holy Places; buildings and sites used as places of worship and for purposes connected therewith; foundations established for religious purposes; as well as the dependencies of these Holy Places, buildings and sites."

All the above are entitled to protection, and certainly enjoy it today to the same extent as they did during the period of the Mandate, the law on the subject not having been changed. International control should be limited to the Holy Places as defined by reference to the Status Quo.

Hakirya, July 18, 1949

Legal Adviser
Ministry for Foreign Affairs

? P/1

Aly?

Nothing more a statutory definition?

יצא

מס' התיק (*) 1/4/870

*) יכתב כאן במקרים של צורך בהעברת כרטיס לכל תיק.

מקומות קדושים

תיק מספר	הועבר אל	בתאריך	תיק מספר	הועבר אל	בתאריך
	סולמון	31.7.67	—		
	ש' המפכ"ל	22.2.68	—		
	הרפ	4.3.68	—		
	פ.מ.	13.6.68	—		
	דג דגון	5.9.68	—		
	" " "	20.9.68	—		
	דגון	27/9	—		
	ש.ה.	16.1.69	—		
	קלוין	13.4.	—		
	ר סולמון	12.10.69	—		
	מנכ"ל	24.3.70	—		
	" "	26.3.	—		
	קרס	31.3.70			
	הרבה	14/4/70			
	מ(ש)	1/6/70	—		
	לב סלמון	2.7.72			
	הדגון	[illegible].72			
	ילג	29.10.72			
	מיון	30.10.72			
	ראן	6.11.72			
	מ	10.11.72			
	ש.ה.	1.1.73			
	גמ' אלון	9.9.75			
	לב' ויקולר	5.11.76			

יצא

מס' התיק *)

*) יכתב כאן במקרים של צורך בהצגת כרטיס לכל [illegible]

תיק מספר	הועבר אל	בתאריך	תיק מספר	הועבר אל	בתאריך

Furthermore, the Latins at the present day perform service once a year, on Ascension-day, in an oratory at Jerusalem, called Coubet-el-Messad, which is situated on Mount Olivet; and the Greeks perform their devotions outside that oratory. Now this oratory is a Mahometan temple, and it consequently does not belong exclusively to any Christian sect; and I do not consider it right that the subjects of my Empire who profess the Greek faith should be deprived of the power of worshipping in the interior of the above-named oratory. The Greeks shall therefore not be prevented from exercising their worship in the interior of the Coubet-el-Messad (the Cupola of the Ascension), on condition that they make no alteration in the present condition of that oratory, and that there shall be a Mahometan porter at the door, as heretofore. This measure shall be recorded at the head of the copy of the Imperial Firman dated the month of Sheval, 1254 (December, 1839).

Such is my decided and sovereign will; and, in conformity with the orders which I have in consequence given, the present Firman, which is furnished with a Hatti-Scherif and issued from my Imperial Divan, has been delivered to the Greek nation.

As soon as my sovereign orders shall become known to you, you will take every care that henceforward my decision and my commands above mentioned shall not in any way be contravened, either by those who profess the Greek, Armenian, Syrian and Copt religions, or by th Latins.

You will take care to have the present Imperial edict recorded in the archives of the Mehkémé, to serve constantly and for ever as a permanent rule. Understand this; and give heed to the noble signature with which it is decorated.

Issued about the end of the month of Djemadi-ul-
evel, 1268
(February, 1852).

Inclosure 3 in No. 237.

Firman respecting the Holy Places

To thee, my Vizier, Hafiz Ahmed Pasha, Governor of Jerusalem and its dependencies; to the Judge of Jerusalem; and to you, Mufti, Caimakam of Nakib ul Eshref, and other Members of the Council, I give this order.

It has been represented to me that some of the provisions of the Imperial Firman dated in the last days of the month of Djemazi-ul-Evel, 1268 (about the middle of February, 1852), decorated with my Hatti-Scherif, and addressed as well to you, my above-mentioned Governor, as to other authorities, which were requisite for the solution and settlement of the differences which had arisen between the Greek and Latin nations in regard to certain Holy Places situated within and without the city of Jerusalem, have not yet been carried into execution; and as it is my sovereign will that everything regarding this matter should be done, the Council of my illustrious Ministers, after having discussed this question, has drawn up a Memorandum consisting of six Articles, which serve to explain, corroborate, and complete my Imperial Firman above-mentioned.

In granting to the Latins a key of the great gate of the Church of Bethlehem, the right of passing through that church as heretofore has been conferred upon them; but the right of exercising their religious worship in that place, or of possessing that church in common with the Greeks, has not been conferred upon them; there has not been authorized by this measure either the alteration, by any of the parties, of the status quo of the church, or the exercise of the Latin worship within that church, or a change in the system which has always existed, and which still exists, by the introduction of any novelty, whether as regards the passage through the church on the way to the grotto, or in other respects.

As the door-keeper of the Church of Bethlehem has for a long time been always a Greek priest, subject of my Sublime Porte, and as that door-keeper has absolutely no authority whatever to obstruct the passage of the nations which have a right of passage ab antiquo, matters shall remain as they have been.

The new star, which, in order to put an end to the contest which had arisen in that respect, and to serve as a visible token of my regard for the Christian nations, I have caused to be placed in the Grotto which is within the precincts of the Church at Bethlehem, a star resembling that which was lost in the year 1847, does not confer upon any nation in particular an exclusive and fresh right, and there shall not be at any time the least alteration in that respect.

The Christian nations which possess the right of visiting the Tomb of the Holy Mary, and of there exercising their religious rites, shall visit that place and exercise their rites there daily, on condition that they do not offer any opposition to the exercise by other nations also of their rites in that place. The Greeks shall officiate there every morning from sunrise; after them the Armenians; and after these the Latins; each of these nations having an hour and a half for that purpose. This is a rule established with the sanction and under the authority of my Sublime Porte.

The two gardens belonging to the Frank Convent in the village of Bethlehem shall continue as heretofore under the inspection of the Greek and Latin nations, and they shall be made use of as at present, without any exclusive privilege in favour of either party.

As no other concessions have been lately made by formal Firmans to any nation, all those which at present exist shall be maintained on their present footing, and all the Holy Places at Jerusalem which are at present under the control of the Greek, Latin, and Armenian nations, whether they belong to them in common or exclusively, shall remain under their control for ever.

The above-mentioned Memorandum having been submitted to me by

Enclosure in No. ...

Firman regarding the Holy Places.

To thee, my Vizier, Hafiz Ahmed Pasha, Governor of Jerusalem and its dependencies; to the Judge of Jerusalem; and to you, Mufti, Ulemas of Beit ul Mukdes, and other members of the Council, I give this order.

It has been represented to me that some of the provisions of the Imperial Firman dated in the last days of the month of Rebbi-ul-Evel, 1268, about the middle of February, 1852, decorated with my Hatti-Scherif, and addressed as well to you, my above-mentioned Governor, as to other authorities, which were requisite for the solution and settlement of the differences which had arisen between the Greek and Latin Nations in regard to certain Holy Places situated within and without the city of Jerusalem, have not yet been carried into execution; and as it is my sovereign will that every thing connected with this matter should be done, the Council of my Illustrious Ministers, after having discussed this question, have drawn up a memorandum consisting of six articles, which serve to explain, corroborate, and complete my Imperial Firman above-mentioned.

In granting to the Latins the keys of the great gate of the church of Bethlehem, the right of passage through that church as heretofore has been conferred upon them; but the right of exercising their religious duties in that place, or of possessing that church in common with the Greeks, has not been conferred upon them; they have not been authorized by this measure either the alteration, by any of the parties, of the state of the church, or the exercise of the Latin worship within that church, such change in the system which has always existed, and which still exists, or the introduction of any novelty, whether as regards the passage through the church or the way to the grotto, or in other respects.

As the door-keepers of the church of Bethlehem are for a long time back Christian Greek priests, whereas ... Mussulmen, ... and as their ... no authority whatever to obstruct the passage of the nations which have a right of passage as heretofore, matters shall remain as they have been.

The new star, which, in order to put an end to the present dispute which arises in that respect, and to serve as a visible token of my regard for the Christian nations, I have ordered to be placed in the Grotto which is within the precinct of the church at Bethlehem, as a substitute for that which was there in the past time, does not confer on any nation in particular any fresh right, and it shall not be at any time the least alteration in that respect.

The Christian nations which possess the right of visiting the Tomb of the Holy Virgin, and of there exercising their religious duties, shall visit that place and exercise that right there in their turn, on condition that they do not allow any obstruction to the exercise by the other nations of their rites in the church. The Greeks shall officiate there every morning before sunrise, other than the Armenians; and after these the Latins; each of these nations having their own ... for their rites, which is a rule established with the consent and under the authority of my ... orders.

The two gardens belonging to the Frank Convent in the village of Bethlehem shall continue as heretofore under the inspection of the Greek and Latin nations, and they shall be able to go to it in turn, without any exclusive privilege in favour of either party.

As no other concessions have been lately made in favour of any nation, all those which at present exist shall be maintained on their present footing, and all the Holy Places at Jerusalem which are at present under the control of the Greek, Latin, and Armenian nations, whether they possess them in common or exclusively, shall remain under their control the same.

The above-mentioned memorandum having been submitted to my Imp...

Firman

To thee, my Vizier, Ahmed Pacha, Governor of Jerusalem; to thee, Cadi of Jerusalem; and to you, members of the Medjliss.

The disputes which from time to time arise between the Greek and Latin nations, respecting certain Holy Places which exist both within and without the City of Jerusalem, have now been again revived.

A Commission has in consequence been formed, composed of certain Muchirs and distinguished men of the law, and of other persons, to examine this question thoroughly; and this is the result of the researches and of the investigations of that Commission, and of those of the Cabinet Councils held after the Commission. The places in dispute between the two rites are - the great cupola of the Church of the Holy Sepulchre; and the little cupola, which is above the spot called the Tomb of Jesus, on whom may the blessing of God rest, and which is in the church before-mentioned; the Hadjir el Moughtesil; Golgotha, which is also within the inclosure of the Church of the Holy Sepulchre; the Arches of the Holy Mary; the Great Church which is in the village of Bethlehem; as well as the Grotto, which is the true spot where Jesus - may the blessing of God be upon him! - was born, and which is situated below that church; and the tomb of the Blessed Mary, whom may God bless.

Seeing that the great cupola above-mentioned applies to the entire church, the Latins have no right to claim exclusive possession either of that cupola, or of the lesser cupola, or of the Hadjir el Moughtesil, or of Golgotha, or of the Arches of the Holy Mary, or of the Great Church of Bethlehem, or of the Holy Manger; all these places must be left in their present state. In former times, a key of the two gates of the Great Church of Bethlehem and of the Holy Manger was given to each of the Greek, Latin, and Armenian nations, - a measure which was also confirmed by the Firman delivered to the Greek nation in the year of the Hegira 1170; and that arrangement shall still continue. But as it does not follow from this that it is permitted to alter the existing state of things in that church or to prevent the Latins from officiating there, or in short, to make any new arrangement calculated to incommode other sects, either in the passage from the church to the Holy Manger, or in other respects; the smallest pretension in regard to this shall not be allowed or entertained, on the part of any one whatsoever.

No change shall be made in the present state of the gates of the Church of Bethlehem.

As, according to ancient and modern documents, the two gardens belonging to the Frank Convent at Bethlehem, to which the Latins have also laid claim, are under the superintendence of both parties; they shall remain as at present.

The Latins, on the ground of certain Firmans of which they are in possession, have advanced the pretension that the Tomb of the Blessed Mary belongs exclusively to them; but they are not right in this either. Only since the Greeks, the Armenians, the Syrians, and the Copts at present exercise their worship within this holy tomb; that is to say, as the exercise of worship is not confined to a single rite, it has been declared just to uphold and to confirm on behalf of the Roman Catholic Christians the permission which they possess ab antiquo,, of exercising their worship in a spot where various nations exercise theirs, but upon condition that they shall make no alteration either in the administration or in the present condition of that monument.

As this decision confirms and consolidates the rights which have been granted to the Greek subjects of my Empire by my august ancestors, and confirmed by Firmans invested with Hatti-Scheriffs issued from my Imperial throne, - it has accordingly obtained my sovereign assent, as I have much at heart to maintain the above-mentioned rights. None of the parties shall allow themselves to contravene this decision.

Firman

To thee, my Vizier, Afif Pasha, Governor of Jerusalem; to thee, Cadi of Jerusalem; and to you, members of the Medjliss.

The disputes which from time to time arise between the Greek and Latin nations, respecting certain Holy Places which exist both within and without the City of Jerusalem, have now been again revived.

A commission has in consequence been formed, composed of certain Muchirs and distinguished men of the law, and of other persons, to examine this question thoroughly; and this is the result of the researches and of the investigations of that Commission, and of those of the Cabinet Councils held after the Commission. The places in dispute between the two rites are - the great cupola of the Church of the Holy Sepulchre; and the little cupola, which is above the spot called the Tomb of Jesus, on whom may the blessing of God rest, and which is in the church before-mentioned; the Hadjir el Moughtessil; Golgotha, which is also within the inclosure of the Church of the Holy Sepulchre; the Arches of the Holy Mary; the Great Church which is in the village of Bethlehem; as well as the Grotto, which is the true spot where Jesus - may the blessing of God be upon him! - was born, and which is situated below that church; and the Tomb of the Blessed Mary, whom may God bless.

Seeing that the great cupola above-mentioned applies to the entire church, the Latins have no right to claim exclusive possession either of that cupola, or of the lesser cupola, or of the Hadjir el Moughtessil, or of Golgotha, or of the Arches of the Holy Mary, or of the Great Church of Bethlehem, or of the Holy Manger; all these places must be left in their present state.

In former times, a key of the two gates of the Great Church of Bethlehem and of the Holy Manger was given to each of the Greek, Latin, and Armenian nations, - a measure which was also sanctioned by the Firman delivered to the Greek nation in the year of the Hegira 1170; and that arrangement shall still continue. But as it does not follow from this that it is permitted to alter the existing state of things in that church, or to prevent the Latins from officiating there, or in short, to make any new arrangement calculated to inconvenience other sects, either in the passage from the church to the Holy Manger, or in other respects; the smallest deviation in regard to this shall not be allowed or admitted, on the part of any one whatsoever.

No change shall be made in the present state of the gates of the Church of Bethlehem.

As, according to ancient and modern documents, the two gardens belonging to the Frank Convent at Bethlehem, to which the Latins have also laid claim, are under the superintendence of both parties; they shall remain as at present.

The Latins, on the ground of certain Firmans of which they are in possession, have advanced the pretension that the Tomb of the Blessed Mary belongs exclusively to them; but they are not alone in this matter. Since the Greeks, the Armenians, the Syrians, and the Copts at present exercise their worship within this holy Tomb; that is to say, as the worship of nations is not confined to a single spot, it has been conceded that in order to avoid a conflict on behalf of the Roman Catholic Christians, the permission which they possess of officiating, of exercising their worship in a spot where other nations exercise theirs, but on condition that they shall make no alteration either in the administration or in the present condition of that Tomb.

As this decision confirms and consolidates the concessions which have been granted to the Greek subjects of my Empire by my august ancestors, and confirmed by me, been inserted with their full sanction [illegible] - in the accompanying [illegible] - [illegible] as I have it at heart to maintain the [illegible] in a whole. [illegible] the parties shall [illegible] themselves [illegible].

the Council, which has requested my commands, I have ordered that all that is written therein be carried into execution.

In consequene of my sovereign orders, my present Imperial Firman is issued from my Imperial Divan, and is sent to you decorated with my Hatti-Scherif.

You, then, the above-mentioned Governor, Judge, Mufti, and others, when you have been informed of what is above written, you will cause my present Imperial Firman to be enrolled in the registers of the Mehkémé, and you will act invariably and for ever in conformity with the sovereign orders which it contains. Take heed thereto, and give credence to the illustrious signature which decorates my present Imperial Firman, written in the last day of the month Rejib, 1269.

(Translation)

SEEING that the provisions contained in my present Imperial edict are the real and definitive result of the searching examination which has just been made into the ancient and contradictory documents which are in the possession of my Greek subjects and of the Frank monks, concerning the Holy Places of Jerusalem, which have hitherto been a subject of discussion; and seeing that the aforesaid provisions are confirmatory of the Firmans which have been granted by my noble ancestors, and especially by my august father, and heretofore confirmed and renewed by myself, - let all take heed not to act in opposition to them.

(TRANSLATION)

General Treaty between Her Majesty, the Emperor of Austria, the Emperor of the French, the King of Prussia, the Emperor of Russia, the King of Sardinia, and the Sultan.

Signed at Paris, March 30, 1856.

(Ratifications exchanged at Paris, April,27, 1856).

ARTICLE IX.

His Imperial Majesty the Sultan, having, in his constant solicitude for the welfare of his subjects, issued a firman which, while ameliorating their condition without distinction of religion or of race, records his generous intentions towards the Christian population of his Empire, and wishing to give a further proof of his sentiments in that respect, has resolved to communicate to the Contracting Parties the said firman, emanating spontaneously from his sovereign will.

The Contracting Powers recognize the high value of this communication. It is clearly understood that it cannot, in any case, give to the said Powers the right to interfere, either collectively or separately, in the relations of His Majesty the Sultan with his subjects, nor in the internal administration of his Empire.

Count Nesselrode to M. de Kisseleff. - (Communicated to Lord John Russell by Baron Brunnow, February 1853).

. . . .

The chief obstacle to an equitable settlement of the existing difference, in whatever place it may be discussed, would, we fear, be the perseverance with which the French Government would seek to restore in Palestine the order of things which the Capitulation obtained from the Porte in 1740 is held to have established, although it is well known that that Act was never executed by reason of the vague terms in which it is written, without any designation of the places and sanctuaries assigned to the Latin clergy within the and without the city of Jerusalem. It is known besides, that a few years later, and specifically in 1757, the Ottoman Government found itself compelled to explain and construe the 33rd Article of the abovementioned Capitulation by a new edict of the Sovereign, whose provisions, far more explicit as regards the different religious establishments at Jerusalem, were confirmed under all the subsequent reigns, and remain in force until this time, notwithstanding the partial representations which the Franciscan Fathers of the Holy Land addressed from time to time to Constantinople through the channel of the French Embassy.

MEMORANDUM
Holy Places in Palestine.

Article 13 of the Mandate provides

> "All responsibility in connection with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites ...is assumed by the Mandatory ..."

Article 14 of the Mandate provides

> "A special Commission shall be appointed by the Mandatory to study, define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places ..."

On July 25, 1924 His Britannic Majesty made an Order in Council entitled "The Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924" and provided by Article 2 thereof that

> "no cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine ... shall be heard or determined by a Court of Palestine ..."

and by Article 3 thereof that

> "if any question arises whether any cause or matter comes within the terms of the preceding Article hereof, such question shall, pending the constitution of a Commission charged with jurisdiction over the matters set out in the said Article, be referred to the High Commissioner, who shall decide the question after making due enquiry into the matter in accordance with such instructions as he may receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State. The decision of the High Commissioner shall be final and binding on all parties."

No such Commission as was contemplated by Article 14 of the Mandate and referred to in Article 3 of the said Order in Council was ever appointed.

From time to time a question arose as to whether a certain court in Palestine could hear or determine a certain cause or matter relating to a synagogue or a cemetery or a shrine by reason of the provisions of Article 2 of the said Order in Council, but in none of the judgments in such cases did the Court endeavour to define the expression "the Holy Places" used in the said Article.

./.

It is not surprising, as, generally speaking, if the Court had any reason to believe that any cause or matter might be "a cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine" it referred the matter to the High Commissioner in accordance with Article 3 of the said Order in Council without endeavouring to determine whether or not the cause or matter was such a cause or matter. In 2 judgments, however, the Court did to some extent examine whether a particular place was a Holy Place or religious site. In the case of Khadra v. Hajjar the Land Court which dealt with the case held that the land in question "was in fact used as a burial ground and therefore was a Holy Place or religious site within the meaning of the said Order in Council" and that accordingly they had no jurisdiction to hear the case. On appeal the Court of Appeal (Land Appeal No. 2 of 1933, 2 P.L.R. 53) held that the Land Court was wrong in dismissing the action pending reference to the High Commissioner, and the issue of his decision thereon, and set aside the Order of the Land Court to that effect and remitted the case to the Land Court to proceed therein in accordance with Article 3 of the said Order in Council and in accordance with the High Commissioner's decision. It will be observed that the Land Court did not decide whether the burial ground in question was a "Holy Place" or a "religious site", although it was argued before it that a cemetery is a "Holy Place" within the meaning of Article 2 of the said Order in Council, and that the Court of Appeal did not deal with the question at all. The case therefore is of no assistance in determining what constitutes a "Holy Place."

In Civil Appeal No. 229 of 1945 (1946, 13 P.L.R. 175) in which it was submitted that a certain Moslem shrine of Sheikh Bureik was a "holy site" and therefore the Settlement Officer had no jurisdiction to entertain the claim to it by reason of the provisions of the Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924, the Court of Civil Appeal in the course of its judgment said:

> "..It is argued that the Settlement Officer was wrong on three grounds. The first one was that this claim of the Supreme Moslem Council was a claim to a holy site and as such the Court had no jurisdiction to entertain it; it should have been submitted to the High Commissioner under the provisions of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. It seems to us that this argument entirely misconceives the effect of the Holy Places Order-in-Council. It can be admitted indeed that all Moslem shrines are holy to all Moslems, but it does not necessarily follow that they are holy places within the meaning of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. In this connection, we invite attention to the fact that Article 2 of the Order-in-Council refers to "the Holy Places" in Palestine and not to a holy place in Palestine. We are satisfied that there was not even a prima facie case for argument that this was a holy place within the meaning of the Order-in-Council. There was, therefore, no need to submit the question to the High Commissioner. .."

./.

It was the practice during the Mandatory regime for the Attorney General to advise the High Commissioner on questions referred to him under Article 3 of the said Order in Council and so far as I am aware the Attorney General from time to time gave a detailed reasoned opinion on the question referred to him for advice. If such opinions could be obtained it would be possible to ascertain the grounds upon which it was decided whether any particular cause or matter came or did not come within the terms of Article 2 of the said Order in Council. Sir William Fitzgerald, who as Chief Justice delivered the judgment in Civil Appeal No. 229 of 1945, when he was the Attorney General gave several opinions on questions referred to the High Commissioner under Article 3 of the said Order in Council.

18.VII.1949.

Deputy Attorney General
to the Government of Israel

MEMORANDUM

Holy Places in Palestine.

Article 13 of the Mandate provides

> "All Responsibility in connection with the Holy Places and religious buildings or sites in Palestine, including that of preserving existing rights and of securing free access to the Holy Places, religious buildings and sites ...is assumed by the Mandatory ..."

Article 14 of the Mandate provides

> "A special Commission shall be appointed by the Mandatory to study, define and determine the rights and claims in connection with the Holy Places ..."

On July 25, 1924 His Britannic Majesty made an Order in Council entitled "The Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924" and provided by Article 2 thereof that

> "no cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine ... shall be heard or determined by a Court ~~of~~ in Palestine ..."

and by Article 3 thereof that

> "if any question arises whether any cause or matter comes within the terms of the preceding Article hereof, such question shall, pending the constitution of a Commission charged with jurisdiction over the matters set out in the said Article, be referred to the High Commissioner, who shall decide the question after making due enquiry into the matter in accordance with such instructions as he may receive from one of His Majesty's Principal Secretaries of State. The decision of the High Commissioner shall be final and binding on all parties."

No such Commission as was contemplated by Article 14 of the Mandate and referred to in Article 3 of the said Order in Council was ever appointed.

From time to time a question arose as to whether a certain court in Palestine could not hear or determine a certain cause or matter relating to a synagogue or a cemetery or a shrine by reason of the provisions of Article 2 of the said Order in Council, but in none of the judgments in such cases did the Court endeavour to define the expression "the Holy Places" used in the said Article.

./.

It is not surprising, as, generally speaking, if the Court had any reason to believe that any cause or matter might be "a cause or matter in connection with the Holy Places or religious buildings or sites in Palestine" it referred the matter to the High Commissioner in accordance with Article 3 of the said Order in Council without endeavouring to determine whether or not the cause or matter was such a cause or matter. In 2 judgments, however, the Court did to some extent examine whether a particular place was a Holy Place or religious site. In the case of Khadra v. Hajjar the Land Court which dealt with the case held that the land in question "was in fact used as a burial ground and therefore was a Holy Place or religious site within the meaning of the said Order in Council" and that accordingly they had no jurisdiction to hear the case. On appeal the Court of Appeal (Land Appeal No. 2 of 1933, 2 P.L.R. 53) held that the Land Court was wrong in dismissing the action pending reference to the High Commissioner, and the issue of his decision thereon, and set aside the Order of the Land Court to that effect and remitted the case to the Land Court to proceed therein in accordance with Article 3 of the said Order in Council and in accordance with the High Commissioner's decision. It will be observed that the Land Court did not decide whether the burial ground in question was a "Holy Place" or a "religious site", although it was argued before it that a cemetery is a "Holy Place" within the meaning of Article 2 of the said Order in Council, and that the Court of Appeal did not deal with the question at all. The case therefore is of no assistance in determining what constitutes a "Holy Place."

In Civil Appeal No. 229 of 1945 (1946, 13 P.L.R. 175) in which it was submitted that a certain Moslem shrine of Sheikh Bureik was a "holy site" and therefore the Settlement Officer had no jurisdiction to entertain the claim to it by reason of the provisions of the Palestine (Holy Places) Order in Council, 1924, the Court of Civil Appeal in the course of its judgment said:

> "..It is argued that the Settlement Officer was wrong on three grounds. The first one was that this claim of the Supreme Moslem Council was a claim to a holy site and as such the Court had no jurisdiction to entertain it; it should have been submitted to the High Commissioner under the provisions of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. It seems to us that this argument entirely misconceives the effect of the Holy Places Order-in-Council. It can be admitted indeed that all Moslem shrines are holy to all Moslems, but it does not necessarily follow that they are holy places within the meaning of the Palestine (Holy Places) Order-in-Council. In this connection, we invite attention to the fact that Article 2 of the Order-in-Council refers to "the Holy Places" in Palestine and not to a holy place in Palestine. We are satisfied that there was not even a prima facie case for argument that this was a holy place within the meaning of the Order-in-Council. There was, therefore, no need to submit the question to the High Commissioner. .."

./.

It was the practice during the Mandatory regime for the Attorney General to advise the High Commissioner on questions referred to him under Article 3 of the said Order in Council and so far as I am aware the Attorney General from time to time gave a detailed reasoned opinion on the question referred to him for advice. If such opinions could be obtained it would be possible to ascertain the grounds upon which it was decided whether any particular cause or matter came or did not come within the terms of Article 2 of the said Order in Council. Sir William Fitzgerald, who as Chief Justice delivered the judgment in Civil Appeal No. 239 of 1945, when he was the Attorney General gave several opinions on questions referred to the High Commissioner under Article 3 of the said Order in Council.

13.VII.1949.

Deputy Attorney General
to the Government of Israel

ירושלים, כ' בתמוז תשל"ב
2.7.72

1/4/870

ד ח ו ף

אל: מר אלי מזרחי, סגן מנהל לשכת ראש הממשלה

1. מכתב נפרד בנוסח הבא צריך להשלח לכל אחד מן הבאים:

His Beatitude
Yegishe Derderian
The Armenian Patriarch of Jerusalem

(Your Beatitude - הפניה אליו היא)

His Excellency
Fr. Erminio Roncari
The Custos of Terra Sancta, Jerusalem

(Your Excellency - הפניה אליו)

His Beatitude
Benedictos,
Greek Orthodox Patriarch of Jerusalem

(Your Beatitude - הפניה אליו)

2. נוסח המכתב:

I hereby acknowledge receipt of your letter of June 23rd, 1972. The competent authorities and the police have been informed as requested. Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Golda Meir
Prime Minister
and Minister of Justice

3. אנא שלח העתקים מן התשובה ל-

1) Minister of Police
2) Attorney General
3) District Commissioner, Jerusalem

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

~~[illegible]~~

[illegible]

אל- ~~[illegible]~~

[illegible]

[illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~

כמצלה

[illegible] תיקים מס':

77650
77651
77653
1/41870

חיים קלוגמן

[illegible] גושן

המקומות הקדושים - (שאלת השר)

לאחר השאלות בדקתי:

1) לא מצאתי בתיקים תשובה בכתב על מכתבו של שר הדתות מיום 20.9.68. אולם ממכתבו של שר הדתות אל שר המשפטים מיום 5.2.69 (מסומן רמה 3 בתיק 1/41870) ומיום 18.4.69 (מסומן כמס' 4 בתיק 77651) עולה ~~שהשר~~ ש[illegible] נדון בשיחות בין שני השרים

וכי שר המשפטים [illegible]

וכי הסכמתו של שר המשפטים להתקנת התקנות ניתנה בעל פה

טרם חתימתן ופרסומן [illegible]

JM JM 6 1010006
JERUSALEM 155 22 1130 TM4

TO HIS EXEELLENCY THE MINISTER OF JUSTICE
J E R U S A L E M

IN REFERNCE TO OUR CABLE YESTERDAY 21/4/1972 ADDRESSED TO THE MINISTERS OF RELIGIOUS AFFAIRS POLICE DR COLBI WE INFORM YOU THAT THE ABYSSINIANS HAVE DUG AND REMOVED THE EARTH FROM AROUND A VERY ANCIENT OLIVE TREE IN THE COURTYARD OF OUR COPTIE MONASTRY DEIR-EL-SULTAN TRYING TO PULL IT DOWNCLEAR THE AREA AND CHANGE THE PLACE WE ASK YOU TO INTERVENE IMMEDIATELY AND ORDER TO PUT THE EARTH BACK IN ITS PLACE IT IS A SERIOUS AGGRESSION ON OUR COPTIC SAID MONASTRY AND ON THE STATU QUO WE ASK YOUR EXCELLENEY'S IMMEDIATE INTERVENTION TO PUT AN END TO THESE AGGRESSIONS AND TO RESTORE TO US OUR FORCELY USURPED HOLY PLACES

REV ANGELOS AL ANTONI FOR
DR ANDA BASILIOS
COPTIC ORTHODOX ARCHBISHOP OF
THE HOLY SEE OF JERUSALEM AND THE NEAR EAST

22 12:17

TELEGRAMME

מדינת ישראל
משרד המשפטים

המנהל הכללי

The Prime Minister has asked me to reply on ~~her~~ behalf to ~~your~~ the letter of April 5, 1972, concerning [by the Moslem waqf] unauthorised works carried out at the wall which surround the Chapel of the Ascension.

The ~~Mayor of~~ Government of Israel will take appropriate action ~~in~~ according to law for the preservation of [your] ~~your the~~ rights ~~of the Christian~~ in this Holy ~~Place~~ Shrine.

The Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department

of Municipal Inspection to have the said works stopped.

~~I~~ The Prime Minister suggests that a meeting be arranged between the leaders of the three Christian Communities and the Mayor of Jerusalem ~~so as to~~ ~~in order~~ to ~~that an~~ to decide ~~how the restoration~~ about the restoration of the wall surrounding this Holy Shrine -

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
~~Benedictos~~ Yegishe Derderian
~~Greek Orthodox Patriarch~~ Armenian Patriarch
Jerusalem. Jerusalem

His Excellency
Fr.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal inspection to have the works mentioned the said letter, stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration~~s~~.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

ב"ה ירושלים, כ"ד באלול תשכ"ח
20 בספטמבר 1968

18/325

אל : שר המשפטים

הנדון: **<u>תקנות שמירת מקומות קדושים יהודיים</u>**

בתשובה לשאלתך שבמכתבך אלי מיום ג' באלול תשכ"ח 27.8.68, הקריטריונים לקביעת מקומות קדושים ליהודים לשם החלת תקנות, בהתאם לחוק שמירת המקומות הקדושים תשכ"ז 1967, עליהם שלושה הם בעיקר:

1. המקום הוא ציון קבר עתיק או מערה עתיקה שהמסורת העממית היהודית ייחסה לו קשר עם אישים מפורסמים מתקופת המקרא או תקופת המשנה והתלמוד או תקופת ימי הבינים, ובגללה עלו יהודים במשך הדורות למקום זה להתפלל.

2. מסורת עממית זו מוזכרת בספרות היהודית או בספרות הלא-יהודית מלפני מאה שנה ויותר.

3. משרד הדתות מטפל במקום זה למעשה ומוציא עליו תקציבים והוצאות לשיפור ולשפיורתו.

כל המקומות המצויים בתוספת לתקנות המוצעות ממלאים קריטריונים אלה. ברצוני להפנות תשומת לבך, באשר לשני הקריטריונים הראשונים שהם הקובעים ביחס לבחירת המקום כשטח פעולתו של משרד הדתות, לשלושה ספריו הידועים של הד"ר זאב וילנאי, והם:

א. ירושלים, העיר העתיקה, עמ' 136-138; 143-150; 161-167.
ב. מצבות קודש בארץ ישראל (הוצאת מוסד הרב קוק). ראה שם עמ' קס"ז-קי"ז, רע"ב-רעה; רפ"א; ש"ז-ש"י שנ-שנ"א; שס"ו-שס"ח שע"ס-שפ"א; תי"ד ת"כ.
ג. אגדות ארץ ישראל מהד' ששית, תשכ"ב; ראה שם בין היתר עמ' 5

בברכה,

ז. ורהפטיג

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem.

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Yegishe Derderian,
Armenian Patriarch,
Jerusalem

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Pfime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Yegishe Derderian,
Armenian Patriarch,
Jerusalem

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Pfime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Yegishe Derderian,
Armenian Patriarch,
Jerusalem

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Pfime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Yegishe Derderian,
Armenian Patriarch,
Jerusalem

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

Jerusalem, April 12, 1972

His Beatitude
Yegishe Derderian,
Armenian Patriarch,
Jerusalem

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

שר המשפטים

ירושלים, כח' בניסן תשל"ב
12 באפריל 1972

לכבוד
מנהל מועצת הוקף המוסלמי
ירושלים

אדון נכבד,

ראש הממשלה קבלה תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני האורתודוקסי, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש וכבוד הפטריארך הארמני, על כי הוקף המוסלמי מנהל עבודות בניה בחומה המסובבת את כנסיית העליה הנמצאת בהר הזיתים, מבלי שהוקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני הערותיך בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

שר המשפטים

اورشليم - القدس، في ١٢ ابريل ١٩٧٢م

الى
حضرة مدير مجلس الوقف المسلمي
اورشليم - القدس

سيدي المحترم،

تسلمت رئيسة الوزراء شكوى من حضرة البطريرك اليوناني الارثوذكسي ومن القسطس الاراضي المقدسة ومن حضرة البطريرك الارمني يقولون فيها ان الوقف المسلمي يقوم باعمال بناية في السور الذي يحوط الكنيسة في جبل الطور بدون ان تكون للوقف اية صلاحية.
لذلك اكون شاكرا اذا تكرمتم باعلامي من ملاحظاتكم في اقرب فرصة.

مع فائق الاحترام

وزير العدل

שר המשפטים

ירושלים, כח' בניסן תשל"ב
12 באפריל 1972

לכבוד
מנהל מועצת הוקף המוסלמי
ירושלים

אדון נכבד,

ראש הממשלה קבלה תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני האורתודוקסי, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש וכבוד הפטריארך הארמני, על כי הוקף המוסלמי מנהל עבודות בניה בחומה המסבבת את כנסיית העליה הנמצאת בהר הזיתים, מבלי שהוקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני על צעדיך בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

שר המשפטים

اورشليم - القدس في ١٢ ابريل ١٩٧٢

الى
حضرة مدير مجلس الوقف الاسلامي
اورشليم - القدس

سيدي المحترم،

تسلمت رئيسة الوزراء شكوى من حضرة البطريرك اليوناني الارثوذكسي ومن القاصد الاراضي المقدسة ومن حضرة البطريرك الارمني تفيد بأن الوقف الاسلامي يقوم باعمال بناية في السور الذي يحيط الكنيسة في جبل الطور بدون ان تكون للوقف اية صلاحية.

واكون لكم شاكراً اذا عرفتم بالاجراءات من طرفكم في اقرب فرصة.

مع فائق الاحترام

وزير العدل

שר המשפטים

ירושלים, כח' בניסן תשל"ב
12 באפריל 1972

לכבוד
מנהל מועצת הוקף המוסלמי
ירושלים

אדון נכבד,

ראש הממשלה קבלה תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני האורתודוקסי, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש וכבוד הפטריארך הארמני, על כי הוקף המוסלמי מנהל עבודות בניה בחומה המסבבת את כנסיית העליה הנמצאת בהר הזיתים, מבלי שהוקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני תגובתך בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

שר המשפטים

اورشليم القدس في ١٢ ابريل ١٩٧٢م

الى
حضرة مدير مجلس الوقف الاسلامي
اورشليم - القدس

سيدي المحترم

تسلمت رئيسة الوزراء شكوى من حضرة البطريرك اليوناني الارثوذكسي ومن القصطوس للاراضي المقدسة ومن حضرة البطريرك الارمني يقولون فيها ان الوقف الاسلامي يقوم باعمال بناية في السور الذي يحيط الكنيسة في جبل الطور بدون ان تكون للوقف اية صلاحية.
لذلك اكون شاكرا اذا تكرمتم باعلامي عن ملاحظاتكم في اقرب فرصة

مع فائق الاحترام

وزير العدل

שר המשפטים

ירושלים, כח' בניסן תשל"ב
12 באפריל 1972

לכבוד
מנהל מועצת הוקף המוסלמי
ירושלים

אדון נכבד,

ראש הממשלה קבלה תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני האורתודוכסי, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש וכבוד הפטריארך הארמני, על כי הוקף המוסלמי מנהל עבודות בניה בחומה המסובבת את כנסיית העליה הנמצאת בהר הזיתים, מבלי שהוקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני הערותיך בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

שר המשפטים

اورشليم - القدس في ١٢ ابريل ١٩٧٢م

الى
حضرة مدير مجلس الوقف الاسلامي
اورشليم - القدس

سيدي المحترم

تسلمت رئيسة الوزراء شكوى من حضرة البطريرك اليوناني الارثوذكسي ومن القسطس للاراضي المقدسة ومن حضرة البطريرك الارمني يقولون فيها ان الوقف المسلمين يقوم باعمال بناية في السور الذي يحوط الكنيسة في جبل الطور بدون ان تكون للوقف اية صلاحية.
لذلك اكون شاكراً اذا تكرمتم باعلامي عن ملاحظاتكم في اقرب فرصة

مع فائق الاحترام

وزير العدل

שר המשטרה

ירושלים, כח' בניסן תשל"ב
12 באפריל 1972

לכבוד
מנהל מועצת הוקף המוסלמי
ירושלים

אדון נכבד,

ראש הממשלה קבלה תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני האורתודוקסי, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש וכבוד הפטריארך הארמני, על כי הוקף המוסלמי מנהל עבודות בניה בחומה המסובבת את כנסיית העליה הנמצאת בהר הזיתים, מבלי שהוקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני הערותיך בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

שר המשטרה

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying the your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

שר המשפטים

Jerusalem, April 12, 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

Jërusalem, April 12, 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

Jerusalem, April 12, 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying the your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

THE MINISTER OF JUSTICE

Jerusalem, April 12, 1972

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
Custos of Terra Sancta,
Jerusalem.

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to deal with the subject matter of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the works mentioned in the said letter stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District Commissioner of Jerusalem

1/7

לשכת שר המשפטים

ירושלים, כז׳ בניסן תשל"ב
11 באפריל 1972

לכבוד
מנהל מועצת הוקף המוסלמי
ירושלים.

א.נ.,

ראש הממשלה קבלה תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני
האורתודוקסי, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש וכבוד הפטריארך הארמני,
על כי הוקף המוסלמי מנהל עבודות בניה בחומה הסובבת את כנסיית ~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ הנמצאת בהר הזיתים, ~~[illegible]~~ מבלי שהוקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני הערותיך בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

שר המשפטים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

לשכת שר המשפטים

לכבוד
מנהל מועצת הוקף המוסלמי

א.נ.,

ראש הממשלה קבלה תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני האורתודוקסי, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש וכבוד הפטריארך הארמני, על כי הוקף המוסלמי מנהל עבודות בניה בחומה הסובבת את כנסיית עלייתו של ישו הנוצרי לשמים, הנמצאה בהר הזיתים, וזאת מבלי שהוקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני הערותיך בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

שר המשפטים

מדינת ישראל
משרד המשפטים

המנהל הכללי

לכב' [illegible]
מנהל הווקף המוסלמי

א. נ.,

ראש הממשלה קבל תלונה מאת כבוד הפטריארך היווני האורתודוקסי ~~[illegible]~~, כבוד הקוסטוס של ארץ הקודש ~~[illegible]~~ וכבוד הפטריארך הארמני, כי הווקף המוסלמי מנהל עבודות בניה ~~[illegible]~~ בחומה, המסתירה את כנסית עליתו של ישו השמימה הנמצאת בהר הזיתים, וזאת מבלי שהווקף יהיה מורשה לכך.

אודה לך אם תודיעני הערותיך ~~[illegible]~~ בהקדם האפשרי.

בכבוד רב

שר המשפטים

THE MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

C/C

Jerusalem, April 11, 1972

The Prime Minister has asked me to ~~acknowledge the receipt of your~~ letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal inspection to have the works, ~~referred to~~ in the said letter, stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to the said letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and considerations.

Yours sincerely.

THE MINISTER OF JUSTICE

His Beatitude
Benedictos
Greek Orthodox Patriarch
Jerusalem,

Jerusalem, April 11, 1972

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to ~~acknowledge the receipt~~ deal with the ~~matter~~ subject matter ~~referred~~ ~~to~~ ~~of your~~ of your letter of April 5, 1972.

At my request, the Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal inspection to have the works ~~referred to~~ mentioned in the said letter, stopped pending further steps.

I am now looking into the matter before replying to ~~[illegible]~~ your letter in more detail.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely.

THE MINISTER OF JUSTICE

Copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Mayor of Jerusalem
The District ~~Commiss~~ Commissioner of Jerusalem

ירושלים, כה' בניסן תשל"ב
9 באפריל 1972

<u>דחוף</u>
שמור

אל : שר המשפטים

אדוני השר,

הנדון: <u>שיקום התוספת מסביב לכנסייה עליהן של ישו לשמים בהר-הזיתים</u>

1. אני מצרף מכתב בנדון מיום 5.4.72, אשר מטבעו מחייב פעולה דחופה. ...

2. ניתוח מכתב זה מעלה שלושה נתונים בולטים:

א. זו הפעם הראשונה שראשי העדות הגדולות אינם מסתפקים במכתב זהיר על דרך ההודעה כי הם עומדים לעשות מעשה מסויים, או על דרך הבעת הדעה כי מעשה מסויים נוגד את הסטטוס-קוו. מכתב זה מכיל בקשה <u>מפורשת</u> מממשלת ישראל לשמור על זכויותיהם ("We are now applying to Your Excellency in order to safeguard the Status Quo and preserve our rights."

ב. זו הפעם הראשונה שראשי העדות מנצלים את הסטטוס-קוו כדי לבקש <u>שעיריית ירושלים</u> תבצע בשבילם ועל חשבונם עבודות במקום קדוש לנצרות. אין לשכוח שהמדובר במזרח ירושלים.

ג. יש גם כח מצטבר לשני הגורמים דלעיל: המדובר הוא, איפוא, בבקשה שממשלת ישראל תניע את עיריית ירושלים לבצע את העבודות האמורות.

3. ד. הרשה אני לעצמי גם להצביע על שני דברים שהם בבחינת אומר הדעה, להבדיל מאינפורמציה:

א. נדמה לי שצורת פנייה זו לא היתה באה אלמלא הטיפול המהיר והחד-משמעי בענין כנסיית הקבר הקדוש.

ב. סבורני שלשון המכתב הזה מראה כי ביחסים הפנימיים ביחסי שלש העדות הנוצריות הגדולות גוברת ידם של היוונים-האורתודוכסים והארמנים המתייבים מגע הדוק יותר עם הממשלה, ועובדה היא שהקוסטוס הקתולי נותן אישור ידו לפניות אלה - תופעה שלא נתקלנו בה עד לפני זמן מה.

2/.

ירושלים, כה' בניסן תשל"ב
9 באפריל 1972

<u>ד ח ו ף</u>
ש מ ו ר

אל : שר המשפטים

אדוני השר,

הנדון: <u>שיקום החומה מסביב לכנסייה עליתו של ישו לשמים בהר-הזיתים</u>

1. אני מצרף מכתב בנדון מיום 5.4.72, אשר מטבעו מחייב פעולה דחופה.

2. ניתוח מכתב זה מעלה שלושה נתונים בולטים:

א. זו הפעם הראשונה שראשי העדות הגדולות אינם מסתפקים במכתב זהיר על דרך ההודעה כי הם עומדים לעשות מעשה מסויים, או על דרך הבעת הדעה כי מעשה מסויים נוגד את הסטטוס-קוו. מכתב זה מכיל בקשה <u>מפורשת</u> מממשלת ישראל לשמור על זכויותיהם ("We are now applying to Your Excellency in order to safeguard the Status Quo and preserve our rights."

ב. זו הפעם הראשונה שראשי העדות מנצלים את הסטטוס-קוו כדי לבקש <u>שעיריית ירושלים</u> תבצע בשבילם ועל חשבונם עבודות במקום קדוש לנצרות. אין לשכוח שהמדובר במזרח ירושלים.

ג. יש גם כח מסבר לשני הגורמים דלעיל: המדובר הוא, איפוא, בבקשה שממשלת ישראל תניע את עיריית ירושלים לבצע את העבודות האמורות.

3. ד. מרשה אני לעצמי גם להצביע על שני דברים שהם בבחינת אומד הדעה, להבדיל מאינפורמציה:

א. נראה לי שצורת פניה זו לא היתה באה אלמלא הטיפול המהיר והחד-משמעי בענין כנסיית הקבר הקדוש.

ב. סבורני שלשון המכתב הזה מראה כי ביחסים הפנימיים ביחסי שלש העדות הנוצריות הגדולות גוברת ידם של היוונים-האורתודוכסים והארמנים המחייבים מגע הדוק יותר עם הממשלה, ועובדה היא שהקוסטוס הקתולי נותן אישום ידו לפניות אלה - תופעה שלא נתקלנו בה עד לפני זמן מה.

2/.

ירושלים, כה" בניסן תשל"ב
9 באפריל 1972

<u>ד ח ו ף</u>
ש מ ור

אל : שר המשטרה

אדוני השר,

הנדון: <u>שיקום החומה מסביב לכנסיית עליתו של ישו לשמים בהר-הזיתים</u>

1. אני מצרף מכתב בנדון מיום 5.4.72, אשר מטבעו מחייב פעולה דחופה. ...

2. ניתוח מכתב זה מעלה שלושה נתונים בולטים:

א. זו הפעם הראשונה שראשי העדות הגדולות אינם מסתפקים במכתב זהיר על דרך ההודעה כי הם עומדים לעשות מעשה מסויים, או על דרך הבעת הדעה כי מעשה מסויים נוגד את הסטטוס-קוו. מכתב זה מכיל בקשה <u>מפורשת</u> מממשלת ישראל לשמור על זכויותיהם ("We are now applying to Your Excellency in order to safeguard the Status Quo and preserve our rights."

ב. זו הפעם הראשונה שראשי העדות מנצלים את הסטטוס-קוו כדי לבקש <u>שעיריית ירושלים</u> תבצע בשבילם ועל חשבונם עבודות במקום קדוש לנצרים. אין לשכוח שהמדובר במזרח ירושלים.

ג. יש גם כח מצטבר לשני הגורמים דלעיל: המדובר הוא, איפוא, בבקשה שממשלת ישראל תניע את עיריית ירושלים לבצע את העבודות האמורות.

3. ד. הרשה אני לעצמי גם להצביע על שני דברים שהם בבחינת אומד הדעה, להבדיל מאינפורמציה:

א. נדמה לי שצורת פנייה זו לא היתה באה אלמלא הטיפול המהיר והחד-משמעי בענין כנסיית הקבר הקדוש.

ב. סבורני שלשון המכתב הזה מראה כי ביחסים הפנימיים ביחסי שלש העדות הנוצריות הגדולות גוברת ידם של היוונים-האורתודוכסים והארמנים המחייבים מגע הדוק יותר עם הממשלה, ועובדה היא שהקוסטוס הקתולי נותן אישיה ידו לפניות אלה - תופעה שלא נתקלנו בה עד לפני זמן מה.

2/.

ג. נדמה לי כי התנהגות הממשלה בענין גוטרדם חרפה להגברת האמינות של ממשלת ישראל בעיני הנוצרים בירושלים, עד כדי נכונות להגיע לעימות עם הווקף המוסלמי, על אף התוצאות הפוליטיות שעלולות להיות לדבר כלפי חוץ.

ד. נדמה לי כי זאת הפעם הראשונה שנכתב מסמך שמבחינה משפטית מכיר הכרה מלאה בסמכותה ובכוחה של ממשלת ישראל להגן על זכויות הנוצרים בירושלים (שוב, להבדיל מסקרים קודמים של מתן "הודעות", שמתוכן לא התחייבה הכרה כזאת.

4. התקשר אתי ראש העיר בטלפון וסכמנו בינינו שבינתיים יופסקו העבודות ע"י פקחי העיריה.

5. א. לגבי הפעולה בעתיד, נסחתי הצעת תשובה, המצורפת לכאן. נזהרתי מלנקוט לשון חד-משמעית כי נפעל בצורה המבוקשת, וזאת כדי לאפשר בירור מסודר של הנושא אצל ראש העיר (ואגב כך הירוק המגע אתם...) יתכן שפעולתנו בנדון תדרבן את אנשי הווקף ליצור אתנו מגעים וגם מכך יכולה לצמוח ברכה פורתה. כמו כן כדאי לשקול אם לא לבקש את הווקף להגיש את טענותיו בנדון. יהיו הדברים כאשר יהיו - הטיוטה המוצעת מנוסחת בצורה די גמישה כדי לאפשר מהלכים שונים, תוך הצהרה בלליה ברורה כי זכויות הנוצרים יישמרו.

ב. בכוונה אין המלים סטטוס-קוו נזכרות בשום מקום בטיוטת התשובה המוצעת, כשם שלא נזכרו בענין הקבר הקדוש. בהזכיר שכתבתי לך באותו ענין הערתי כי נוח לנו לפעול לטובת הנוצרים, בלי זיקה לשאלה אם הדבר הוא בהתאם לסטטוס-קוו אם לאו - וראיתי לשוב לסניף לקבל עמדה זו. הרי ככלות הכל חילופי מכתבים ומגעים כאלה, והפעולות הבאות בעקבותיהן, הם הם המהווים את הסטטוס-קוו כפי שהוא מתחדש מזמן לזמן...

ג. בטיוטה נכתב - בכוונה תחילה - כי מוצעת פגישה עם ראש העיר. ניסוח זה משאיר לשיקול דעתך אם נציג ממשלתי כלשהו ישתתף בדיונים. אילו היינו מציעים להם פגישה עם גורמים ממשלתיים בנדון, עלול הדבר להרתיע אותם ממגעים נוספים וליצור הסבוכות מיותרות. מוטב בענינים כאלה להתקדם עקב בצד אגודל.

בברכה,

צבי טרלו
המנהל הכללי

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

ג. נדמה לי כי התנהגות הממשלה בענין נוטרדם תרמה להגברת האמינות של ממשלת ישראל בעיני הנוצרים בירושלים, עד כדי נכונות להגיע לעימות עם הווקף המוסלמי, על אף התוצאות הפוליטיות שעלולות להיות לדבר כלפי חוץ.

ד. נדמה לי כי זאת הפעם הראשונה שנכתב מסמך שמבחינה משפטית מכיר הכרה מלאה בסמכותה ובכוחה של ממשלת ישראל להגן על זכויות הנוצרים בירושלים (שוב, להבדיל ממקרים קודמים של מתן "הודעות", שמתוכן לא התחייבה הכרה כזאת.

4. התקשר אתי ראש העיר בטלפון וסוכמנו ביננו שבינתיים יופסקו העבודות ע"י פקחי העיריה.

5. א. לגבי הפעולה בעתיד, נסחתי הצעת תשובה, המצורפת לכאן. נזהרתי מלנקוט לשון חד-משמעית כי נפעל בצורה המבוקשת, וזאת כדי לאפשר בירור מסודר של הנושא אצל ראש העיר (ואגב כך הירוק הטבע אתם...) יתכן שפעולתנו בגרון תדרבן את אנשי הווקף ליצור אתנו מגעים וגם מכך יכולה לצמוח ברכה פורתה. כמו כן כדאי לשקול אם לא לבקש את הווקף להגיש את טענותיו בנדון. יהיו הדברים כאשר יהיו – הטיוטה המוצעת מנוסחת בצורה די גמישה כדי לאפשר מהלכים שונים, תוך הצהרה <u>כללית</u> ברורה כי זכויות הנוצרים יישמרו.

ב. בכוונה אין המלים סטטוס-קוו נזכרות בשום מקום בטיוטת התשובה המוצעת, כשם שלא נזכרו בענין הקבר הקדום. בתזכיר שכתבתי לך באותו ענין הערתי כי נוח לנו לפעול לטובת הנוצרים, בלי זיקה לשאלה אם הדבר הוא בהתאם לסטטוס-קוו אם לאו – וראיתי לטוב לפניך לקבל עמדה זו. הרי ככלות הכל חילופי מכתבים ומגעים כאלה, והפעולות הבאות בעקבותיהן, הם הם המהווים את הסטטוס-קוו כפי שהוא מתחדש מזמן לזמן...

ג. בטיוטה נכתב – בכוונה תחילה – כי מוצעת פגישה עם ראש העיר. ניסוח זה משאיר לשיקול דעתך אם נציג ממשלתי כלשהו ישתתף בדיונים. אילו היינו מציעים להם פגישה עם גורמים ממשלתיים בנדון, עלול הדבר להרתיע אותם ממגעים נוספים וליצור סבוכות מיותרות. מוטב בענינים כאלה להתקדם עקב בצד אגודל.

בברכה,

צבי טרלו
המנהל הכללי

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

ג. נדמה לי כי התנהגות הממשלה בענין נוטרדם תרמה להגברת האמינות של ממשלת ישראל בעיני הנוצרים בירושלים, עד כדי נכונות להגיע לעימות עם הווקף המוסלמי, על אף התוצאות הפוליטיות שעלולות להיות לדבר כלפי חוץ.

ד. נדמה לי כי זאת הפעם הראשונה שנכתב מסמך שמבחינה משפטית מכיר הכרה מלאה בסמכותה ובכוחה של ממשלת ישראל להגן על זכויות הנוצרים בירושלים (שוב, להבדיל ממקרים קודמים של מתן "הודעות", שמתוכן לא התחייבה הכרה כזאת.

4. התקשר אני ראש העיר בטלפון וסוכם בינינו שבינתיים יופסקו העבודות ע"י פקחי העיריה.

5. א. לגבי הפעולה בעתיד, נסחתי הצעת תשובה, המצורפת לכאן. נזהרתי מלנקוט לשון חד-משמעית כי נפעל בצורה המבוקשת, וזאת כדי לאפשר בירור מסודר של הנושא אצל ראש העיר (ואגב כך הידוק המגע אתם...) יתכן שפעולתנו בנדון תדרבן את אנשי הווקף ליצור אתנו מגעים וגם מכך יכולה לצמוח ברכה מורחת. כמו כן כדאי לשקול אם לא לבקש את הווקף להגיש את טענותיו בנדון. יהיו הדברים כאשר יהיו - הטיוטה המוצעת מנוסחת בצורה די גמישה כדי לאפשר מהלכים שונים, תוך הצהרה <u>כללית</u> ברורה כי זכויות הנוצרים יישמרו.

ב. בכוונה אין המלים סטטוס-קוו נזכרות בשום מקום בטיוטת התשובה המוצעת, כשם שלא נזכרו בענין הקבר הקדוש. בהזכיר שכתבתי לך באותו ענין הערתי כי נוח לנו לפעול לטובת הנוצרים, בלי זיקה לשאלה אם הדבר הוא בהתאם לסטטוס-קוו אם לאו - וראיתי לשוב לסביך לקבל עמדה זו. הרי כבלות הכל חילופי מכתבים ומגעים כאלה, והפעולות הבאות בעקבותיהן, הם הם המהווים את הסטטוס-קוו כפי שהוא מתחדש מזמן לזמן...

ג. בפירוש נכתב - בכוונה תחילה - כי מוצעת פגישה עם ראש העיר. ניסוח זה משאיר לשיקול דעתך אם נציג ממשלתי כלשהו ישתתף בדיונים. אילו היינו מציעים להם פגישה עם גורמים ממשלתיים בנדון, עלול הדבר להרתיע אותם ממגעים נוספים וליצור הסבוכה מיותרת. מוטב בענינים כאלה להקדים עקב בצד אגודל.

בברכה,

צבי שילו
המנהל הכללי

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

Jerusalem April 5th, 1972

Her Excellency
The Prime Minister
of the Government of Israel,
Jerusalem.
- - - - -

Your Excellency,

On the Mount of Olives there is the Holy Shrine of our Lord Jesus Christ's Ascension.

This Sanctuary is included in the Status Quo, which governs all Holy Places.

According to the Status Quo any repair in the above mentioned Sanctuary is carried out by the Municipality of Jerusalem at the common expense of the three Christian Religious Communities, i.e. the Greek Orthodox Patriarchate, the Custody of the Holy Land and the Armenian Patriarchate.

Unfortunately there is lately an infringement of the Status Quo, because the Moslem Wakf is restoring the wall which surrounds the chapel of the Ascension.

We have already protested to the Wakf Authorities against this infringement and asked to stop the work immediately.

We are now applying to Your Excellency in order to safeguard the Status Quo and preserve our rights.

The work therefore has to be carried out either wholely by the three Christian Religious Communities or by the Municipality of Jerusalem at our own common expense.

Looking forward to Your Excellency's reply we assure You of our distinguished consideration.

Benedictos,	Fr. Erminio Roncari,	Yegishe Derderian,
Greek Orthodox Patriarch,	Custos of Terra Sancta,	Armenian Patriarch,
Jerusalem.	Jerusalem.	Jerusalem.

Copies: Minister of Justice
District Commissioner of Jerusalem
Mayor of Jerusalem.

מדינת ישראל

משרד המשפטים

המנהל הכללי

ירושלים, כה' בניסן תשל"ב
9 באפריל 1972

<u>דחוף</u>
עמור

אל : שר המשפטים

אדוני השר,

הנדון: <u>שיקום החופה מסביב לכנסיית עליתו של ישו לשמים בהר-הזיתים</u>

1. אני מצרף מכתב בנדון מיום 5.4.72, אשר מטבעו מחייב פעולה דחופה.

2. ניתוח מכתב זה מעלה שלושה נתונים בולטים:

א. זו הפעם הראשונה שראשי העדות הגדולות אינם מסתפקים במכתב זהיר על דרך ההודעה כי הם עומדים לעשות מעשה מסויים, או על דרך הבעת הדעה כי מעשה מסויים נוגד את הסטטוס-קוו. מכתב זה מכיל בקשה <u>מפורשת</u> מממשלת ישראל לשמור על זכויותיהם ("We are now applying to Your Excellency in order to safeguard the Status Quo and preserve our rights.")

ב. זו הפעם הראשונה שראשי העדות מנצלים את הסטטוס-קוו כדי לבקש <u>שעירית ירושלים</u> תבצע בשבילם ועל חשבונם עבודות במקום קדוש לנצרות. אין לשכוח שהמדובר במזרח ירושלים.

ג. יש גם כח מצטבר לשני הגורמים דלעיל: המדובר הוא, איפוא, בבקשה שממשלה ישראל תניע את עירית ירושלים לבצע את העבודות האמורות.

3. מרשה אני לעצמי גם להצביע על שני דברים שהם בבחינה אופד הדעה, להבדיל מאינפורמציה:

א. נדמה לי שצורת פניה זו לא היתה באה אלמלא הטיפול המהיר והחד-משמעי בענין כנסיית הקבר הקדוש.

ב. סבורני שלשון המכתב הזה מראה כי ביחסים הפנימיים ביחסי שלש העדות הנוצריות הגדולות גוברת ידם של היוונים-האורתודוכסים והארמנים המחייבים מגע הדוק יותר עם הממשלה, ועובדה היא שהקוסטוס הקתולי נותן אישית ידו לפניות אלה - תופעה שלא נתקלנו בה עד לפני זמן מה.

2/.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

a. [illegible]

b. [illegible]

c. [illegible]

3. [illegible]

a. [illegible]

c. [illegible]

ג. נדמה לי כי התנהגות הממשלה בענין נוטרדם תרמה להגברת האמינות של ממשלת ישראל בעיני הנוצרים בירושלים, עד כדי נכונות להגיע לעימות עם הווקף המוסלמי, על אף התוצאות הפוליטיות שעלולות להיות לדבר כלפי חוץ.

ד. נדמה לי כי זאת הפעם הראשונה שנכתב מסמך שמבחינה משפטית מכיר הברה מלאה בסמכותה ובכוחה של ממשלת ישראל להגן על זכויות הנוצרים בירושלים (שוב, להבדיל ממקרים קודמים של מתן "הודעות", שמתוכן לא התחייבה הכרה כזאת).

4. התקשר אתי ראש העיר בטלפון וסכמנו בינינו שבינתיים יופסקו העבודות ע"י פקחי העיריה.

5. א. לגבי הפעולה בעתיד, נסחתי הצעת תשובה, המצורפת לכאן. נזהרתי מלנקוט לשון חד-משמעית כי נפעל בצורה המבוקשת, וזאת כדי לאפשר בירור מסודר של הנושא אצל ראש העיר (ואגב כך הירוק המגע אתם...) יתכן שפעולתנו בנדון תדרבן את אנשי הווקף ליצור אתנו מגעים וגם מכך יכולה לצמוח ברכה פורתה. כמו כן כדאי לשקול אם לא לבקש את הווקף להגיש את טענותיו בנדון. יהיו הדברים כאשר יהיו – הטיוטה המוצעת מנוסחת בצורה די גמישה כדי לאפשר מהלכים שונים, תוך הצהרה <u>כללית</u> ברורה כי זכויות הנוצרים יישמרו.

ב. בכוונה אין המלים סטטוס-קוו נזכרות בשום מקום בטיוטת התשובה המוצעת, כשם שלא נזכרו בענין הקבר הקדוש. בהזכיר שכתבתי לך באותו ענין הערתי כי נוח לנו לפעול לטובת הנוצרים, בלי זיקה לשאלה אם הדבר הוא בהתאם לסטטוס-קוו אם לאו – וראיתי לטוב לפניך לקבל עמדה זו. הרי בכלות הכל חילופי מכתבים ומגעים כאלה, והפעולות הבאות בעקבותיהן, הם הם המהווים את הסטטוס-קוו כפי שהוא מתחדש מזמן לזמן...

ג. בטיוטה נכתב – בכוונה תחילה – כי מוצעת פגישה עם ראש העיר. ניסוח זה משאיר לשיקול דעתך אם נציג ממשלתי כלשהו ישתתף בדיונים. אילו היינו מציעים להם פגישה עם גורמים ממשלתיים בנדון, עלול הדבר להרתיע אותם ממגעים נוספים וליצור חסבוכות מיותרות. מוטב בענינים כאלה להתקדם עקב בצד אגודל.

בברכה,

צבי טרלו
המנהל הכללי

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

נ.ב. המכ"ע וכן נוסח הטיוטה הם על דעת היועץ המשפטי לממשלה.
צ.ט.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

טיוטה

(לכבוד לכ' ראשי העדות הנוצריות)

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of April 5, 1972, concerning unauthorized works carried out by the Moslem Waqf at the wall which surrounds the Chapel of the Ascension.

The Government of Israel will take appropriate action according to law for the preservation of your rights in this Holy Shrine.

The Mayor of Jerusalem has already given orders to the Department of Municipal Inspection to have the said works stopped.

The Prime Minister suggests that a meeting be arranged between the leaders of the three Christian Communicities and the Mayor of Jerusalem to decide about the restoration of the wall surrounding this Holy Shrine.

C.B.

ירושלים, יב' בניסן תשל"ב
28 במרס 1972

אל : שר המשטרה

אני מצרף העתק של מכתב מאת הפטריארך היווני-אורתודוקסי, הפטריארך הארמני והקוסטוס של ארץ הקודש מיום 14.3.72 בדבר תיקונים בכנסיית הקבר, וכן את התשובה שכתבתי על דעת ראש הממשלה.

אודה לך אם תורה למשטרה לנקוט צעדים ככל שיידרש למניעת הפרעות בביצוע התיקונים.

שר המשפטים

ירושלים, יב' בניסן תשל"ב
28 במרס 1972

אל : שר המשטרה

אני מצרף העתק של מכתב מאת הפטריארך היווני-אורתודוקסי, הפטריארך הארמני והקוסטוס של ארץ הקודש מיום 14.3.72 בדבר תיקונים בכנסיית הקבר, וכן את התשובה שכתבתי על דעת ראש הממשלה.

אודה לך אם תורה למשטרה לנקוט צעדים ככל שיידרש למניעת הפרעות בביצוע התיקונים.

שר המשפטים

ירושלים, יג' בניסן תשל"ב
28 במרס 1972

אל : שר המשטרה

אני מצרף העתק של מכתב מאת הפטריארך היווני-אורתודוקסי, הפטריארך הארמני והקוסטוס של ארץ הקודש מיום 14.3.72 בדבר תיקונים בכנסיית הקבר, וכן את התשובה שכתבתי על דעת ראש הממשלה.

אודה לך אם תורה למשטרה לנקוט צעדים ככל שיידרש למניעת הפרעה בביצוע התיקונים.

שר המשפטים

MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

His Beatitude
Yegishe Derderian,
The Armenian Patriarch of Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter,and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Iaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religious Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

His Excellency
Fr. Erminio Roncari,
The Custos of Terra Sancta, Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Excellency,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter, and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiories Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

His Beatitude
Yegishe Derderian,
The Armenian Patriarch of Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter,and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiories Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

His Beatitude
Yegishe Derderian,
The Armenian Patriarch of Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter,and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiories Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

שר המשפטים

His Beatitude
Yegishe Derderian,
The Armenian Patriarch of Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter,and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiories Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

ירושלים, כח׳ בניסן תשל"ב
9 באפריל 1972

דחוף
שמור

אל : שר המשטרה

אדוני השר,

הנדון: שיקום החומה מסביב לכנסיית עליתו של ישו לשמים בהר-הזיתים

1. אני מצרף מכתב בנדון מיום 5.4.72, אשר מטבעו מחייב פעולה דחופה. ...

2. ניתוח מכתב זה מעלה שלושה נתונים בולטים:

א. זו הפעם הראשונה שראשי העדות הגדולות אינם מסתפקים במכתב זהיר על דרך ההודעה כי הם עומדים לעשות מעשה מסויים, או על דרך הבעת הדעה כי מעשה מסויים נוגד את הסטטוס-קוו. מכתב זה מכיל בקשה מפורשת מממשלת ישראל לשמור על זכויותיהם ("We are now applying to Your Excellency in order to safeguard the Status Quo and preserve our rights."

ב. זו הפעם הראשונה שראשי העדות מנצלים את הסטטוס-קוו כדי לבקש שעיריית ירושלים תבצע בשבילם ועל חשבונם עבודות במקום קדוש לנצרות. אין לשכוח שהמדובר במזרח ירושלים.

ג. יש גם כח מצטבר לשני הגורמים דלעיל: המדובר הוא, איפוא, בבקשה שממשלת ישראל תניע את עיריית ירושלים לבצע את העבודות האמורות.

3. ד. מרשה אני לעצמי גם להצביע על שני דברים שהם בבחינת אומד הדעת, להבדיל מאינפורמציה:

א. נדמה לי שבורה מעין זו לא היתה באה אלמלא הטיפול המהיר והחד-משמעי בענין כנסיית הקבר הקדוש.

ב. סבורני שלשון המכתב הזה מראה כי ביחסים הפנימיים ביחסי שלש העדות הנוצריות הגדולות גוברים ידם של היוונים-האורתודוכסים והארמנים המחייבים מגע הדוק יותר עם הממשלה, ועובדה היא שהקוסטוס הקתולי נותן אישית ידו לפניות אלה - תופעה שלא נתקלנו בה עד לפני זמן מה.

2/.

ג. נדמה לי כי התנהגות הממשלה בענין נוטרדם תרמה להגברת האמינות של ממשלת ישראל בעיני הנוצרים בירושלים, עד כדי נכונות להגיע לעימות עם הווקף המוסלמי, על אף התוצאות הפוליטיות שעלולות להיות לדבר כלפי חוץ.

ד. נדמה לי כי זאת הפעם הראשונה שנכתב מסמך שמבחינה מעשית מכיר הכרה מלאה בסמכותה ובכוחה של ממשלת ישראל להגן על זכויות הנוצרים בירושלים (שוב, להבדיל ממקרים קודמים של מתן "הודעות", שמתוכן לא התחייבה הכרה כזאת.

4. התקשר אתי ראש העיר בטלפון וסכמנו בינינו שבינתיים יופסקו העבודה ע"י פקחי העיריה.

5. א. לגבי הפעולה בעתיד, נסחתי הצעת תשובה, המצורפת לכאן. נזהרתי מלנקוט לשון חד-משמעית כי נפעל בצורה המבוקשת, וזאת כדי לאפשר בירור מסודר של הנושא אצל ראש העיר (ואגב כך הידוק המגע אתם...) יתכן שפעולתנו בנדון תדרבן את אנשי הווקף ליצור אתנו מגעים וגם מכך יכולה לצמוח ברכה מרובה. כמו כן כדאי לשקול אם לא לבקש את הווקף להגיש את טענותיו בנדון. יהיו הדברים כאשר יהיו - הטיוטה המוצעת מנוסחת בצורה די גמישה כדי לאפשר מהלכים שונים, תוך הצהרה <u>כללית</u> ברורה כי זכויות הנוצרים יישמרו.

ב. בכוונה אין המלים סטטוס-קוו נזכרות בשום מקום בטיוטת התשובה המוצעת, כשם שלא נזכרו בענין הקבר הקדוש. בתזכיר שכתבתי לך באותו ענין הערתי כי נוח לנו לפעול לטובת הנוצרים, בלי זיקה לשאלה אם הדבר הוא בהתאם לסטטוס-קוו אם לאו - וראיתי לטוב להניח לקבל עמדה זו. הרי בכלות הכל חילופי מכתבים ומגעים כאלה, והפעולות הבאות בעקבותיהן, הם הם המהווים את הסטטוס-קוו כפי שהוא מתחדש מזמן לזמן...

ג. בטיוטה נכתב - בכוונה תחילה - כי מוצעת פגישה עם ראש העיר. ניסוח זה משאיר לשיקול דעתך אם נציג ממשלתי כלשהו ישתתף בדיונים. אילו היינו מציעים להם פגישה עם גורמים ממשלתיים בנדון, עלול הדבר להרתיע אותם ממגעים נוספים וליצור הסתבכויות מיותרות. מוטב בענינים כאלה להתקדם עקב בצד אגודל.

בברכה,

צבי טרלו
המנהל הכללי

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

MINISTER OF JUSTICE

His Beatitude
Yegishe Derderian,
The Armenian Patriarch of Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter, and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiories Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

MINISTER OF JUSTICE

His Beatitude
Yegishe Derderian,
The Armenian Patriarch of Jerusalem

Jerusalem, March 27, 1972

Your Beatitude,

The Prime Minister has asked me to reply on her behalf to the letter of March 14, 1972, concerning repairs necessary for the preservation of the building of the Church of the Holy Sepulchre and the prevention of damage thereto by leakage of water.

The Israel Government views with approval the agreement reached between the signatories of the abovementioned letter,and is willing to provide any assistance if so requested.

The Israel Government wishes to be informed of any obstacle caused by whatever person to the execution of the said repairs so that it can take appropriate action according to law against any interference with this laudable project.

Please accept the assurance of my esteem and consideration.

Yours sincerely,

Yaacov S. Shapiro
MINISTER OF JUSTICE

copies: The Prime Minister
The Minister of Religiorics Affairs
The Director General, Ministry of Justice
The Distric Commissioner of Jerusalem

← 1. להחזיר את המערכת

← 2. סדרי העדיפויות בכלכלה - [illegible] לעבר המלחמה.

← 3. המערכות. צה"ל לא נשאל [illegible] איתם.

← 4. אין להיכנס לדיון על הכביש המופקע את המלחמה - עם הנהלת הכללי

← 5. יש למצוא דרך לא לשנות מצב [illegible].

← 6. לחשוב את 2 [illegible] הדו' [illegible] (בירושלים) של חצה"ל [illegible] - [illegible] בדרך [illegible] הקשה.

← 7. ([illegible] לחיה [illegible] גם [illegible] [illegible] - [illegible], ביקורת וכו').

~~למי ניתנה הסליחה?~~
~~מפלח מה? הגוף הדתי?~~

לא ניתן להסדיר

על מפרעים

— חריגה מסמכות.

"אותם בנים לפי השריעה" - לא
זה מספיק, כי הם בנים לפי
חוק מדינתי, חילוני, ירדני

נושאים לשו"מ עם המועצה המוסלמית

	הנושא	תביעות המוסלמים	גישה אפשרית שלנו
1	הר הבית	א. הפסקת חפירות ללא הסכמת המועצה המוסלמית ב. החזרת שער המוגרבים לשליטה מוסלמית	א. סדרי בטחון מלאים להבטחת הכותל והמבנים המוסלמים הסמוכים (כולל הכנסת המועצה לתמונת החפירות). ב. החזרת המפתח לשער המוגרבים (מסגד אל זאויה אל פח'ריה) לידי המוסלמים, ללא החזרת שליטה על השער.
2	ההקדשות	א. הכרה במועצת הוקף כבעלת נכסי ההקדש וכמנהלת הנכסים ב. הסדרת בעית הנכסים שהופקעו במספר ברובע ובאזור הכותל (החזרת בנין המחכמה).	א. הכרה במבוקש - לא כולל מה שהופקע/נתפס ע"י הממשלה (רובע ומחכמה) ולא כולל מקומות שנקבעה לגביהם חזקה (מערת המכפלה, נבי סמואל, קבר רחל). ב. העברת הוצאה לפועל לרשות הוקף לצרך גבית שכ"ד גם בירושלים לאחר הליכים שפסקים מקובלים בבתי דין בישראל (הוקף יהיה מיוצג ע"י עו"ד "קבלן" מטעמם)
3	בית הדין לערעורים בגרש"ע וביה"ד השרעי בירושלים	א. הכרה בשני בתי הדין גם יחד, וסמכות מנוי קאדים בידי הנהלת בתי הדין השרעיים. ב. בתי הדין יפעלו לפי חוק שרעי בפרוש ירדני. ג. בית הדין לערעורים ידון בערעורים של יו"ש ושל ירושלים	א. הכרה בהרכב בתי הדין הקיים ב. מנוי שופטים ע"י הנהלת בתי הדין אך באשור השלטון (המושל ביו"ש, ממשלת ישראל-בירושלים) ג. בתי הדין ידונו על פי החוק השרעי (מבלי לקבוע על פי איזה פרוש). ד. לא לאכוף חקיקה ישראלית על בתי דין אלה (ביגמיה, שווי זכויות האשה). ה. המשמעות - לא להפעיל את חוק מנוי הקאדים הישראלי במזרח ירושלים
4	בתי דין השרעים באזור	א. מנוי קאדים ע"י הנהלת בתי הדין ואשרור כל המנויים שכבר נעשו ב. תקציב בתי הדין ינוהל במסגרת עצמאית והכנסות מן האגרות תשמשנה לכסוי הוצאות (ולא תלכנה לאוצר כמוגדר בחוק הירדני	א. מנוי טעון אישור מפקד האזור. ב. ינוהל כספי בידיהם - אך מפוקח ע"י המושל. ג. המושל ידאג לאיזון התקציב כאשר יהיו הוצאות גדולות מהכנסות
5	המועצה המוסלמית	א. הכרה במועצה בהרכבה הקיים, על כל גופי המשנה שלה.	א. רוה"מ מכיר במועצה בהרכבה הקיים דה פקטו ב. המו"מ על המעמד החוקי של המועצה ומוסדותיה ידחה למועד אחר.

נושאים למו"מ עם המועצה המוסלמית

	הנושא	תביעות המוסלמים	גישה אפשרית שלנו
1	הר הבית	א. הפסקת חפירות ללא הסכמת המועצה המוסלמית ב. החזרת שער המוגרבים לשליטה מוסלמית	א. סדרי בטיחות מלאים להגנת הכותל והמבנים המוסלמים הסמוכים (כולל הכנסת המועצה לתמונת החפירות). ב. החזרת המפתח לשער המוגרבים (משם אל זאויה אל פח'ריה) לידי המוסלמים, ללא החזרת שליטה על השער.
2	התקדשות	א. הכרה במועצת הוקף כבעלת נכסי ההקדש וכמנהלת הנכסים ב. הסדרת בעיות הנכסים שהופקעו ונהרסו ברובע ובאזור הכותל (החזרת בנין המחכמה).	א. הכרה כמבוקש - לא כולל מה שהופקע/נהרס ע"י השלטונות (רובע ומחכמה) ולא כולל מקומות שנקבעה לגביהם חזקה (מערת המכפלה, נבי סמואל, קבר רחל). ב. העמדת התוצאה לטיפול לדעת הוקף לצרך בבית שכ"ד גם בירושלים לאחר הליכים משפטיים מקובלים בבתי דין בישראל (הואקף יהיה מיוצג ע"י עו"ד "קבלן"מטעמו)
3	בית הדין לערעורים בגדמ"ע וביה"ד השרעי בירושלים	א. הכרה בשני בתי הדין גם יחד, וסמכות מנוי קאדים בידי הנהלת בתי הדין השרעיים. ב. בתי הדין יפעלו לפי חוק שרעי בפרוש ירדני. ג. בית הדין לערעורים ידון בערעורים של יו"ש ושל ירושלים	א. הכרה בהרכב בתי הדין הקיים ב. מנוי שופטים ע"י הנהלת בתי הדין אך באשור השלטון (המושל ביו"ש, ממשלת ישראל-בירושלים) ג. בתי הדין ידונו על פי החוק השרעי (מבלי לקבוע על פי איזה פרוש). ד. לא לאכוף חקיקה ישראלית על בתי דין אלה (ביגמיה, שווי זכויות האשה). ה. המשמעות - לא להפעיל את חוק מנוי הקאדים הישראלי במזרח ירושלים
4	בתי דין השרעים באזור	א. מנוי קאדים ע"י הנהלת בתי הדין ואשרור כל המנויים שכבר נעשו ב. תקציב בתי הדין ינוהל כמסגרת עצמאית והכנסות מן האגרות תשמשנה לכסוי הוצאות (ולא תלכנה לאוצר כמוגדר בחוק הירדני	א. מנוי טעון אישור מפקד האזור. ב. ניהול כספי בידיהם - אך פקוח ע"י המושל. ג. המושל ידאג לאיזון התקציב כאשר יהיו הוצאות גדולות מהכנסות
5	המועצה המוסלמית	א. הכרה במועצה בהרכבה הקיים, על כל גופי המשנה שלה.	א. רוה"מ מכיר במועצה בהרכבה הקיים דה פקטו ב. המו"מ על המעמד החוקי של המועצה וסמכויותיה ידחה לשלב אחר.